ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ
ΕΤΟΣ ΛΑ΄. — 1956 — ΤΕΥΧΟΣ Γ΄.

Η ΚΑΘΟΣΙΩΣΙΣ ΤΩΝ ΤΕΛΕΙΟΔΙΔΑΚΤΩΝ ΤΗΣ Ι. ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΧΑΛΚΗΣ

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΑΣ οἱ ὁποῖοι τελειώνουν μίαν Σχολὴν χρησιμοποιεῖται συνήθως ἡ λέξις: ἀπελύθησαν. Λέγομεν: Ἐφέτος ἀπελύθησαν τόσοι μαθηταί. Οἱ ἀπόφοιτοι ἔλαβον τὸ Ἀπολυτήριόν των. Δὲν ξεύρω, ἂν ἡ λέξις αὐτὴ εἶναι ἡ κατάλληλος. Ἐν πάσῃ περιπτώσει δὲν εὐστοχεῖ διὰ τοὺς ἀποφοιτῶντας ἀπὸ τὴν Θεολογικήν μας Σχολήν. Αὐτοὶ δὲν ἀπολύονται, καθοσιώνονται. Δίδονται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία τοὺς ἀναμένει, διὰ νὰ τοὺς στείλῃ Ἀποστόλους της εἰς τὸν κόσμον. Πόσον ὡραῖα, πόσον σεμνὰ ἔγινεν ἐφέτος, ἀντὶ τελετῆς, σειρὰ πρὸς αὐτοὺς ἐκδηλώσεων. Ἔχει καὶ ἡ σιωπὴ τὴν δύναμίν της, τὴν μελῳδίαν της, τὴν λαλιάν της, τὴν ἱερότητά της, τὸ βάθος της, τὴν ἐπισημότητά της. Καὶ ἡ νύκτα θηλάζει καλύτερα τὸ φῶς. Καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει. Τὸ φῶς : δώδεκα πρόσωπα παιδιῶν, τὰ ὁποῖα ἡ Σχολή μας ἔχει θρέψῃ μὲ τὴν διδασκαλίαν της καὶ μὲ τὴν ἀγάπην της. Εἰς τὰς φλέβας των ἀκούεται ἡ ἐπὶ τοῦ Ὄρους ὁμιλία. Ἡ Σχολή, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπεθησαυρίσθη τὸ φέγγος τοῦ προσώπου των, καὶ τὸ τραγοῦδι τῆς λαλιᾶς των, προπέμπουσα δώδεκα τελειοδιδάκτους της, τοὺς ὡδήγησεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, μὲ ὑπερηφάνειαν μητρικήν, μὲ στοργὴν γλυκεῖαν, μὲ ἄφραστον χαράν.

Ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ δείξῃ εἰς αὐτοὺς πόσον ἀγαπᾷ τὴν Ἐκκλησίαν. Καὶ ἡ τελευταία θέλησίς της εἶναι : νὰ τὴν ἀγαπήσουν καὶ αὐτοί. Τὴν Κυρια-

κήν, 8ην Ἰουλίου, εἰς τὴν Σχολὴν ἐτελέσθη ἀρχιερατικὴ Λειτουργία. Τὴν ἑπομένην ἔγινεν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ἐν τῷ Παρεκκλησίῳ τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου ἡ τελετὴ τῆς καθοσιώσεως. Καὶ τὸ ἑσπέρας εἰς τὴν Σχολὴν ἡ Ἐφορία καὶ ἡ Διεύθυνσις τῆς Σχολῆς παρέθηκαν ἰδιαίτερον δι' αὐτοὺς Δεῖπνον. Αἱ ἐκδηλώσεις αὗται ἔδιδον βάθος εἰς τὸ νόημα τῆς ἀποστολῆς των, καὶ ἦσαν ὡσὰν ὑπόμνησις ἐκείνων τὰ ὁποῖα εἶπεν ὁ Χριστὸς εἰς τὸν Μυστικόν Του Δεῖπνον, μόλις ἔφυγεν ὁ Ἰούδας. Ὡμίλησεν εἰς τοὺς Μαθητάς Του μὲ γλυκύτητα, καὶ ἦσαν ὥριμοι πλέον νὰ Τὸν νοιώσουν. Ὡμίλει ἡ καρδία Του, τὴν ὥραν κατὰ τὴν ὁποίαν τοὺς ἐνεπιστεύετο τὴν τελευταίαν θέλησίν Του. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θὰ τοὺς ξεχώριζεν ἀπὸ τὸν κόσμον, θὰ τοὺς ξεχώριζε τὴν βασιλείαν τὴν ἰδικήν Του ἀπὸ τοὺς Ἐθνικούς, θὰ ἦταν ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. Ἡ διπλῆ αὐτὴ ἀγάπη θὰ κατέβαζε τὸν Θεὸν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν.

Ὁ Χριστὸς φλέγεται νὰ μάθῃ ὁ κόσμος ὅτι Αὐτὸς ἀγαπᾷ τὸν Πατέρα Του,, καὶ ὅτι κάμνει ὅ,τι ὁ Πατήρ Του Τὸν ἐνετείλατο. Τὴν νύκτα ἐκείνη ἐπίσημα καὶ μὲ γλυκύτητα ἀπέραντη εἶπεν εἰς τοὺς ἕνδεκα: «Ἦλθεν ὁ καιρὸς νὰ σᾶς τὸ εἴπω, ὅτι ἐγὼ ἀγαπῶ τὸν Πατέρα μου.» Ξεύρει ὅτι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀδύνατοι, ὅτι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι μετ' ὀλίγον θὰ Τὸν ἐγκαταλείψουν, θὰ διασκορπισθοῦν, καὶ θέλει νὰ τοὺς στερεώσῃ εἰς τὴν ἀγάπην τὴν ἰδικήν Του. «Αὐτὰ Σᾶς εἶπα, θέλω νὰ μὲ ἀγαπᾶτε. Δὲν θὰ σᾶς ἀφήσω μοναχούς. Πηγαίνω εἰς τὸν Πατέρα μου, διὰ νὰ σᾶς στείλω τὸν Παράκλητον. Αὐτὸς θὰ σᾶς παραμυθήσῃ καὶ θὰ σᾶς ἐνισχύσῃ. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα θὰ σᾶς διδάξῃ ὅλα, καὶ θὰ σᾶς ὑπομνήσῃ ὅ,τι σᾶς εἶπα, καὶ δὲν τὸ ἐπροσέξατε, ἢ δὲν τὸ ἐκαταλάβατε. Καὶ θὰ γίνετε μάρτυρές μου εἰς ὅλον τὸν κόσμον.»

Ἡ κάθοδος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἔφερε τὴν μεγάλην μεταβολήν. Οἱ Μαθηταί, πρὶν νὰ λάβουν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἐμαστίζοντο ἀπὸ ἀδυναμίαν καὶ ἀμάθειαν, ἀπὸ δειλίαν καὶ ἐγωϊσμόν, ἀπὸ μικροψυχίαν καὶ ἐλπίδες μέτριες. Μίαν ἡμέραν ὁ Ἰωάννης παρακαλεῖ τὸν Ἰησοῦν νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν Πατέρα Του, νὰ πέσῃ πῦρ ἀπὸ τὸν οὐρανόν, καὶ νὰ καύσῃ ἕνα χωριό, τὸ ὁποῖον δὲν τοὺς ἐδέχθη. Ὅταν συνέλαβαν τὸν Ἰησοῦν, ὁ Πέτρος Τὸν ἠρνήθη τρεῖς φορὲς εἰς μίαν παιδίσκην, ἕως ὅτου ἡ φωνὴ τοῦ ἀλέκτορος τὸν ἔκαμε νὰ συνέλθῃ καὶ νὰ κλαύσῃ. Πόσον ἤλλαξαν ὅμως οἱ Μαθηταί ὅταν ἔλαβον τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ! Ἐφωτίσθησαν, καὶ ἔγιναν ἀτρόμητοι οἱ ἀδύνατοι καὶ οἱ μικρόψυχοι. Οἱ ἐγωϊσταὶ καὶ οἱ τὰ τοῦ κόσμου τούτου φρονοῦντες, ἀφωσιώθησαν εἰς τὴν μεγάλην ἀποστολήν των, καὶ ἔδωκαν τὸν ἑαυτόν των ὁλοκαύτωμα διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ.

Τότε ἠγάπησαν ἀληθινὰ τὸν μεγάλον Διδάσκαλον, ὁ Ὁποῖος κατὰ τὸν

Μυστικὸν Δεῖπνον εἶπεν εἰς αὐτούς : «Ἐάν τις μὲ ἀγαπᾷ, θὰ τηρήσῃ τὸν λόγον μου, καὶ θὰ τὸν ἀγαπήσῃ ὁ Πατήρ μου, καὶ θὰ ἔλθωμεν πρὸς αὐτόν, καὶ θὰ κατοικήσωμεν μαζύ του. Ἐκεῖνος ὅμως ποὺ δὲν μὲ ἀγαπᾷ, δὲν τηρεῖ τος λόγους μου. Καὶ ὁ λόγος τὸν ὁποῖον ἀκούετε, δὲν εἶναι ἰδικός μου, ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με Πατρός.» Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον δὲν ἀπεκάλυψεν εἰς αὐτοὺς μονάχα τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ καὶ ἐνίσχυσε τὰς ἀσθενεῖς πεποιθήσεις των, τοὺς ἔκαμε ἱκανοὺς νὰ νοιώσουν βαθύτερα, λεπτότερα τὰ θεῖα πράγματα, νὰ τὰ ἀπορροφήσῃ ἡ ψυχή των, ὁλόκληρη ἡ ὕπαρξίς των. Ἤντλησαν δύναμιν, θάρρος, καὶ ἔγιναν ἱκανοὶ νὰ γίνουν μάρτυρες τοῦ Χριστοῦ. Μὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἔπαυσαν νὰ εἶναι ἀδιάφοροι, ἀπαθεῖς, νωχελεῖς, ἔγιναν ἄνθρωποι τῆς πράξεως, καὶ χωρὶς νὰ λιποψυχήσουν καὶ μὲ θυσίαν τῆς ζωῆς των εἰργάσθησαν διὰ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐπάνω εἰς τὴν γῆν.

Οἱ πάντες σωζόμεθα μὲ τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὴν ὁποίαν μᾶς στέλλει ὁ Θεός, καὶ γινόμεθα ἱκανοὶ νὰ ἐπιτελέσωμεν τὴν ἀποστολήν μας εἰς τὴν ζωήν. Εἴμεθα συνεργάται Θεοῦ εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τῆς Βασιλείας Του. Αὐτὸς γεμίζει τὴν ὕπαρξίν μας μὲ τὴν ἀγάπην Του καὶ μὲ τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Μὲ τὴν ἁγιάζουσαν ἡμᾶς χάριν, μετέχομεν εἰς τὴν θείαν τοῦ Χριστοῦ ζωήν, καὶ ἑνούμεθα μὲ τὸν Θεόν, ἀπομακρυνόμενοι ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν ἀτέλειαν, καὶ ἀπογυμνούμενοι ἀκόμη ἀπὸ τὴν προσωπικότητά μας, ἐὰν αὕτη εἶναι πρόσκομμα εἰς τὴν τελείαν ἕνωσίν μας μὲ τὸν Θεόν. Τὸ πρόσωπόν μας γίνεται πρόσκομμα, ἀντιτίθεται, ὅταν ἡ θέλησίς μας καὶ αἱ ἐπιθυμίαι μας δὲν ἐνεργοῦν σύμφωνα πρὸς τὸ θέλημα τοῦ οὐρανίου Πατρός. Ἀένναα πρέπει νὰ προσευχώμεθα ὅπως τὴν ζωήν μας τὴν κατευθύνῃ ὁλόκληρον ἡ χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος. Νὰ ἐμπιστευώμεθα τὸν ἑαυτόν μας εἰς τὸν Θεόν, εἰς τὸν Χριστόν, εἰς τρόπον ὥστε νὰ δυνάμεθα νὰ λέγωμεν μὲ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον : «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός.» Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ πληρωθῇ ἡ αἰωνία περὶ ἡμῶν σκέψις τοῦ Θεοῦ, ὁ Ὁποῖος μᾶς προώρισε συμμόρφους τῆς εἰκόνος τοῦ υἱοῦ Αὐτοῦ.

Ἦλθεν ἡ ὥρα, ἡ Ἐκκλησία εἰς τὴν οἰκουμενικότητά της νὰ στείλῃ εἰς τὰ τέσσαρα μέρη τοῦ κόσμου νέους ἀλκίμους κήρυκας τοῦ Εὐαγγελίου καὶ Ἀποστόλους της. Νὰ ἀνανεώσῃ τὴν πνοήν της, τὴν δύναμίν της, σύμφωνα μὲ τὴν ἐντολὴν τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Ἀρχηγόν της. Ὁ θερισμὸς εἶναι πολύς, καὶ οἱ ἐργάται εἶναι ὀλίγοι. Ὁ κόσμος περιμένει παραμυθίαν καὶ φῶς, ἡ γῆ διψᾷ, ἀκούεται ὁ στεναγμὸς τῆς Ἐρήμου. Αὐτὸς ὁ Πατριάρχης μας πῆρε παραμυθίαν ἀπ' αὐτούς. «Δὲν ξεύρετε τί παρηγορίαν μοῦ

δίδετε», ἦσαν αἱ πρῶται Του λέξεις, ὅταν τοὺς ἐδέχθη εἰς τὸ Γραφεῖόν Του. Ὁ κόσμος μας, τὸ μάτι αὐτὸ τὸ μεγάλο, τὸ ὁποῖον μᾶς κυττάζει. Τὸ αὐτὶ αὐτὸ τὸ λεπτὸ ποὺ θέλει νὰ μᾶς ἀκούῃ. Ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ θέλει ν' ἀκούῃ τόνους αἰωνιότητος. Θὰ πᾶμε νὰ τοὺς ψάλλωμεν αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ δι' ἀμοιβήν, θὰ τοὺς εἴπωμεν νὰ ἀγαπᾷ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον.

† Ὁ Πριγκηποννήσων ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Ο ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ (*)
ΚΑΙ ΤΟ ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΝ ΑΥΤΟΥ ΕΡΓΟΝ

Εἰς τὸ πρῶτον ἄρθρον, κατ' ἀρχὴν ἐκτίθεται ἡ περὶ τὸ ζήτημα τοῦτο ὑφισταμένη διαφορὰ μεταξὺ τῆς Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας, ἥτις δέχεται διὰ μόνου τοῦ Ἁγίου Μύρου καὶ τῆς ἡμετέρας, ἀποδεχομένης τοὐλάχιστον κατ' ἀρχὴν διὰ τοῦ βαπτίσματος τοὺς αἱρετικούς. Ὁ Ἀντωνιάδης τάσσεται ἀπεριφράστως «εἰς τὴν διὰ μόνου τοῦ Ἁγίου Μύρου πρόσληψιν τῶν ἀπὸ Καθολικῶν καὶ Διαμαρτυρομένων (Ἀγγλικανῶν, Καλβινιστῶν Λουθηρανῶν) προσερχομένων». Ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν τῶν ἁρμοδίων ἐπὶ τῆς λελανθασμένης ἀντιλήψεως ὅτι εἶναι δυνατὴ ἡ διάκρισις μεταξὺ αὐστηρότητος καὶ συγκαταβάσεως, ἀκριβείας κανόνων καὶ οἰκονομίας ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου καὶ ὅτι αἱ κατὰ τόπους Ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαὶ δύνανται νὰ ἀποφασίζουν ἐπ' αὐτοῦ κατὰ τὸ δοκοῦν καὶ τὰς περιστάσεις.

«Ἡ τοιαύτη ἔν τε τῇ θεωρίᾳ καὶ τῇ πράξει οὕτως εἰπεῖν ἐλαστικότης φαίνεταί μοι ὅλως ἀσυμβίβαστος πρὸς ὅ,τι ἐν τῇ Δογματικῇ καλοῦμεν ἑνιαῖον τοῦ μυστηρίου τοῦ βαπτίσματος, καθ' ὃ ἅπαξ μόνον βαπτίζεται ὁ ἄνθρωπος, καὶ ὅπως οὐδεὶς γίνεται Χριστιανὸς μὴ βαπτιζόμενος, οὐδὲ δύναται ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει νὰ παραλειφθῇ τὸ βάπτισμα, οὕτως ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δύναται δὶς νὰ βαπτισθῇ ὁ αὐτὸς ἐὰν τὸ βάπτισμα κριθῇ ἄκυρον καὶ μὴ γεγενημένον, ἐν ᾗ περιπτώσει, ὡς εἰκός, δὲν ἀναβαπτίζεται ὁ ἄνθρωπος ὡς Χριστιανός, ἀλλὰ βαπτίζεται ὡς Ἐθνικὸς καὶ Ἰουδαῖος.»

Εἰς τὸ δεύτερον ἄρθρον ὁ Διδάσκαλος καθιστᾷ σαφεστέραν τὴν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἄποψίν του. Ὡς ὡμολογημέναι κοινῶς καὶ πάσης ἀμφιβολίας ἀνεπίδεκτοι δύνανται νὰ θεωρηθοῦν αἱ ἑξῆς ἀρχαί :

1) Τὸ ἑνιαῖον τοῦ βαπτίσματος.

2) Τὸ ἔγκυρον τοῦ βαπτίσματος τῶν κλινικῶν καὶ τῶν ὑπὸ λαϊκοῦ βαπτισθέντων, ὡς καὶ τοῦ βαπτίσματος τῶν νῦν οὕτω καλουμένων κανδηλοβαπτισμένων.

3) Αἱ ῥηταὶ διατάξεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καὶ τῆς πρώτης μὲν ἐν μέρει (κ. 19), μάλιστα δὲ τῆς δευτέρας (κ. 7) καὶ τῆς ἕκτης ἐν Τρούλλῳ κ. 95).

Κατὰ ταῦτα οἱ Λατῖνοι καὶ οἱ ἐκ τῶν Προτεσταντῶν Λουθηρανοὶ καὶ

---

*) Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου τεύχους, σελ. 142.

Καλβινισταί, καίπερ περὶ πολλὰ καινοτομήσαντες, ὅμως βαπτίζονται εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος, διὰ τοῦτο δυσκόλως δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ἀβάπτιστοι καὶ ἐθνικοί, συμπεριλαμβάνονται δὲ μεταξὺ τῶν ἤδη βαπτιζομένων καὶ Χριστιανῶν, καὶ δὴ οἱ μὲν Λατῖνοι, ὡς ἔχοντες τὸ βάπτισμα τῶν κλινικῶν, οἱ δὲ Καλβινισταὶ καὶ Λουθηρανοὶ ὡς ὑπὸ λαϊκῶν βεβαπτισμένοι «καὶ ἑπομένως ἡ διὰ μόνου τοῦ ἁγίου Μύρου πρόσληψις αὐτῶν, ἡ παρ' ἡμῖν μέχρι τοῦ 1756 μόνη ἐν χρήσει οὖσα κατὰ τὴν γνησίαν ἀκολουθίαν τῆς ἐν Κων)πόλει τῷ 1484 συγκροτηθείσης μεγάλης Συνόδου, ἐν Ρωσσίᾳ δὲ καὶ μέχρι σήμερον ἀπὸ τῆς ἐν Μόσχᾳ τῷ 1666—67 συνελθούσης μεγάλης Συνόδου κρατοῦσα, φαίνετι ὡς μᾶλλον συνάδουσα τοῦτο μὲν πρὸς τὴν ἀνέκαθεν κοινῶς ἀνεγνωρισμένην πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας, τοῦτο δὲ πρός τε τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῶν περὶ τοῦ ζητήματος τούτου διατάξεων τῶν ἀποστολικῶν κανόνων καὶ τῶν παντοίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων».

Μεγάλην σπουδαιότητα διὰ τὸ μάθημα τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως ἐνέχει ἡ ἐν τῇ «Ὀρθοδοξίᾳ» δημοσιευθεῖσα μελέτη τοῦ ἀειμνήστου Διδασκάλου ὑπὸ τὸν τίτλον : «Σκέψεις περὶ Θεολογικῶν τινῶν ζητημάτων ἐξ ἀφορμῆς τῶν περὶ ἑνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν ἀποπειρῶν», 17) ἥτις καὶ καταδεικνύει τὴν θέσιν καὶ τὰς εἰλικρινεῖς προσπαθείας τῆς Ὀρθοδόξου Θεολογίας εἰς τὸν τομέα τοῦτον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, ἀκόμη κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῶν ἐκδηλώσεων αὐτοῦ.

Ἡ ὅλη μελέτη χωρίζεται εἰς τέσσαρα κεφάλαια : Α΄) Τὸ δυνατὸν καὶ οἱ τρόποι τῆς ποθητῆς ἑνώσεως, Β΄) Τὰ Σύμβολα καὶ τὰ Συμβολικὰ Βιβλία, Γ΄) Ἡ Ἐκκλησία καὶ τὰ οὐσιώδη προσόντα καὶ τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα αὐτῆς, Δ΄) Τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας, καὶ Ε΄) Ἡ Ἱερωσύνη καὶ οἱ τρεῖς αὐτῆς βαθμοί. Δύναται νὰ καταταχθῇ εἰς τὰς γενομένας ἐπὶ τοῦ Τμήματος Πίστεως καὶ Τάξεως ἐργασίας, τὸ ὁποῖον ἠσχολήθη καὶ ἀσχολεῖται μὲ ζητήματα φύσεως δογματικῆς, οἷα ἡ σημασία τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, ἡ Ἐκκλησία, τὰ Μυστήρια, τὰ Σύμβολα καὶ τὰ τοιαῦτα.

Ἡ ἑνότης τῶν Χριστιανῶν, τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων, κατὰ θεωρίαν παρίσταται ὥς τι αὐτόδηλον, ὡς οἴκοθεν νοούμενον αἴτημα, εἰς τὴν πρᾶξιν ὅμως ὡς πρόβλημα ἐκ τῶν μᾶλλον δισεπιλύτων. Τὰ αἴτια, ἅτινα προὐξένησαν τὸν χωρισμὸν τῶν Ἐκκλησιῶν ἦσαν κατὰ καιροὺς διάφορα καὶ ἀνομοίου χαρακτῆρος. Τὸ κυριώτερον ὅμως ἐξ αὐτῶν ὀφείλεται εἰς

17) Ὀρθοδοξία, Α΄ (1929—27) 151—160, 202—209, 256—265, 302—313, 351—364.

ἠθικῆς φύσεως ἐλατήρια, καὶ δὴ τὸν ὑπὸ διαφόρους μορφὰς καὶ προσωπεῖα ἐκδηλούμενον ἀνθρώπινον ἐγωϊσμόν.

Εἰς τὸ ἐρώτημα ἐὰν καὶ τί καλὸν θὰ προέλθῃ ἐκ τῆς Κινήσεως ταύτης καὶ ἐκ τῶν δογματικῶν συζητήσεων δίδεται ἡ ἀπάντησις ὅτι «Καλόν τι δύναται νὰ προέλθῃ καὶ ἐκ τούτων, ἐὰν μὴ πρὸς πλήρη δογματικὴν ἕνωσιν, ἀλλὰ τοὐλάχιστον πρὸς ἀδελφικὴν προσέγγισιν καὶ προσοικείωσιν». 18) Ἡ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην ἐργασία θὰ εἶναι καλὸν νὰ ἀποβλέψῃ μᾶλλον εἰς «τὴν ἀνεύρεσιν εὐρυτέρων τινῶν βάσεων ἀναγνωρίσεως καὶ προσοικειώσεως ἀλλήλων ὡς ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν». Ἡ πλήρης δογματικὴ συνεννόησις δὲν θὰ εἶναι τὸ ἀμέσως ἐπιζητούμενον, ἀλλὰ θὰ ἐπέλθῃ ὡς καρπὸς τῆς ἄλλης προσοικειώσεως.

Ἐπακολουθοῦν διάφοροι προταθεῖσαι θεωρίαι πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ καὶ ἡ κριτικὴ αὐτῶν. Ἡ τῆς ἀνασκευῆς καὶ κατασκευῆς, ἥτις ὡς ἔργον ἔχει τὰς συζητήσεις πρὸς ἔλεγχον τῶν ξένων πλανῶν καὶ κατάδειξιν τῆς ἰδίας ἀληθείας. Ἡ τῆς συμπληρώσεως, ἥτις προϋποθέτει τὰς Χριστιανικὰς ἀληθείας ἐνυπαρχούσας οὐχὶ εἰς τὰς ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίας, ἀλλ' εἰς τὸ σύνολον τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τὴν ἀλληλοσυμπλήρωσιν. Ἡ τῆς προσυμπεφωνημένης ἐξελίξεως, ἡ ὁποία ὑπονοεῖ τὴν ἐξ ἀπαρχῆς ἀλλαγὴν τρόπου τακτικῆς εἰς τὰς συζητήσεις. Αἱ σημειούμεναι θεωρίαι αὐταὶ καθ' ἑαυτὰς δὲν κρίνονται ὀρθαὶ πρὸς ἐφαρμογήν, οὐδόλως ὅμως ἀποκλείεται καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἐν αὐταῖς καλῶν καὶ ὠφελίμων στοιχείων.

Ἄλλαι θεωρίαι ἢ ἐκδοχαὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἑνώσεως εἶναι, ἡ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης ἐφαρμοζομένη, καθ' ἣν «ἡ εἰς τὴν Ρώμην ὑποταγὴ εἶναι ὁ μόνος ὀρθὸς καὶ ἀσφαλὴς τρόπος διὰ τὴν Χριστιανικὴν ἕνωσιν», καὶ ἡ ἕνωσις συμβιβασμοῦ, προϋποθέτουσα ἀμφιβολίαν τινὰ παρὰ τοῖς ἐνδιαφερομένοις περὶ τῆς ὀρθότητος τῶν ἰδίων αὐτῶν ἐκδοχῶν, οὔσης οὐχὶ ριζικῆς ἀλλὰ μετρίας. Εἰς τὰς συζητήσεις καὶ τὴν ἐν γένει τακτικήν, ἀπαραίτητος προβάλλει ὁ ἠθικὸς ὅρος, «καὶ οὐ μόνον ἡ θέλησις ἡ ἀγαθή, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπουσία πάσης αὐταρεσκείας μὲν καὶ αὐταρκείας εἰς τὰ ἴδια, προκαταλήψεως δὲ κατὰ τῶν ἀλλοτρίων».

Τὸν χρυσοῦν κανόνα ἐπὶ τῶν σχέσεων τῶν Ἐκκλησιῶν δίδει ἡ συνταγὴ τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου «unitas in necessariis, libertas in dubiis, caritas in omnibus». Ἡ πρὸς ἀλλήλους ἀδελφικὴ ἀγάπη συντελεῖ κατὰ πολὺ εἰς τὴν ἐξομάλυνσιν τῶν διαφορῶν καὶ τὴν παρασκευὴν τῆς ἀναλόγου πρὸς ἕνωσιν ἀτμοσφαίρας. Ὁ δεύτερος ὅρος, «ἡ τοῖς θεολογοῦσι πα-

18) Ὀρθοδοξία, ἐνθ. ἀν. σ. 152.

ραχωρητέα ἐλευθερία περὶ τὰ μὴ ἀπαραίτητα καὶ διαφόρου ἐκδοχῆς δεκτικὰ ἄνευ τινὸς ζημίας τῶν οὐσιωδῶν καὶ καιρίων», θὰ πρέπῃ μετὰ κρίσεως νὰ χρησιμοποιῆται καὶ νὰ μὴ γίνεται πρόξενος κακῶν ἀντὶ ἀγαθῶν. Καὶ ὁ τελευταῖος ὅρος τῆς ὁμοφροσύνης εἰς τὰ ἀναγκαῖα προϋποθέτει τὴν υπαρξιν καὶ εὕρεσιν τῶν ἀναγκαίων τούτων. Βεβαίως πολλὰ ἐξ αὐτῶν καθωρίσθησαν ἤδη ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ περιλαμβάνονται εἰς ἐπίσημα ἢ ἡμιεπίσημα σύμβολα τῆς ἀρχαιότητος. Ἐνταῦθα εἶναι ὀρθὸν νὰ διατυπωθῇ ὁ κανὼν τοῦ Βικεντίου τοῦ Ληριναίου (450) «quod semper, quod ubique, quod ab omnibus». Ὁ κανὼν οὗτος κατ' οὐσίαν συμφωνεῖ πρὸς τὴν ὑπὸ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας προτεινομένην βάσιν πρὸς συνεννόησιν.

«Τὰ καθόλου παραδεδεγμένα καὶ πιστευόμενα ὑπὸ τῆς ἀδιαιρέτου ἔτι ὑπαρχούσης Ἐκκλησίας Ἀνατολῆς τε καὶ Δύσεως κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὀκτὼ πρώτων αἰώνων τῆς χριστιανωσύνης, κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀρχαίας τε Ἐκκλησίας καὶ τῶν Ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, τῶν ἐχουσῶν τὴν ἀναγνώρισιν ἀμφοτέρων τῶν τμημάτων τῆς Ἐκκλησίας, Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς». Τὰ ὅσα συνέβησαν μετὰ τὴν χρονικὴν ταύτην περίοδον οἴκοθεν νοεῖται ὅτι δὲν κέκτηνται τὸ αὐτὸ κῦρος καὶ τὴν αὐτὴν σπουδαιότητα. Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ὑπάγονται καὶ αἱ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἐμφανισθεῖσαι παρὰ τοῖς Ὀρθοδόξοις Ὁμολογίαι ἢ ἐκθέσεις πίστεως καί τινα ἄλλα συμβολικὰ βιβλία. 19)

Τὸ θέμα τῆς Ἐκκλησίας παρουσιάζει τὰς μεγαλυτέρας δυσκολίας εἰς τὰς συζητήσεις μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν. Πρὸς ἐξακρίβωσιν τοῦ δόγματος τούτου ὁ Βασίλειος Ἀντωνιάδης ἐκθέτει τὴν ἔννοιαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν οὐσιωδῶν αὐτῆς καὶ ἀπαραιτήτων στοιχείων καθὼς διαφαίνονται ἐκ τῶν βιβλίων τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ τῆς πράξεως τοῦ Ἀποστολικοῦ λεγομένου αἰῶνος. Ταῦτα ἐν συνόψει ἐκτίθενται ὡς ἑξῆς :

«1) Ὅτι ἡ Ἐκκλησία αὕτη ὡς ἀδιάσειστον βάσιν θὰ ἔχῃ τὸν Χριστὸν καὶ τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν ὡς τὸν κατ' ἐξοχὴν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ.

2) Ὅτι θὰ ἔχῃ τινὰ διοργάνωσιν, ἔστω καὶ στοιχειώδη.

3) ὅτι θὰ ἔχῃ πάντοτε τὸν ἀρχηγὸν αὐτῆς καὶ θεμελιωτὴν συμπαρόντα αὐτῇ ἀοράτως καὶ συναντιλαμβανόμενον.

4) Ὅτι θὰ ἀποτελῆται ἐξ ὅσων διὰ τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου θὰ προσελκύωνται ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν εἰς τὴν πίστιν καὶ ὁμολογίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ θὰ προσλαμβάνωνται εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν ἤδη προσεληλυθότων μαθητῶν καὶ ὀπαδῶν τοῦ Χριστοῦ.

---

19) Ὀρθοδοξία, ἐνθ. ἀν. σελ. 157—160.

5) Ὅτι ἡ πρόσληψις αὐτῶν θὰ γίνηται διὰ τοῦ βαπτίσματος τελουμένου εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀπαιτοῦντος δηλ. παρὰ τῶν προσερχομένων ὁμολογίαν πίστεως καὶ ἀφοσιώσεως εἰς τὴν λατρείαν τῆς Ἁγίας Τριάδος...

6) Ὅτι θὰ τελῆται ἐν αὐτῇ καὶ θυσία τις ἀναίμακτος, θυσία ἀναμνηστικὴ μὲν καὶ ἐκπροσωπευτικὴ τῆς ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ προσενεχθείσης θυσίας τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου, προσφέρουσα δὲ εἰς μυστικὴν βρῶσιν καὶ πόσιν τὸ Ἐκείνου σφαγιασθὲν σῶμα καὶ ἐκχυθὲν αἷμα ὑπὸ τὰ αἰσθητὰ εἴδη τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου.

7) δὲ ὅτι θὰ ὑπάρχωσιν ἐν αὐτῇ οἱ ἔχοντες τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐγκύρως δεσμεῖν καὶ λύειν τὰ ἁμαρτήματα τῶν μελῶν αὐτῆς.» 20)

Ἐκ τῶν σημείων τούτων ἀβιάστως ἐξάγεται τὸ γενικὸν ἀξίωμα «ὅτι ὑπάρχει καὶ διαμένει ἀληθὴς Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ πανταχοῦ καὶ πάντοτε, ὅπου καὶ ἐφ' ὅσον ὑπάρχουσι καὶ διαμένουσιν, ἔστω καὶ μόνα, ἔστω καὶ ὑπὸ μορφὴν στοιχειώδη καὶ ἀνανάπτυκτον, αὰ προδηλωθέντα ἀπαραίτητα προσόντα καὶ διακριτικὰ γνωρίσματα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Καινῆς Διαθήκης, τῆς Ἐκκλησίας τῆς μιᾶς, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς, τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνης, ἧς ἔξωθεν οὐδεμία σωτηρία κατὰ τὸ ἀρχαῖον λόγιον **extra ecclesiam nulla salus. 21)**

Διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἑνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, ὅσαι Κοινότητες στεροῦνται τῶν γνωρισμάτων τούτων θὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ τὰ προσλάβουν ἐκ τῶν ἄλλων καὶ ὅσαι κέκτηνται αὐτὰ θὰ ἀναγνωρίσουν ἀλλήλας ὡς ἀδελφὰς Ἐκκλησίας. 22)

Ἐπὶ τῶν Μυστηρίων ἐπίσης αἱ γνῶμαι τῶν Ἐκκλησιῶν διΐστανται. Καὶ ὄχι μόνον ὡς πρὸς τὸν ἀριθμόν, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὸν χαρακτῆρα καὶ τὸν τρόπον τῆς τελέσεως αὐτῶν. Περισσότερον παντὸς ἄλλου αἱ συζητήσεις στρέφονται πέριξ τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Ἐν τῷ μυστηρίῳ τούτῳ προέχει ἡ ἀπόδειξις τῆς ἐννοίας τῆς θυσίας, τὸ δὲ πολυμάχητον πρόβλημα περὶ τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου θὰ λάβῃ τὴν ἀνάλογον πρὸς αὐτὴν ἐξήγησιν. Κατόπιν ἐξονυχιστικῆς ἐξετάσεως τοῦ χαρακτῆρος τοῦ μυστηρίου τούτου ἐκ τῆς Καινῆς Διαθήκης, τῆς Ἀποστολικῆς Παραδόσεως καὶ τῆς πράξεως τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τοὺς πρώτους ὀκτὼ αἰῶνας ἀποδεικνύεται ὅτι πράγματι ἡ Θεία Εὐχαριστία ἔφερε τὸν χαρακτῆρα τῆς θυσίας, ὡς ἱδρύθη ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Αἱ περὶ

---

20) Ὀρθοδοξία, ἐνθ. ἀν., σ. 259—260.

21) Αὐτ., σ. 263.

22) Ὀρθοδοξία, ἐνθ. ἀν., σ. 264.

τῆς μεταβολῆς τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου εἰς σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ λεπτολόγοι συζητήσεις οὐδὲν ὠφελοῦν εἰς τὸ ἀληθὲς νόημα τῆς Ἐκκλησίας οὔτε καὶ εἰς τὰς πρὸς ἕνωσιν προσπάθείας τῶν Ἐκκλησιῶν.

«Καὶ ἄνευ τῆς γνώσεως καὶ ἄνευ τῆς ὑπονοίας τῶν τοιούτων εἶναι πλέον ἢ ἐπαρκὴς πρός τε τὴν κατηχητικὴν διδασκαλίαν καὶ πρὸς τὴν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν τὰ ὀλίγα ταῦτα ἄρθρα τῆς πίστεως παντὸς Χριστιανοῦ, ὅτι ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς θείας Εὐχαριστίας κέκτηται ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία τὴν ἑαυτῆς θυσίαν, τὴν μόνην καὶ ἀναίμακτον θυσίαν τῆς Καινῆς Διαθήκης, θυσίαν ἐκπροσωποῦσαν τὴν ἐπὶ ἐξιλασμῷ τῶν τοῦ κόσμου ἁμαρτημάτων καὶ ἐπὶ τῇ ἐγκαινίσει τῆς νέας Διαθήκης ἐφάπαξ γενομένην ἐπὶ τοῦ σταυροῦ προσφορὰν καὶ θυσίαν τοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου ἀμνοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι οἱ μετέχοντες τῆς θυσίας ταύτης δὲν μεταλαμβάνουσι κοινοῦ τινος ἄρτου εὐλογημένου καὶ κοινοῦ τινος οἴνου εὐλογημένου καθ' ὁμοιότητα τῶν ἀντιδώρων καὶ τοῦ ἁγιασμοῦ, ἀλλ' ὅτι ὑπὸ τὰ ὁρατὰ καὶ αἰσθητὰ ἐκεῖνα στοιχεῖα γίνονται κοινωνοὶ τῆς θυσίας τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν σφαγιασθέντος ἀρχηγοῦ καὶ τελειωτοῦ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας, καὶ ὅτι μετὰ πίστεως μὲν καὶ εὐλαβοῦς διαθέσεως καὶ δεούσης προετοιμασίας γινόμενοι κοινωνοὶ τῆς θυσίας ταύτης μεταλαμβάνουσι καὶ πάντων τῶν ἀπ' αὐτῆς πηγαζόντων ἀγαθῶν ἐν τῷ παρόντι τε καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, ἄλλως δὲ προσερχόμενοι καὶ μετέχοντες εἰς κρῖμα ἑαυτοῖς καὶ κατάκριμα ἐσθίουσι καὶ πίνουσι, μὴ διακρίνοντες τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου». 23)

Καὶ εἰς τὸ περὶ Ἱερωσύνης ἢ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὑπουργήματος ζήτημα διαφωνοῦν πρὸς ἀλλήλας αἱ διάφοροι Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι καὶ δὴ ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦ θεοσυστάτου ἢ μὴ τῆς Ἱερωσύνης, τοῦ τριτάκτου ἢ τριβαθμίου αὐτῆς καὶ περὶ τοῦ λεγομένου Πρωτείου τοῦ Πάπα.

Ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ βλέπομεν τὸ ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν συσταθὲν ἀποστολικὸν ὑπούργημα πρὸς συνέχισιν τοῦ ἔργου Ἐκείνου. Τὸ ὑπούργημα τοῦτο ὡς καθήκοντα καὶ δικαιώματα εἶχε τὰ τρία ταῦτα :

«1) τὸ κηρύττειν τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ σαγηνεύειν εἰς αὐτὴν μαθητὰς πανταχόθεν.

2) τὸ (ἀμέσως ἢ ἐμμέσως) τελεῖν τὰς ἰδιαζούσας τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς νέας χάριτος μυσταγωγίας καὶ

3) τὸ δεσμεῖν καὶ λύειν, τὸ ἐγκύρως μὲν ἀφιέναι ἢ συγχωρεῖν τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν, ἐγκύρως δὲ κηρύττειν καὶ τηρεῖν αὐ-

23) Αὐτ., σ. 313.

τὰ ἀσυγχώρητα, ἐννοεῖται τοῖς ἀμετανοήτως καὶ ἀδιορθώτως ἔχουσιν.» 24).

Ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ τρίτου τούτου ἄρθρου ἐξετάζεται καὶ ἡ θέσις τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου καὶ τὸ εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης ἀποδιδόμενον πρωτεῖον· Ὄχι μόνον δογματικῶς ἀλλὰ καὶ ἱστορικῶς ἀποδεικνύεται ἀστήρικτος ἡ περὶ τοῦ πρωτείου τούτου ἀντίληψις.

Πάντες οἱ Ἀπόστολοι μετεῖχον τοῦ Ἀποστολικοῦ ἀξιώματος καὶ «δὲν ἦσαν οὔτε ἱδρυταί, οὔτε ἐπίσκοποι μιᾶς τινὸς ὡρισμένης Ἐκκλησίας, ἀλλὰ κατ᾽ ἄμφω ὁ κύκλος τῆς ἐνεργείας αὐτῶν ἦτο πολὺ εὐρύτερος».

Ἡ Ἐκκλησία τὸ Θείῳ δικαίῳ τὸ ἀνεγνώρισεν ὡς ἄμεσον, τὸ ἰσχῦον περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διαταχθέντων καὶ ὡς ἔμμεσον ἢ δεύτερον, τὸ ἀναφερόμενον εἰς ὅσα οἱ Ἀπόστολοι, εἴτε κατ᾽ ἰδίαν, εἴτε κοινῶς συνέστησαν καὶ διετάξαντο ὡς ἐκπρόσωποι τοῦ Κυρίου, ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ὁ Ἐπισκοπικὸς βαθμὸς ἦτο ἡ συνέχεια τοῦ Ἀποστολικοῦ ἀξιώματος καὶ οἱ ἄλλοι δύο βαθμοί, ὁ τοῦ Πρεσβυτέρου καὶ τοῦ Διακόνου, ἐγκατεστάθησαν ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων κατὰ τὰς πρώτας δεκαετηρίδας τοῦ βίου τῆς Ἐκκλησίας.

Τοιαῦται ἐν γενικαῖς γραμμαῖς προβάλλουν αἱ ἐπὶ τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως ἀντιλήψεις τοῦ Βασιλείου Ἀντωνιάδου. Οὗτος, καθὼς φαίνεται, ἀντιμετωπίζει τὰ προβλήματα μετὰ τῆς μεγαλυτέρας εὐρύτητος καὶ τῆς εἰς πραγματικὸν Ὀρθόδοξον Θεολόγον ἁρμοζούσης ἐπιστημοσύνης καὶ κατανοήσεως. Ἐν πολλοῖς τὰ λεγόμενα ἐνταῦθα ἐπηλήθευσαν κατὰ τὴν τριακονταετῆ καὶ ἄνω ζωὴν τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως.

5. ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΗΘΙΚΗΣ. 1)

Εἰς τὰ ἀμέσως ἑπόμενα δὲν θὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρη ἀνάλυσιν τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν τοῦ Βασιλείου Ἀντωνιάδου, ὡς ἐκτίθενται αὗται εἰς

24) Ὀρθοδοξία, ἐνθ. ἀν., σ. 354.

1) Βασιλείου Ἀντωνιάδου, Ἐγχειρίδιον κατὰ Χριστὸν Ἠθικῆς, 2 τόμοι Πόλις, 1927. Αἰσιοδοξία καὶ ἀπαισιοδοξία ἐκτὸς καὶ ἐντὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ, Νέος Ποιμήν, Α΄ (1919) 162—167, 321—332, 385—410, 449—465, 513—524, 641—652, 705—718. Πῆ φερόμεθα ; Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, 12 (1928) 428—433 486—493. Δημοσιογραφία, ἠθογραφοῦσα καὶ ἠθοφθοροῦσα, Αὐτ. 13 (1929) 15—25. Ὁ Ἀλκωλισμὸς καὶ ὁ κατ᾽ αὐτοῦ ἀγών, Ὀρθοδοξία, Α΄ (1926—27) 137—141. Ἡ θρησκευτικὴ καὶ ἡ ἠθικὴ ἀλήθεια, Αὐτ. Δ΄ (1929) 358—365, 502—505, Ε΄ (1930) 242—246, 298—302·

τὸ δίτομόν του Ἐγχειρίδιον τῆς κατὰ Χριστὸν Ἠθικῆς καὶ εἰς τὰς ἄλλας αὐτοῦ μελέτας, ἀλλὰ θὰ σταθῶμεν ἐπὶ ὡρισμένων μόνον σημείων τοῦ ἠθικοῦ του συστήματος, τὰ ὁποῖα ἐφείλκυσαν τὴν προσοχὴν ἡμῶν.

Τίτλος, ὅστις περισσότερον παντὸς ἄλλου θὰ ἥρμοζεν εἰς τὸν Βασίλειον Ἀντωνιάδην εἶναι τοῦ κατὰ Χριστὸν Ἠθικολόγου. Ἐὰν εἰς τὴν διάθεσιν ἡμῶν εὑρίσκετο μόνον τὸ κείμενον τῆς Ἠθικῆς θὰ ἤρκει αὐτὸ καὶ μόνον διὰ νὰ ἀναγνωρίσωμεν τὸ μεγαλεῖον τοῦ συγγραφέως του. Ἐνταῦθα ὄχι μόνον ὑπάρχει τελεία ἑνότης καὶ συνοχὴ τοῦ ὅλου θέματος, ἀλλὰ καὶ κάθε κεφάλαιον δύναται νὰ ἀποτελέσῃ μίαν αὐτοτελῆ σύνθεσιν καὶ ἓν πλῆρες κήρυγμα τῆς Χριστιανικῆς Ἠθικῆς. Τὸ κείμενον τοῦτο ἀποκτᾷ ἔτι μεγαλυτέραν ἀξίαν ἀπὸ τὸ ζῶν παράδειγμα τοῦ συγγραφέως του, μὴ ἀναπτύσσοντος τὰ θέματά του θεωρητικῶς καὶ μόνον, ἀλλὰ ἐπισφραγίσαντος αὐτὰ διὰ τοῦ προσωπικοῦ του παραδείγματος εἰς τὴν καθημερινήν του ζωήν. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι τὸ πρότυπον τοῦ ἰδεώδους καὶ τῆς ἐφικτῆς ἐκ μέρους ἡμῶν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἠθικῆς ζωῆς. Τοῦτο τὸ πρότυπον ἠκολούθησε καθ᾽ ὅλην του τὴν μακρὰν καὶ ἐπίπονον σταδιοδρομίαν ὁ Βασίλειος Ἀντωνιάδης.

Τὸ πιστεύω τῆς ἠθικῆς του ζωῆς ἐκτίθεται εἰς τὸν πρόλογον τοῦ κειμένου του.

«Ἀλλ᾽ εἰς ὅτι ἀπὸ τῆς πρώτης ἀρχῆς ὑπέρ τε τὴν μεθοδικότητα καὶ τὴν περιεκτικότητα τοῦ κειμένου ἐπέστησα καὶ δὲν παύω ἐφιστῶν τὴν προσοχὴν εἶναι ἡ ἔξαρσις τῆς Ἠθικῆς καθόλου καὶ τῆς Χριστιανικῆς ἰδίᾳ ὡς τῆς μόνης μὲν ἐχούσης καὶ παρεχούσης ἀξίαν ἀπόλυτον τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ, ὡς μόνης δὲ δυναμένης νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὸ νῦν κρατοῦν χάος, καὶ ἀπὸ τοῦ χάους νὰ δημιουργήσῃ τινὰ κόσμον ἐν τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων, ἡ ἔξαρσις τῶν σημείων τούτων, ὅτι ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τοῦ παντὸς οἱ νόμοι οἱ ἠθικοὶ κατ᾽ οὐδὲν εἶναι ὑποδεέστεροι καὶ ἀσθενέστεροι τῶν νόμων τῶν φυσικῶν· ὅτι ἄνευ τῆς ἔργῳ ἐπικρατήσεως ἀρχῶν ἠθικῶν, οἷαι αἱ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τοῦ καλῶς ἐννοουμένου Χριστιανισμοῦ, οἱ ἄνθρωποι, παρὰ πάσας τὰς περὶ ἄλλα προόδους καὶ ἐπιδόσεις, καὶ παρὰ πάσας τὰς περὶ τοὺς τρόπους ἐπιτηδευομένας λεπτότητας καὶ φιλοφροσύνας, θὰ ἔχωσι πρὸς ἀλλήλους κατὰ βάθος ὡς λύκοι πρὸς λύκους· ὅτι οἵ τε διαπληκτισμοὶ τῶν ἀτόμων καὶ οἱ ἀνταγωνισμοὶ τῶν κοινωνικῶν τάξεων, καίπερ ὑλικῆς ἀρχῆς καὶ προελεύσεως φαινόμενοι, ὅμως κατ᾽ οὐσίαν ἀφετηρίαν ἔχουσιν ἠθικὰς ἀνωμαλίας· ὅτι τὰ ἔθνη καὶ οἱ λαοί, καὶ παρ᾽ ὃ φέρουσιν ὄνομα χριστιανικόν, δὲν θὰ παύσωσιν ὑπούλως τε καὶ ἀναφανδὸν δάκνοντες ἀλλήλους καὶ κατεσθίοντες, ἐφ᾽ ὅσον εἰς τὰς σκέψεις αὐτῶν καὶ ἐνεργείας ρυθμιστὴν δὲν θὰ ἔχωσι τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ· ὅτι ὅπως πλὴν τοῦ

ὀνόματος Ἰησοῦ Χριστοῦ οὐκ ἔστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανόν, ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι, οὕτως ἄνευ τῆς ὅλῃ ψυχῇ προσηλώσεως πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ Εὐαγγελίου αὐτοῦ οὐκ ἔσται τις παῦλα ἢ διάλειψις τῶν συνεχόντων τὸ ἀνθρώπινον καὶ κατατρυχόντων δεινῶν. Καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλως ἔχειν. Τῶν ἄρθρων τοῦ ἠθικοῦ νόμου εἶναι καὶ τοῦτο, ὅτι ὅταν τις δὲν ἀκούῃ οὓς πρέπει νὰ ἀκούῃ, θὰ ἀκούῃ οὓς δὲν πρέπει νὰ ἀκούῃ. Ὅταν τις κωφεύῃ μὲν εἰς τὴν ἀθόρυβον φωνὴν τοῦ ἀδιαφθόρου λόγου καὶ τῆς ἀδιαφθόρου συνειδήσεως, βύῃ δὲ τὰ ὦτα εἰς τὴν ἠρεμαίαν μελῳδίαν τοῦ Χριστοῦ, θὰ ἔχῃ ἀναπεπταμένας τὰς ἀκοὰς εἴτε εἰς τὰς μολπὰς τῶν ἀπολαύσεων καὶ τὰς ἐπῳδὰς τῶν ἡδονῶν καὶ τῶν ἡδονῆς ποριστικῶν, εἴτε εἰς τὰς Σειρῆνας τῶν ὑπερανθρώπων καὶ τῶν ὑπερπολιτειῶν, εἴτε εἰς τοὺς τυμπανισμοὺς καὶ τὰς αὐλῳδίας τῶν Κουρήτων τοῦ κομμουνισμοῦ καὶ τῶν Κορυβάντων τοῦ κοινωνισμοῦ, τὰ δὲ ἀποτελέσματα θὰ εἶναι τῆς Μαλέας αἱ ἐκβολαὶ τῆς Σκύλλης τὰ ναυάγια καὶ τῆς Χαρίβδεως τὰ συντρίμματα.» 2)

Παρὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Χριστιανισμοῦ, τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ ἐπὶ εἴκοσιν ὁλοκλήρους αἰῶνας καὶ διάδοσίν του σχεδὸν εἰς ὅλον τὸν γνωστὸν κόσμον, ὁ Διδάσκαλος φαίνεται ὀλίγον τι ἀπαισιόδοξος ὡς πρὸς τὴν κατανόησιν καὶ πιστὴν ἐφαρμογήν του ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ κοινωνικήν των ζωήν. Μᾶς παροτρύνει νὰ στραφῶμεν καὶ νὰ ἀντικρύσωμεν τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων, νὰ ἐρωτήσωμεν τὴν μαρτυρίαν τῆς καθημερινῆς ἡμῶν πείρας, νὰ μελετήσωμεν τὰ ἐν τῷ φανερῷ, εἴτε καὶ ἀφανῶς τελούμενα εἰς τὰ χωρία καὶ τὰς πόλεις, εἰς τὰς διαχύσεις, τὰς διασκεδάσεις, τοὺς χορούς, τὰς θεατρικὰς παραστάσεις καὶ τοὺς ἀθλητικοὺς ἀγῶνας, εἰς τοὺς ἀνταγωνισμούς, τοὺς πολέμους καὶ τοὺς ἀλληλοσπαραγμούς. Καλούμεθα νὰ κάμωμεν τὴν ἱστορικὴν ἀνασκόπησιν τῶν παρεληλυθότων αἰώνων τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ νὰ ἴδωμεν τὰ παντοίας φύσεως ἁμαρτήματα, τὰ καταγραφόμενα ἐν τοῖς ἐξομολογητηρίοις, νὰ ἀκούσωμεν τοὺς ὀδυρμοὺς τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν ἀνηθικότητα, τὴν ὑπὸ ὀλίγων μὲν τήρησιν καὶ τὴν ὑπὸ τῶν πολλῶν καταπάτησιν τῶν ἠθικῶν καὶ θρησκευτικῶν ἀρχῶν. Τὰ ἀναγραφόμενα ἐφαρμόζονται ὄχι μόνον εἰς τὰ ἄτομα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς κοινωνίας καὶ εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα.

«Βεβαίως πολλαὶ ἀσχημίαι καὶ κηλῖδες τοῦ κοινωνικοῦ καὶ δημοσίου βίου τῶν πρὸ Χριστοῦ λαῶν εἶχον ἐξαλειφθῆ κατὰ μικρὸν μετὰ τὴν ἐμφάνισιν καὶ ἐπικράτησιν τοῦ Χριστιανισμοῦ, εἶχον δὲ καθιερωθῆ ἐν τῇ θεωρίᾳ καὶ κατακυρωθῆ διὰ νόμων ἀρχαὶ δικαιότεραι καὶ φιλανθρωπότε-

2) Χριστιανικὴ Ἠθική, Πρόλογος, σ. στ.—ζ.

ραι, καὶ κατὰ τοῦτο ἔχουσί τινα λόγον ὅσα πάλαι τε καὶ νῦν, εἴτε ἐν λόγοις ἀπολογητικοῖς ἢ ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος πανηγυρικοῖς, εἴτε ἐν ἱστορίαις ἐκκλησιαστικαῖς ἢ τοῦ πολιτισμοῦ, εἴτε ἐν διατριβαῖς καὶ ἀρθρογραφίαις ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν μεγάλων ἑορτῶν τῆς Χριστιανοσύνης κλητοί τε καὶ ἄκλητοι ἐναμίλλως ἐκθειάζομεν καὶ μεγαληροῦμεν περὶ τῆς ἀγαθῆς τοῦ Εὐαγγελίου ἐπιδράσεως ἐπὶ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἠθικῆς προόδου τῆς ἀνθρωπότητος. Μόνον ἐν τῇ πράξει ὑπῆρξεν ἐλαχίστη ἢ ἐλαχίστης διαρκείας ἢ φαινομένη κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ ἀπατηλὴ ἡ τελεσθεῖσα πρόοδος, δὲν ἐβράδυναν δὲ νὰ ἀναφανῶσιν ἐν ἄλλῃ περιβολῇ τὰ παλαιὰ καὶ ὑπὸ νέας μορφάς. Τοὺς περιπύστους σπαραγμοὺς τῶν μονομάχων καὶ θηριομάχων τῆς Ἐθνικῆς Ῥώμης διεδέχθησαν αἱ οὐχ ἧττον περίπυστοι ταυρομαχίαι τῆς Χριστιανικῆς Ἱσπανίας καὶ αἱ περιλάλητοι ὁπλομαχίαι καὶ μονομαχίαι τῶν ἱπποτῶν τοῦ σταυροφόρου Μεσαίωνος καὶ αἱ ἐκ γειτόνων τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας φρενητιῶσαι ἱπποδρομίαι τοῦ Ὀρθοδόξου Βυζαντίου καὶ τὰ ἔτι καὶ νῦν προσφιλῆ ἀγωνίσματα τῶν αἱμοπτύστων πυγμαχιῶν τῆς νεολαίας τῶν λαῶν, τῶν πρωτοπορούντων ἐν τῷ Χριστιανικῷ πολιτισμῷ.» 3)

Εἰς ἄρθρα του ἐμφανισθέντα ἐν τῇ «Ὀρθοδοξίᾳ», τῷ «Γρηγορίῳ Παλαμᾷ» καὶ ἀλλαχοῦ, ψάλλει Ἱερεμιάδας καὶ ὡς ἄλλος Ἱερεμίας πενθεῖ τὰ τῆς ἐποχῆς του καὶ θλίβεται διὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ ὑλισμοῦ, ὄχι τόσον τοῦ θεωρητικοῦ ἀλλὰ μᾶλλον τοῦ πρακτικοῦ, διὰ τὴν ἔκλυσιν τῶν ἠθῶν, τὴν ἐπικράτησιν παρὰ ταῖς γυναιξὶ τοῦ πνεύματος τοῦ κόσμου τούτου κ. ἄ.

Ἡ εἰκὼν αὕτη διαζωγραφίζει τοὺς ἐκπροσώπους τῆς κοινῆς ἐν τῷ κόσμῳ ζωῆς, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ὀλίγους, τοὺς ἐκλεκτούς, τοὺς συνιστῶντας τὴν καινὴν ἐν Χριστῷ ζωήν, ἥτις, ὡς ἐκφαίνεται ἐκ τῆς παραβολῆς τῆς ζύμης, ὀλίγον κατ' ὀλίγον θὰ διαμορφώσῃ τὸ ἀνθρώπινον γένος. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον ὁ Ἀντωνιάδης πιστεύει εἰς τὴν καλλιτέρευσιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἥτις θὰ ἐπέλθῃ βαθμηδὸν καὶ οὐχὶ διὰ μιᾶς, παρ' ὅλας τὰς παρεμβαλλομένας ἐξωτερικὰς ἀντιξοότητας. Ἡ αἰσιοδοξία του εἶναι, τρόπον τινά, μεμετρημένη, ἀλλὰ ἡ πίστις του βαθεῖα εἰς τὴν ἐπικράτησιν τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. 4)

Ἡ καινὴ ἐν Χριστῷ ἠθικὴ ζωὴ δὲν εἶναί τι τὸ χιμαιρικὸν καὶ μὴ ὑφιστάμενον, ἀλλὰ μία πραγματικότης, λαβοῦσα τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἀπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς διὰ τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς Ἀναστάσεως Αὐτοῦ δο-

3) Χριστιανικὴ Ἠθική, II, 31.

4) Χριστιανικὴ Ἠθική, II, 27—35.

θείσης σωτηρίας τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ζωὴ αὕτη ἔχει τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν γένεσίν της, ὅροι τῶν ὁποίων εἶναι ἡ ἐξέγερσις, ἡ πίστις, ἡ μετάνοια καὶ ἡ ἐπιστροφή. Τὴν αὔξησιν καὶ ἐπίδοσίν της, ἐκδηλουμένην διὰ τῆς προσευχῆς, ὑφ' ὅλας αὐτῆς τὰς μορφάς, διὰ τῆς ζώσης μετὰ τῆς Ἐκκλησίας κοινωνίας, διὰ τῆς πνευματικῆς θεωρίας καὶ τῶν ἐποικοδομητικῶν ἀναγνώσεων, διὰ τῆς αὐτοδοκιμασίας, τῆς ἐγρηγόρσεως καὶ μνείας τοῦ θανάτου, τῆς ἐγκρατείας καὶ νηστείας. Καὶ τέλος τὴν ἀκμὴν αὐτῆς, διὰ τῶν κατ' εἶδος ἀρετῶν, τῆς Χριστιανικῆς σοφίας καὶ φρονήσεως, τῆς ἀκεραιότητος, δραστηριότητος καὶ μεγαλεπηβολίας, εὐσταθείας καὶ τοῦ Χριστιανικοῦ χαρακτῆρος καὶ τῶν καθ' ὕλην ἀρετῶν ὑπὸ τὸν γενικὸν τίτλον τῆς αὐταρχίας, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀγάπης.

Ἐν τοῖς ἑπομένοις ἀναλύονται ὡρισμέναι σκέψεις ἐκ τοῦ τρίτου μέρους, τῆς ἀκμῆς τῆς ἐν Χριστῷ ἠθικῆς ζωῆς.

Ἡ κοινωνία διὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ διὰ τὸν Χριστιανὸν εἶναι ἡ κονίστρα τῶν εὐγενῶν τῆς ἠθικῆς ἀγώνων. Ἐντὸς αὐτῆς διὰ τῶν συνεχῶν ἀγώνων ἐπιτυγχάνεται ἡ καλλιτέρευσις ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν καὶ τῶν ἄλλων. Ἡ ἀποφυγὴ τῆς κοινωνίας ἁπλῶς καὶ μόνον λόγῳ τοῦ ἐν αὐτῇ ὑπάρχοντος κακοῦ, ἄνευ προηγουμένης πάλης, μαρτυρεῖ φιλαυτίαν καὶ αὐταρέσκειαν, περιφρόνησιν καὶ ἀδιαφορίαν πρὸς τοὺς ἄλλους, δειλίαν καὶ ἀνανδρίαν. Ἡ λόγῳ τῆς ἁγνῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεὸν φυγὴ ἀπὸ τοῦ κόσμου τούτου καὶ ἄρνησις τῶν ἐγκοσμίων ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἠρεμωτέρας λατρείας, τῆς πλήρους ἀσκήσεως καὶ τῆς θεωρίας τοῦ Θεοῦ συνιστᾷ πρᾶξιν ἀξίαν πάσης τιμῆς, δεικνύουσαν ἡρωϊσμὸν πίστεως. Τὸ Μοναχικὸν ἰδεῶδες, κατὰ τὸν Ἀντωνιάδην, οὕτως ἐκτιθέμενον ἔχει τὴν ἀξίαν αὐτοῦ, ὅπως καὶ ἡ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἐξάσκησις τῆς ἐν Χριστῷ ἠθικῆς ζωῆς. Ἡ πρὸς καιρὸν ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τοῦ κόσμου πρὸς περισυλλογὴν καὶ γυμνασίαν τῆς ψυχῆς διὰ τὴν ἐκ νέου ἐπιστροφὴν καὶ τὴν ἀνάληψιν ἐν τῷ κόσμῳ ἀγῶνος θεωρεῖται ὡσαύτως πρᾶξις ἀξιέπαινος. 5)

Εἰς τὸ κατὰ τὰς ἡμέρας ἡμῶν ἐπὶ τοσοῦτον παρὰ τοῖς Προτεστάνταις κυρίως καὶ τοῖς κύκλοις τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, λόγῳ τῶν εἰρηνιστικῶν Ἀρχῶν (πασιφίσμους) συζητούμενον πρόβλημα περὶ τῆς ὀρθότητος ἢ μή, ἀπὸ θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς πλευρᾶς, τοῦ πολέμου, ὁ Ἀντωνιάδης δίδει τὴν Ὀρθόδοξον ἀπάντησιν.

«... αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς λαμβανόμενοι ἀποτελοῦσιν οἱ πόλεμοι ἐν τῷ βίῳ τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν κοινωνιῶν κατάστασιν ἔκρυθμον καὶ ἀνώμαλον, αὐτὸ τοῦτο νόσον βαρεῖαν καὶ κρίσιμον καὶ ὅπως αὕτη ἐν τῷ κατ' ἰδίαν

---

5) Χριστιανικὴ Ἠθική, II, 105—108.

βίῳ εἶναί τι ἀπευκταῖον καὶ παντὶ τρόπῳ φευκτέον, οὕτω καὶ οἱ πόλεμοι ἐν τῷ δημοσίῳ βίῳ τῶν λαῶν.» 6).

Πᾶσαι αἱ πρὸς κατάπαυσιν τῶν πολέμων ἀναληφθεῖσαι προσπάθειαι διὰ τῆς συστάσεως συμμαχιῶν καὶ ὁμοσπονδιῶν μετὰ διαφόρων λαῶν, τῆς ἱδρύσεως ἐν Χάγῃ τοῦ διαρκοῦς Συνεδρίου τῆς εἰρήνης, τοῦ ὁσημέραι κρατυνομένου πνεύματος τοῦ συνεταιρισμοῦ καὶ τῆς ἐμφανίσεως συλλόγων καὶ σωματείων εἰρηνοφίλων μαρτυροῦν τὴν κατ᾽ ἀρχὴν ὕπαρξιν τοῦ πνεύματος τῆς εἰρήνης, ἀσχέτως ἂν πολλάκις ἠστόχησαν εἰς τοὺς σκοπούς των. Ἡ συνέχισις τῶν πολέμων δεικνύει ὅτι ἡ ζύμη τοῦ Εὐαγγελίου δὲν ἠδυνήθη ἔτι νὰ ζυμώσῃ ὅλον τὸ φύραμα. Παρὰ τὴν ἀπόλυτον περὶ τοῦ πολέμου ἐκδοχήν, δικαιολογεῖται οὗτος ἐνίοτε ὡς ἀναγκαῖον καὶ ἀπαραίτητον μέσον ἀμύνης.

«Παρὰ πάντα ὅμως τὰ βέβαια ταῦτα δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ οὔτε ὡς κατὰ θεωρίαν ὀρθὴ οὔτε ὡς κατὰ πρᾶξιν δεδικαιολογημένη ἡ ἀπόλυτος παντὸς πολέμου καταδίκη καὶ ἀποφυγὴ ὡς ἀσυμβιβάστου πρὸς τὸ Χριστιανικὸν φρόνημα, ἐφ᾽ ὅσον αἱ ἀνωμαλίαι καὶ ἀτέλειαι τῆς ὅλης καταστάσεως προκαλοῦσι τὰς συγκρούσεις ἐκείνας τῶν καθηκόντων, ἐν αἷς τὸ καὶ καθ᾽ ἑαυτὸ φευκτὸν καὶ ἀπευκταῖον καθίσταται ὄχι μὲν ζηλωτὸν καὶ ἐπαινετόν, ἀλλ᾽ ἔλαττον κακόν, ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τῶν πραγμάτων ἐπιβαλλόμενον εἴτε πρὸς προφύλαξιν καὶ διάσωσιν ἀγαθῶν πολυτίμων, εἴτε πρὸς πρόληψιν καὶ ἀποτροπὴν κακῶν ἀνεπανορθώτων. Οὕτω κρινόμενος καὶ χρησιμοποιούμενος ὁ πόλεμος, ὡς ἀναγκαῖον καὶ ἀπαραίτητον μέσον ἀμύνης, δύναται νὰ συμβιβασθῇ καὶ πρὸς τὰς μάλιστα φιλειρηνικὰς καὶ φιλανθρώπους διαθέσεις τοῦ Χριστιανοῦ, ὅταν πρὸς τῇ ἀνάγκῃ ἔχῃ καὶ τὸ δίκαιον ὑπὲρ ἑαυτοῦ.» 7)

Ὁ πλοῦτος τοποθετεῖται εἰς τὰ ὀρθὰ πλαίσιά του. Αὐτὸς καθ᾽ ἑαυτὸν δὲν εἶναι κακόν τι, ἀλλ᾽ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς καλῆς ἢ κακῆς διαθέσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἄνθρωπος, μὴ ὢν μόνον πνεῦμα ἀλλὰ καὶ σῶμα, ἔχει τὰς ὑλικὰς αὐτοῦ ἀνάγκας, αἵτινες αὐξάνονται διὰ τῆς τεχνολογικῆς προόδου τοῦ πολιτισμοῦ. Οὗτος διὰ τοῦ χρήματος πορίζεται τὰ πρὸς τὸ ζῆν, καθιστᾷ τὴν ζωήν του ἀνετωτέραν καὶ βοηθεῖ τὸν συνάνθρωπόν του. Ἡ κακὴ χρῆσις τοῦ πλούτου κάμνει τὸν ἄνθρωπον, τὸν ἀδύνατον τῇ διανοίᾳ, ἐγωϊστήν, ἐκτὸς ἑαυτοῦ καὶ ἀνήθικον γενικῶς.

Ἀφ᾽ ἑτέρου ἡ πενία, ἥτις ἐκλαμβάνεται ὡς ἡ ἔλλειψις τῶν ὑλικῶν ἢ πνευματικῶν κεφαλαίων καὶ ὁ πορισμὸς μόνον τῶν καθ᾽ ἡμέραν διὰ τῆς

6) Αὐτ., σ. 130.

7) Αὐτ., σ. 132—3.

σκληρᾶς ἐργασίας, δὲν εἶναι μία κατάστασις, ἥτις θὰ κάμνῃ τὸν Χριστιανὸν βαρύθυμον, προξενοῦσα εἰς αὐτὸν τὴν ἀπελπισίαν. Ὁ ἐν τῇ πενίᾳ ζῶν ὀφείλει νὰ σκέπτηται Χριστιανικῶς, ὅτι ἡ πραγματικὴ πενία, ὅπως καὶ ὁ ἀληθὴς πλουτισμὸς εἶναι τῆς καρδίας, θὰ πρέπῃ νὰ ἀρέσκηται εἰς ὅσα κέκτηται ὀλίγα ἢ πολλά, διὰ δὲ τῆς ἐργασίας του νὰ ἀποκτᾷ ἔτι περισσότερα. 8)

Ἡ κακὴ χρῆσις τοῦ πλούτου, ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν πτωχῶν ὑπὸ τῶν ἰσχυροτέρων κοινωνικῶν τάξεων, ἡ ἀλλαγὴ τῶν ὅρων τῆς ζωῆς ἕνεκα τῶν κοινωνικῶν ἀναστατώσεων καὶ ἄλλοι λόγοι γεννοῦν ἐν πάσαις ταῖς κοινωνίαις τὸ ἀσθενὲς οἰκονομικὸν καθεστώς, ἐκ τοῦ ὁποίου προέρχεται τὸ λεγόμενον κοινωνικὸν ζήτημα. Τοῦτο, κατὰ τὰς τελευταίας Ἑκατονταετηρίδας ἔλαβεν ὀξεῖαν μορφήν. Πρὸς θεραπείαν τῶν κακῶς ἐχόντων, προετάθησαν διάφοροι θεωρίαι, ὅπως τοῦ οἰκονομικοῦ ἀναρχισμοῦ, τοῦ κοινοτισμοῦ (κομμουνισμοὺς) καὶ αὐτοῦ τοῦ κοινωνιμοῦ ((σοσιαλισμοὺς) καὶ ἄλλαι τοῦ ἐλευθέρου συναγωνισμοῦ, τοῦ ἀτομισμοῦ, τοῦ ἐλευθερίου ἐμπορίου καὶ τῆς Μαγχεστριανῆς Σχολῆς. Καὶ σήμερον ἀκόμη αἱ κοινωνίαι προσπαθοῦν διὰ τὴν ἐπίλυσιν τοῦ προβλήματος τούτου καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ πειραματίζωνται. Τὸ κοινωνικὸν ζήτημα, μολονότι ἐμφανίζεται ὡς ὑλικὸν καὶ οἰκονομολογικόν, ὅμως εἶναι καὶ ἠθικόν, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀπησχόλησε καὶ ἀπασχολεῖ τὰς Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας. Αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Δύσεως ἔλαβον ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν ἐπίλυσιν τοῦ ζητήματος τούτου, καὶ παρὰ μὲν τοῖς Ρωμαιοκαθολικοῖς διεμορφώθη ὁ Καθολικὸς κοινωνισμός, παρὰ δὲ τοῖς Προτεστάνταις ὁ λεγόμενος Εὐαγγελικὸς κοινωνισμός.

Εὐθὺς ἀμέσως δέον νὰ λεχθῇ ὅτι πλανῶνται ὅσοι ἀποδίδουν εἰς τὸν Χριστιανισμὸν ἀφετηρίαν κιονωνικὴν καὶ χρίουν τὸν Ἰησοῦν κοινωνικὸν ἐργάτην.

Ἐμμέσως μόνον ὁ Χριστιανισμὸς ἔχει «καὶ σκοπὸν τινὰ κοινωνικόν, τὴν ἀνακούφισιν τῶν πασχόντων καὶ πενομένων πρώτιστα καὶ μάλιστα διὰ τῆς ἠθικῆς βελτιώσεως τῶν ἑαυτοῦ ὀπαδῶν.»

Καὶ ἡ Χριστιανικὴ Ἠθικὴ «τὴν ἠθικὴν τῶν πιστῶν βελτίωσιν θεωροῦσα ὡς πρῶτον καὶ ἀπαραίτητον ὅρον» τῆς οἰκονομικῆς βελτιώσεως καὶ τῆς ἐν γένει διακανονίσεως τῶν οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν ζητημάτων κηρύσσει ὡς πρώτιστον καθῆκον τὴν φιλαλληλίαν καὶ φιλαδελφίαν, ἀντὶ τῶν περὶ τῶν περὶ τὸν πλοῦτον καὶ τὰς ἐπιδεικτιάσεις συναγωνισμῶν καὶ συνιστᾷ ζῆλον καὶ ἅμιλλαν περὶ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς δικαιοσύνης

8) Χριστιανικὴ Ἠθική, II, 140—145.

καὶ φιλανθρωπίας. Ἡ χριστιανικὴ Ἠθικὴ ἀποδοκιμάζει τὰς παρὰ φύσιν περὶ ἀπολύτου ἰσότητος καὶ περὶ καταργήσεως πάσης ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας δόξας, ὅπως καὶ τὴν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀρχῶν τούτων βιαίαν ἀνατροπὴν τῆς κοινωνικῆς, πολιτικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς τάξεως. Ἀναγνωρίζει τὸ ἔλλογον τῆς «κατ' ἀναλογίαν ἰσότητος» καὶ τὰ ὑπὸ τῆς πολιτείας λαμβανόμενα μέτρα πρὸς βαθμιαίαν θεραπείαν τῶν κακῶς ἐχόντων, ἐκλαμβάνουσα ὡς πρότυπον τὸ ζῶν ἀνθρώπινον σῶμα, τοῦ ὁποίου τὰ μέλη μὴ ἔχοντα τὴν αὐτὴν ἰσχύν, σπουδαιότητα καὶ δύναμιν, οὐχ ἧττον λαμβάνουν τὴν ἀναγκαίαν τροφήν, καὶ πάντα ἔχοντα καλῶς συνιστοῦν τὴν ὑγείαν καὶ ἁρμονίαν τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ. 9)

Ὁ Χριστιανισμὸς δὲν ἀποτελεῖ ἐμπόδιον διὰ τὴν παιδείαν καὶ τὴν ἀπόκτησιν τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἐπιστήμης. Ὁ γνήσιος μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ, καθοδηγούμενος ὑπὸ τῆς ὁρμῆς τῆς φιλομαθείας καλλιεργεῖ τὸν νοῦν καὶ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ, ζητῶν νὰ εἰσδύσῃ διὰ τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἑαυτοῦ του εἰς τὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ. Οὐδόλως ὑπερτιμᾷ τὴν ἀξίαν τῆς ἁπλῆς γνώσεως καὶ σοφίας, οὐδὲ φυσιοῦται ἐπὶ τῇ ἐμπιστοσύνῃ καὶ φιλομαθείᾳ αὐτοῦ, ἀγωνιζόμενος διὰ τὴν ἠθικοποίησιν τῶν ἀγαθῶν τούτων πρὸς δόξαν Θεοῦ καὶ ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ ἰδίου του ἑαυτοῦ καὶ τοῦ πλησίον.

Ἡ παιδεία καὶ ἡ ἐπιστήμη πολλάκις γίνονται πρόξενοι κακοῦ, ἀντὶ καλοῦ. Τὸ τοιοῦτον ὅμως προέρχεται ἐκ τῆς καλῆς ἢ κακῆς χρήσεώς των. Δύνανται καλῶς χρησιμοποιούμεναι νὰ ὁδηγοῦν πρὸς τὴν ἀληθῆ ἠθικότητα καὶ ἀρετήν. Ὑπὸ τοιαύτην προοπτικὴν ἡ ἀπόκτησίς των εἶναι καθῆκον παντὸς Χριστιανοῦ, κατέχοντος τὰ πρὸς τοῦτο ἐφόδια, πνευματικὰ καὶ ὑλικά.

Εἰς τὴν σημερινὴν κοινωνίαν, ἡ εἰς τὸν τεχνικὸν πολιτισμὸν ἐπίδοσις ἐγέννησε μίαν μεγάλην ἀντινομίαν μεταξὺ τῶν εἰς τὸν ὑλικὸν τομέα ἐπιτευγμάτων καὶ τῆς ἐπὶ τοῦ προκειμένου παρεχομένης παιδείας, πρὸς τὴν ἠθικὴν ἐξημέρωσιν καὶ ψυχικὴν καλλιτέρευσιν τοῦ ἀνθρώπου. Διὰ τὴν θεραπείαν τοῦ κακοῦ, ἡ παιδεία δὲν ἀρκεῖ νὰ προβάλλῃ ὡς μία ξηρὰ μετάδοσις γνώσεων ἐν πάσαις ταῖς ἐπιστήμαις, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἀκολουθῆται καὶ ὑπὸ τῆς κατὰ Χριστὸν παιδείας καὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς θρησκευτικότητος καὶ ἠθικότητος τοῦ ἀνθρώπου. 10)

Ἡ δημοσιογραφία, ὡς ἀπαραίτητον ἅμα καὶ χρησιμώτατον ὄργανον τοῦ δημοσίου βίου τῶν λαῶν καὶ τῶν κοινωνιῶν, κέκτηται μεγάλην σπουδαιότητα. Εἰς τὸν Τύπον ἀναγνωρίζεται ἡ ἐλευθερία, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅμως

9) Χριστιανικὴ Ἠθική, II, 157—172.

10) Χριστιανικὴ Ἠθική, II, 189—193.

νὰ μὴ χρησιμοποιῆται αὕτη ἐπὶ βλάβῃ τῶν ἄλλων, ὑλικῇ τε καὶ ἠθικῇ, ἀτομικῇ καὶ κοινῇ. Ἡ Δημοσιογραφία ἀποβαίνει ὀλέθριος καὶ καταστρεπτική, ὅταν δὲν ἀσκῆται μετ' εὐθύτητος καὶ ἀκεραιότητος, ἐκμεταλλευομένη τὰς ἀδυναμίας τοῦ δημοσίου καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον θέτουσα εἰς ἐφαρμογὴν πάντα τὰ μέσα ἀνεξαρτήτως, ἠθικὰ καὶ ἀνήθικα. 11)

Τὸ κορύφωμα τῆς Χριστιανικῆς Ἠθικῆς ἐκδηλοῦται ἐν τῇ Χριστιανικῇ ἀγάπῃ. Αὕτη παρουσιάζεται ὡς ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὰ περὶ τὸν Θεὸν λογικὰ καὶ πνευματικὰ ὄντα καὶ β') πρὸς τὸν πλησίον ἡμῶν.

Ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη τυγχάνει ἀχώριστος τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, ἐκδηλουμένη ἄλλοτε μὲν ὡς θεῖος ἔρως καὶ πόθος τοῦ θείου ἀκόρεστος, ὡς υἱϊκὴ ἀφοσίωσις καὶ ἐμπιστοσύνη, εἴτε δὲ ὡς εὐσέβεια καὶ θεοσέβεια.

Τὰ περὶ τὸν Θεὸν λογικὰ καὶ πνευματικὰ ὄντα, οἱ Ἄγγελοι, οἱ κοινωνοῦντες τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, οἱ ὑπηρετοῦντες τὸ θέλημα Αὐτοῦ καὶ συνεργοῦντες εἰς τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἀπολαμβάνουν καὶ πρέπει νὰ ἀπολαμβάνουν ἰδιαιτέρας ἀγάπης παρὰ τῶν πιστῶν. Ἡ πρὸς τοὺς ἀγγέλους ἀγάπη λαμβάνει τὴν μορφὴν «αἰσθημάτων τιμῆς, εὐλαβείας καὶ σεβασμοῦ, μὴ ἐξαιρουμένης μηδ' αὐτῆς τῆς ἐπικλήσεως αὐτῶν εἰς τὸ ὑπερεντυγχάνειν παρὰ τῷ Οὐρανίῳ Δεσπότῃ ὑπὲρ ἀντιλήψεως τῶν ἐν ἀνάγκαις καὶ θλίψεσιν εὑρισκομένων πιστῶν αὐτοῦ δούλων καὶ λατρευτῶν».

Ἡ ἰδία ἀγάπη συνδέει τοὺς ἔτι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ζῶντας πρὸς τοὺς ἤδη ἀποιχομένους ἀδελφοὺς καὶ ἀποτελοῦντας τὴν ἐν Οὐρανῷ θριαμβεύουσαν Ἐκκλησίαν. Ἡ ἀγάπη αὕτη ἤρξατο ἐκδηλουμένη ἀκόμη ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ ὑπὸ τῶν πιστῶν, ὡς δέησις τῶν ἐπιζώντων ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν προαπελθόντων, ὡς προσφορὰ τῆς ἀναιμάκτου θυσίας ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν πίστει ἀναπαυσαμένων πατέρων, ἀδελφῶν καὶ τέκνων, ὡς μνήμη καὶ ἑορτασμὸς τῶν ἤδη εὐαρεστησάντων τῷ Θεῷ, τῶν ὑπὲρ πίστεως ἀγωνισαμένων καὶ πεσόντων μαρτυρικῶς, καὶ μετέπειτα τῶν Ἁγίων καὶ Ὁσίων, εἴτε ὡς ἐπίκλησις τῶν πρεσβειῶν αὐτῶν παρὰ τῷ Θεῷ, σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ὡς ἐν εἰκόσιν ἀναπαράστασις ἢ εὐκτηρίων οἴκων ἀνάθεσις καὶ καθιέρωσις ὑπὸ τὰ σεπτὰ αὐτῶν ὀνόματα. 12)

Ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη ἔχει ἰδίους κύκλους, τὴν οἰκογένειαν, τοὺς φίλους, τοὺς κατὰ γένος καὶ πίστιν ἀδελφοὺς καὶ τελευταῖον τὴν ἀν-

11) Αὐτ., σ. 156, 234. Δημοσιογραφία, ἠθογραφία καὶ ἠθοφθοροῦσα, Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, 13 (1929) 15—25.

12) Χριστιανικὴ Ἠθική, ΙΙ, 235—245.

θρωπότητα πᾶσαν.

Μεγάλην σπουδαιότητα διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐνέχει ἡ Χριστιανικὴ οἰκογένεια, οὖσα μικρογραφία τῆς κοινωνίας καὶ τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἡ κατ᾽ οἶκον Ἐκκλησία. Ἡ μονογαμία εἶναι ἡ ἁρμόζουσα σύζευξις ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἐντὸς τῆς οἰκογενείας. Ἡ χειραφέτησις τῆς σαρκὸς ἢ τοῦ ἐλευθέρου ἔρωτος, ἡ σήμερον κηρυσσομένη, οὐδόλως δύναται νὰ ἐπηρεάσῃ τὴν μεγάλην δύναμιν τῆς οἰκογενείας, ἥτις καὶ μόνη θεωρεῖται καὶ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὴν φυσικήν, τὴν λογικήν, ἠθικὴν καὶ κοινωνικὴν ὑπόστασιν τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ Χριστιανικὸς γάμος ἔχει τοὺς ὑποκειμενικοὺς καὶ ἀντικειμενικοὺς αὐτοῦ ὅρους. Καὶ εἰς μὲν τοὺς πρώτους συγκαταλέγονται οἱ φυσικοί, οἱ περὶ τὸ σῶμα καὶ τὰς σωματικὰς ἱκανότητας πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν συζυγικῶν καθηκόντων ἀπαιτούμενοι ἀναγκαῖοι ὅροι, ἀφ᾽ ἑτέρου δὲ οἱ ἠθικοί, ὡς ἡ ἀμοιβαία κλίσις καὶ συμπάθεια καὶ ἡ συμφωνία τῶν χαρακτήρων. Ἡ μεγάλη διαφορὰ ἡλικίας καὶ ἡ ἐθνικὴ ὡς καὶ φυλετικὴ ἀντίθεσις πρέπει νὰ ἀποφεύγωνται. Ἡ τελευταία «ὄχι βεβαίως ὡς τοιαύτη, ἐκ σωβινισμοῦ καὶ μισαλλογενίας στενοκάρδου, ἀλλὰ δι᾽ αὐτὸ τοῦτο, διὰ τὰς ἀπὸ τοιούτων αἰσθημάτων καὶ ἐμπαθειῶν ἐνδεχομένας προστριβὰς καὶ συγκρούσεις ἐπὶ ζημίᾳ καὶ κινδύνῳ τῆς οἰκογενειακῆς γαλήνης καὶ εὐσταθείας».

Οἱ ἀντικειμενικοὶ ὅροι ὑπάγονται μᾶλλον εἰς τὸ Κανονικὸν ἢ Οἰκογενειακὸν Δίκαιον παρὰ εἰς τὴν Ἠθικήν. Ἀλλὰ καὶ ἡ τελευταία ἀπὸ τῆς ἰδικῆς της σκοπιᾶς ἐξετάζει τοὺς περιορισμούς, οἵτινες τίθενται πρὸ τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας διὰ τὴν σύναψιν νομίμου γάμου. Οἱ περιορισμοὶ οὗτοι προέρχονται ἐξ ἀνενδότου ἐναντιώσεως τῶν γονέων ἢ κηδεμόνων, ἢ ἄλλων πρὸς τοῦτο δικαιούχων, ἕνεκα διαφορᾶς θρησκείας καὶ ὁμολογίας, διὰ προϋπάρχουσαν συγγένειαν καὶ διὰ προλαβοῦσάν τινα εὐχὴν καὶ καθιέρωσιν πνευματικήν. Ἡ Ἠθικὴ ἐνδιαφέρεται ἐπίσης διὰ τὸν Ἐκκλησιαστικὸν καὶ Πολιτικὸν γάμον καὶ τὰς σχέσεις αὐτῶν. Εἰς τὸν Χριστιανικὸν γάμον βαρύνει ἡ ἐπίσημος ἔγκρισις καὶ εὐλογία τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ ἄμεσος ἢ ἔμμεσος ἀναγνώρισις αὐτοῦ ὑπὸ τῆς πολιτείας.

Ὁ γάμος ἐν τῷ Χριστιανισμῷ θεωρεῖται ἀδιάλυτος. Οὐδεὶς εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχε δύναται νὰ διαλύσῃ τὸν δεσμὸν τοῦ γάμου. Παρὰ τὸ κατ᾽ ἀρχὴν ἀδιάλυτον αὐτοῦ, ἡ Χριστιανικὴ Ἠθική, ἀκολουθοῦσα τῷ Εὐαγγελίῳ, δέχεται τὸ διαζύγιον λόγῳ μοιχείας καὶ λόγῳ τῶν ἀναγραφομένων εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν νομοθεσίαν ἄλλων ἐξαιρέσεων. Συνιστᾷ ὅμως φρόνησιν καὶ μεγάλην προσοχὴν ὡς πρὸς τὴν διαπίστωσιν τῶν σχετικῶν διαλυτικῶν τοῦ γάμου. Ὁ δεύτερος γάμος εἰς περιπτώσεις τινὰς ἐ-

πιβάλλεται.

Τὰς συζυγικὰς ἐν τῷ γάμῳ σχέσεις πρέπει νὰ διέπῃ ἡ ἀνυπόκριτος συζυγικὴ ἀγάπη. Καθῆκον τῶν γονέων πρώτιστον εἶναι ἡ τεκνογονία καὶ ἡ περὶ τὴν σωματικὴν καὶ πνευματικὴν ἀκολούθως τῶν τέκνων ἀνατροφὴν πρόνοια. Ἡ ἐν τῷ οἴκῳ ἀνατροφὴ πρέπει νὰ ἀποβλέπῃ εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἀναλόγου σεβασμοῦ πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς μεγάλους καὶ τῆς ἐλλόγου ὑπακοῆς πρὸς τοὺς μεγαλυτέρους. Ἕτερος σκοπὸς τῆς ἀγωγῆς ταύτης εἶναι ἡ αὐτοτέλεια τῶν τέκνων, ἡ πρὸς τὸ ἴδιον συμφέρον καὶ ἡ χάριν τῶν τέκνων λαμβανομένη πρόνοια καὶ τέλος τὸ κοινοτελὲς ἢ κοινωφελὲς αὐτῆς, τὸ ἀποβλέπειν δηλ. μόνον εἰς τὸ καλὸν τῶν τέκνων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ κοινῇ καλὸν καὶ συμφέρον. 13)

Ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας δὲν ἀνεγνωρίζετο ὑπὸ τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας καὶ κατεδιώκετο. Ἀπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ ἑξῆς ἤρχισαν νὰ διακρίνωνται δύο τινά, ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία. Διὰ μέσου τῶν χρόνων αἱ πρὸς ἀλλήλας σχέσεις αὐτῶν δὲν ἐκανονίσθησαν ὁμοίως. Διεκρίθησαν διάφορα ἀπ' ἀλλήλων συστήματα, ὅπως ὁ Καισαροπαπισμός, ὁ Παποκαισαρισμός, αἱ κατ' αὐτοῦ διακηρύξεις τοῦ Γαλλικανισμοῦ, τοῦ Φεβρωνιασμοῦ καὶ τοῦ Ἰωσηφινισμοῦ, τὸ ἐπικρατειακὸν ἢ ἐπιχωριακὸν σύστημα, ὁ Ἐραστιανισμὸς καὶ ὁ χωρισμὸς Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας.

«Παρ' ἡμῖν ἐπεκράτησεν ἡ γνώμη ὅτι ἀποτελοῦσι μὲν τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ τὰ πολιτικὰ δύο διακεκριμένας ὄψεις ἑνὸς ὅλου, ἄλλως ἡνωμένου, ἀλλ' ὅτι, τῆς Ἐκκλησίας κειμένης ἐν τῷ κράτει, οὐχὶ δὲ τοῦ κράτους ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, πάντες οἱ πιστοὶ ἀδιακρίτως, ὑπαγόμενοι ὑπὸ τὴν πολιτικὴν ἀρχήν, ὀφείλουσιν αὐτῇ ὑποταγὴν ἐν τοῖς κατὰ κόσμον πράγμασι, καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλ' ὅτι καὶ τῇ κορυφῇ τῆς Χριστιανικῆς πολιτείας ἀνήκει τις δικαιοδοσία καὶ ἐπὶ τῶν θρησκευτικῶν, ὡς τε καθῆκον καὶ ὡς δικαίωμα, τὸ δικαίωμα καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ ἀπὸ κοινῆς συνεννοήσεως καὶ ἐν κοινῇ συνεργασίᾳ μετὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν λαμβάνειν μέρος ἐνεργὸν εἰς τὴν διευθέτησιν τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἐμπέδωσιν τῶν τῆς πίστεως κατὰ τὰ ἀρχῆθεν παραδεδομένα, μόνον δὲ ἀπεδοκιμάζετο καὶ προὐκάλει ἀντιρρήσεις καὶ ἐντόνους διαμαρτυρίας ὁ λεγόμενος καισαροπαπισμός, αἱ αὐτοκρατόρων τινῶν κυριαρχικαὶ ἀξιώσεις καὶ αὐτόβουλοι ἐπεμβάσεις εἰς τὴν διαχείρησιν καὶ διαρρύθμισιν καὶ τῶν καθαρῶς δογματικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων.» 14)

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Θ. ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ
Καθηγητὴς τῆς Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης

13) Χριστιανικὴ Ἠθική, II, 242—267.

14) Χριστιανικὴ Ἠθική, II, 279.

Η ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ Κ. ΔΙΑΘΗΚΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ ἰδέα περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ σπουδαιοτάτην κατέχει θέσιν ἐν τῷ συστήματι τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἀποτελοῦσα τὸ κυριώτατον δυνατὸν εἰπεῖν θέμα καὶ τὸν τελικὸν σκοπὸν τοῦ τε Εὐαγγελικοῦ καὶ τοῦ Ἀποστολικοῦ κηρύγματος.

Ἡ ἰδέα αὕτη δὲν ἦτο ξένη καὶ ἄγνωστος εἰς τοὺς συγχρόνους τῷ Κυρίῳ Ἰουδαίους. Ἤδη αὐτὸς ὁ Χριστὸς καὶ πρὸ αὐτοῦ ὁ Πρόδρομος Ἰωάννης ἤρξαντο τοῦ κηρύγματος αὐτῶν διὰ τῆς χαρμοσύνου καὶ θριαμβευτικῆς ἀγγελίας, ὅτι «ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. γ', 2 δ', 17). Εἰς τὸ φαιδρὸν δὲ τοῦτο καὶ εὐφρόσυνον ἄγγελμα οὐδὲν ἄλλο περαιτέρω πρὸς διασάφησιν αὐτοῦ ἐπισυνῆψαν, τοὐθ' ὅπερ ὑπεμφαίνει ὅτι ἀμφότεροι ὑπέθετον προϋπάρχουσαν τὴν ἰδέαν περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ διανοίᾳ τῶν ἀκροατῶν αὐτῶν. Ἡ ἱστορία δὲ ἐν γένει τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τὰ ἄλλα προφητικὰ αὐτοῦ βιβλία μαρτυροῦσι τρανῶς, ὅτι ταῦτα πάντα ἀπέβλεπον κυρίως εἰς τὴν διαμόρφωσιν καὶ ἀνάπλασιν τρόπον τινὰ τῆς ἰδέας ταύτης ἐν τῷ ἠγαπημένῳ λαῷ τοῦ Θεοῦ Ἅπασαι αἱ προρρήσεις τοῦ Νόμου 1) καὶ τῶν Προφητῶν, τῶν θεοπνεύστων τούτων τῆς θείας προνοίας ὀργάνων, ἐπερρώννυον τὴν ἰδέαν τῆς ἐν λόγῳ βασιλείας καὶ τὴν πλήρωσιν τῶν ἑκάστοτε ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δοθεισῶν τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐπαγγελιῶν, καὶ τῆς ἐκ σπέρματος Ἀβραὰμ προελεύσεως τοῦ μεγάλου βασιλέως καὶ τῆς ἐνδόξου βασιλείας αὐτοῦ, 2) ἣν προεικόνιζον ἤτοι ἀμέσως καὶ ἀπ' εὐθείας ἢ ἐμμέσως καὶ τυπικῶς (πρβλ. Ψαλ. β', η', ιε', κ. ἑ. ν', 12, πη', ρθ', κ. ἑ. Ἡσ. β', 1—5 ζ', 14—17 ια', 1 κ. ἑ. Ὡσ. γ', 6, Ἱερ. λξ', (λ'), λα', κ. ἑ. Ἰεζ. λδ', 24 κ. ἑ. 3).

1) Νόμος κατ' ἐξοχὴν καλεῖται ἡ Πεντάτευχος, ἀλλὰ συνεκδοχικῶς καὶ ἅπασα ἡ Παλ. Διαθήκη (πρβλ. Ρωμ. γ', 19 α'. Κορ. ιδ', 21 Ἰωάν. ιε', 25).

2) Αἱ περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Μεσσίου προφητεῖαι ἦσαν γνωσταὶ καὶ αὐτοῖς τοῖς ἐθνικοῖς, καθὰ φαίνεται ἐκ τῆς προφητείας τοῦ Βαλαὰμ (πρβλ. Ἀριθμ. κδ', 5—18 καὶ Tacit. Annales V, 13 Sueton. Vespesian. 4—5. August. 94).

3) Ἔπιθι καὶ Ἰσιδ. Πηλουσ. ἐν Ἐπιστολῶν βιβλ. Δ'. 103.

Καὶ αὐταὶ δὲ αἱ ἐκφράσεις «βασιλεία τοῦ Θεοῦ» καὶ «βασιλεία τῶν οὐρανῶν», ἦσαν κατά τινας συνήθεις καὶ ἐν πολλῇ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις χρήσει καὶ πρὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Κυρίου, ἀποτελοῦσαι τοὺς ὅρους τῆς Ἰουδαϊκῆς Θεολογίας· Τοῦτο δ' ὅμως φαίνεταί πως καὶ εἶναι ἀμφίβολον, καθόσον οἱ Ἰουδαῖοι, κατὰ τὰς ἐνδείξεις τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἀπεκάλουν τοὺς προσδοκωμένους μακαρίους δι' αὐτοὺς χρόνους, «βασιλείαν τοῦ Θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ» (Δαν. 6', 44), «ἡμέραν Κυρίου» (Ἰωὴλ 6', 31), «μέλλουσαν βασιλείαν τοῦ Δαυΐδ ἐν ὀνόματι Κυρίου» (πρβλ. Μάρκ. ια', 10)· ἢ ἁπλούστερον «ἀποκατάστασιν τῆς βασιλείας τοῦ Ἰσραὴλ» (Πράξ. α', 6) «ἐλπίδα τοῦ Ἰσραὴλ» (Πράξ. κα', 20), «λύτρωσιν τοῦ Ἰσραὴλ» (Λουκ. 6', 25, Ἡσ. νζ', 18 μθ', 13).

Ἡ ἰδέα περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, διήκουσα δι' ὅλης τῆς Παλ. Διαθήκης, ἀναπτύσσεται βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον καὶ ὀρθότερον τῷ χρόνῳ προϊόντι κατανοεῖται καὶ ἑρμηνεύεται· Οὕτω ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς βασιλείας παρὰ τῷ Ἰσραήλ, καθ' ἣν ἤκμαζον οἱ σύλλογοι τῶν Προφητῶν, 4) ἔνθα ἐμελετᾶτο ὁ θεῖος νόμος καὶ διεσαφηνίζετο (πρβλ. α' Βασ. ι', 3 κ. ἑ. γ', 1 ιθ', 20 δ' Βασ. 6', 3 κ. ἑ. Ἀγγ. δ', 13), ἡ ἔννοια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καθίσταται εὐρυτέρα καὶ πνευματικωτέρα, ἀποβαλοῦσά πως τὴν προτέραν ὑλικὴν αὐτῆς ὄψιν καὶ ἐκδοχὴν καὶ οὕτως εἰπεῖν ἀπαλλαγεῖσα ἀπὸ πάσης πολιτικῆς ἀποχρώσεως, παρὰ τοῖς καθαροῖς τὴν διάνοιαν καὶ ταῖς εὐλαβεστέραις ψυχαῖς. Οἱ ἀπόγονοι δηλονότι τοῦ Δαυῒδ βασιλεύουσιν ἤδη ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ, ὅστις εἶναι βασιλεὺς παντὸς τοῦ κόσμου καὶ πάντων τῶν ἐθνῶν (Ψαλ. μστ', 3. Παραλ. ιστ', 31)· τοῦτο δὲ οὐχὶ ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς παντοδυναμίας αὐτοῦ (πρβλ. Ἰώβ. ι', 13. Ζαχ. η', 6), ἀλλ' ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς ἀβιάστου ἀναγνωρίσεως αὐτοῦ καὶ τῆς αὐτοθελοῦς πρὸς αὐτὸν ὑπὸ πάντων λατρείας 5). Ὁ οὐράνιος οὗτος βασιλεύς, κύριος τῆς ψυχῆς καὶ τῆς καρδίας τοῦ Ἰσραὴλ ὑπάρχων, εἶναι συνάμα καὶ ὁ διευθύνων τὰς τύχας αὐτοῦ (Ἡσ. μγ', 15 Ἰωὴλ 6', 27 Σοφον. γ', 15). Ἡ ἰδιάζουσα δι' αὐτὴ τοῦ Θεοῦ πρόνοια ὑπὲρ τοῦ ἐκλεκτοῦ αὐτοῦ λαοῦ (Ἔξ. ιθ', 15, Λευϊτ. ζ', 6), διήκει δι' ὅ-

4) Οἱ σύλλογοι οὗτοι ἢ σχολαὶ τῶν Προφητῶν ἐξέλιπον παντελῶς μετὰ τὴν Βαβυλώνιον αἰχμαλωσίαν.

5) Ἡ λατρεία τῶν Ἰουδαίων δὲν ἦτο ἀνάλογος πρὸς τὸν πνευματικὸν τοῦ Θεοῦ χαρακτῆρα, καίτοι οὗτος διευκρινίσθη βαθμηδὸν ὑπὸ τῶν Προφητῶν, καθόσον αὕτη περιωρίζετο εἰς ἐξωτερικοὺς μόνον τύπους καὶ καθαρμούς· ἄλλαις λέξεσι, δὲν ἦτο λατρεία λογική, ἐν Πνεύματι Θεοῦ (πρβλ. Ρωμ. ιϐ', 1 Φιλ. γ', 3 α' Πέτρ. 6', 5 καὶ Ἰωάν. δ', 23).

λης τῆς ἱστορίας τοῦ Ἰσραήλ, ὅστις τὴν ἑαυτοῦ πεποίθησιν καὶ ἐλπίδα περὶ τῶν προσδοκωμένων ἀγαθῶν, καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν δεινῶν καὶ τῆς δουλείας, στηρίζει ἐπὶ τὸν δημιουργὸν τοῦ παντός, τὸν ἅγιον καὶ παντοκράτορα (πρβλ. Ψαλ. ι', ιζ'. κβ'. μστ'. ξζ'. κτλ.).

Βραδύτερον δέ, ὅτε διὰ τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν ἀπιστίαν τοῦ σκληροτραχήλου καὶ ἀπεριτμήτου τῇ καρδίᾳ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, ἡ ὁρατὴ παρ' αὐτῷ τοῦ Ἰεχωβᾶ βασιλεία διεκόπη, καὶ ἡ Ἱερουσαλήμ, ἡ πόλις τοῦ βασιλέως τοῦ μεγάλου (Ψαλ. μζ', 3), τὸ ὁρατὸν τοῦτο τῆς Ἰουδαϊκῆς λατρείας κέντρον (πρβλ. Εὐσεβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. δ', 6 ε', 42), μετὰ τοῦ ναοῦ, τοῦ ἐνδόξου θρόνου τοῦ Θεοῦ, εἰς ἐρείπια κατέκειντο (πρβλ. Παραλ. λστ') 6), οἱ δὲ Ἑβραῖοι, αἰχμάλωτοι ἤδη, ἐστένουν ἐπὶ 70 ἔτη ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Βαβυλωνίων, ἡ ἰδέα περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐπὶ μᾶλλον καθωρίσθη καὶ ἐπεξηγήθη διὰ στόματος πάλιν τῶν ἁγίων Προφητῶν, τῶν ἑκάστοτε εἰς ἡμέρας χαλεπὰς καὶ δεινὰς περιστάσεις, ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τῷ λαῷ τούτῳ ἐγειρομένων 7).

Οἱ πνευματικοὶ οὗτοι ἡγέται τοῦ Ἰσραήλ, οἱ δοῦλοι ἢ οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ (πρβλ. Ἀμ. γ', 7. Δαν. θ', 6, Ζαχ. α', 6. Ἀποκ. ι', 7. Ἡσ. μδ', 26 Ἀγγ. α', 23. Μαλ. γ', 1), ἢ οἱ ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ =Ish Elohim (α' Βασ. β', 27 γ'. Βασ. λγ', 1 πρβλ. καὶ β' Πέτρ. α', 21) 8), προανήγγειλαν τῷ ἀπελπίσαντι τοῦ Κυρίου λαῷ καὶ ἤδη εἰς τὰς πρὸ καιροῦ δοθείσας αὐτῷ ἐπαγγελίας δυσπιστοῦντι (πρβλ. Γεν. ιβ', 1—3 κ.ἑ., Σειρ. μδ', 19—21, Ψαλ. ν', 6 ριε', 2 Ρωμ: θ', 6), ὅτι ἐν τῷ πληρώματι τοῦ

6) Περὶ τῆς καταστροφῆς τῆς Ἱερουσαλὴμ προεφήτευσαν καὶ οἱ Προφῆται Ἀββακοὺμ (β', 11) καὶ Ἡσαΐας (νβ', 9) καὶ Μιχαίας (γ', 12). Ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν προεῖπε, τὴν καταστροφὴν τῆς πόλεως ταύτης τόσον λεπτομερῶς, ὡσεὶ ἐμνημόνευεν ἱστορικῶν γεγονότων (πρβλ. Λουκ. α'. 41 καὶ Ἰωσήπ. Ἰουδ. Πολ. Ζ'. α', 1).

7) Οἱ Προφῆται ἀναφαίνονται παρὰ τῷ Ἰσραὴλ πολὺ πρὸ τοῦ Μωϋσέως. Περὶ Προφητῶν Βλ. καὶ Μ. Βασ. προοίμ. Ἑρμην. εἰς Ἡσαΐαν. Κατὰ τὴν γενικωτέραν ἐκδοχὴν τοῦ ὀνόματος, Προφῆται ἦσαν καὶ αὐτοὶ οἱ Πατριάρχαι (πρβλ. Γεν. ιη', 17 κ', 7 ψαλ. ρδ', 15 Ἐξόδ. ιε', 20 κτλ.)

8) Ὁ ἱ. Χρυσ. ἀποκαλεῖ τοὺς Προφήτας «στόμα Θεοῦ» (Ὁμ. ΙΘ'. εἰς τὰς Πράξ.) Οἱ Προφῆται ἐκαλοῦντο καὶ «ὁρῶντες καὶ βλέποντες» (πρβλ. α' Παρ. θ', α β'. Παρ. λγ', 18). Ἀλλαχοῦ οἱ Προφῆται παρεικάζοντο πρὸς τὰς νεφέλας (πρβλ. ψαλ. ιζ', 12), ὁ δὲ φωτισμὸς αὐτῶν πρὸς τὴν ἀστραπήν, τὴν πόρρωθεν φαίνουσαν. Ὁ ἱ. Θεοδώρ. λέγει, ὅτι «ἴδιον προφήτου ἐστὶ τὸ τὴν γλῶτταν ὑπουργὸν παρέχειν τῇ τοῦ Πνεύματος χάριτι (βλ. Προθεωρ. εἰς τοὺς Ψαλμούς).

χρόνου θὰ ἐξαποστείλῃ εἰς αὐτὸν ὁ Θεὸς ποιμένα μέγαν, ὅστις θὰ συναγάγῃ πανταχόθεν τὰ ἐσκορπισμένα καὶ θὰ ἀναστήσῃ τὴν πεσοῦσαν σκηνὴν τοῦ Δαυΐδ, τουτέστι τὴν βασιλείαν αὐτοῦ (πρβλ. Ἀμ. θ΄, 11 β΄ Βασ. ζ΄, 12), ἐν ᾗ πάντα θὰ ὦσι καινὰ καὶ αἰώνια (πρβλ. Ἰεζ. λδ΄, 23 κ. ἑ. Ἡσ. ξε΄, 17—18)· ὅτι θὰ ἀνακαινισθῇ μὲν ἐν Σιὼν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἡ ἔνδοξος, καὶ αἰώνιος (πρβλ. Ἰωὴλ γ΄, 1—21), καὶ ὁ ἐπηγγελμένος μέγας τοῦ Δαυΐδ ἀπόγονος, θὰ ἔλθῃ ἐπὶ γῆς μετὰ δόξης καὶ θὰ βασιλεύσῃ ἐν τῷ Ἰσραὴλ ὁρατῶς καὶ ἐν θριάμβῳ (πρβλ. Ἡσ. δ΄, 2 κ.ἑ.), πλὴν μόνον ἐπὶ τῶν εὐσεβῶν καὶ δικαίων (πρβλ. Ἡσ. ια΄, 1—5. 9—10. Μαλ. γ΄ — δ΄. Ψαλ. ρβ΄, 11)· καθώρισαν δ' ἅμα οἱ πνευματέμφοροι οὗτοι ἄνδρες καὶ τοὺς χαρακτῆρας τῆς βασιλείας ταύτης, τῆς ὁποίας τὰ ὅρια ἐπεκτείνονται πανταχοῦ, ἅτε δὴ προωρισμένης νὰ συμπεριλάβῃ ἐν ἑαυτῇ οὐχὶ τοὺς Ἰουδαίους μόνον, *ἀλλ' ἅπαντα* τὸν κόσμον (πρβλ. Ψαλ. β΄, 8. Δαν. ζ΄, 14. Ἀμ. θ΄, 12. Ζαχ. β΄, 11. Ἡσ. β΄, 2—3 κτλ.

Ἐν γένει δ' εἰπεῖν, οἱ Προφῆται τῶν ὁποίων ἡ παρρησία καὶ ὁ ἔνθεος ζῆλος καὶ ὁ ὑπὲρ τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἀληθείας ἀγὼν ἐν ἁπάσῃ τῇ διδασκαλίᾳ αὐτῶν καταφαίνεται (πρβλ. Χρυσ. Ὁμ. ΜΣΤ΄. εἰς τὰς Πράξ.), πολλάκις προανήγγειλαν τὴν τύχην καθόλου τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τὴν πραγματικὴν καὶ παραμόνιμον ἐν αὐτῷ κατασκήνωσιν τοῦ Θεοῦ, 9) διὰ τῆς ἐλεύσεως τοῦ προσδοκωμένου Μεσσίου (πρβλ. Ἡσ. ια΄, 2, Ἀγγ. β΄, 23 κτλ.), τοῦ ἄρχοντος τοῦ Ἰσραὴλ (Μιχ. ε΄, 1 κ. ἑ.), 10) ὅστις ἔμελλε νὰ ὑποτάξῃ ὑπὸ τὴν ἑαυτοῦ βασιλείαν πάσας τὰς λοιπάς, οὐχὶ ὅμως βίᾳ καὶ ἐξωτερικῇ τινὶ δυνάμει, ἀλλὰ διὰ μόνης τῆς ἀληθείας, τῆς νικώσης τὰ ἔθνη πάντα (πρβλ. Ἡσ. με΄, 19, Ἰωάν. ιδ΄, 6). Τοῦτο δ' ὅμως γενήσεται κατὰ τὴν ἰδίαν τῶν Προφητῶν ἔκφρασιν, τὴν πυκνὰ παρ' αὐτοῖς ἀπαντῶσαν, τοῦ λόγου ὄντος περὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ Μεσσίου καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, «ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ» (Ἡσ. β΄, 2, Μιχ. δ΄, 1, Ὡσ. γ΄, 5

---

9) Ἡ φωτεινὴ νεφέλη τῆς Σκηνῆς τοῦ Μαρτυρίου (πρβλ. Ἐξ. μ΄, 34—38 Λευϊτ. κστ΄, 11), ἀπετέλει τὴν ἐν μέσῳ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ τυπικὴν καὶ σκιώδη κατασκήνωσιν τοῦ Θεοῦ.

10) Ἡ λέξις Μεσσίας (Messiah) ἐδήλου κατ' ἀρχὰς τὸν δι' ἡγιασμένου ἐλαίου κεχρισμένον βασιλέα ἢ ἀρχιερέα (πρβλ. α΄ Βασ. ιβ΄, 3 Βασ. κβ΄, 51 Ψαλ. κ΄, 6 τιγ΄, 10 ρλα΄, 10), εἶτα δὲ καθιερώθη πρὸς δήλωσιν τοῦ προσδοκωμένου Σωτῆρος τοῦ Ἰσραὴλ (πρβλ. Δευτ. ιη΄, 15 Ἡσ. μβ΄, 1—4 ψαλ. ρθ΄, 4 Ἰεζὸ κ΄, 1 κ. ἑ. Μιχ. β΄, 13 ε΄, 2 κ. ἑ. Ζαχ. στ΄, 9 κ. ἑ.). Οἱ Σαμαρεῖται ἀπεκάλουν τὸν Μεσσίαν (Taheb).

καὶ ἀλλαχοῦ). 11)

Ἐν τούτοις παρῆλθον τετρακισχίλια περίπου ἔτη πρὶν ἢ ἐμφανισθῇ ἡ βασιλεία τοῦ προσδοκωμένου Μεσσίου, ἀπὸ τοῦ περὶ αὐτῆς κηρύγματος τῶν Προφητῶν. Οἱ μακροὶ δὲ οὗτοι αἰῶνες ἐδόθησαν ὅπως ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς εἰς ἀμεσωτέραν ἔλθῃ σχέσιν μετὰ τῶν προφητειῶν τῆς Π. Διαθήκης, ἐννοήσῃ ταύτας ὑπὸ τὴν ἀληθῆ αὐτῶν ἔννοιαν καὶ ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ συνείδησιν ἐγχαράξῃ, προσκολληθῇ δὲ τέλος αὐταῖς ἐν πίστει καὶ ἐλπίδι καὶ πόθῳ ζέοντι, πρὸς ταχεῖαν αὐτῶν ἐκπλήρωσιν (πρβλ. Δαν. ιβ' 4, Ἐφεσ. α', 10). 12)

Ὀλίγοι ὅμως ἐνεβάθυναν εἰς τὸ πνεῦμα τῆς βασιλείας ταύτης καὶ ἄξιοι αὐτῆς κατέστησαν, διότι κατὰ τοὺς χρόνους τούτους, ἐπὶ τῆς Μωϋσέως καθέδρας ἐκάθηντο οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι 13), τυφλοὶ ὁδηγοὶ τυφλῶν (Ἠσ. μβ', 19 Ματθ. ιε', 14), ὧν τὰ πνεύματα ἐκυβερνῶντο ὑπὸ φρονημάτων εὐτελῶν, καὶ διηυθύνοντο ὑπὸ διαθέσεων κοσμικῶν, οἵτινες ἐπεζήτουν καὶ ἐλάμβανον «δόξαν παρὰ ἀλλήλων» (πρβλ. Ἰωάν. ε', 44), καὶ παρ' οἷς ἡ ὑψηλὴ καὶ πνευματικὴ ἰδέα τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ὁλοτελῶς παρεμορφώθη καὶ διεστράφη.

Οἱ Ἰουδαῖοι, τοὺς ὁποίους ὁ κυβερνῶν πανσόφως, καὶ εὐτάκτως τὸ σύμπαν ἡνιοχῶν Θεός, προέκρινε παρὰ πάντα τὰ ἔθνη καταστήσας αὐτοὺς σχοίνισμα κληρονομίας (Δευτ. λβ' ,8—9), καὶ ἐξαιρετικὴν ὅλως πρόνοιαν ἔλαβεν οὗτος περὶ αὐτῶν, δι' ἐκτάκτων σημείων καὶ ὁραμάτων καὶ ἐμφανίσεων 14) διαπαιδαγωγήσας αὐτοὺς εἰς τὴν ἀληθῆ θεογνωσίαν καὶ θεοσέβειαν, διὰ τὸν ὑψηλὸν αὐτῶν προορισμὸν (πρβλ. Ἠσ. μβ',

11) Ἡ ἡμέρα τῆς μελλούσης κρίσεως καλεῖται ἐν τῇ ἁγ. Γραφῇ καὶ «μεγάλη ἡμέρα», «ἡμέρα Κυρίου», «ἡμέρα κρίσεως», «ἡμέρα ὀργῆς», «ἡμέρα ἐκδικήσεως» κτλ. (πρβλ. Ἰωὴλ β', 31 Σοφον. α', 15 Μαλ. δ', 5 Ρωμ. β', 5 Φιλ. α', 10—16 β' Πέτρ. β', 13 γ', 7 Ἀποκ. στ', 17 κτλ.)

12) Πρβλ. καὶ Μ. Βασ. Ἁγ. Πνεύμ. ιδ'. καὶ Αὐγουστ. in Joan. tractat XXXI. 5.

13) Οἱ γραμματεῖς καλοῦνται ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ Ἰωσήπου «πατρίων ἐξηγηταὶ νόμων» (Ἀρχ. ιζ', 2—4). Οἱ Φαρισαῖοι (=κεχωρισμένοι) ἀπετέλουν ἰδιαιτέραν τάξιν, καταγινόμενοι κυρίως εἰς τὴν νομικωτέραν ἐξακρίβωσιν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ Νόμου (πρβλ. Ἰωσ. Ἰουδ. Πολ. 2, 8, 14 καὶ Ματθ. κβ', 35 Λουκ. ε', 17 ζ', 30 ι', 25 Πράξ. ε', 34).

14) Τὰς ἐν εἴδει ἀνθρώπου ἐμφανίσεις τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἁγίους ἄνδρας τῆς Π. Διαθήκης θεωροῦσι γενικῶς οἱ ἱ. Πατέρες ὡς ἐμφανίσεις τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ (πρβλ. Εἰρην. κατὰ αἱρέσ. L. IV, 23).

6 μθ', 6), ὤφειλον ἀναντιρρήτως νὰ διεισδύσωσι πάντες εἰς τὴν πνευματικὴν ἔννοιαν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Κυρίῳ, ἐν τοῖς ἔργοις καὶ λόγοις αὐτοῦ, νὰ ἐνίδωσι καὶ ἀναγνωρίσωσι τὸν ἀπὸ πολλοῦ ἐναγωνίως προσδοκώμενον βασιλέα τοῦ Ἰσραήλ, ὡς τὸν μέγαν καὶ κατ' ἐξοχὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπεσταλμένον Προφήτην (πρβλ. Λευτ. ιη', 15—19), ὡς τὸν ἀληθῆ Μεσσίαν καὶ Σωτῆρα τοῦ κόσμου (πρβλ. Ἠσ. νγ', 4—8, 11—12 α' Ἰωάν. δ', 7). Καίπερ ἔχοντες ὁδηγὸν τὸν θεόσδοτον Νόμον 15) καὶ τοὺς Προφήτας, οἵτινες ἐξηρεύνησαν καὶ ἐξεζήτησαν περὶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν, καίπερ βλέποντες σημεῖα καὶ τέρατα καθ' ἑκάστην τὸν Κύριον ἐργαζόμενον καὶ ποιοῦντα, καίπερ πολλαχῶς εὐεργετηθέντες καὶ πλεῖστα ἄλλα παρ' αὐτοῦ ἀγαθὰ καρπωθέντες, ὅμως δὲν ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν καὶ δὲν ἀπεδέχθησαν ὡς λυτρωτὴν αὐτῶν καὶ σωτῆρα, καὶ τοῦτο, διότι «λαὸς ὢν μωρὸς καὶ οὐχὶ σοφὸς» (πρβλ. Δευτερ. λβ', 6), καὶ πηροὶ ὄντες τῇ διανοίᾳ, ἐφρόνουν γήϊνα περὶ αὐτοῦ καὶ εὐτελῆ καὶ χαμαίζηλα, μὴ δυνάμενοι, ἅτε παχεῖς καὶ τῇ γῇ προσηλωμένοι, νὰ ὑψωθῶσιν ὑπεράνω αὐτῶν. Ἡ πνευματικὴ τύφλωσις καὶ ἡ πεπωρωμένη αὐτῶν καρδία, καὶ δὴ τῶν ἀρχόντων καὶ διδασκάλων αὐτῶν, τῶν πεποιθότων ἐφ' ἑαυτοῖς καὶ βρενθυομένων ἐπὶ τῇ θεογνωσίᾳ αὐτῶν (πρβλ. β', 20) ἦτο τοιαύτη, ὥστε νὰ συνεπάγηται τὴν ἐν τῇ πλάνῃ αἰώνιον παραμονὴν αὐτῶν (πρβλ. Ρωμ. ι', 2—3 β' Κορ. γ', 14—15).

Πράγματι δὲ ἡ ἄγονος καὶ τραχεῖα τῶν Ἰουδαίων συναγωγή, καὶ ἡ ὀξώδης καὶ σαπρὰ διδασκαλία τῶν Ραββίνων 16), οἵτινες μεγίστην ἐπεδείκνυον σπουδὴν περὶ τὰ μικρὰ καὶ ἐλάχιστα τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου, παρημέλουν δὲ καὶ ἡμάρτανον εἰς τὰ βαρύτερα αὐτοῦ (πρβλ. Ματθ. κγ', 2 κ. ἑ.), καὶ οἱ ὁποῖοι διέστρεφον τὰ φρονήματα τῶν ἁπλουστέρων (πρβλ. Μιχ. γ', 5—9), καὶ διέφθειρον τὰς ψυχὰς αὐτῶν, κατὰ τὸν τελευταῖον πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Κυρίου αἰῶνα, καθ' ὃν οἱ Προφῆται εἶχον ἤδη ἐκλίπει 17), τὰ μάλιστα ἐπιζημίως ἐπέδρασαν ἐπὶ τοῦ ἁπλοῦ Ἰουδαϊκοῦ

15) Οἱ Ἰουδαῖοι ἦσαν ἁπλοῖ ὀπαδοὶ τοῦ γράμματος τοῦ νόμου, παραδεδομένοι μᾶλλον εἰς τοὺς τύπους καὶ τὰς τελετάς, ἢ εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ὑποταγὴν εἰς τὰ προστάγματα αὐτοῦ (πρβλ. α' Βασ. ιε', 22).

16) Ὁ τίτλος Ράβ, Ραββί, Ραββουνί, ἤτοι μέγας, κύριος, διδάσκαλος, ἦν ἐν χρήσει ἀπὸ τῶν χρόνων Ἡρώδου τοῦ Μεγάλου.

17) Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μαλαχίου (β' ἥμισυ τοῦ ε' αἰῶνος π. Χ.) μέχρι τῆς γεννήσεως τοῦ Προδρόμου, ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς ἐγκατελείφθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἄνευ Προφητῶν καὶ ἀποκαλύψεως (πρβλ. Ἰωσ. κατὰ Ἀπίων, α', 8 α' Μακκ. ιδ', 41).

λαοῦ, ἐν ᾧ τερατώδεις ἐμορφώθησαν ἰδέαι καὶ παραστάσεις περί τε τοῦ Μεσσίου καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ. Οὗτοι προσπεπετταλευμένοι ὄντες τῷ νεκρῷ γράμματι τοῦ νόμου, καὶ προσηλωμένοι εἰς τὰ ὑλώδη καὶ φθαρτὰ τοῦ κόσμου ἀγαθά, οὐδὲν ἄλλο διέβλεπον ἐν τῷ προσδοκωμένῳ Μεσσίᾳ, εἰμὴ τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτῶν ἀπὸ τῶν δεινῶν καὶ τοῦ ξενικοῦ ζυγοῦ, ἤτοι τὴν παλιγγενεσίαν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους, καὶ τὴν ἀνύψωσιν αὐτῶν εἰς τιμὰς καὶ ἀξιώματα κοσμικά καὶ ἐπίκηρα. Ἀντελαμβάνοντο δηλονότι οἱ Ἰουδαῖοι καὶ ἀπεδέχοντο τὴν βασιλείαν τοῦ Μεσσίου ὡς κοσμικὴν καὶ ἐπίγειον, καθ' ἣν πάντες οἱ ἐθνικοὶ θὰ ὑπετάσσοντο αὐτοῖς ὡς δοῦλοι, αὐτὸν δέ, «τὴν βοήθειαν τοῦ Ἰσραήλ», τὸν ἀναμενόμενον Μεσσίαν, ὡς ἐπίγειον βασιλέα, μέλλοντα νὰ ἔλθῃ ἐξαίφνης ἐν ὅλῳ τῷ ἐκτάκτῳ καὶ ἐκπάγλῳ αὐτοῦ ὁπλισμῷ, διὰ πομπῆς καὶ πατάγου, δι' ἀλλαλαγμοῦ καὶ παρατάξεως (πρβλ. Μαλ. γ΄, 1 Δευτ. ιγ΄, 1—3), ἵνα βασιλεύσῃ ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐν εὐθύτητι, ἐν δικαιοσύνῃ καὶ εἰρήνῃ (ψαλ. ιϐ΄. μδ΄, 7 α΄ Βασ. ϐ΄, 10 Ζαχ. η΄, 8). Τῆς βασιλείας δὲ ταύτης μόνοι κληρονόμοι θὰ ἦσαν οἱ Ἰουδαῖοι, ὡς ἐκ τῆς ἀπὸ τοῦ Ἀβραὰμ καὶ τῶν ἄλλων Πατριαρχῶν καταγωγῆς αὐτῶν (πρβλ. Ἡσ. μα΄, 8 Παραλ. κ΄, 7 Ματθ. γ΄, 8 κτλ.).

Ὅτι οἱ Ραϐϐῖνοι, οἱ αὐτόκλητοι οὗτοι τῶν ἄλλων διδάσκαλοι, εἰς οὓς κατὰ τὸν Ἡσαΐαν (α΄, 6), ἀπὸ ἴχνους ποδὸς μέχρι κεφαλῆς δὲν ὑπῆρχεν ἀκεραιότης, ἀλλὰ τραύματα καὶ μελανίσματα καὶ ἕλκη σεσηπότα, καὶ ὁ Ἰσραηλιτικὸς ἐν γένει λαὸς δὲν ἐνεβάθυναν καὶ δὲν κατενόησαν τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν τῆς Μωσαϊκῆς νομοθεσίας καὶ τῶν προφητειῶν περὶ τῆς Μεσσιακῆς βασιλείας 18) καταδείκνυται καὶ ἐκ τῆς πεποιθήσεως αὐτῶν εἴς τε τὴν ἐξωτερικὴν ὅλως τήρησιν τοῦ παλαιοῦ νόμου, εἰς ὃν μετὰ ζήλου ἐνέκυπτον, καὶ εἰς τὰς προσκαίρους καὶ σαρκικὰς αὐτοῦ διατάξεις πρὸς ἃς ἀπέδιδον κῦρος αἰώνιον καὶ ἀναλλοίωτον, φρονοῦντες καὶ δεχόμενοι ὅτι ὁ νόμος οὗτος ἦτο αὐτάρκης πρὸς ἠθικὴν τοῦ ἀνθρώπου διάπλασιν· διὸ καὶ ἐπανεπαύοντο ἐν αὐτῷ, καὶ ἐσεμνύνοντο ἐπὶ τούτῳ, καὶ παρ' αὐτοῦ μόνον ἀνέμενον τὴν ἀπολύτρωσιν αὐτῶν καὶ σωτηρίαν (πρβλ. Ρωμ. ϐ΄, 17 κ. ἑ. Ἰωάν. ε΄, 45). 19. Ἐντεῦθεν ἀντὶ τοῦ «υἱοῦ τοῦ Θεοῦ», ὡς ἀπεκάλουν ἐπίσης τὸν Μεσσίαν οἱ Ἰουδαῖοι, ἀντὶ τοῦ ἀληθινοῦ Μεσσίου, τοῦ διακρινομένου δι' εἰδικῆς δωρεᾶς τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ (πρβλ. Ἡσ. ια΄, 2 κ.ἑ.) 20), ὅστις αἴρων ἐκ τοῦ μέσου τὸ χειρόγραφον τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, θὰ ἐζωοποίει αὐτοὺς σὺν αὐτῷ καὶ θὰ παρεῖχε σωτηρί-

---

18) Περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Μεσσίου ἐλάλησε καὶ ὁ Ἰακὼϐ (Γεν. μθ΄, 10), καὶ ὁ Μωϋσῆς (Δευτ. ιστ΄, 18).

19) Οἱ Ἰουδαῖοι ἀπερικαλύπτῳ τῇ κεφαλῇ ἐνδιητῶντο εἰς τὰ πάτρια.

αν αἰώνιον (πρβλ. Ἡσ. με', 17. Κολασ. β', 14. 15 Ἑβρ. ε', 9), προσεδόκων βασιλέα ἐπίγειον, πάροχον παντοίων ὑλικῶν ἀγαθῶν, εἰς ἃ κυρίως, ὡς προέφημεν, τὴν ἑαυτῶν ἐλπίδα συνέκλειον (βλ. Ἐπιφ. αἱρ. λ'., 17)21)

Καίτοι δὲ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, οὗ τὸ ὄνομα μέγα καὶ περιβόητον παρὰ πᾶσι τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ ὃν οὗτοι ἐθεώρουν ἀξιόπιστον (πρβλ. Ματθ. ιδ', 5), ἐτίμων δ' αὐτὸν πάντες ὡς Προφήτην, 22) ἐν τῷ φωτὶ τοῦ ὁποίου ἠδύνοντό τινες πρὸς ὥραν (πρβλ. Ἰωάν. ε', 34), ἐνεῖδον τὴν προσέγγισιν τῆς ἀναμενομένης βασιλείας (πρβλ. Μαλ. θ', 45, Δαν. ιη',5.Ματθ. ια',14 κτλ.),ὅμως οἱ χοῦν λείχοντες καὶ περὶ τὰ γήϊνα κλιναυχενὴς οὗτος λαός, δὲν ἐπίστευσαν εἰς τὸ κήρυγμα αὐτοῦ, εἰ καὶ ἀνεγνωρίζετο ὑπὸ πάντων ἡ θεία ἀποστολὴ αὐτοῦ. Οὔτε αἱ ἐπανειλημμέναι αὐτοῦ μαρτυρίαι περὶ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, οὔτε τὸ τῆς μετανοίας κήρυγμα ἴσχυσαν νὰ διανοίξωσι τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν πρὸς ἀναγνώρισιν καὶ ἀποδοχὴν τοῦ Μεσσίου, τοὐναντίον δὲ ἐστρόβουν αὐτοὺς πάντα ταῦτα καὶ ἐτάραττον, καθόσον ὑπερέβαινον τὰς κοινὰς αὐτῶν γνώσεις, καὶ ἀντέβαινον πρός τε τὰ συμφέροντα καὶ τὰς παραδόσεις αὐτῶν (πρβλ. Ἰωάν. α', 7. 19—34). Διὸ καὶ παρὰ πάντα τὰ θαυμάσια τοῦ Κυρίου ἔργα καὶ τὰ σωτήρια διδάγματα, τὰ μαρτυροῦντα τὴν ἐν σαρκὶ ἐπιφάνειαν αὐτοῦ πρὸς σωτηρίαν τοῦ κόσμου, παρὰ πάσας τὰς παραινέσεις καὶ τὰς δωρεὰς τοῦ Θεοῦ, ἄμοιροι οὗτοι ὄντες καρδίας ἀγαθῆς καὶ εἰλικρινῶν διαθέσεων, ἀπεδοκίμασαν τὸν Λυτρωτὴν αὐτῶν καὶ σωτῆρα καὶ ἀνεῖλον, κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου (Πραξ. ι', 39, πρβλ. καὶ Μάρκ. η', 31).

Τοιαῦται αἱ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Κυρίου ἐπικρατοῦσαι παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις,—οἵτινες κατὰ σάρκα ἐβουλεύοντο (πρβλ. β', Κορ. β', 17)—, δόξαι καὶ πεποιθήσεις περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ τὴν ὁποίαν ὁ Πρόδρομος Ἰωάννης πρῶτον, «ὃς τὴν χάριν εἶδε βλαστάνουσαν», καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν ὕστερον, καὶ μετ' αὐτὸν οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι εὐηγγελίσαντο ἐν ἀρχῇ μὲν τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ, ἐξ οὗ ὁ Χριστὸς ἀνεβλάστησεν, εἶτα δὲ καὶ

20) Κατὰ τὸν φιλόσοφον καὶ μάρτυρα Ἰουστῖνον (βλ. Διαλ. σ. 267), οἱ Ἰουδαῖοι ἐφρόνουν ὅτι ὁ Μεσσίας θὰ ἦτο ἀνὴρ γεννηθεὶς ἐξ ἀνθρώπων· ἐκλεχθεὶς δὲ παρὰ τοῦ Θεοῦ διὰ τὸ ἔργον, ἕνεκα τῶν μεγίστων αὐτοῦ ἀρετῶν.

21) Οἱ Ἰουδαῖοι ἐκάλουν τὴν ὑπὸ τοῦ Μεσσίου ἀπολύτρωσιν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ Ρωμαϊκοῦ ζυγοῦ, μεταφορικῶς, ἀνάστασιν.

22) Πρβλ. Χρυσ. Ὁμ. εἰς Ἰωάννην· «πολὺ τὸ θαῦμα εἶχον τοῦ ἀνδρὸς τούτου πάντες Ἰουδαῖοι».

εἰς πάντα τὰ ἔθνη, καὶ τὴν ἀληθῆ διὰ τοῦ κηρύγματος αὐτῶν ἔννοιαν καὶ σημασίαν αὐτῆς ἐξηγήσαντο (πρβλ. Λουκ. κδ', 47, Μάρκ. ιστ', 15).

Προετάξαμεν τὰ γενικά, ταῦτα ὅπως ὁ ἀναγνώστης προειδὼς ἐν συνόψει, ἔνθεν μὲν τὸν σκοτισμὸν τοῦ νοῦ καὶ τὴν διαφθορὰν τῆς καρδίας τῶν τε διδασκάλων τοῦ Νόμου καὶ τοῦ ἁπλοῦ καὶ παχυλοῦ ὄχλου τῶν Ἰουδαίων ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Χριστοῦ,—κατάστασις ἥκιστα ἀνταποκρινομένη εἰς τὴν ἵδρυσιν τῆς Μεσσιακῆς βασιλείας, — ἔνθεν δὲ τὴν ἀπ' ἀρχῆς προϋπάρχουσαν ἐν αὐτοῖς ἰδέαν καὶ ἔννοιαν περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, παρακολουθήσῃ εὐχερέστερον τὴν ἐπὶ μέρους λεπτομερῆ ἀνάπτυξιν καὶ διασάφησιν τῆς ἐν λόγῳ βασιλείας, ἣν ἐξετάζομεν ἐν τρισὶ κεφαλαίοις, συνῳδὰ τῇ περὶ αὐτῆς διδασκαλίᾳ τῆς Κ. Διαθήκης.

(Συνεχίζεται)

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ (*)

ὑπὸ ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΜΙΚΡΑΓΙΑΝΝΑΝΙΤΟΥ

Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου...

Εἶτα οἱ κανόνες, τῆς Θεοτόκου μετὰ τῶν Εἱρμῶν εἰς στ΄. καὶ τοῦ Ἁγίου οἱ δύο εἰς η΄.

Κανὼν τῆς Θεοτόκου οὗ ἡ ἀκροστιχίς.

Χαίροις τῆς χαρᾶς ἡμῶν αἰτία Κόρη. Γ. Μ. Μ. Γερασίμου.

Ὠδὴ α΄. Ἦχος δ΄. Ὁ Εἱρμός.

»Ἀνοίξω τὸ στόμα μου, καὶ πληρωθήσεται Πνεύματος, καὶ λόγον ἐ-
»ρεύξομαι, τῇ βασιλίδι Μητρί, καὶ ὀφθήσομαι, φαιδρῶς πανηγυρίζων,
»καὶ ᾄσω γηθόμενος, ταύτης τὰ θαύματα.

Δίς.

Χαρίτων θησαύρισμα, καὶ ἀνεξάντλητον πέλαγος, ὑπάρχουσα Δέσποινα, ρανίδα γνώσεως, κἀμοὶ ὄμβρησον, ἵνα σὺν τῷ Ἀγγέλῳ, τὸ χαῖρε βοήσω σοι, ᾀσμάτων σάλπιγγι.

Ἀρᾶς ἡ καθαίρεσις, χαῖρε θεόνυμφε Δέσποινα, τοῦ κόσμου ἡ λύτρωσις, χαῖρε Πανάμωμε, ἡ πηγάσασα, ζωὴν τὴν αἰωνίαν, καὶ Ἅδην νεκρώσασα, χαῖρε τῷ τόκῳ σου.

Ἰσχύος ἀνάκτορον, τῆς Πατρικῆς χαῖρε Ἄχραντε, παστὰς ἡ ἀμόλυντος, χαῖρε τοῦ Κτίσαντος, ὁ ὑπέρλαμπρος, νυμφὼν χαῖρε τῆς δόξης, τῆς θείας σαρκώσεως, τὸ ἐργαστήριον.

Ῥάβδος ἡ ἀνθήσασα, τὸν φυτουργὸν πάσης κτίσεως, χαῖρε Ἀπειρόγαμε, χαῖρε ἡ ἄμπελος, ἡ βλαστήσασα, τὸν βότρυν τὸν ὡραῖον, τὸν οἶνον βλαστάνοντα, τῆς ἐπιγνώσεως.

---

*) Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου σελ. 194.

Κανὼν πρῶτος τοῦ Ἁγίου οὗ ἡ ἀκροστιχίς.

Τὸν ἱερὸν Νικόδημον μέλπω. Γερασίμου.

Ἦχος καὶ Εἱρμὸς ὁ αὐτός.

Τριὰς ὁμοούσιε, Πάτερ Υἱὲ Πνεῦμα Ἅγιον, σοφίαν παράσχου μοι, ἵνα ὑμνήσω φαιδρῶς, τὸν ἐν λόγοις σε, καὶ δόγμασι καὶ ἔργοις, δοξάσαντα Κύριε, θεῖον Νικόδημον.

Ὁ νοῦς ὁ οὐράνιος, ἡ μυροθήκη τοῦ Πνεύματος, ὁ θεῖος Νικόδημος, πάντας καλεῖται ἡμᾶς, τὴν ἐτήσιον, αὐτοῦ τελέσαι μνήμην· συνδράμωμεν ἅπαντες, τοῦτον γεραίροντες.

Νεκρώσας τὸ φρόνημα, τὸ τῆς σαρκός σου Νικόδημε, τὸ χεῖρον ὑπέταξας Πάτερ τῷ κρείττονι, δι' ἀσκήσεως, φιλοσοφίας θείας, καὶ ὤφθης τῆς χάριτος, σκεῦος πολύτιμον.

Θεοτοκίον.

Ἰσχὺν καὶ κραταίωμα, καὶ φωτισμὸν τὴν σὴν εὔνοιαν, ὁ θεῖος Νικόδημος, πλουτήσας Δέσποινα, ἐνθεώτατος, καὶ ὅλος θεοφόρος, ἐσχάτοις ἐν ἔτεσιν, ὤφθη ἐν Ἄθωνι.

Κανὼν δεύτερος οὗ ἡ ἀκροστιχίς.

Τοῦ Νικοδήμου ἄγαμαι χάριν. Γερασίμου.

Ἦχος πλ. δ'. Ἁρματηλάτην Φαραώ.

Τῇ σῇ ἐλλάμψει Φωτοδότα Κύριε, τὸν νοῦν μου φώτισον, καὶ λόγον μοι δίδου, Λόγε ἐν τοῖς χείλεσιν, ὡς ἂν ὕμνον ἐπάξιον, Νικοδήμῳ τῷ θείῳ, καὶ θαυμαστῷ σου θεράποντι, μέλψω ἐν εὐσήμῳ φαιδρότητι.

Ἡ καθαρά σου πολιτεία Ὅσιε, φωτός σε σκήνωμα, ἔδειξεν ἐν Ἄθῳ, καὶ στύλον ὁλόφωτον, καὶ λύχνον φαεινότατον, δαδουχοῦντα ἐν κόσμῳ, ἀθανασίας διδάγματα, Πάτερ θεορρῆμον Νικόδημε.

Νόμου τοῦ θείου ἀναπτύσσων Ὅσιε, λόγον τὸν ἔνθεον, θεολήπτῳ γλώσσῃ ,νοημάτων πέλαγος, καὶ πλοῦτον θείας γνώσεως, ἐν ποικίλῃ σοφίᾳ, τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπώμβρησας, Πάτρε ὥσπερ μάννα οὐράνιον.

Θεοτοκίον.

Ναμάτων θείων ψυχοτρόφων Δέσποινα, πηγὴ ἀκένωτε, βλῦσον τῇ ψυχῇ μου, ὕδωρ τὸ ἁλλόμενον, εἰς ζωὴν τὴν αἰώνιον, ὡς ἂν σβέσω Παρθένε, τῆς ἁμαρτίας τοὺς ἄνθρακας, καὶ πλησθῶ ἀΰλου ἐλλάμψεως.

Καταβασία. Ἀνοίξω τὸ στόμα μου.

Ὠδὴ γ'. Ὁ Εἱρμός.

»Τοὺς σοὺς ὑμνολόγους Θεοτόκε, ὡς ζῶσα καὶ ἄφθονος πηγή, θία»σον συγκροτήσαντας, πνευματικὸν στερέωσον, καὶ ἐν τῇ θείᾳ δόξῃ σου, »στεφάνων δόξης ἀξίωσον.

Δίς.

Ὄρος τὸ κατάσκιον καὶ θεῖον, ἐξ οὗ ἐπεδήμησεν ἡμῖν, ὁ Βασιλεὺς τῆς κτίσεως, καὶ τὸν Ἀδὰμ ἀνεύρατο, ἐν ἀπωλείας ὄρεσι, χαῖρε Ἁγνὴ Μητροπάρθενε.

Ἰάσεων χαῖρε τοῖς ἀνθρώποις, ὀμβρίζουσα δρόσον δαψιλῶς, χαῖρε πηγὴ ἀκένωτε, ἐξ ἧς ἡμῖν ἀνέβλυσε, τὸ ὕδωρ τὸ ἀλλόμενον, εἰς σωτηρίαν αἰώνιον.

Στάμνος ἡ χρυσῆ χαῖρε Παρθένε, ἡ κόσμῳ τὸν ἄρτον τῆς ζωῆς, ὡς μάννα ἐπουράνιον, ἀσπόρως γεωργήσασα, χαῖρε λυχνία πάμφωτε, τοῦ Πατρικοῦ ἀπαυγάσματος.

Τὴν πλάκα τῆς νέας διαθήκης, ἐν ᾗ ὁ Δεσπότης τοῦ παντός, ἐγράφη σωματούμενος, ὑμνήσωμεν κραυγάζοντες· χαῖρε τοῦ νόμου πλήρωμα, καὶ προφητῶν περιήχημα.

Τοῦ Ἁγίου. Ὁ αὐτός.

Ἐπλήσθης φωτὸς ἐπουρανίου, καθάρας Νικόδημε τὸν νοῦν, καὶ ὡς φωστὴρ πολύφωτος, ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἔτεσι, τῇ Ἐκκλησίᾳ ἔλαμψας, εἰς εὐσεβῶν περιποίησιν.

Ρημάτων τῶν θείων σου ἡ χάρις, εἰς πᾶσαν ἐξέλαμψε τὴν γῆν, ὡς ἀστραπὴ οὐράνιος, ἤθη ψυχῶν καθαίρουσα, καὶ πρὸς τὸ φῶς ἰθύνουσα, τῶν ἐνταλμάτων τοῦ Κτίσαντος.

Ὁ λύχνος τῆς θείας ἐπιπνοίας, ἡ σάλπιγξ ἡ εὔσημος Θεοῦ, ἡ γλῶσσα ἡ θεόφθογγος, ὑμνείσθω θείοις ᾄσμασιν, ἀξιοχρέως σήμερον, ὁ θειηγόρος Νικόδημος.

Θεοτοκίον.

Ναὸς φωτοφόρος καὶ καθέδρα, πυρίμορφος ὤφθης τοῦ Θεοῦ, Εὐλογημένη Δέσποινα, τοῦτον σαρκὶ κυήσασα· διὸ κἀμὲ καταύγασον, τῇ ἀγλαΐᾳ τῆς δόξης σου.

Δεύτερος. Ὁ στερεώσας κατ' ἀρχάς.

Ἰλύος πάσης ἐμπαθοῦς, ψυχὴν καὶ σῶμα καθάρας, τῇ συντόνῳ ἐγ-

κρατείᾳ θεόφρον, ἀπαθείας γεωργεῖς, Νικόδημε τὰς χάριτας, καὶ πρὸς τὴν κτῆσιν τούτων, πάντας προτρέπεις τῷ λόγῳ σου.

Κεκοσμημένος ἀρεταῖς, μυσταγωγὸς θεοφόρος, τῆς ζωῆς τῆς ἐν Χριστῷ κεκρυμμένης, ἀναδέδειξαι ἡμῖν, Νικόδημε μακάριε, πρὸς θείας ἀναβάσεις, μυσταγωγῶν τὰς ψυχάς ἡμῶν.

Ὁ νοῦς σου Πάτερ ἐλλαμφείς, τοῦ Παρακλήτου τῇ αἴγλῃ, ἡ δὲ χείρ σου ὑπ' αὐτοῦ κινουμένη, διετύπωσεν ἡμῖν, οὐράνια διδάγματα, ἐν τεύχεσιν ἁγίοις, καὶ πλείταις βίβλοις Νικόδημε.

Θεοτοκίον.

Δεδοξασμένη Μαριάμ, Παντοβασίλισσα Κόρη, ἡ Θεὸν ἀνερμηνεύτως τεκοῦσα, τὴν φθαρεῖσάν μου ψυχήν, τοῖς πάθεσιν ἰάτρευσον, καὶ δίδου μοι ὁσῶραι, ἐπιστροφὴν τὴν σωτήριον.

Καταβασία. Τοὺς σοὺς ὑμνολόγους.

Κάθισμα. Ἦχος πλ. α'. Τὸν συνάναρχον Λόγον.

Τὸ θεόπνευστον στόμα τοῦ θείου Πνεύματος, ἡ παναρμόνιος λύρα τῶν οὐρανίων ᾠδῶν, τῶν ἐν Ἄθῳ Μοναστῶν τὸ ἐγκαλλώπισμα, ὁ θεοφόρος γραμματεύς, τῆς σοφίας τοῦ Θεοῦ, Νικόδημος ὁ Θεόφρων, χαρμονικῶς ἐπανείσθω, ὡς Χριστοῦ θεράπων γνήσιος.

Δόξα, καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Θεοτόκε Παρθένε κόσμου βοήθεια, ἐν καιρῷ τῆς ἀνάγκης βοήθει πάντοτε, τοῖς προστρέχουσι θερμῶς τῇ προστασίᾳ σου, καὶ τὴν παροῦσάν σου Ἁγνή, κληρουχίαν τὴν σεπτήν, διάσωζε πάσης βλάβης· ὅτι τῇ σῇ ἀντιλήψει, διὰ παντὸς προστρέχει Δέσποινα.

Ὠδὴ δ'. Ὁ Εἱρμός.

»Ὁ καθήμενος ἐν δόξῃ, ἐπὶ θρόνου Θεότητος, ἐν νεφέλῃ κούφῃ, ἦλ»θεν Ἰησοῦς ὁ Ὑπέρθεος, τῇ ἀκηράτῳ παλάμῃ καὶ διέσωσε τοὺς κραυ»γάζοντας δόξα Χριστὲ τῇ δυνάμει σου.

Δίς.

Ἡ λαμπὰς ἡ φωτοφόρος, ἡ τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον, τοῖς ἐσκοτισμένοις, ἐν μορφῇ βροτείᾳ ἀστράψασα, χαῖρε Παρθένε ὁ ὄρθρος ὁ ἀνέσπερος, ἡ ἐκλάμψασα, δικαιοσύνης τὸν ἥλιον.

Σωτηρίας ὤφθης πύλη, τοῖς τὸ χαῖρε κραυγάζουσι, χαῖρε μυροθήκη, ἡ Χριστὸν τὸν Λόγον κυήσασα, τῆς ἀφθαρσίας δωρούμενον τὴν εὔπνοιαν, τοῖς τὸν θάνατον, παρακοῇ γεωργήσασι.

Χαρισμάτων οὐρανίων, χαῖρε πλοῦτος ζωήρρυτος, χαῖρε πρυτανεῖον, τῆς θεαρχικῆς ἀγαθότητος, τῆς θεϊκῆς εὐδοκίας χαῖρε θάλαμε. Ἀπειρόγαμε, δι' ἧς φθορὰ ἐξηφάνισται.

Ἀνατεῖλαν ἐκ γαστρός σου, τοῦ Πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα, τῆς ἀθανασίας. θείαν σε νεφέλην ἀνέδειξεν, ἐπισκιάζουσαν Κόρη τοὺς βοῶντάς σοι, χαῖρε σκήνωμα, τοῦ Βασιλέως τῆς κτίσεως.

Τοῦ Ἁγίου. Ὁ αὐτός.

Νόμου θείου τῇ μελέτῃ, καὶ λογίων τοῦ Πνεύματος, νουνεχῶς σχολάσας, νυκτὸς καὶ ἡμέρας Νικόδημε, ξύλον ὡράθης παρ' ὕδατα κατάκαρπον, θείας χάριτος, καρποφοροῦν γνῶσιν κρείττονα.

Ἱλαρὸς Πάτερ τοῖς τρόποις, καὶ τῇ ὄψει μειλίχιος, καὶ ἡδὺς τῷ λόγῳ καὶ τῇ παραινέσει θεόσοφος, τοῖς ἐρχομένοις πρὸς σὲ ἐφαίνου Ἅγιε, νέμων ἅπασι, σωτηριώδη διδάγματα.

Καταπλήττει τὰς ἐννοίας, τῶν πιστῶν Πάτερ Ὅσιε, τὸ ὕψος, καὶ βάθος, καὶ μῆκος καὶ πλάτος Νικόδημε, τοῦ θησαυροῦ τῆς σοφίας σου τῆς χάριτος· ὅτι πέλαγος, παντοδαποῦς ὤφθης γνώσεως.

Θεοτοκίον.

Οὐρανὸς ἐν γῇ ἐφάνης, οὐρανῶν ὑψηλότερος, Κόρης Παναγία, ἐν χερσὶ κρατοῦσα ὡς νήπιον, τὸν Ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς δι' ἔλεος, πρὸς οὐράνιον, ἡμᾶς ὑψοῦντα πολίτευμα.

Δεύτερος. Σύ μου ἰσχύς.

Ἡ μελουργός, καὶ λιγυρὰ καὶ θεόφθογγος, τῆς σῆς γλώσσης, κιθάρα Νικόδημε, ἐμπνεομένη ὑπὸ Θεοῦ, ὕμνησεν Ὁσίων, τὰ εὐκλεῆ κατορθώματα, ἐν φθόγγοις ἡδυτάτοις, καὶ ᾠδαῖς ἁρμονίοις, εὐσεβῶν τὰς καρδίας εὐφραίνουσα.

Μάννα ζωῆς, μέλι ἐκ πέτρας θεόβρυτον, δρόσος θεία, ἐξ Ἁγίου Πνεύματος κατερχομένη ἐπὶ τῆς γῆς, πέλει ὁ σὸς λόγος, οὐρανομύστα Νικόδημε, ἐκτρέφων καὶ εὐφραίνων, καὶ δροσίζων καρδίας, τῶν πιστῶς ἐγκυπτόντων ταῖς βίβλοις σου.

Ὁ γλυκασμός, τῆς θείας χάριτος Ὅσιε, τῇ ἀμέμπτῳ, ἐκχυθεὶς καρδίᾳ σου, διὰ χειλέων σου τῶν σεπτῶν, τεύχεσιν ἁγίοις, ἐθησαυρίσθη Νικόδημε, καὶ ἅπαντας γλυκαίνει, καὶ ἡδύνει καὶ τέρπει, τοὺς πιστῶς μελετῶντας τὰς βίβλους σου.

Θεοτοκίον.

Ὑπὲρ ἡμῶν, διὰ παντὸς καθικέτευε, Θεοτόκε, μόνη Ἀειπάρθενε, τὸν προελθόντα ἐκ τῶν ἁγνῶν, αἱμάτων σου Κόρη, κατοικτειρῆσαι οὓς ἔπλασε καὶ δοῦναι ἡμῖν πᾶσι, τῶν πταισμάτων τὴν λύσιν, καὶ φωτὸς αἰωνίου τὴν μέθεξιν.

Καταβασία. Τὴν ἀνεξιχνίαστον.

Ὠδὴ ε΄. Ὁ Εἱρμός.

»Ἐξέστη τὰ σύμπαντα, ἐπὶ τῇ θείᾳ δόξῃ σου· σὺ γὰρ Ἀπειρόγαμε »Παρθένε, ἔσχες ἐν μήτρᾳ τὸν ἐπὶ πάντων Θεόν, καὶ τέτοκας ἄχρονον »Υἱόν, πᾶσι τοῖς ὑμνοῦσί σε, τὴν εἰρήνην βραβεύοντα.

Δίς.

Ρυσθέντες τῷ τόκῳ σου, τῆς πάλαι ἀποφάσεως, χαῖρε χαρμοσύνως σοι βοῶμεν, χαῖρε Παρθένε ἡ καταλλάξασα, τῷ Παμβασιλεῖ ἡμῶν Θεῷ, τοὺς καθυποκύψαντας, δι᾽ ἀπάτης τῷ δράκοντι.

Ἀνθήσασα Πάναγνε, λειμὼν ὡς θεοφύτευτος, ἄνθος τὸ ὡραῖον καὶ εὐῶδες, τὸν ὡραΐσαντα τὴν γῆν ἄνθεσιν, ἔπλησας ὀσμῆς τῆς θεϊκῆς, τοὺς ἀναβοῶντάς σοι, χαῖρε θεῖον ὀσφράδιον.

Σιὼν πολυώνυμος, χαῖρε Παρθένε Δέσποινα, πόλις τοῦ μεγάλου Βασιλέως, περὶ ἧς ξένα σαφῶς λελάληνται, χαῖρε ἡ ἀνοίξασα ἡμῖν, πύλην τὴν οὐράνιον, καὶ τρυφὴν τὴν ἀκήρατον.

Ἡ βάτος ἡ ἄφλεκτος, χαῖρε Παρθένε Ἄχραντε, χαῖρε ἡ νεκρώσασα τὸν Ἅδην, ὡς τετοκυῖα τὸν ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς, τὸν διὰ θανάτου καὶ παθῶν, πᾶσι τὴν ἀπάθειαν, καὶ ζωὴν ἀναβλύσαντα.

Τοῦ Ἁγίου. Ὁ αὐτός.

Διδάγματα ἔνθεα, ἀνέβλυσας Νικόδημε, οἷα ποταμὸς Θεοῦ τοῦ ζῶντος, καὶ ὡς χειμάρρους τρυφῆς εὐφραίνεις ἀεί, ρεύμασι τῶν λόγων σου, σοφέ, Ἐκκλησίαν ἅπασαν, τοῦ Χριστοῦ τὴν Ὀρθόδοξον.

Ἡσύχως ἐβίωσας, στοιχειωθεὶς Νικόδημε, νήψει τοῦ νοὸς καὶ ἐγκρατείᾳ, καὶ τῇ μελέτῃ τῶν θεοπνεύστων Γραφῶν, καὶ ἀνεπτερώθης νοερῶς, πρὸς τὰς ὑπὲρ ἔννοιαν, ἐπιλάμψεις τοῦ Πνεύματος.

Μαρτύρων ἀνύμνησας, τοὺς ἄθλους καὶ τὰ σκάμματα, καὶ τὰς τῶν Ὁσίων ἀριστείας, ὧν καὶ τοῖς ἴχνεσιν ἠκολούθησας, βίῳ ἐπὶ γῆς ἀγγελικῷ, καὶ σὺν τούτοις Ὅσιε, ἐπαξίως δεδόξασαι.

Θεοτοκίον.

Ὁλόφωτον σκήνωμα, Θεοῦ τοῦ Παντοκράτορος, Κεχαριτωμένη Θεο-

τόκε, τὴν σκοτισθεῖσαν ψυχήν μου λάμπρυνον, καὶ ταύτην δοχεῖον καθαρόν, τοῦ ἐκ σοῦ ἐκλάμψαντος, θεομῆτορ ἀνάδειξον.

Δεύτερος. Ἵνα τί με ἀπώσω ;

Ἀρετῶν ἐπιδόσεις, καὶ πνευματικῶν ἀγώνων γυμνάσματα, καὶ μελέτας θείας, προσφυῶς διαγράφεις Νικόδημε, ἐν ἁγίῳ βίβλῳ, ἢ καταλλήλως ἐκ τῶν ἔργων, τὴν φερώνυμον κλῆσιν ἐπέθηκας.

Γεωργίᾳ τοῦ λόγου, τῶν παθῶν ἐκτέμνεις τὰς ῥίζας Νικόδημε, καὶ τὸν σπόρον Πάτερ, ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ τὸν σωτήριον, ἐκ ψυχῶν ἀρούραις, καλλιεργεῖς μετὰ σοφίας, ὡς θεράπων Θεοῦ ἐνθεώτατος.

Ἀοράτου πολέμου, πρὸς τὰς ἐξουσίας τοῦ σκότους Νικόδημε, πᾶσιν ἀναπτύσσεις, ὡς ἐν τούτῳ νικήσας τὴν μέθοδον, καὶ ἡμᾶς ἀλείφεις, κατὰ παθῶν τε καὶ δαιμόνων, πρακτικαῖς ὑποθήκαις θεόπνευστε.

Θεοτοκίον.

Μητροπάρθενε Κόρη, ἡ τὸν Θεὸν Λόγον ἀφράστως κυήσασα, ταύτην σου τὴν ποίμνην, τὸ περίβλεπτον Ὄρος τοῦ Ἄθωνος, φύλαττε καὶ σκέπε, πάσης ἀνάγκης τε καὶ βλάβης, ὡς ὑπέσχου τῇ σῇ ἀγαθότητι.

Καταβασία. Ἐξέστη τὰ σύμπαντα.

Ὠδὴ στ'. Ὁ Εἱρμός.

»Τὴν θείαν ταύτην καὶ πάντιμον, τελοῦντες ἑορτὴν οἱ θεόφρονες, »τῆς Θεομήτορος, δεῦτε τὰς χεῖρας κροτήσωμεν, τὸν ἐξ αὐτῆς τεχθέντα, Θεὸν δοξάζοντες.

Δίς.

Μύρον οὐράνιον τέξασα, πληρῶσαν εὐωδίας τὴν σύμπασαν, χαῖρε ἀκήρατε, ἡ μυροθήκη τῆς χάριτος, χαῖρε τῆς ἀφθαρσίας, θεῖον ἀλάβαστρον.

Ὤφθης παλάτιον ἔμψυχον, Ἁγνὴ καὶ κιβωτὸς ἁγιάσματος, τοῦ Παντοκράτορος· ὅθεν τὸ χαῖρέ σοι ᾄδομεν, χαῖρε τῆς θείας δόξης, ναὲ ὑπέρτιμε.

Ναμάτων χαῖρε τοῦ Πνεύματος, ὁ πλήρης ποταμὸς καὶ κατάρρυτος, ἐξ οὗ ἀρδεύεται, τοῖς θεοβρύτοις ὁρμήμασιν, ἡ οἰκουμένη πᾶσα, χαῖρέ σοι κράζουσα.

Ἀγγέλων χαῖρε εὐπρέπεια, καὶ θείων Προφητῶν περιήχημα, Ὁσίων στήριγμα, χαῖρε Μαρτύρων στεφάνωμα, καὶ τῶν ἀπηλπισμένων, τὸ καταφύγιον.

Τοῦ Ἁγίου. Ὁ αὐτός.

Νεοφανὴς ὤφθης ἥλιος, Χριστοῦ τῇ Ἐκκλησίᾳ Νικόδημε, φωτίζων πάντοτε, τῶν Ὀρθοδόξων τὸ πλήρωμα, ἀκτῖσι τῶν σῶν λόγων, καὶ παραινέσεων.

Μέγας ἐδείχθης διδάσκαλος, ὡς πράξας καὶ διδάξας Νικόδημε, τὸ θεῖον θέλημα· διὸ μεγάλων ἠξίωσαι, τιμῶν παρὰ Κυρίου, τοῦ σὲ δοξάσαντος.

Ἐν ἀρεταῖς ἐνθεώτατος, καὶ λόγῳ καὶ σοφίᾳ θεόσοφος, ἐν Ἄθῳ πέφηνας, τῶν Μοναστῶν τὴν διάνοιαν, μυσταγωγῶν θεόφρον, τὰ τελεώτατα.

Θεοτοκίον.

Λυχνία χαῖρε επτάφωτε, φωτὸς θεαρχικοῦ Ἀειπάρθενε, ἡ καταυγάζουσα ,ταῖς μυστικαῖς ἐπιλάμψεσι, τοὺς εὐλαβῶς τὸ χαῖρε, ἀναβοῶντάς σοι.

Δεύτερος. Ἱλάσθητί μοι Σωτήρ.

Ἀμέμπτως σου τὴν ζωήν, διατελέσας Νικόδημε, ἐν ἡσυχίᾳ νοός, καὶ θείαις καθάρσεσι, Γραφῶν ἐνδιαίτημα, καὶ διδασκαλίας, τῆς Πατρώας στόμα πέφηνας.

Ἰσχύϊ τῆς πρὸς Θεόν, ἀγάπης Πάτερ ῥωννύμενος, τὸ ἀσθενὲς τῆς σαρκός, τὴν ζωὴν ἠνάλωσας, Νικόδημε Ὅσιε, ὑπὲρ τοῦ πλησίον, ζωῆς γράφων τὰ διδάγματα.

Χυθέντων τῶν λογικῶν, ῥευμάτων ἐκ τῶν χειλέων σου, Νικόδημε κρουνηδόν, ἀεὶ καταρδεύονται, ἡμῶν αἱ διάνοιαι, πρὸς καρποφορίαν, ἐναρέτων Πάτερ Πράξεων.

Θεοτοκίον.

Ἀγγέλων ἡ χαρμονή, καὶ τῶν ἀνθρώπων βοήθεια, Εὐλογημένη Ἁγνή, μόνη Ἀειπάρθενε, βοήθει ἑκάστοτε, ἡμῖν ἐν ἀνάγκαις, καὶ παντοίαις περιστάσεσι.

Καταβασία. Τὴν θείαν ταύτην.

Κοντάκιον. Ἦχος πλ. δ΄. Τῇ ὑπερμάχῳ.

Ὡς ἐναρέτου πολιτείας μύστην ἄριστον
Καὶ εὐσεβείας θεοφόρητον διδάσκαλον
Ἡ Ὀρθόδοξος γεραίρει σε Ἐκκλησία.
Οὐρανόθεν γὰρ τὸ χάρισμα δεξάμενος

Καταυγάζεις τοῖς ἐνθέοις σου συγγράμμασι
Τοὺς βοῶντάς σοι, χαίροις Πάτερ Νικόδημε.

Ὁ Οἶκος.

Ἄγγελος ἐν τοῖς τρόποις, καὶ πολὺς ἐν τῇ γνώσει, Νικόδημε ἐν Ἄθῳ ἐδείχθης· ἀγγελικὴν γὰρ ἔχων ζωήν, ἀγγελοπρεπεῖ φωνῇ διεσάφησας, τὰ ἐν Πατράσι κείμενα, δι᾽ ὧν φωτίζεις τοὺς βοῶντας.

χαῖρε τῆς Νάξου ἡ εὐκοσμία·
χαῖρε τοῦ Ἄθω ἡ δαδουχία
χαῖρε τῶν Πατρώων δογμάτων ἀνάπτυξις
χαῖρε τῶν ἁγίων ρημάτων ἀνάλυσις
χαῖρε ὕψος τῆς φρονήσεως καὶ σοφίας ποταμὸς
χαῖρε βάθος θείας γνώσεως, καὶ ἀγάπης θησαυρὸς
χαῖρε ὅτι ἐδείχθης γραμματεὺς θεοφόρος
χαῖρε ὅτι τυγχάνεις ἑρμηνεὺς θηγόρος
χαῖρε λαμπὰς ἠθῶν τῆς σεμνότητος
χαῖρε πυρσὸς τῆς ἄνω λαμπρότητος
χαῖρε δι᾽ οὗ οἱ πιστοὶ βεβαιοῦνται
χαῖρε δι᾽ οὗ οἱ ἐχθροὶ ἐκπτοοῦνται
χαίροις, Πάτερ Νικόδημε.

Συναξάριον.

Τῇ ιδ΄. τοῦ αὐτοῦ μηνός, Μνήμη τοῦ Ὁσίου καὶ θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου ,τοῦ σοφωτάτου τῆς Ἐκκλησίας διδασκάλου.

Στίχ. Νίκην ὦ Νικόδημε τῷ πιστῷ δήμῳ
Δίδωσιν ὁ λόγος σου Πνεύματι θείῳ.

Νικόδημος δεκάτη γε τετάρτῃ ἱερὸς ἔνθεν ἤρθη.

Οὗτος ὁ θεῖος Πατὴρ καὶ τῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλος γέννημα ἦν Νάξου μιᾶς τῶν Κυκλάδων νήσων, γεννηθεὶς ἐξ εὐσεβῶν γονέων, Ἀντωνίου καὶ Ἀναστασίας, τοὐπίκλην Καλλιβούρση, ἐν σωτηρίῳ ἔτει 1749. Ἐν νεανίσκοις τελῶν, ἐμαθήτευσεν ἐν Σμύρνῃ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα παρὰ Ἱεροθέῳ τῷ διδασκάλῳ. Ποθῶν δὲ τὸν ἀπράγμονα καὶ μονήρη βίον, ἦλθεν εἰς τὸ Ἁγιώνυμον τοῦ Ἄθω Ὄρος ἐν ἔτει 1775, καὶ καρεὶς Μοναχὸς ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Ὁσίου Διονυσίου, μετωνομάσθη ἀπὸ Νικολάου Νικόδημος.

Ἀλλ᾿ ἔρωτι ἡσυχίας ἁλούς, ἀνεχώρησε τῆς Μονῆς, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Σκήτην τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Παντοκράτορος, ἔνθα διαφόρους μετήλλαξε Καλύβας, τὸν καθόλου ἀπράγμονα καὶ ἡσύχιον ἀσπαζόμενος βίον· ἐνταῦθα καὶ τὸ μέγα καὶ ἀγγελικὸν ἔλαβε σχῆμα παρά τινος Γέροντος Δαμασκηνοῦ Σταυρουδᾶ. Καθάρας ἐν τῇ ἡσυχίᾳ ἑαυτὸν δι᾿ ἀκροτάτης ἐγκρατείας καὶ λοιπῶν ἀσκητικῶν καμάτων, καὶ δὴ τῆς νοερᾶς καὶ θεοποιοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ προσευχῆς, ἧς ἄκρος ἐραστὴς ἐγένετο, ἐπλήσθη τῆς ἐλλάμψεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἔλαβεν ἄνωθεν, κατὰ τὸν Σολομῶντα, χῦμα σοφίας, καὶ δαψιλὲς χάρισμα διδασκαλίας ὡς οἱ πάλαι μεγάλοι τῆς Ἐκκλησίας Πατέρες καὶ διδάσκαλοι, (ὧν ἴσος ἀνεδείχθη·) συντέταχε γὰρ πλεῖστα συγγράμματα καὶ ἱερὰς βίβλους, πλήρεις θείας χάριτος καὶ σοφίας, σαφηνίζων καὶ ἀναπτύσσων εἰς πλάτος ἐν δυνάμει λόγου θεολογικὰς συνθήκας, κανονικὰς διατάξεις, καὶ ἠθικὰς ὑποτυπώσεις, πρὸς στηριγμὸν τῶν πιστῶν, καὶ διόρθωσιν βίου, καὶ βελτίωσιν ἠθῶν. Συνεδέδετο δὲ φιλίᾳ πνευματικῇ τῷ Ἁγίῳ Μακαρίῳ Μητροπολίτῃ Κορίνθου. Καὶ πλείστους πειρασμοὺς ὑπέμεινεν ὁ ἀοίδιμος ἐξ ἀνθρώπων καὶ δαιμόνων, ἰσαγγέλως δὲ πολιτευσάμενος καὶ ὁσίως εὐαρεστήσας Κυρίῳ, καὶ περιβόητος πᾶσι καὶ ποθητὸς γενόμενος ἐν ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ, μικρὸν νοσήσας, ἀπῆλθεν εἰς τὰς αἰωνίους μονάς.

Ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον τῷ 1809' Ἰουλίου 14 τὸ 60ὸν ἔτος ἄγων τῆς ἡλικίας, ἐν τῷ κατὰ τὰς Καρυὰς τοῦ Ἄθω Κελλίῳ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἀνήκοντι τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Μεγίστης Λαύρας, κοινῶς ἐπονομαζομένῳ τῶν «Σκουρταίων», ὧν συνήθης καὶ οἰκεῖος ἐτύγχανεν, καὶ ἔνθα ἡ σεβάσμιος καὶ σεπτὴ αὐτοῦ κάρα ἀπόκειται. Ἦν δὲ τὸν τρόπον ἁπλοῦς καὶ ἀνεξίκακος, τὸ ἦθος γλυκὺς καὶ χαρίεις, ἀκτήμων καὶ λίαν ἀπερίσπαστος. Εἰς τοσοῦτον δὲ ἤλασε μνήμης ὥστε καὶ ὅλα κεφάλαια ἀπεστομάτιζε τῆς Γραφῆς, ῥητῶν ἐδάφιά τε καὶ σελίδας, καὶ πλείστας μαρτυρίας καὶ γνώμας Πατέρων, ὧν καὶ τοὺς τόπους τῶν λόγων καὶ τόμων ἀνεπισφαλῶς ἐκ μνήμης ἐγίνωσκε. Πολλοὺς δὲ πειρασμοὺς ὡς ἔφθην εἰπών, τῶν νοητῶν ἐχθρῶν, καὶ κατηγορίας ἀπείρους τῶν αἰσθητῶν ἤτοι ἀπαιδεύτων καὶ τὴν ἀρετὴν ὑποκρινομένων γενναίως ὑποστάς, τύπος ὁσίας ἐγένετο ζωῆς, καὶ δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ καὶ Πνευματικῇ διδασκαλίᾳ.

Ταῖς αὐτοῦ πρεσβείαις Χριστὲ ὁ Θεός, ἐλέησον καὶ σῶσον ἡμᾶς. Ἀμήν.

Ὠδὴ ζ΄. Ὁ Εἱρμός.

»Οὐκ ἐλάτρευσαν, τῇ κτίσει οἱ θεόφρονες, παρὰ τὸν Κτίσαντα, ἀλ-
»λὰ πυρὸς ἀπειλήν, ἀνδρείως πατήσαντες, χαίροντες ἔψαλλον· Ὑπερύ-
»μνητε, ὁ τῶν Πατέρων Κύριος, καὶ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ. Δίς.

Ἰαμάτων σε, κρουνὸν ἀφθονοπάροχον, ἐπιγινώσκοντες, σοὶ ἐκβοῶμεν πιστῶς· χαῖρε κρήνη πάγχρυσε, ἡ ἀναβλύζουσα, τὸ ἀθάνατον, ὕδωρ τε καὶ ἀλλόμενον, εἰς ζωὴν τὴν αἰωνίαν.

Τὴν πολύτιμον, λαβίδα τὴν βαστάζουσαν, ζωῆς τὸν ἄνθρακα, ἐν ταῖς ἀχράντοις χερσίν, ὑμνήσωμεν λέγοντες, χαῖρε Μητρόθεε, τὸ θεότευκτον, χρυσοῦν θυμιατήριον, τῆς τοῦ Λόγου εὐωδίας.

Ἱστὸς ἄρρητος, χαῖρε ἐν ᾧ ἐξύφανε, Λόγος ὁ ἄναρχος, ἄνευ βροτείας χειρός, αὐτοῦ τῆς σαρκώσεως, τὸ περιβόλαιον, χαῖρε Δέσποινα, ἡ τὸν Ἀδὰμ ἐνδύσασα, τὴν στολὴν τῆς ἀφθαρσίας.

Ἀγεώργητος, ὡράθης Κόρη ἄρουρα, καρποφορήσασα, τῶν ἀγαθῶν τὴν πηγήν, Χριστὸν τὸν τὴν λύτρωσιν, πᾶσι βραβεύοντα, τοῖς βοῶσί σοι· χαῖρε ἡ γῆ ἡ ἔνθεος, Ἰωὴλ ἣν προσημαίνει.

Τοῦ Ἁγίου. Ὁ αὐτός.

Πρὸς ἀνάβασιν, βαθμῶν ἀνάγεις Ὅσιε, βίου λαμπρότητος, κλίμακι λόγων τῶν ναῶν, πανσόφως ἣν ἔπηξας, Πάτερ Νικόδημε, τοὺς ἐκ πίστεως, προστρέχοντας τῇ βίβλῳ σου, ἣν καλεῖς κλίμακα νέαν.

Ὡς πανεύοσμος, λειμὼν τοῦ θείου Πνεύματος, Πάτερ Νικόδημε, κῆπον χαρίτων ζωῆς, δικέλλῃ τῆς γλώσσης σου, τῆς θεορρήμονος, τὴν θεόπνευστον, βίβλον σου ἡμῖν ἔδειξας, ἣν καλεῖς κῆπον χαρίτων.

Γλῶσσαν ἔνθεον, πεπλουτηκὼς Νικόδημε, καὶ νοῦν θεόληπτον, ὑφηγητὴς ἱερός, τοῦ λόγου τῆς πίστεως, ἐσχάτοις ἔτεσιν, ὤφθης Ὅσιε, καὶ διεγείρεις ἅπαντας, πρὸς τὴν κτῆσιν τῶν κρειττόνων.

Θεοτοκίον.

Ἔνθους ἤνεσεν, ὁ ἱερὸς Νικόδημος, τὰ μεγαλεῖά σου, τὰ θαυμαστὰ ἀληθῶς, Παρθένε Πανύμνητε, ὃν κατηγλαΐσας, τῆς εὐνοίας σου, ταῖς μυστικαῖς ἐκφάνσεσιν, ὡς θεράποντά σου θεῖον.

Δεύτερος. Θεοῦ συγκατάβασιν.

Ρημάτων τῶν θείων σου, τὸ κράτος Πάτερ καὶ τὴν λαμπρότητα, καὶ τὴν ἄνωθεν χάριν, καὶ τὴν πλουσίαν ὄντως ἀνάβλυσιν, οὐδόλως ἴσχυον φέρειν Νικόδημε, δοκησισόφων χοροί· ὅθεν ἡττῶντο ἐν σοί.

Ἰλύος ἐκάθηρας, πάσης προσύλου Πάτερ Νικόδημε, καὶ ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, καὶ τὰς αἰσθήσεις καὶ τὴν διάνοιαν· ὅθεν ἰθύνεις ἡμᾶς πρὸς τὴν κάθαρσιν, καὶ φυλακὴν τοῦ νοός, διδασκαλίᾳ σοφῇ.

Νοὸς καθαρότητι, καὶ διανοίας Πάτερ ὀξύτητι, τῶν Ἁγίων Πατέρων, τοὺς θεοφθόγγους λόγους ἐτράνωσας, καὶ θησαυρὸν ψυχοτρόφον κατέλιπες, τῇ Ἐκκλησίᾳ Χριστοῦ, τὰς θείας βίβλους σου.

Θεοτοκίον.

Γαλήνην οὐράνιον, καὶ εὐκατάνυκτον ἦθος δίδου μοι, Θεοτόκε Παρθένε, καὶ φῶς ψυχῆς μου τοῖς διαβήμασιν, ὡς ἂν τὰς τρίβους καλῶς τὰς φερούσας με, ἐπὶ τὴν ἄνω ζωήν, βαδίσω Κόρη Ἁγνή.

Καταβασία. Οὐκ ἐλάτρευσαν.

Ὠδὴ η΄. Ὁ Εἱρμός.

»Παῖδας εὐαγεῖς ἐν τῇ καμίνῳ, ὁ τόκος τῆς Θεοτόκου διεσώσατο, τό»τε μὲν τυπούμενος, νῦν δὲ ἐνεργούμενος, τὴν οἰκουμένην ἅπασαν, ἀγεί»ρει ψάλλουσαν, τὸν Κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα, καὶ ὑπερυψοῦται, εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Δίς.

Κλίμαξ νοητὴ Παρθένε χαῖρε, δι' ἧς ὁ παντέλειος κατῆλθέ μοι, καὶ Ἀδὰμ τὸν ἔκπτωτον, πρὸς τὴν πρώτην εὔκλειαν, θεοπρεπῶς ἀνύψωσεν ἀναβοῶντά σοι· σκηνὴ φωτοφανὴς χαῖρε Κόρη, τοῦ παράγοντος, τὰ πάντα ἐκ μὴ ὄντων.

Ὅρμος ἀκλυδώνιστος ἐγένου, τοῦ κόσμου τὸν κυβερνήτην ἀποτέξασα· ὅθεν ἐκ κυμάτων με, ἀπωλείας ἴθυνον, λιμένα πρὸς σωτήριον ἵνα κραυγάζω σοι· ἡ σκέπη καὶ ἀντίληψις χαῖρε, τῶν ὑμνολογούντων, Παρθένε τὴν σὴν δόξαν.

Ρήσεσιν ἑπόμενοι ἐνθέοις, λυχνίαν καὶ τράπεζαν οὐράνιον, ἅρμα πολυώνυμον, κλίνην φωτεινόμορφον, πιστῶς σε ὀνομάζομεν καὶ ἐκβοῶμέν σοι· χαρᾶς χαῖρε ἡμῶν ἡ αἰτία, χαῖρε τὴν ὀδύνην, ἡ παύσασα τῆς Εὔας.

Ἡ μόνη πρὸ τόκου καὶ ἐν τόκῳ, Παρθένος καὶ μετὰ τόκον διαμείνασα, ὡς σαρκὶ γεννήσασα, τὸν ἀπερινόητον, ψυχῶν τὰ ἀρρωστήματα καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν, ἰάτρευσον τῇ θείᾳ σου δόξῃ, ἵνα σοι τὸ χαῖρε, βοῶμεν εὐχαρίστως.

Τοῦ Ἁγίου. Ὁ αὐτός.

Ρύψιν ἐκ παθῶν τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἴασιν ταῖς πασχούσαις ψυχαῖς Ἅγιε, ἀθυμίας λύτρωσιν, καὶ βίου σεμνότητος, ἀκτῖνας νέμει πάντοτε ὁ θεῖος λόγος σου, λαμπόμενος φωτὶ οὐρανίῳ, τοῖς προσερχομένοις, αὐτῷ μετ' εὐλαβείας.

Ἄκακος εὐθὺς καὶ πρᾶος ὤφθης, ἐν πάσῃ δικαιοσύνῃ σεμνυνόμενος, Ὅσιε Νικόδημε, καὶ τῆς ὁσιότητος, ἐκφαίνων τὰς λαμπρότητας ἐν τῷ προσώπῳ σου, μειλίχιος ἐφαίνου τοῖς πᾶσιν, ὡς πεπληρωμένος, ἐλλάμψεως τῆς θείας.

Στόματι πανσόφῳ σου τρανώσας, δογμάτων τῶν Ὀρθοδόξων τὴν ἀκρίβειαν, Ὅσιε Νικόδημε, τοὺς ἀπὸ τῆς Λύσεως, ἐλθόντας σοι κατέπληξας καὶ τούτους ἔδειξας, ἀφώνους ἀληθῶς ὡς ἰχθύας, τῷ χειμάρρῳ Πάτερ, τῶν θείων σου ρημάτων.

Θεοτοκίον.

Ἴασαι ψυχήν μου τὴν νοσοῦσαν, τῷ πάθει τῆς ἁμαρτίας καὶ πυρέσσουσαν, λογισμοῖς ἀλάστορσι, καὶ βεβήλοις Πάναγνε, καὶ μετανοίας αὔγασον φῶς τῇ καρδίᾳ σου· πρὸς σὲ γὰρ καταφεύγω ὁ τάλας· μὴ οὖν ὑπερίδῃς, τὴν δέησίν μου Κόρη.

Δεύτερος. Ἑπταπλασίως κάμινον.

Ἐπιφανῶς διέπρεψας, ἐν τῷ Ἄθῳ Νικόδημε, λόγῳ καὶ σοφίᾳ καὶ ζωῆς λαμπρότητι, καὶ τύπος γεγένηται, καὶ ὁδηγὸς σωτήριος, πᾶσι Μονασταῖς, πρὸς ἀρετῶν ἐπιδόσεις, βοῶν ἀδιαλείπτως. Ἱερεῖς εὐλογεῖτε, λαὸς ὑπερυψοῦτε, Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ρῆμα Θεοῦ ζωσάμενος, ὡς ρομφαίαν οὐράνιον, καὶ ἐνδεδυμένος Πάτερ ὥσπερ θώρακα, τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος, τὰς παρατάξεις ἔτρεψας, τῶν αἱρετικῶν, καὶ νοουμένων πνευμάτων, βοῶν ἐν εὐφροσύνῃ· Ἱερεῖς ἀνυμνεῖτε, λαὸς ὑπερυψοῦτε, Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ἁγιασμοῦ θησαύρισμα, καθορᾶται ἡ κάρα σου, θείαν εὐωδίαν Πάτερ ἀποπνέουσα· φιάλαι γὰρ ὤφθησαν, τῶν ἀρωμάτων Ὅσιε, σοῦ αἱ σιαγόνες, ὡς φησὶν ἡ Σοφία, ὀσμὴν ἀθανασίας, καὶ πόμα εὐφροσύνης, τὸ ἐκ τῆς ἀπαθείας, ἡμῖν ἀεὶ κιρνῶσαι.

Θεοτοκίον.

Σωματικῶς κυήσασα, τὸν ἀσώματον Κύριον, τὸν ἐν τοῖς Πατρῴοις κόλποις ἐνυπάρχοντα, Υἱὸν τὸν συνάναρχον, Πατρί τε καὶ τῷ Πνεύματι, ἄνευθεν φθορᾶς, ἀνακαινίζοντα κόσμον, φθαρεῖσαν τὴν ψυχήν μου, σωματικῇ κακίᾳ, ἐγκαίνισον Παρθένε, γνησίᾳ μετανοίᾳ.

Καταβασία. Παῖδας εὐαγεῖς.

Ὠδὴ Θ'. Ὁ Εἱρμός.

»Ἅπας γηγενής, σκιρτάτω τῷ Πνεύματι λαμπαδοχούμενος· πανηγυριζέτω δέ, ἀΰλων Νόων φύσις γεραίρουσα, τὰ ἱερὰ θαυμάσια τῆς Θεομήτορος, καὶ βοάτω· χαίροις παμμακάριστε, Θεοτόκε Ἁγνὴ Ἀειπάρθενε.

Δίς.

Γέφυρα σὺ εἶ, Πανύμνητε Δέσποινα θεοπαρόδευτος· διὰ σοῦ ὁ Λόγος γάρ, τοὺς ἀπωσμένους ἐπισκεψάμενος, ἐκ τοῦ θανάτου εἵλκυσε ζωὴν πρὸς ἄληκτον, τοὺς βοῶντας· χαίροις παμμακάριστε, Θεοτόκε Ἁγνὴ Ἀειπάρθενε.

Γῆ ἡ καθαρά, ἐξ ἧς ἐμορφώσατο Χριστὸς τὸν ἄνθρωπον, χαίροις Ἀπειρόγαμε, χαῖρε ἡ πέτρα ἡ ἀποστάζουσα, τὸ μέλι τὸ φυσίζωον, τοῖς διαβαίνουσιν, ἐν ἐρήμῳ, τῇ τοῦ βίου Δέσποινα, καὶ τῇ σῇ σωζομένοις χρηστότητι.

Μάννα τῆς ζωῆς, ἡμῖν ἡ ὀμβρίσασα χαῖρε θεόνυμφε, χαῖρε ἡ ζωώσασα, τοὺς νεκρωθέντας γεύσει τοῦ ξύλου ποτέ, χαῖρε Ἐδὲμ τὴν εἴσοδον, ἀναπετάσασα, τοῖς βοῶσι· χαῖρε παμμακάριστε, Θεοτόκε Ἁγνὴ Ἀειπάρθενε.

Μήτηρ ἀψευδής, Πανύμνητε γέγονας τοῦ Παντοκράτορος, καὶ παρθένος ἄφθορος, διεφυλάχθης μετὰ τὴν κύησιν· τὶς οὖν τὰ μεγαλεῖά σου ἀνευφημήσει σαφῶς ; ἀλλὰ δέξαι, κἀμοῦ τὸ ἐφύμνιον, ὃ θερμῆς ἐκ καρδίας σοι ὕφανα.

Τοῦ Ἁγίου. Ὁ αὐτός.

Μύστης ἀκριβής, τοῦ Πνεύματος γέγονας ναὸς λαμπρότητι, Ὅσιε Νικόδημε, καὶ τῶν Πατέρων τῶν πάλαι Ἅγιε, ταῖς μελέταις σου λαμπρὸν ἀπάνθισμα, ἐκ τῶν λόγων, τούτων παραθέμενος, τοῖς πιστοῖς πανεύδη νοήματα.

Ὅλην τὴν ζωήν, τὴν σὴν ὡς θυμίαμα ἀπὸ νεότητος, καὶ θυσίαν ἄμωμον, τῷ Ζωοδότῃ Λόγῳ προσήγαγες, ἀκολουθήσας Ὅσιε αὐτοῦ τοῖς ἴχνεσι· διὰ τοῦτο, σοφίας στεφάνῳ σε, ὁ Χριστὸς ἱερῶς ἐστεφάνωσε.

Ὕμνοις ἱεροῖς, Νικόδημε πάνσοφε πανηγυρίζομεν, τὴν ἁγίαν μνήμην σου, ἁγιαζόμενοι τῇ σῇ χάριτι· ἀλλ' ὡς δῶρον εὐπρόσδεκτον δέχου τὴν αἴνεσιν, ἡμῶν Πάτερ, τῶν θερμῶς φιλούντων σε, ὡς πατέρα ἡμῶν καὶ διδάσκαλον.

Θεοτοκίον.

Ὕψιστον Θεόν, ἀφράστως κυήσασα, δι' ἀγαθότητα, μόνη Παντευλόγητε, τὸν ἐκ τοῦ Ἅδου ἡμᾶς ὑψώσαντα, πεσόντα με εἰς βόθυνον παθῶν ἀνύψωσον, πρὸς ὑψώσεις, βίου καθαρότητος, Θεοτόκε ἡμῶν ἡ βοήθεια.

Δεύτερος Ἐξέστη ἐπὶ τούτῳ.

Ἰδεῖν κατηξιώθης ἀπολυθείς, τῆς σαρκός σου Νικόδημε Ὅσιε, τὰς ὑπὲρ ναῦν, τῆς ἀγαθαρχίας τῆς Τριφαοῦς, μαρμαρυγὰς καὶ χάριτας, ὧν

καὶ κληρονόμος καὶ κοινωνός, ἐγένου θεηγόρε, ὡς πεπολιτευμένος, βίον ἐν πᾶσιν ἐνθεώτατον.

Μυρίζουσιν οἱ λόγοι σου οἱ σεπτοί, ὥσπερ ἄνθη τοῦ ἔαρος εὔοσμα, ὀσμὴν ζωῆς, καὶ τὴν εὐωδίαν τὴν ἐκ Θεοῦ· παντοδαποῦς γὰρ πέφηνας, σὺ διδασκαλίας Πάτερ λειμών, Νικόδημε θεόφρον, φωστὴρ τῆς Ἐκκλησίας, τῶν Ὀρθοδόξων ἐγκαλλώπισμα.

Οὐράνιον ἀπόλαυσιν εἰληφώς, ἐκ Θεοῦ θεοφόρε Νικόδημε, καὶ τῆς ζωῆς, τῆς ἀκαταλύτου κατατρυφῶν, τοὺς πόθῳ σε γεραίροντας, φύλαττε καὶ σκέπε ταῖς σαῖς εὐχαῖς, κἀμὲ δὲ τὸν προθύμως, ὑμνήσαντά σε Πάτερ, τῷ φωτισμῷ σου καταλάμπρυνον.

Θεοτοκίον.

Ὑπέρφωτε λυχνία χρυσοφαής, τοῦ Πατρῴου Ἁγνὴ ἀπαυγάσματος, θρόνε Θεοῦ, ὃν περικυκλοῦσι δέει πολλῷ, Δυνάμεις αἱ οὐράνιαι, Μόνη Ἀειπάρθενε Μαριάμ, καταύγασον τὸν νοῦν μου, φωτὶ τῶν προσταγμάτων, τοῦ ἐκ νηδύος σου ἐκλάμψαντος.

Καταβασία. Ἅπας γηγενής.

Ἐξαποστειλάριον. Γυναῖκες ἀκουτίσθητε.

Φιλοσοφίας ἔρωτι, τῆς θεϊκῆς τρεφόμενος, σοφίας τῆς ἀνωτάτῳ, ἐδρέψω Πάτερ τὸν πλοῦτον, Νικόδημε θεόσοφε, θεολογίας ὄργανον, καὶ τῶν Ὁσίων σύσκηνε· μεθ᾽ ὧν ἀπαύστως δυσώπει, ὑπὲρ ἡμῶν θεοφόρε.

Θεοτοκίον.

Θεὸν τὸν Ὑπερούσιον, Παρθένε σωματώσασα, ἀνέτρεψας τῷ σῷ τόκῳ, τὴν καταδίκην τῆς Εὔας, καὶ εὐλογίας ἔβλυσας, πηγὴν τοῖς σὲ δοξάζουσι, καὶ εὐσεβῶς κηρύττουσι, σὲ Πάναγνον Θεοτόκον, καὶ Ἀειπάρθενον Κόρην.

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΙΝΟΥΣ

Ἱστῶμεν στίχους δ᾽. καὶ ψάλλομεν τὰ ἑξῆς Προσόμοια.

Ἦχος α᾽. Τῶν οὐρανίων ταγμάτων.

Τοῦ ἱεροῦ Νικοδήμου καὶ διδασκάλου ἡμῶν, τὴν φωτοφόρον μνήμην, ἑορτάσωμεν πόθῳ· ὁσίως γὰρ βιώσας ἐν ἀρεταῖς, τῷ Χριστῷ εὐηρέστησε, καὶ διδαγμάτων ἁγίων ὑφηγητής, ἀνεδείχθη θείῳ Πνεύματι.

Ἅπας ὁ Ἄθως σκιρτάτῳ ἀγαλλιώμενος, τοῦ θείου Νικοδήμου, καὶ

σοφοῦ ἐν Ὁσίοις, πλουσίαις δᾳδουχίαις καὶ δωραῖς, μυστικαῖς λαμπρυνόμενος· ὡς γὰρ λαμπρὸς ἑωσφόρος φωταγωγεῖ. οἰκουμένης τὰ πληρώματα.

Ἐν τοῖς λειμῶσι τῶν θείων Γραφῶν ἱστάμενος, εὐθείᾳ διανοίᾳ, ὥσπερ μέλισσα Πάτερ, συνήθροισας ἐκεῖθεν τὸν γλυκασμόν, καὶ τὸ μέλι τῆς χάριτος, καὶ θεοφθόγγοις νοήμασιν ἱεροῖς, κατευφραίνεις τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Τὴν παναγίαν σου κάραν καὶ πανσεβάσμιον, πιστῶς περικυκλοῦντες, προσπτυσσόμεθα πόθῳ, Νικόδημε παμμάκαρ καὶ ἐξ αὐτῆς, θείαν χάριν καρπούμεθα, καὶ τῆς ζωῆς τῆς ἀγήρῳ τὴν δωρεάν, ὀσφραινόμεθα ἐν Πνεύματι.

Δόξα. Ἦχος πλ. α΄.

Σαλπίσωμεν ἐν σάλπιγγι ᾀσμάτων, χορεύσωμεν ἑόρτια, καὶ σκιρτήσωμεν εὐφραινόμενοι, τῇ φωτοφόρῳ μνήμῃ, τοῦ διδασκάλου ἡμῶν. Ἱερεῖς καὶ Μονάζοντες συντρεχέτωσαν, καὶ τὸν θεοφόρον κροτείτωσαν ἐν ὕμνοις, ὡς τῷ κόσμῳ βλύσαντα, διδαγμάτων ἱερῶν πηγάς, ὡς ἐξ Ἐδὲμ πελαγιζούσας ἅπασιν. Ὀρθοδόξων τὰ συστήματα, τὸν τῆς Ὀρθοδοξίας νεόφωτον φωστῆρα, συνελθόντες ἀνυμνήσωμεν· τῆς σοφίας τὸν θησαυρόν, τῶν ἀρετῶν τὸ ταμιεῖον, τὸ τοῦ Παρακλήτου στόμα, τὴν στήλην τῶν σεμνῶν ἠθῶν, τὴν θεόφθογγον τῶν θεολόγων γλῶσσαν, τὸν θεαυγῆ τῆς ἐγκρατείας λύχνον, τὴν τῶν ὀρθῶν δογμάτων λύραν, τὸν πάντων τῶν εὐσεβῶν ὁδηγὸν ἔνθεον, ᾄσμασι θεηγόροις, ἐγκωμιάζοντες οὕτως εἴπωμεν· Νικόδημε θεόσοφε, συνέτισον ἡμᾶς, τῇ σῇ διδασκαλίᾳ, καὶ πρέσβευε ἀεὶ τῇ Τριάδι, ὑπὲρ τῶν τιμώντων σε.

Καὶ νῦν. Ὁ αὐτός.

Σαλπίσωμεν ἐν σάλπιγγι ᾀσμάτων· προκύψασα γὰρ ἄνωθεν, ἡ Παντάνασσα Μητροπάρθενος, ταῖς εὐλογίαις καταστέφει, τοὺς ἀνυμνοῦντας αὐτήν. Βασιλεῖς καὶ ἄρχοντες συντρεχέτωσαν, καὶ τὴν Βασιλίδα κροτείτωσαν ἐν ὕμνοις, Βασιλέα τέξασαν, τοὺς θανάτῳ κρατουμένους πρίν, ἀπολύσαι φιλανθρώπως εὐδοκήσαντα. Ποιμένες καὶ διδάσκαλοι, τὴν τοῦ καλοῦ Ποιμένος Ὑπέραγνον Μητέρα, συνελθόντες εὐφημήσωμεν. Τὴν λυχνίαν τὴν χρυσαυγῆ, τὴν φωτοφόρον νεφέλην τὴν τῶν οὐρανῶν πλατυτέραν, τὴν ἔμψυχόν τε κιβωτόν, τὸν πυρίμορφον τοῦ Δεσπότου θρόνον, τὴν μανναδόχον χρυσέαν στάμνον, τὴν κεκλεισμένην τοῦ Λόγου πύλην, ἁπάντων Χριστιανῶν τὸ καταφύγιον, ᾄσμασι θεηγόροις, ἐγκωμιάζοντες οὕτως εἴπωμεν· Παλάτιον τοῦ Λόγου, ἀξίωσον τοὺς ταπεινοὺς ἡμᾶς, τῆς οὐρανῶν βασιλείας· οὐδὲν γὰρ ἀδύνατον, τῇ μεσιτείᾳ σου.

Δοξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΝ

Τὰ Τυπικά, οἱ Μακαρισμοί, καὶ ἐκ τῶν Κανόνων τοῦ Ἁγίου ἡ γ΄. καὶ στ΄. Ὠδή. Ἀπόστολον τῆς 12ης Δεκεμβρίου. Εὐαγγέλιον Ὁσιακόν.

Κοινωνικόν. Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον...

Μεγαλυνάριον.

Χαίροις Ἐκκλησίας νέος φωστήρ, καὶ τῶν Ὀρθοδόξων, ἐγκαλλώπισμα ἱερόν· χαίροις μοναζόντων, ὁ φωτοφόρος λύχνος, Νικόδημε παμμάκαρ, Ἄθωνος καύχημα.

Δίστιχον.

Μέλισμα καινὸν Νικόδημέ σοὶ ᾄδει
Γεράσιμος τὸ σὸν τεκνίον ὦ Πάτερ.

ΤΕΛΟΣ

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΥ ΤΣΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
ΑΡΧΕΙΟΦΥΛΑΚΟΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ
ΤΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ
ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ
Β'

«ΤΜΗΜΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ Ι.ΜΟΝΗΣ ΑΓ.ΤΡΙΑΔΟΣ ΧΑΛΚΗΣ» *)

Περιεχόμενον

Χειρόγραφον ἄναρχον καὶ ἀτελὲς καὶ ἐν τῷ μέσῳ πολλὰς ἐλλείψεις ἔχον, οὗτινος τὸ σῳζόμενον ἄρχεται μὲν ἀπὸ τῶν λέξεων : «... αὐτὸν ἁγνὸν τήρησιν» λήγει δὲ εἰς τὰς λέξεις «εἰ οὖν ἄφορος ἰτέα εἰ τραχώδει τό......».

Περιέχει δὲ τὰ ἀσκητικὰ Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου καὶ ἐν τέλει τὴν διαθήκην αὐτοῦ ἀτελῆ, τοῦ σωζομένου λήγοντος εἰς τὰς λέξεις εἰς ἃς καὶ τὸ χειρόγραφον.

(126) ΑΡΙΘΜ. (134)

Ὀνομασία

Ἰωάννου Σχολαστικοῦ τοῦ Σιναΐτου κλίμαξ ἤτοι. Πλάκες πνευματικαί. (103)

*) Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου σελ. 210.

103) Μετὰ παρεμφεροῦς περιεχομένου εἶναι καὶ τὰ ὑπ' ἀριθμ. 83 χειρόγραφον Παναγίας Καμαριωτίσσης καὶ 135 Ἁγίας Τριάδος Χάλκης. Ἐπονομάζεται Σχολαστικός, Σιναΐτης καὶ τῆς Κλίμακος ἐκ τοῦ κυρίου αὐτοῦ ἔργου. Ἐγεννήθη τὸ 525. Δεκαεξαετὴς εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἱ. Μονὴν τοῦ Σινᾶ. Ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη διέτριψεν ἐν σπηλαίῳ, παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς Μονῆς ταύτης, ἔνθα ἀργότερον διετέλεσε καὶ ἡγούμενος. Ἀπέθανε περὶ τὸ 600. Τὸ ἀσκητικὸν ἔργον του ὠνόμασε Κλίμακα τοῦ Ἰακώβ. Ἀρχικὴ ἔκδοσις τῶν λόγων του,

Ἐποχή

XI αἰῶνος.

Χαρακτηρισμοί

Μεμβρ. 0,27Χ0,20. Φύλλα 245. Στίχοι σελίδων 27. Στάχωσις ἐν μετρίᾳ καταστάσει.

Περιεχόμενον

Χειρόγραφον ἀτελές, οὗτινος τὸ σωζόμενον λήγει εἰς τὰς λέξεις «καὶ ἔδραμες, καὶ ἀνέδραμες καὶ ὑψώ...».

1) Εἰσαγωγὴ εἰς τὸ σύγγραμμα : «Τοῖς ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς ἐν οὐρανοῖς ἀπογραφῆναι τὰ ἑαυτῶν ὀνόματα».

2) Βίος ἐν ἐπιτομῇ τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννου τοῦ ἡγουμένου τοῦ ἁγίου ὄρους Σινᾶ τοῦ ἐπίκλην Σχολαστικοῦ. τοῦ ἐν ἁγίοις ἀληθῶς.

3) Ἐπιστολὴ τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννου ἡγουμένου τῆς Ραϊθοῦ πρὸς τὸν τοῦ Σιναίου ὄρους Ἰωάννην τὸν ἅγιον.

4) Πρόλογος τοῦ λόγου, οὗ ἡ ἐπωνυμία πλάκες πνευματικαί : «Ἰωάννης Ἰωάννη χαίρειν».

5) Λόγος ἀσκητικὸς τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννου τοῦ ἡγουμένου ἐν τῷ Σινᾷ ὄρει μοναχῶν.

6) Τοῦ αὐτοῦ ἀββᾶ Ἰωάννου Σιναίου ὄρους ἀνακεφαλαίωσις ἐν ἐπιτομῇ τῶν διὰ πλάτους αὐτοῦ προειρημένων ἁπάντων.

Εἰς τὰ περιθώρια, εἰς τὰ κράσπεδα καὶ ἐπὶ τῶν μετώπων ἁπάντων σχεδὸν τῶν φύλλων ὑπάρχουσι σημειώσεις εἰς τὸ κείμενον δι᾿ ἄλλης χειρὸς καλλιγράφου. Ἐν τῇ ὤᾳ τοῦ φ. 245 ὑπάρχει ἡ ἔμμετρος σημείωσις τοῦ Μητροφάνους, ἀλλ᾿ ἄνευ ὑπογραφῆς.Κάτωθεν δὲ ταύτης σεσημείωται:

« Ἀφιερώθη παρὰ Ἰωάννου τοῦ ποτὲ μακαρίτου κυροῦ Ματθαίου Βάρνης (ὁ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἄνωθεν γεγραμμένου».

ἐπὶ τῇ βάσει διαφόρων χειρογράφων, ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Mathâes Raderus Paris 1663), ἀνάτυπον παρὰ Migne Ἑλλην. Πατρολ. τόμ. 88, στήλ. 596—1209. Νέαν ἔκδοσιν ἔκαμεν ὁ Σωφρόνιος Ἐρημίτης. Κων)πολις 1883 (Πρβλ. Κρουμβάχερ Ἱστ. Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας, μετάφρασις Γ. Σωτηριάδου 1897, τόμ. Α΄. σ. 283).

(127) ΑΡΙΘΜ. 135

Ὀνομασία

Ἰωάννου Σχολαστικοῦ Κλίμαξ ἤτοι Πλάκες πνευματικαί.

Ἐποχή

XI αἰῶνος.

Χαρακτηρισμοί

Μεμβρ. 0,28.5Χ0,20. φ. 74. Στίχοι σελ. 28. Στάχωσις.

Περιεχόμενον

Χειρόγραφον ἄναρχον, ἀτελὲς καὶ ἐλλιπέστατον.

(128) ΑΡΙΘΜ. 136.

Ὀνομασία

Ἰωάννου πρεσβυτέρου τοῦ Δαμασκηνοῦ (104)
Λογικὴ καὶ ἔκθεσις πίστεως.

Ἐποχή

XI αἰῶνος.

Χαρακτηρισμοί

Χάρτης 0,27Χ0,17. Φύλ. 62Χ41. Στίχοι σελίδων 38 καὶ 40. Κῶδιξ ἐν μετρίᾳ καταστάσει. Στάχωσις νεωτέρα.

104) Τὰ ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ καταλειφθέντα ἔργα εἶναι ἱκανῶς πολυάριθμα. Εἰς ταῦτα ὅμως περιλαμβάνονται καὶ νόθα (ἐκδεδομένα καὶ ἀνέκδοτα). Γενικὴν ἔκδοσιν ἐν 2 τόμοις κατήρτισεν ὁ Δομινικανὸς M. Lequien ἐν Παρισίοις 1712. Ἀνατύπωσις ἐν Βενετίᾳ 1748 καὶ ἐν τῇ Ἑλλ. Πατρολ. Migne τόμ. 94—96.

Μονογραφίαι : Ἀποστολίδου, Περὶ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Ὁ H. J. Grundlehner, Johannes Damascenus. Academisch Proefskrift, ἐν Utrecht 1876 ἐκτενῶς πραγματεύεται ἰδίως τὴν θέσιν του ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Δογματικῆς. J. Langen. Johannes von Damascus ἐν Gotha 1879. H. Lupton St. John of Damaskus, ἐν Λονδίνῳ 1884 κ. ἄ.

Περιεχόμενον

Χειρόγραφον ἀτελές, οὗτινος τὸ σωζόμενον λήγει εἰς τὰς λέξεις : «Χριστὸς ὄνομα διὰ τῆς σαρκὸς προσάγεται».

Ἡ λογικὴ ἐπιγράφεται :

«Τῷ ὁσιωτάτῳ καὶ θεοτιμήτῳ πατρὶ Κοσμᾷ ἁγιωτάτῳ τοῦ Μαϊουμᾶ Ἰωάννης ὁ ἐλάχιστος ἐν Κυρίῳ χαίρειν».

Ἄρχεται : «Τὸ μὲν στενὸν τῆς διανοίας καὶ τὸ ἄπορον τῆς γλώττης». Διαιρεῖται εἰς πρόλογον καὶ εἰς 48 μέρη.

Ἡ ἔκθεσις πίστεως ἐπιγράφεται : «Τοῦ αὐτοῦ Ἀββᾶ Ἰωάννου πρεσβυτέρου Δαμασκηνοῦ ἔκθεσις ἀκριβῶς τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως» καὶ διαιρεῖται τὸ σωζόμενον εἰς 80 μέρη ἀποτελοῦντα συνέχειαν τῶν μερῶν τῆς λογικῆς καὶ σημειούμενα μθ´—ρκη´, ὧν τὸ τελευταῖον ἐπιγράφεται μὲν «Περὶ τοῦ πότε ἐκλήθη Χριστός», εἶναι δὲ ἀτελές, τοῦ σωζομένου λήγοντος εἰς τὰς λέξεις εἰς ἃς καὶ τὸ χειρόγραφον.

Προηγοῦνται τοῦ Κώδικος διὰ νεωτέρας χειρὸς γεγραμμένα.

1) «Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου πρεσβυτέρου Δαμασκηνοῦ συγγραφεὶς παρὰ Ἰωάννου τοῦ Ἱεροσολύμων». 105)

Ἀρχ. : «Τοῖς τετηρηκόσι τὸ κατ' εἰκόνα».

2) «Ἰωάννου μητροπολίτου Εὐχαΐτων, ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἁγίους καὶ θεσπεσίους πατέρας Βασίλειον τὸν μέγαν, Γρηγόριον τὸν θεολόγον καὶ Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον.»

Ἀρχ. : «Πάλιν Ἰωάννης ὁ τὴν γλῶτταν χρυσοῦς» καὶ

3) Πίναξ τῆς Λογικῆς καὶ πίναξ τῆς ἐκθέσεως τῆς Πίστεως».

---

105) Ἡ ἀρχαιοτάτη βιογραφία τοῦ Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ ἦτο ἀραβιστὶ γεγραμμένη, αὕτη δὲ ὑπόκειται ὡς βάσις εἰς τὴν ἑλληνιστὶ γραφεῖσαν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Ἰωάννου (+ 969) ἐφ' οὗ ὅμως σπουδαίως ἐπέδρασεν ἡ ἐν τῷ μεταξὺ διαπλασθεῖσα ἁγιολογικὴ παράδοσις. Ἐξεδόθη ὑπὸ Migne Ἑλλην. Πατρολ. τόμ. 94. στήλ. 429—490. E. Bouvy Anacréontiques toniques dans la vie de St Jean Damascène, ἐν Βυζ. Δελτ. 2 (1893) σελ. 110 ἑξ.

(129) ΑΡΙΘΜ. 137

Ὀνομασία

Θεοδώρου ἡγουμένου Στουδίου κατηχήσεις πρὸς τοὺς μαθητὰς ἐν κεφαλαίοις 163 καὶ ἡ διαθήκη αὐτοῦ. (106)

Ἐποχή

XII αἰῶνος.

Χαρακτηρισμοί

Χάρτ. 0,27Χ0,17. Φύλλα 197. Στίχοι σελ. 28. Στάχωσις ἐν μετρίᾳ καταστάσει.

Περιεχόμενον

Κατηχήσεις Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου καὶ ἡ διαθήκη αὐτοῦ. Ἐν τέ-

---

106) Ἡ συγγραφικὴ δρᾶσις Θεοδώρου τοῦ Στουδίου περιστρέφεται κυρίως εἰς τὸν ἀσκητικὸν κλάδον. Τὸ σπουδαιότερον δὲ τμῆμα τῶν ἀσκητικῶν του συγγραμμάτων ἀποτελοῦσιν αἱ δύο συλλογαὶ Κατηχήσεων. τὰς ὁποίας ἤδη ὁ βιογράφος τοῦ Θεοδώρου, Μιχαήλ, διακρίνει εἰς μικρὰν καὶ μεγάλην Κατήχησιν. Ἡ πρώτη περιλαμβάνει 134 παραινετικὰ κεφάλαια πρὸς τοὺς Μοναχούς. Ἡ Μεγάλη Κατήχησις διῃρεῖτο ἀρχικῶς εἰς τρία τμήματα, ἀλλ' ἡ διαίρεσις αὕτη δὲν διεσώθη. Ἔχομεν δὲ μόνον 77 Κατηχήσεις ἐκ τῆς δευτέρας ταύτης συλλογῆς. Πόσον δὲ ἐξετιμᾶτο καὶ ἐν κοινῇ χρήσει ἦτο ἰδίως ἡ μικρὰ Κατήχησις, μαρτυρεῖ ἡ μετ' ἐπαίνων μνεία αὐτῆς ἐν τοῖς λειτουργικοῖς βιβλίοις καὶ ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν χειρογράφων, δι' ὧν παρεδόθη εἰς ἡμᾶς. Ἀσκητικὸν περιεχόμενον ἔχει καὶ ἡ Διαθήκη τοῦ Θεοδώρου, ἥτις ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀνεγινώσκετο κατὰ τὴν ἑορτήν του.

Ἐκδόσεις : Τὴν μικρὰν Κατήχησιν ἐξέδωκεν ὁ Joh Livineius, ἐν Antwerpen 1602, κατ' ἀρχὰς Λατινιστί, ἀνατύπωσις παρὰ Migne, Ἑλλην. Πατρολ., τόμ. 99, στήλ. 509—688 μετὰ τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου Κατηχήσεών τινων. Τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου ἀρχικὴ ἔκδοσις ὑπὸ Cozza — Luzi. Nova Patr. Bibl. 9 (ἐν Ρώμῃ 1888). Ἄλλη ἔκδοσις ὑπὸ μοναχοῦ Ζαχαρίου, ἐν Ἑρμουπόλει 1887.

77 λόγους τῆς Μεγάλης Κατηχήσεως ἐξέδωκεν ὁ Cozza — Luzi, ἐνθ. ἀνωτ. 2, 1—217. Τὸ πληρέστατον χειρόγραφον τῆς Μεγάλης Κατηχήσεως εἶναι ὁ Παρισινὸς Κῶδιξ 891 (ἔτ. 1136).

λει ὑπάρχει σημείωσις διὰ τῆς αὐτῆς χειρός 107) : «Ἐκοιμήθη ὁ παναγιώτατος πατὴρ ἡμῶν καὶ μέγας ὁμολογητὴς Θεόδωρος, ἐτῶν ὑπάρχων ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα μηνὶ Νοεμβρίῳ ιμ΄. ἡμέρᾳ Κυριακῇ ὥρᾳ ἕκτῃ στ.τλε΄ (826).».

Ἀκολουθεῖ ἡ γνωστὴ ἔμμετρος σημείωσις τοῦ Μητροφάνους.

Ἐν δὲ τῷ πρὸ τοῦ κειμένου τοῦ χειρογράφου φύλλῳ, ἐν μὲν τῇ α΄ σελίδι ὑπάρχει δι᾿ ἀνορθογράφου χειρὸς α΄. ὁ εὐτελεῖς γεώργιος ἱεροδιάκονος».

β΄. «+ αχκβ ἐν μηνὶ αὐγούστῳ κδ΄. ἦλθον χάριν προσκυνήσεως εἰς τὴν μονὴν τῆς παντουργοῦ Τριάδος καὶ ἀναγινώσκοντας εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ μοναστηρίου, ἔγραψα εἰς τὸ παρὸν βιβλίον διὰ μικρὰν ἐνθύμησιν + ὁ μέγας ἀρχιμανδρίτης μακάριος, οἱ πατέρες μέμνησθε τοῦ μακαρίου».

Ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ σελίδι :

«Ὤμοι Χριστὲ βίου ρυπαροῦ παθέεσιν ἀπείροις, κάμμορος οἷος πέλω, νόσφι τε σοῖς λόγε. Ἀλλά μοι, ὦ σῶτερ κραδίηφι τρόμον καταθείης Θείοις σοῖς λόγοις τὴν δὲ διερχομένῳ.

Οἱ πατέρες μέμνησθε τοῦ γράψαντος τὸ παρὸν Ἰωαννικίου τοῦ ταπεινοῦ ἐπισκόπου Βελλᾶς».

(130) ΑΡΙΘΜ. 138

Ὀνομασία

Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ λόγοι.

Χαρακτηρισμοί

Χάρτ. 0,29Χ0,22. Φύλλα 336. Στίχοι σελίδων 36. Σελίδες δίστηλοι. Χειρόγραφον ἄναρχον καὶ ἀτελέστατον.

(131) ΑΡΙΘΜ. 139.

Ὀνομασία

Γεροντικόν. (108)

107) Ἐκ τῆς σημειώσεως ταύτης τοῦ γραφέως, συνάγεται ὅτι ὁ Θεόδωρος ὁ Στουδίτης ἐκοιμήθη τὴν 11ην Νοεμβρίου 826 εἰς ἡλικίαν 67 ἐτῶν.

108) Περὶ τοῦ χρόνου τῆς συγγραφῆς καὶ τῶν πηγῶν τῶν Γεροντικῶν, Πα-

Χαρακτηρισμοί

Χάρτ. 0,30Χ0,20. Φύλλα 244; Στίχοι σελ. 27.

Περιεχόμενον

Περιέχει λόγους, ὧν ἕκαστος ἔχει ἰδίαν ἐπιγραφὴν καὶ μετὰ ταῦτα χωρία ἔκ τε τῶν γραφῶν καὶ ἐκ τῶν συγγραμμάτων τῶν πατέρων, διαλαμβάνοντα περὶ τῶν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ὑποθέσεων, αἱ δὲ ἐπιγραφαὶ εἶναι ἐκτεταμέναι.

Ὑπάρχουσιν ἐν τούτῳ τεμάχια πλεῖστα τῆς γραφῆς παλαιᾶς τε καὶ νέας, κανόνες πλεῖστοι τῶν τε ἁγίων ἀποστόλων καὶ τῶν συνόδων οἰκουμενικῶν καὶ τοπικῶν καὶ τοῦ ἁγίου Βασιλείου καὶ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ καὶ πολιτικοὶ νόμοι, τεμάχια ἐκ βίων καὶ μαρτυρίων Ἀναστασίας, Ἀντωνίου, Δανιὴλ τοῦ Στυλίτου, Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου, Ἐπιφανείου Κύπρου, Εὐγενίας τῆς μάρτυρος, Θεοδοσίου τοῦ Ἐδεσσηνοῦ, Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος, Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Μακαρίου, Παχωμίου, Παϊσίου τοῦ μεγάλου καὶ Φιλήμονος, λόγους προφορικοὺς καὶ πράξεις διαφόρων ἀββάδων καὶ ὁσίων, Ἀγάθωνος, Βαρσανουφίου, Δανιὴλ ἀββᾶ, Δωροθέου, Εὐσεβίου τοῦ μεγάλου, Ζήνωνος, Ζωσιμᾶ, Ἠσαΐου, Θεοδώρου ἡγουμένου μαθητοῦ τοῦ μεγάλου Παχωμίου, Θεοδώρου ἐλευθεροπολίτου, Ἰβήρου, Ἰσαάκ, Ἰωάννου τοῦ Κολοβοῦ, Μαρκιανοῦ, Μάρκου, Παμβώ, Σάρρας, Σιλουανοῦ, Σισώη, Συγκλητικοῦ, Σωφρονίου, καὶ ἄλλων ἀνωνύμων, προσέτι δὲ καὶ τεμάχια ἐκ συγγραμμάτων, Ἀθανασίου Ἀλεξανδρείας, Ἀμμωνίου πρεσβυτέρου, Ἀναστασίου Σιναΐτου, Βασιλείου τοῦ μεγάλου, Γενναδίου Κωνσταντινουπόλεως, Γρηγορίου τοῦ Νύσσης, Ἐπιφανίου τοῦ Κυπρίου, Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου, Θεοδωρήτου, Θεοδώ-

---

τερικῶν, τὰ ὁποῖα περιέχονται ἐν πολλοῖς χειρογράφοις, οὐδὲν ἔτι σαφὲς γνωρίζομεν. Οὐσιωδῶς ἀνάγονται βεβαίως εἰς τοὺς βίους Μοναχῶν, ἐξ ὧν κατηρτίσθησαν συλλογαὶ ἤδη κατὰ τὸν Δ΄. καὶ Ε΄. αἰῶνα. Ὁ Ἰωάννης Μόσχος ἀναφέρει ἓν βιβλίον Γεροντικὸν (ἐν Λειμῶνι κεφ. 55 καὶ 56) ὡς καὶ Ἀποφθέγματα τῶν Πατέρων (οὑτόθι κεφ. 112). Ὁμοίαν σχεδὸν συλλογὴν περιγράφει ὁ Ἰ. Φώτιος ἐν τίτλῳ 198 ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Ἀποφθέγματα τῶν Πατέρων Migne Ἑλλην. Πατρολ. τ. 65, στήλ. 71—450. Μεγάλη τις συλλογὴ (ἐν τοῖς χειρογράφοις πολλάκις ὀνομάζεται Γεροντικόν, Πατερικόν, Εὐεργετικόν, ἀποδίδεται εἰς Παῦλον τὸν ἱδρυτὴν τοῦ Μοναστηρίου τῆς Θεοτόκου τῆς Εὐεργέτιδος, ἐξεδόθη δὲ ἐν Βενετίᾳ τὸ 1783 καὶ μνημονεύεται ὑπὸ Ph. Meyer ἐν Zeitschrift für Kirchengeschichte τόμ. 11 (1890).

ρου τοῦ Στουδίτου, Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου, Ἰσιδώρου τοῦ Πηλουσιώτου, Ἰωάννου τοῦ τῆς Κλίμακος, Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Μαξίμου, Νείλου τοῦ ὁσίου, Πέτρου τοῦ Ἀλεξανδρείας, Συμεὼν τοῦ θαυματουργοῦ, Ταρασίου καὶ Φίλωνος.

(132) ΑΡΙΘΜ. 140.

Ὀνομασία

Γεροντικόν

Χαρακτηρισμοί

Χάρτ. 0,21Χ0,15. φ. 134. Τὰ φύλλα σημειοῦνται ἄνωθεν σξη—να΄. Στίχοι σελίδ. 21. Γραφὴ ἀνορθόγραφος.

Περιεχόμενον

Κῶδιξ ἄναρχος καὶ ἀτελής, οὗτινος τὸ σωζόμενον ἄρχεται μὲν ἀπὸ τῶν λέξεων : «οἱ δὲ εἰδότες αὐτὸν καὶ ἀρνησάμενοι», λήγει δὲ εἰς τὰς λέξεις «εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ποιμήν, ὅτι τὶς ἡ χρία (οὕτω) οἰκοδομήσαι (οὕτω) ἄλλον οἶκον καὶ τὸν ἴδιον καταλύσαι».

Περιέχει διηγήσεις πέντε περὶ τῶν βασιλέων Ἀναστασίου, Ζήνωνος, Θεοδοσίου τοῦ νέου, Ἰουλιανοῦ τοῦ παραβάτου καὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου καὶ πλείστας διηγήσεις περὶ διαφόρων ἀββάδων εἴτε ἐν λόγῳ, εἴτε ἐν πράξει, ὧν τὰ ὀνόματα γράφονται ἐνταῦθα κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν : Ἀβραάμ, Ἀγάθων, Ἀδρέ, Ἀνωνᾶς, Ἀμμούν, Ἀμώης, Ἀμμωνᾶς, Ἀμφοῖ ἐπίσκοπος Ὀξυρώγχου Ἀνούβ, Ἀντίοχος ὁ παντέκτης, Ἀντώνιος, Ἀρρῆς, Ἀρσένιος, Ἀχιλλᾶς, Βησσαρίων, Βιτίμιος, Γελάσιος, Γερόντιος, ὁ τῆς Πέτρας, Γεώργιος ὁ Ἀρσελαΐτης, Γρηγόριος ὁ Διάλογος, Δανιήλ, Διόσκορος, Δουλᾶς, μαθητὴς τοῦ ἀββᾶ Βησσαρίωνος, Εὐάγριος, Εὐδαίμων, Ζήνων, Ζώϊος, Ἠλίας, Ἠσίδωρος πρεσβύτερος, Ἡσύχιος, Θεοδώρα ἀμμᾶ (θηλυκὸν τοῦ ἀββᾶς), Θεόδωρος Ἐλευθερουπολίτης, Θεόφιλος ἀρχιεπίσκοπος Ἀλεξανδρείας, Ἰάκωβος, Ἰέραξ, Ἱλαρίων ὁ ἀπὸ Παλαιστίνης, Ἰσαὰκ ὁ Θηβαῖος, ὁ Ἰσαὰκ ὁ Σύρος, Ἰσίδωρος, Ἰσχυρίων, Ἰωάννης, Ἰωάννης ὁ ἐν τῷ σπηλαίῳ, Ἰωάννης ὁ Θηβαῖος, Ἰωάννης ὁ Κολοβός, Ἰωάννης ὁ μαθητὴς τοῦ ἀββᾶ Παύλου, Ἰωάννης ὁ μέγας ὁ ἐν τῇ Πτολεμαΐδι, Ἰωάννης ὁ Πέρσης, Ἰωάννης ὁ Ρωμαῖος, Ἰωσὴφ, Καρίων ὁ πατὴρ τοῦ Ζαχαρίου, Κασσιανὸς ὁ Αἰγύπτιος, Μακάριος ὁ Μέγας, Μακάριος, Μάρκος ὁ Αἰγύπτιος, Μαρτύριος, Ματώης, Μωϋσῆς,

Νεῖλος, Νικήτας, Ὀλύμπιος, Παμφώ, Παῦλος ἀββᾶς ὁ ἁπλοῦς μαθητὴς τοῦ μεγάλου Ἀντωνίου, Παρνούτιος, Πηλούσιος ὁ ἀναχωρητής, Ποιμήν, Πολυχρόνιος, Σάρρα ἄμμα, Σεραπίων, Σιλουανός, Σίμων, Σισώης, Συγκλητική, Σωσίπατρος, Τιθώης, Τιμόθεος ὁ πρεσβύτερος καὶ ἄλλοι πλεῖστοι ἀνώνυμοι.

(133) ΑΡΙΘΜ. 141.

Ὀνομασία

Γεροντικόν

Χαρακτηρισμοί

Χάρτ. 0,22Χ0,15. Φύλλα 189. Στάχωσις καλή.

Περιεχόμενον

Κῶδιξ ἄναρχος καὶ ἀτελὴς καὶ παρεμφερὴς μὲ τὸ ὑπ' ἀριθμ. 140 χειρόγραφον.

(134) ΑΡΙΘΜ. 142.

Ὀνομασία

Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν Κανόνων.

Χαρακτηρισμοί

Χάρτ. 0,29Χ0,20. Φύλλα 387. Στίχοι σελ. 25. Ὁ Κῶδιξ διήρηται εἰς τετράδια 50, ἀριθμούμενα τὰ μὲν πρῶτα 34 κάτωθεν κατὰ σειρὰν α—λδ', τὰ δὲ κατόπιν 13 διὰ δυετέρας περιόδου α—ιγ'. τὰ δὲ λοιπὰ τρία μὴ ἀριθμούμενα.

Περιεχόμενον

1) Σύνταγμα κατὰ στοιχεῖον τῶν ἐμπεριειλημμένων ἁπασῶν ὑποθέσεων τοῖς ἱεροῖς καὶ θείοις κανόσι, ποιθέν τε ἅμα καὶ συντεθὲν τῷ ἐλαχίστῳ ἐν ἱερομονάχοις Ματθαίῳ.

2) Ἐκ τοῦ κανονικοῦ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ.

3) Νικήτα τοῦ μακαριωτάτου Μητροπολίτου Ἡρακλείας ἀποκρίσεις πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον Ἐπίσκοπον περὶ ὧν ἠρωτήθη.

4) Τοῦ ἐν ἁγίοις Νικηφόρου Κων)πόλεως τοῦ ὁμολογητοῦ, κανόνες

ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐτοῦ συντάξεων καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἁγίων Πατέρων.

5) Ἐκ τῶν ἀποκρίσεων Ἰωάννου τοῦ ἱερωτάτου Ἐπισκόπου Κίτρους πρὸς τὸν ἱερώτατον Ἐπίσκοπον Δυρραχίου τὸν Καβάσιλαν.

6) «Τὰ ΙΒ΄. κεφάλαια ἃ συνέταξεν ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς Νεστορίου».

7) Ἡ γεγονυῖα ὑποτύπωσις παρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ σοφοῦ, ὅπερ ἔχουσι τάξεις οἱ θρόνοι τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν ὑποκειμένων τῷ Πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως.

8) Λέξεων ρωμαϊκῶν συναγωγή, ἔτι δὲ καὶ Λατινικῶν.

9) Κανόνες τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν Ἀποστόλων, καὶ τῶν ἱερῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἀλλὰ μὴν καὶ τῶν πολιτικῶν ἤτοι μερικῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων πατέρων.

10) Ἐπιστολὴ κανονικὴ τοῦ Μ. Βασιλείου πρὸς Ἀμφιλόχιον Ἰκονίου περιέχουσα κανόνας πε΄.

11) Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν μακάριον Ἀμφιλόχιον ἐπιστολῆς, περὶ βρωμάτων διαφορᾶς.

12) Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Διόδωρον Ἐπίσκοπον Ταρσοῦ, περὶ τοῦ δύο ἀδελφὰς ἀγομένου εἰς γάμον.

13) Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Γρηγόριον πρεσβύτερον, ὥστε χωρισθῆναι ἀπὸ τοῦ συνοίκου γυναίου.

14) Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Χωρεπίσκοπον, ὥστε μὴ γίνεσθαι χωρὶς αὐτοῦ ὑπηρέτας.

15) Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τοὺς ὑφ᾽ ἑαυτὸν Ἐπισκόπους, ὥστε μὴ χειροτονεῖν ἐπὶ χρήμασιν.

16) Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ κθ΄ κεφαλαίου τῆς αὐτῆς πραγματείας.

17) Κανὼν ιβ΄. τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἕκτης Συνόδου καὶ

18) Περὶ αἱμομιξίας.

(135) ΑΡΙΘΜ. 143.

Ὀνομασία

Νομοκάνων. (109)

(135) ΑΡΙΘΜ. 144.

Ὀνομασία

Ὁμήρου Ἰλιὰς καὶ Ὀδυσσείας Α΄.

Ἐποχή

XV αἰῶνος.

Χαρακτηρισμοί

Χάρτ. 0,22X0,14. Φύλλα 374. Στίχοι σελίδων ἀραιοὶ 14. Στίχοι σελίδων πυκνοὶ 24.

Περιεχόμενον

Χειρόγραφον ἄναρχον καὶ ἀτελές, οὗτινος τὸ σωζόμενον ἄρχεται ἀπὸ τοῦ 538 τῆς Β΄. Ραψῳδίας τῆς Ὀδυσσείας.

Ἐν πλείστοις μέρεσιν ὑπάρχουσιν ἐξηγήσεις λέξεων ἄνωθεν τοῦ κειμένου γεγραμμέναι, καὶ σημειώσεις ἐν τοῖς περιθωρίοις. Ὁ Κῶδιξ διήρηται εἰς ὀκτάφυλλα τετράδια ἐκτὸς τοῦ κθ΄ δεκαφύλλου ὄντος, ἅπαντα ἐλλιπῆ.

(136) ΑΡΙΘΜ. 145.

Ὀνομασία

Κῶδιξ ἀνάμικτυς.

Ἐποχή

XV αἰῶνος.

Χαρακτηρισμοί

Χάρτ. 0,20X0,14. Φύλλα 368. Ἐν ἀρχῇ ὑπάρχουν ἓξ φύλλα ἔντυπα ἐν παλαιοτυπίᾳ περιέχοντα «Ἐπιστολὴν Φιλίππου τοῦ Μελάγχου Ἐλαφηβο-

109) Τὸ χειρόγραφον τοῦτο δυστυχῶς δὲν εὑρίσκεται σήμερον εἰς τὴν ἰδιαιτέραν αἴθουσαν τῶν Χειρογράφων τῆς Πατριαρχικῆς Βιβλιοθήκης.

λιῶνος ζ΄ φθήνοντος αφμγ΄». Ἐπὶ τοῦ τελευταίου ἐντύπου φύλλου ὑπαρχει ἡ γνωστὴ ἔμμετρος σημείωσις τοῦ Μητροφάνους.

Περιεχόμενον

1) Εὐριπίδου Ἑκάβη μετ' ἐξηγήσεών τινων λέξεων γεγραμμένων ἄνωθεν τοῦ κειμένου καὶ σημειώσεων ἐν τοῖς περιθωρίοις. Προηγεῖται ὁ δίος τοῦ ποιητοῦ καὶ ἡ ὑπόθεσις τοῦ δράματος.

Οἱ ἀπὸ τοῦ 687 μέχρι τοῦ 818 στίχοι ἐλλείπουν.

2) Εὐριπίδου Ὀρέστης. Οἱ πρῶτοι 20 στίχοι μετὰ ἐξηγήσεων καὶ σημειώσεων.

3) Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου εἰς τὸν Μ. Βασίλειον ἐπιφάνεια. Οἱ πρῶτοι 36 στίχοι.

4) Ἡσιόδου Ἔργα 1—352 στίχοι.

5) Οἱ ἀπὸ τοῦ 353 μέχρι τέλους στίχοι τοῦ Ἡσιόδου Ἔργων καὶ Ἡμερῶν, ἄνευ ἐπιγραφῆς.

7) Αἰσχύλου, Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας, μετὰ ἐξηγήσεων γεγραμμένων ἄνωθεν τοῦ κειμένου δι' ἐρυθρῶν γραμμάτων.

8) Σοφοκλέους Αἴας Μαστιγοφόρος, Ἠλέκτρα, καὶ Οἰδίπους τύραννος, μετὰ ἐξηγήσεων καὶ σημειώσεων.

9) Λιβανίου ῥήτορος Μελέται καὶ Ἐπιστολαί.

(137) ΑΡΙΘΜ. 146.

Ὀνομασία

«Μουσικόν βιβλίον»

Χαρακτηρισμοί

Χάρτ. 0,14Χ0,10. Φύλλα 193. Ἐν τῷ φ. 193 β σεσημείωται :

Περιεχόμενον

«Αὐτὴ ἡ ψαλτικὴ εἶναι τοῦ παπᾶ Γενναδίου εἰς τὸ μοναστήριον τῆς ἁγίας Τριάδος».

(138) ΑΡΙΘΜ. 147.

Ὀνομασία

«Σλαβονικὸν βιβλίον»

Χαρακτηρισμοί

Μεμβρ. 0,20Χ0,14. Φύλλα 179. Στίχοι σελ. 19.

Περιεχόμενον

Συμφώνως πρὸς τὸν ἐν τέλει διὰ νεωτέρας χειρὸς γεγραμμένον ἑλληνιστὶ Πίνακα :

1) Διήγησις καὶ νουθεσίαι διαφόρων Ἐρημιτῶν.

2) Θεοδώρου Στουδίτου λόγος ΜΘ΄.

3) Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου διδαχή.

4) Τοῦ αὐτοῦ λόγοι α΄ καὶ η΄.

5) Ἐφραὶμ περὶ κρίσεως, ἀγάπης καὶ μετανοίας, προσευχῆς.

6) Ἱλαρίωνος λόγος περὶ ἀναχωρήσεως.

7) Λόγος περὶ κατανύξεως.

8) Ὀλιγώτατοι ῥήσεις Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.

9) Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ, περὶ τοῦ πῶς διανοεῖσθαι τὴν ἡμέραν τῆς ἐξόδου.

10) Θεοφίλου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, λόγος περὶ ἐξόδου ψυχῆς.

11) Ἰωάννου τοῦ Σαββαΐτου διήγησις λίαν θαυμάσιος περὶ τοῦ πόσον βαρεῖα καὶ τρομερὰ ἁμαρτία εἶναι ἡ κατάκρισις καὶ ἡ συκοφαντία.

12) Ἀντωνίου τοῦ Μεγάλου λόγοι ψυχωφελεῖς τοῖς ἐθέλουσι προσέχειν.

13) Φιλήμονος λόγος ψυχωφελής.

14) Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου, λόγος ἐκλελεγμένος καὶ δεύτερος λόγος, ψυχωφελής.

15) Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου λόγος περὶ τοῦ πῶς δεῖ ἀκροᾶσθαι τῆς διδαχῆς καὶ προσέχειν αὐτῇ.

16) Διήγησις περὶ Παύλου τοῦ ἁπλοῦ μαθητοῦ τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου.

17) Λόγος ψυχωφελὴς ἀναγνωστέος κατὰ πᾶσαν ἡμέραν.

18) Νικηφόρου Κων)πόλεως περὶ προσευχῆς.

19) Πέτρου Δαμασκηνοῦ λόγος ψυχωφελής.

20) Διήγησις τοῦ πατρὸς Ἡσαΐου περὶ τοῦ πῶς συνεβούλευσεν· ὁ ἀββᾶς Μακάριος τοὺς ἑπτὰ ἀδελφοὺς τοὺς ἀπὸ Ἀλεξανδρείας ἐλθόντας πρὸς αὐτὸν καὶ ἐρωτήσαντας, πῶς σωθησόμεθα.

21) Ἀκολουθία τοῦ Μ. Ἀποδείπνου.

Ἐν τέλει τοῦ Πίνακος σεσημείωται διὰ τῆς αὐτῆς χειρός, δι᾽ ἧς καὶ ὁ Πίναξ : «Σημ. : Τὸ βιβλίον ἤδη σώζει φύλλα 179, εἶναι συγγεγραμμένον εἰς γλῶσσαν καθαρὰν σλαβωνικήν, ἡ ὀρθογραφία εἶναι κατὰ τοὺς Σερβικοὺς κώδικας, ἡ δὲ ἀρχαιότης του εἰκάζεται ὅτι ὑπερβαίνει τὰ πεντακόσια ἔτη. Ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Θεολογικῇ Σχολῇ τῆς Ἁγίας Τριάδος 1848 Μαρτίου 10».

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Μητροφάνης ὁ Βυζάντιος κατ' ἀρχὰς ὡς Ἡγούμενος τῆς ἐν Χάλκῃ τῶν Πριγκηποννήσων Ἱ. Σταυροπηγιακῆς 1) τῆς Ἁγίας Τριάδος τῆς Χαλκίτου 2) ἢ ἄλλως Μονῆς τῶν Δεσποτῶν, Νέας Σιὼν καὶ τῆς τοῦ Ἐσόπτρου ἐπονομαζομένης 3), εἶτα ὡς Μητροπολίτης Καισαρείας καὶ ἀκο-

1) Περὶ τῆς Ἱ. Σταυροπηγιακῆς Μονῆς βλ. «Σιγγίλιον Πατριάρχου Γαβριήλ. (Πατριαρχ. Ἀρχειοφυλ.) Ἐν ἔτει σωτηρίῳ χιλιοστῷ ἑπτακοσιοστῷ ἐγδοηκοστῷ πρώτῳ, κατὰ μῆνα Ἰούνιον, ἐπινεμήσεως ιδ΄.» καὶ «Σιγίλλιον Πατριάρχου Γερμανοῦ ἐν ἔτει αωμγ΄, κατὰ μῆνα Ἰούλιον ἐπινεμήσεως α΄» (Αὐτόθι).

2) Τῆς μοναδικῆς δηλονότι καὶ γνωστῆς εἰς πάντας Ἱ. Μονῆς τῆς νήσου ταύτης (Migne τόμ. 99, στήλ. 1621).

3) Κωνσταντινιάς. Κωνσταντίνου Πατριάρχου, σελ. 210 — Κωνσταντινούπολις : Σ. Βυζαντίου, τόμ. Β΄. σελ. 291 — C. Luzi : Parvae et magnae catecheseis 1888 ep. V. p. 6. Περὶ τῆς Ἱ. Μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος Χάλκης, βλ. σὺν ἄλλοις : α΄) Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανοῦ, Κων)πολις 1846 ,σελ. 10 καὶ ἑξ. β΄) Σκαρλ. Βυζαντίου, Κων)πολις 1862, τόμ. Β΄. σελ. 300, γ΄) Κωνσταντινιὰς παλαιά τε καὶ νεωτέρα. Βενετία 1824, σελ. 166 ἑξ. δ΄) Ἐφημερὶς Χρόνος τοῦ 1869, φύλ. 71—83 ὑπὸ Σ. Βουτυρᾶ, ε΄) Ξ. Μογέ: Ἡ ἐν Χάλκῃ Ἑλλην. Σχολή — Ἡ τῆς Ἁγίας Τριάδος Μονὴ 1875, σελ. 18—24), στ΄) Γερμανοῦ Γρηγορᾶ: Ἡ ἐν Χάλκῃ Θ. Σχολή, Ἀλεξάνδρεια 1907, ζ΄) Μ. Πρωτοσυγκέλλου Ἀθηναγόρου : Αἱ ἱστορικαὶ Μοναὶ τῆς νήσου Χάλκης. — Ἡ Μονὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος. Κων)πολις 192. η΄) Σάρδεων Γερμανοῦ : Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Γερμανὸς ὁ Δ΄. Κων)πολις 1931, σελ. 46—75. θ΄) Ἑλλην. Φιλ. Σύλλογος, τόμ. ΚΖ΄, σελ. 374, ι΄) Ἀ. Μέξη : Ἡ ἐν Χάλκῃ Ἱ. Θεολογικὴ Σχολή. (Ἱστορικὰ Σημειώματα), Κων)πολις 1935, ια΄) Slumberger : Les îles des princes, ἔκδ. Β΄., Παρίσιοι 1925, σελ. 124 ἑξ. ιβ΄) Echos d'orient 1924 σελ. 330—335 : Etude historique et topographique, ιγ΄) Abbé Marin : Les moines des Constantinople, Paris 1897 κ.ἄ.

Γράμμα τοῦ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ Β΄. (10 Μαΐου 1863), δίδει τὴν προσωνυμίαν Μονὴν «ἐπιλεγομένην κάτοπτρον». (Κῶδιξ Πατριαρχ. Ἀρχειοφ. 35, σελ. 196 : «Περὶ τοῦ ἐτησίου τῆς ἐν Χάλκῃ Μονῆς τῆς ἁγ. Τριάδος».

Ταύτην ὁ Στέφανος Γερλάχιος, ἐφημέριος τῆς ἐν Κων)πόλει Γερμ. Πρε-

λούθως ὡς Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ἐκ τῶν πρωτίστων ὑπὲρ τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς μελετημάτων αὐτοῦ ἔσχε καὶ τὸν πλουτισμὸν αὐτῆς διὰ πλουσίας Βιβλιοθήκης.

Ὁ ἐν λόγῳ μέγας Δωρητὴς καὶ Εὐεργέτης τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἱ. Μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐπέγραψεν ἰδιοχείρως ἐπὶ ἑνὸς ἑκάστου Χειρογράφου :

«Ἡ βίβλος αὕτη πέφυκε τῆς παντουργοῦ Τριάδος τῆς ἐν τῇ νήσῳ Χάλκῃ τε μονῆς τοῦ Ἐσόπτρου καὶ εἴ τις βουληθῇ ποτε αὐτὴν ἀποστερῆσαι κεχωρισμένος ἔσεται Τριάδος τῆς ἁγίας ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ γε καὶ τῷ ἐλευσομένῳ.

Οἱ Πατέρες μέμνησθε τοῦ Μητροφάνους».

Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἡ Ἱ. Μονὴ εἶχε τριακόσια καὶ πλέον Χειρόγραφα, ἅτινα μετεφέρθησαν, ὡς καὶ τὰ τῆς Παναγίας Καμαριωτίσσης καὶ τῆς Ἱ. Θεολ. Σχολῆς Χάλκης, ἐν ἔτει 1936, εἰς τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον καὶ κατετέθησαν ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ αἰθούσῃ τῶν Χειρογράφων τῆς Βιβλιοθήκης αὐτοῦ. Τὰ λοιπὰ ἐκλάπησαν ἢ ἀμπεπολήθησαν ἢ καὶ ἐδωρήθησαν.

Τὰ Χειρόγραφα ταῦτα τῆς Ἱ. Μονῆς, περιεσώθησαν πρὸς τιμὴν καὶ ἔπαινον τῶν Πατέρων τῆς Ἱ. Μονῆς, οἵτινες ἐν μέσῳ τόσων δυσχερειῶν κατὰ τοὺς δυσκόλους ἐκείνους καιρούς, μετὰ τόσας πυρκαϊάς, σεισμοὺς κ.τ.λ. κατώρθωσαν νὰ διαφυλάξωσιν.

Ἱκανὰ Χειρόγραφα τῆς Ἱ. Μονῆς, κοσμοῦσι σήμερον διαφόρους Βιβλιοθήκας :

1) Ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Βατικανοῦ εὗρον (κατὰ Μάρτιον τοῦ 1954) Χειρόγραφον ἐκ Μεμβράνης τῆς Ἱ. Μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος Χάλκης ὑπ' ἀριθμ. σειρᾶς τῶν ἑλληνικῶν Κωδίκων τῆς Βατικανικῆς Βιβλιοθήκης 41 (φύλ. 191). Ἐν τῷ ἐν λόγῳ Χειρογράφῳ καὶ ἐν τῷ φ. 197 ὑπάρχει ἡ σημείωσις :

«Ἐγρά(φη) διὰ χειρὸς νικήτ(ου) ἀναγνώστου τοῦ Λιβῆ (σὶκ) καὶ καλλιγρά(φου) διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου μο(να)χοῦ καὶ καθηγουμένου μ(ητροφά(νους) τῆς μονῆς τῆς ὑπεραγίας θ(εο)(τό)κου».

2) Ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Ὀξφόρδης ὑπάρχουν ἑπτὰ Χειρόγραφα τῆς Ἱ. Μονῆς Ἁγίας Τριάδος μετὰ τῆς γνωστῆς σημειώσεως τοῦ Πατριάρχου Μητροφάνους :

α) Τὸ ὑπ' ἀριθμ. κατατάξεως 7. Ἑρμηνεία Εὐθυμίου Ζυγαβηνοῦ.

σεβείας ἀποκαλεῖ «ὡραίαν», ὁ δὲ Θεοδόσιος Ζυγομαλᾶς ὑπολογίζει αὐτὴν ἔχουσαν βιβλία «τριακόσια θεολογικὰ τὰ πλείω» (Legrand : Notice Biograph. J. et Th. Zygomalas, σελ. 83).

β) Τὸ ὑπ' ἀριθμ. κατατάξεως 12. Ἱστορία Λαονίκου τοῦ Χαλκοκονδύλη.

γ) Τὸ ὑπ' ἀριθμ. κατατάξεως 14. Συμεών.

δ) Τὸ ὑπ' ἀριθμ. κατατάξεως 22. Νικήτα τοῦ Ἀκομινάτου.

ε) Τὸ ὑπ' ἀριθμ. κατατάξεως 23. Βίος τοῦ Ἰ. Χρυσοστόμου.

στ) Τὸ ὑπ' ἀριθμ. κατατάξεως 18. Μανουὴλ τοῦ Φιλῆ καὶ

ζ) Τὸ ὑπ' ἀριθμ. 28. **Volumen de melange.**

Τὰ ὡς ἄνω Χειρόγραφα ἐδωρήθησαν εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Ὀξφόρδης κατὰ τὸ 1628 ὑπὸ τοῦ τότε ἐν Σταμποὺλ Πρεσβευτοῦ τῆς Ἀγγλίας Θωμᾶ **Roe.**

3) Δι' ἀλληλογραφίας ἐπληροφορήθην ὅτι ὑπάρχουν σήμερον Χειρόγραφα καὶ εἰς τὸ Βρεττανικὸν Μουσεῖον (Λονδίνου), ἀνήκοντα ἄλλοτε εἰς τὴν Ἱ. Μονὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος Χάλκης.

Οὕτω 1) τὸ Χειρόγραφον τοῦ τμήματος Old Royal 1. Ο. ΙΙ. ἀνήκει εἰς τὴν ὡς ἄνω Ἱ. Μονήν : «Τῆς Ἁγίας Τριάδος τῆς ἐν τῇ νήσῳ Χάλκῃ», καὶ 2) ἕτερον ἄλλον ἐν τῷ τμήματι **Arundel** φ. 535 φέρει τὴν γνωστὴν ἐπιγραφήν : «Ἡ βίβλος αὕτη πέφυκε τῆς Παντουργοῦ Τριάδος τῆς ἐν τῇ νήσῳ Χάλκῃ Μονῆς τοῦ Ἐσόπτρου. οἱ πατέρες μέμνησθε τοῦ Μητροφάνους».

4) Ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ αἰθούσῃ τῶν Χειρογράφων τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἐν τῷ τμήματι τῶν Χειρογράφων τῆς Ἱ. Μονῆς Παναγίας Καμαριωτίσσης, ἀνήκοντα ποτὲ εἰς τὴν Ἱ. Μονὴν Ἁγίας Τριάδος, ὑπάρχουν τὰ ἑξῆς Χειρόγραφα : ὑπ' ἀριθμ. 29, 50 καὶ 73. (Βλ. περιγραφὴν τούτων : Αἰμιλ. Τσακοπούλου. Περιγραφικὸς Κατάλογος Χειρογράφων Παναγίας Καμαριωτίσσης, Τόμ. Α'. (σελ. 57, 87 καὶ 122).

5) Ἐν τῷ Σκευοφυλακίῳ τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου εὕρηται καὶ τὸ ὑπ' ἀριθμ. 3 Χειρόγραφον τῆς Ἱ. Μονῆς Ἁγίας Τριάδος. Ὀνομασία : «Ἐκλογὴ ἀκριβὴς τῶν ἁγίων Εὐαγγελίων τῶν ἀναγινωσκομένων ἐν ταῖς Δεσποτικαῖς ἑορταῖς μετὰ καὶ τῶν ἐπισήμων ἁγίων ἐν τοῖς Ὄρθροις καὶ ταῖς Λειτουργίαις».

Ὁ Κῶδιξ οὗτος (XI αἰῶνος), εἶναι κομψότατος τήν τε περγαμηνὴν καὶ τὴν γραφήν, κεχρυσωμένος καὶ κεκοσμημένος. Ἐν τῷ φ. 4 β, διὰ νεωτέρας χειρὸς σεσημείωται :

«Ἡ παροῦσα Εὐαγγελικὴ αὕτη βίβλος ἀφιέρωται τῇ σεβασμιωτάτῃ καὶ βασιλικῇ μονῇ τῆς ἁγίας Τριάδος τῆς ἐν τῇ νήσῳ Χάλκης παρὰ τοῦ πανιερωτάτου Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κυροῦ Ἰωάσαφ τοῦ Ἀργυροπούλου ψυχικῆς ἕνεκα σωτηρίας αὐτοῦ κατὰ τὸ ΖΟΗ'. (1569), καὶ σὺν

ἄλλοις ἐταμιεύθη ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ εἰς μνημόσυνον αὐτοῦ ἐν μηνὶ δεκεμβρίῳ ὅτε ὁ Παναγιώτατος καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, τὴν πρὸς δυσὶν καὶ πελοπόννησον διατρίβων ὁδὸν καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ παρεγένετο.»

6) Εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων τὸ ὑπ' ἀρ. 244 τεῦχος μεμβράνινον (XIV αἰῶνος) φέρον τὴν γνωστήν, τοῦ Πατριάρχου Μητροφάνους, σημείωσιν.

7) Τὸ ὑπ' ἀρ. 98 Χειρόγραφον τῆς ἐν Μόσχᾳ Βιβλιοθήκης (Τμῆμα ἑλληνικῶν Χειρογράφων), ἐν σελ. 52 : «Ἡ παροῦσα βίβλος γέγραπται παρ' ἐμοῦ τοῦ Ἱλαρίωνος ἱερομονάχου τοῦ Γραδενίγου, ἐν τῇ τῆς ὑπερουσίου Τριάδος τῆς ἐν Χάλκῃ Μονῆς κατὰ τὸ αχζ'. τὸ σωτήριον Νοεμβρίου κα'. γέγραπται δι' ἡμερῶν 6'.».

8) Ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς ὑπῆρχε κατὰ τὸ ἔτος 1920 ἱστορικὸν Χειρόγραφον τῆς Ἱ. Μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος, τὸ ἄλλως λεγόμενον «Χειρόγραφον τῆς Αὐτοκρατείρας Αἰκατερίνης».

9) Ὡσαύτως καὶ εἰς τὸ ἐν τῇ πόλει ἡμῶν ταύτῃ Μετόχιον τοῦ Παναγίου Τάφου ὑπῆρχε Χειρόγραφον ἀνῆκον εἰς τὴν Ἱ. Μονὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος (ὑπ' ἀρ. κατατάξεως 244, ἐκ μεμβράνης τοῦ XIV αἰῶνος) περιέχον λόγους διαφόρων Πατέρων, μετὰ τῆς γνωστῆς ἐπιγραφῆς·

† Ἀρχιμανδρίτης
ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ ΤΣΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
Ἀρχειοφύλαξ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Η ΠΕΡΙ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ

ΕΙΣ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ κεφάλαια τῆς πρώτης του Ἀπολογίας ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυς Ἰουστῖνος μᾶς περιγράφει τὸ μυστήριον τοῦ βαπτίσματος καὶ τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Ἡ περιγραφὴ αὐτή, καίτοι ἀτελὴς καθ' ἑαυτήν, ὅμως εἶναι ἐξαιρετικοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ ἀξίας, διότι μᾶς ὑποβοηθεῖ, μέχρις ἑνὸς σημείου, νὰ κατανοήσωμεν τὴν σημασίαν καὶ τὸν τρόπον τῆς τελέσεως τῶν δύο αὐτῶν μυστηρίων κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς Ἐκκλησίας.

1. ΤΟ ΒΑΠΤΙΣΜΑ

Τὸ Βάπτισμα, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται καὶ «φωτισμὸς» (Α΄. Ἀπολ. 61), «ὕδωρ τῆς ζωῆς», «λουτρὸν τῆς μετανοίας καὶ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ» (Διάλ. 14) καὶ «πνευματικὴ περιτομὴ» (Διάλ. 43), εἶναι ἡ τελετὴ διὰ τῆς ὁποίας ἓν πρόσωπον γίνεται Χριστιανός, εἰσέρχεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, γίνεται μέλος τοῦ Χριστιανικοῦ σώματος καὶ ἑνώνεται μὲ τὸ Ἐκκλησίασμα τῶν πιστῶν εἰς τὰς κοινὰς προσευχάς. «Ἡμεῖς δέ, μετὰ τὸ οὕτως λοῦσαι τὸν πεπεισμένον καὶ συγκατατεθειμένον ἐπὶ τοὺς λεγομένους ἀδελφοὺς ἄγομεν, ἔνθα συνηγμένοι εἰσί» (Α΄. Ἀπολ. 65). Ἰδοὺ δὲ πῶς περιγράφει τὴν τελετὴν τοῦ βαπτίσματος : «Ὃν τρόπον δὲ καὶ ἀνεθήκαμεν ἑαυτοὺς τῷ Θεῷ καινοποιηθέντες διὰ τοῦ Χριστοῦ, ἐξηγησόμεθα...... Ὅσοι ἂν πεισθῶσι καὶ πιστεύσωσιν ἀληθῆ ταῦτα τὰ ὑφ' ἡμῶν διδασκόμενα καὶ λεγόμενα εἶναι, καὶ βιοῦν οὕτως δύνασθαι ὑπισχνῶνται, εὔχεσθαί τε καὶ αἰτεῖν νηστεύοντες παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν προημαρτημένων ἄφεσιν διδάσκονται ἡμῶν συνευχομένων καὶ συννηστευόντων αὐτοῖς. Ἔπειτα ἄγονται ὑφ' ἡμῶν ἔνθα ὕδωρ ἐστί, καὶ τρόπον ἀναγεννήσεως, ὃν καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ἀνεγεννήθημεν, ἀναγεννῶνται. Ἐπ' ὀνόματος γὰρ τοῦ Πατρὸς τῶν ὅλων καὶ δεσπότου Θεοῦ καὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Πνεύματος Ἁγίου, τὸ ἐν τῷ ὕδατι τότε λουτρὸν ποιοῦνται. Καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς εἶπεν· «Ἂν μὴ ἀναγεννηθῆτε, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν»...... Καὶ λόγον δὲ εἰς τοῦτο παρὰ τῶν ἀποστόλων ἐμάθομεν τοῦτον. Ἐπειδὴ τὴν πρώτην γένεσιν ἡμῶν ἀγνοοῦντες κατ' ἀνάγκην γεγεννήμεθα ἐξ ὑγρᾶς σπορᾶς κατὰ μῖξιν τὴν τῶν γονέων πρὸς ἀλλήλους καὶ ἐν ἔθεσι φαύλοις καὶ πονηραῖς

ἀνατροφαῖς γεγόναμεν, ὅπως μὴ ἀνάγκης τέκνα μηδὲ ἀγνοίας μένωμεν ἀλλὰ προαιρέσεως καὶ ἐπιστήμης, ἀφέσεώς τε ἁμαρτιῶν ὑπὲρ ὧν προημάρτομεν τύχωμεν ἐν τῷ ὕδατι, ἐπονομάζεται τῷ ἑλομένῳ ἀναγεννηθῆναι καὶ μετανοήσαντι ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις τὸ τοῦ πατρὸς τῶν ὅλων καὶ δεσπότου Θεοῦ ὄνομα, αὐτὸ τοῦτο μόνον ἐπιλέγοντες τοῦ τὸν λουσόμενον ἄγοντες ἐπὶ τὸ λουτρόν...... Καλεῖται δὲ τοῦτο τὸ λουτρὸν φωτισμός, ὡς φωτιζομένων τὴν διάνοιαν τῶν ταῦτα μανθανόντων. Καὶ ἐπ' ὀνόματος δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ σταυρωθέντος ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ ἐπ' ὀνόματος πνεύματος ἁγίου, ὃ διὰ τῶν προφητῶν προεκήρυξε τὰ κατὰ τὸν Ἰησοῦν πάντα, ὁ φωτιζόμενος λούεται.» (Α'' Ἀπολ. 61). Μετὰ τὸ βάπτισμα ὁ βαπτισθεὶς δικαιοῦται νὰ μετέχῃ τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας. «ἧς (Θ. Εὐχαριστίας) οὐδενὶ ἄλλῳ μετασχεῖν ἐξόν ἐστιν ἢ τῷ πιστεύοντι ἀληθῆ εἶναι τὰ δεδιδαγμένα ὑφ' ἡμῶν, καὶ λουσαμένῳ τὸ ὑπὲρ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ἀναγέννησιν λουτρόν, καὶ οὕτως βιοῦντι ὡς ὁ Χριστὸς παρέδωκεν» (Α'. Ἀπολ. 66).

Τὰ ἀποτελέσματα τοῦ βαπτίσματος εἶναι : 1) Ἄφεσις ἁμαρτιῶν. Διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ Ἰουστῖνος δὲν ἐννοεῖ τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα ἀλλὰ τὰς προσωπικὰς ἁμαρτίας, τὰς διαπραχθείσας πρὸ τοῦ βαπτίσματος (Α'. Ἀπολ. 61, Διάλ. 86 καὶ 54). 2) Ἐξαγνισμός : «Τὸ μόνον (βάπτισμα) καθαρίσαι τοὺς μετανοήσαντας δυνάμενον» (Διάλ. 14 καὶ 43). 3) Πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ ἀναγέννησις : «Ἔπειτα ἄγονται ὑφ' ἡμῶν ἔνθα ὕδωρ ἐστί, καὶ τρόπον ἀναγεννήσεως, ὃν καὶ ἡμεῖς ἀνεγεννήθημεν, ἀναγεννῶνται» (Α'. Ἀπολ. 61 καὶ 66, Διάλ. 138).

4) Φωτισμός : «Καλεῖται δὲ τοῦτο τὸ λουτρὸν φωτισμός, ὡς φωτιζομένων τὴν διάνοιαν τῶν ταῦτα μανθανόντων» (Α'. Ἀπολ. 61 καὶ 65).

5) Οἰκείωσις τῶν ἀγαθῶν τοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὁ Ἰουστῖνος συσχετίζει τὸ βάπτισμα μὲ τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ: «Ὡς καὶ ἡμᾶς βεβαπτισμένους ταῖς βαρυτάταις ἁμαρτίαις, ἃς ἐπράξαμεν, διὰ τοῦ σταυρωθῆναι ἐπὶ τοῦ ξύλου καὶ δι' ὕδατος ἁγνίσας ὁ Χριστὸς ἡμῶν ἐλυτρώσατο, καὶ οἶκον εὐχῆς καὶ προσκυνήσεως ἐποίησε» (Διάλ. 86). Καὶ πάλιν : «Δι' ὕδατος, καὶ πίστεως, καὶ ξύλου οἱ προπαρασκευαζόμενοι, καὶ μετανοοῦντες ἐφ' οἷς ἥμαρτον ἐκφεύξονται τὴν μέλλουσαν ἐπέρχεσθαι τοῦ Θεοῦ κρίσιν» (Διάλ. 138).

Ὁ Ἰουστῖνος θεωρεῖ τὸ βάπτισμα ἀπαραίτητον διὰ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἀποδεικνύει τοῦτο παραθέτων τὸ χωρίον τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὅπου ὁ Ἰησοῦς λέγει : «Ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἄνωθεν, οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ» (Ἰωάν. Γ'., 3—5).

Οἱ βαπτιζόμενοι πρὸ τοῦ βαπτίσματος καὶ ἐδιδάσκοντο καὶ ὡμολόγουν

τὴν ἀλήθειαν τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας (καίτοι δὲν παρατίθεται τύπος συμβόλου, τὸ ὁποῖον νὰ ἀπηγγέλλετο ὑπὸ τοῦ ὑποψηφίου), μετηνόουν διὰ τὰς ἁμαρτίας των, ὑπέσχεντο νὰ ζήσουν συμφώνως πρὸς τὰς Χριστιανικὰς ἀρχάς, προσηύχοντο καὶ ἐνήστευαν. Ἀλλὰ παράλληλα πρὸς τὰς προσωπικὰς αὐτὰς προπαρασκευάς, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ὑποψήφιος ἡτοιμάζετο διὰ τὸ βάπτισμα, προσηύχοντο καὶ ἐνήστευαν μετ' αὐτοῦ καὶ οἱ πιστοὶ (Α'. Ἀπολ. 61).

Ἀπὸ τὴν περιγραφὴν τοῦ Ἰουστίνου φαίνεται ὅτι ἦτο ἐν χρήσει τὸ βάπτισμα τῶν ἐνηλίκων. Οἱ ὑποψήφιοι προχωροῦν πρὸς τὸ βάπτισμα ἐλευθέρως. Ἡ δευτέρα γέννησις ἐν τῷ βαπτίσματι ἦτο ζήτημα «προαιρέσεως καὶ ἐπιστήμης» ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν πρώτην γέννησιν, ἡ ὁποία λαμβάνει χώραν ἐν ἀγνοίᾳ μας (Α'. Ἀπολ. 61). Τὸ μόνον χωρίον, ὅπου ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται ὅτι ὑπαινίσσεται τὸν νηπιοβαπτισμὸν εἶναι τὸ κάτωθι : «Καὶ πολλοί τινες καὶ πολλαί, ἑξηκοντοῦται καὶ ἑβδομηκοντοῦται, οἳ ἐκ παίδων ἐμαθήτευσαν τῷ Χριστῷ» (Α'. Ἀπολ. 15). Ἀλλ' ὅταν συγκριθῇ τὸ χωρίον αὐτὸ μὲ τὴν πλήρη περιγραφὴν τοῦ βαπτίσματος, τὴν ὁποίαν ἔχομεν εἰς τὴν Α'. Ἀπολ. 61 καὶ ὅπου σαφῶς ὁμιλεῖ περὶ βαπτίσματος τῶν προσηλυτιζομένων νέων, τότε ἀντιλαμβανόμεθα ὅτι τὸ χωρίον αὐτὸ ἀναφέρεται εἰς τὴν διδασκαλίαν, καὶ τὰς συμβουλάς, αἱ ὁποῖαι ἐδίδοντο εἰς πολλοὺς ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας καὶ ὄχι εἰς τὴν ἄσκησιν τοῦ νηπιοβαπτισμοῦ.

Ὁ ὑποψήφιος βαπτίζεται εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος διὰ καταδύσεως ἐν τῷ ὕδατι «ἐν τῷ ὕδατι τότε λουτρὸν ποιοῦνται» (Α'. Ἀπολ. 61). Ἀλλὰ δὲν μᾶς λέγει ἐὰν ἦσαν ἐν χρήσει ἐξορκισμοὶ ἢ ἀφορισμοί, ἁγιασμὸς τοῦ ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ ὕδατος καὶ ὁμολογία τῆς πίστεως ἐκ μέρους τοῦ βαπτιζομένου, οὔτε καὶ καθορίζεται ὑπὸ ποίου ἐτελεῖτο τὸ βάπτισμα. Ἀπὸ τὴν περιγραφήν, τὴν ὁποίαν ἔχομεν, δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ἀμφότερα· εἴτε ὅτι ὁ κατηχούμενος ἐβαπτίζετο ὑπό τινος ὑπευθύνου προσώπου εἴτε ὅτι ἐβάπτιζεν ἑαυτόν. Εἰς μίαν περίπτωσιν μᾶς λέγει ὅτι τὸ βάπτισμα συνδέεται μὲ τὸ Ἅγ. Πνεῦμα. «Τίς ἐκείνου τοῦ βαπτίσματος (τῆς περιτομῆς) χρεία ἁγίῳ Πνεύματι βεβαπτισμένῳ»; (Διαλ. 29, 19). Καὶ ἐγείρεται τὸ ἐρώτημα : Μήπως ἔχομεν ἐδῶ δύο χωριστὰ πράγματα, δηλ. ἕνα βάπτισμα ὕδατος καὶ ἕνα ἄλλο βάπτισμα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἢ τοὐλάχιστον ἕνα δεύτερον μέρος τῆς αὐτῆς τελετῆς ; Ἡ ἀπάντησις εἶναι ὄχι. Ὁ Ἰουστῖνος λόγῳ τοῦ διαφόρου σκοποῦ, τὸν ὁποῖον ἐπεδίωκεν ἐτόνιζεν ἄλλοτε τὴν μίαν ἄποψιν τοῦ βαπτίσματος καὶ ἄλλοτε τὴν ἄλλην. Εἰς τὴν πρώτην π.χ. περίπτωσιν ἀσχολούμενος μὲ τὰς κατηγορίας τῶν ἐθνικῶν κατὰ τῶν Χριστιανῶν περιορίζεται εἰς τὴν πε-

γραφὴν τοῦ ἐξωτερικοῦ τρόπου τῆς τελέσεως τοῦ μυστηρίου μὲ σκοπὸν νὰ δείξῃ τὸ ἀβλαβὲς αὐτοῦ, ἐνῷ εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν ἀντιπαραβάλλων τὴν Χριστιανικὴν ἱεροτελεστίαν τοῦ βαπτίσματος μὲ τὴν Ἰουδαϊκὴν περιτομήν, σκοπὸν ἔχει νὰ τονισῃ τὴν πνευματικὴν ἄποψιν τοῦ βαπτίσματος δηλ. τὴν ἀναγέννησιν, ἥτις παρέχεται δι' αὐτοῦ καὶ ν' ἀποδείξῃ οὕτως ὅτι εἶναι περιττὴ ἡ σωματικὴ περιτομὴ μετὰ τὸ πνευματικὸν βάπτισμα. Τοῦτο ἐνισχύεται καὶ ὑπὸ τοῦ Διαλόγου 14, ὅπου ἀντιθέτει τὸν πνευματικὸν χαρακτῆρα τοῦ βαπτίσματος μὲ τὸ Ἰουδαϊκὸν βάπτισμα καὶ τονίζει ὅτι τὸ πρῶτον καθαρίζει τὸν ἔσω ἄνθρωπον, ἐνῷ τὸ δεύτερον καθαρίζει τὴν σάρκα καὶ τὸ σῶμα μόνον. «Διὰ τοῦ λουτροῦ οὖν τῆς μετανοίας καὶ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, ὃ ὑπὲρ τῆς ἀνομίας τῶν λαῶν τοῦ Θεοῦ γέγονεν, ὡς Ἠσαΐας βοᾷ, ἡμεῖς ἐπιστεύσαμεν, καὶ γνωρίζομεν ὅτι τοῦτ' ἐκεῖνο ὃ προηγόρευε τὸ βάπτισμα, τὸ μόνον καθαρίσαι τοὺς μετανοήσαντας δυνάμενον, τοῦτό ἐστι τὸ ὕδωρ τῆς ζωῆς». Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ πρέπει νὰ σημειώσωμεν ὅτι ὑπὸ τὸ «πνευματικὸν βάπτισμα» ὁ Ἰουστῖνος ἐννοοῦσε καὶ τὰ πνευματικὰ ἀγαθὰ τὰ προσφερόμενα εἰς ὅσους πιστεύουν εἰς τὸν Χριστὸν (ἴδε Διάλ. 43).

Μετὰ τὸ βάπτισμα ἦτο συνήθεια διὰ τὸν βαπτισθέντα νὰ ὁδηγῆται εἰς τὴν συνέλευσιν τῶν πιστῶν, ὅπου προσηύχοντο ὅλοι μαζὶ καὶ δι' ἑαυτοὺς καὶ διὰ τὸν βαπτισθέντα, ἠσπάζοντο ἀλλήλους καὶ μετελάμβανε τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Ἡ πορεία αὐτὴ ἀπὸ τὸ βάπτισμα πρὸς τὴν Θείαν Εὐχαριστίαν φανερώνει, ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν στενὴν σχέσιν, ἡ ὁποία ὑφίσταται μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν μυστηρίων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν πίστιν τῶν Χριστιανῶν, ὅτι ἡ μύησις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν συνεπληροῦτο μόνον τότε, ὅταν ὁ βαπτισθεὶς ἐδέχετο τὴν θείαν κοινωνίαν. Ἀλλ' ἐὰν ἡ ἀκολουθοῦσα τὸ βάπτισμα προσευχὴ συνεπήγετο τὴν ἐπίκλησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπὶ τοῦ βαπτισθέντος καὶ τὴν προσφορὰν τῶν θείων χαρισμάτων, ἢ ἐὰν ἡ προσευχὴ αὐτὴ ἐσχετίζετο μὲ τὸ βάπτισμα, ὡς συνέχεια αὐτοῦ, ἢ μὲ τὴν Θείαν Εὐχαριστίαν, ὡς προετοιμασία αὐτῆς, δὲν καθορίζεται ὑπὸ τοῦ συγγραφέως. Οὔτε πάλιν μᾶς καθορίζει ἐὰν ἠκολούθει τοῦ βαπτίσματος τὸ χρίσμα ἢ ἐὰν ὁ Ἐπίσκοπος ἢ ὁ προεστὼς ἢ οἱονδήποτε ἄλλον πρόσωπον τῆς Ἐκκλησίας ἔθετε τὰς χεῖράς του ἐπὶ τοῦ βαπτισθέντος. Φαίνεται ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κάμωμεν διάκρισιν μεταξὺ βαπτίσματος καὶ χρίσματος καὶ νὰ συμπεράνωμεν τὴν ὕπαρξιν τοῦ δευτέρου ὡς συμπληρώματος καὶ σφραγίδος τοῦ πρώτου. (Βλ. E. C. Ratcliff, Justin Martyr and confirmation, Theology April 1948 σελ. 138). Μόνον ἀπὸ τὰ κεφάλαια 88 καὶ 87 τοῦ Διαλόγου, ὅπου περιγράφεται τὸ βάπτισμα τοῦ Χριστοῦ εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι γίνεται λόγος περὶ χρίσματος. Ἐ-

κεῖ παρουσιάζεται ἡ περιστερὰ νὰ κατέρχεται κατὰ τὴν βάπτισιν τοῦ Χριστοῦ καὶ ὁ Ἰορδάνης ποταμὸς νὰ φλέγηται. Εἶναι τὸ καλύψαν τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν πῦρ τὸ χάρισμα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ; Ἔπειτα δὲν πρέπει νὰ μᾶς διαφεύγῃ καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι εἰς τὸ ἀναφερθὲν κεφάλαιον γίνεται λόγος πρωτίστως περὶ τῶν χαρισμάτων τῶν διδομένων ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς πιστεύοντας καὶ εἶτα προχωρεῖ εἰς τὴν περιγραφὴν τοῦ βαπτίσματος τοῦ Χριστοῦ, διὸ καὶ οἱαδήποτε συσχέτισις τῶν δύο αὐτῶν γεγονότων θὰ ἦτο αὐθαίρετος.

Ὁ Ἰουστῖνος μᾶς περιγράφει μᾶλλον τὸ βάπτισμα, τὸ ὁποῖον ἦτο ἐν χρήσει εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ ὄχι τὸ βάπτισμα τῆς Ρώμης δι' αὐτὸ καὶ ὁμιλεῖ περὶ φωτισμοῦ καὶ οὐχὶ περὶ σφραγίδος, δὲν φαίνεται δὲ νὰ ὑπέστη τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου οὔτε καὶ ἀναφέρεται εἰς τὴν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολὴν (Ρωμ. ς' 3).

2. Η ΘΕΙΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ

Ὁ Ἰουστῖνος εἶναι ὁ πρῶτος τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ὅστις περιγράφει τὴν Θ. Εὐχαριστίαν ὡς τελετὴν ἐντελῶς χωριστὴν τῶν Ἀγαπῶν 1) καὶ μᾶς δίδει δύο περιγραφάς : Ἡ πρώτη ἀποτελεῖ τὴν κατακλεῖδα τῆς τελετῆς τοῦ Βαπτίσματος. «Ἡμεῖς δέ, μετὰ τὸ οὕτως λοῦσαι τὸν πεπεισμένον καὶ συγκατατεθειμένον, ἐπὶ τοὺς λεγομένους ἀδελφοὺς ἄγομεν, ἔνθα συνηγμένοι εἰσί, κοινὰς εὐχὰς ποιησόμενοι ὑπέρ τε ἑαυτῶν καὶ τοῦ φωτισθέντος, καὶ ἄλλων πανταχοῦ πάντων εὐτόνως, ὅπως καταξιωθῶμεν τὰ ἀληθῆ μαθόντες καὶ δι' ἔργων ἀγαθοὶ πολιτευταὶ καὶ φύλακες τῶν ἐντεταλμένων εὑρεθῆναι, ὅπως τὴν αἰώνιον σωτηρίαν σωθῶμεν. Ἀλλήλους φιλήματι ἀσπαζόμεθα παυσάμενοι τῶν εὐχῶν. Ἔπειτα προσφέρεται τῷ προεστῶτι τῶν ἀδελφῶν ἄρτος καὶ ποτήριον ὕδατος καὶ κράματος, καὶ οὗτος λαβὼν αἶνον καὶ δόξαν τῷ πατρὶ τῶν ὅλων διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου ἀναπέμπει καὶ εὐχαριστίαν ὑπὲρ τοῦ καταξιῶσθαι τούτων παρ' αὐτοῦ ἐπὶ πολὺ ποιεῖται· οὗ συντελέσαντος τὰς εὐχὰς καὶ τὴν εὐχαριστίαν πᾶς ὁ παρὼν λαὸς ἐπευφημεῖ λέγων· Ἀμήν. Τὸ δὲ Ἀμὴν τῷ Ἑβραΐδι φωνῇ τὸ Γένοιτο σημαίνει. Εὐχαριστήσαντος δὲ τοῦ προεστῶτος καὶ ἐπευφημήσαντος παντὸς τοῦ

1) Ἐκ τῆς Α΄. Κορ. XI, 20 φαίνεται ὅτι εἰς τὴν Ἀρχ. Ἐκκλησίαν ἡ Θ. Εὐχαριστία ἐτελεῖτο ἐν συνδυασμῷ μὲ ἕνα φαγητὸν δηλ. τὰς ἀγάπας, παραβ. Πράξεις II, 46, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἐχωρίσθη κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Πλινίου (112 μ. Χ.), Ἐπιστολὴ πρὸς Τραϊανὸν X, 97.

λαοῦ οἱ καλούμενοι παρ' ἡμῖν διάκονοι διδόασιν ἑκάστῳ τῶν παρόντων μεταλαβεῖν ἀπὸ τοῦ εὐχαριστηθέντος ἄρτου καὶ οἴνου καὶ ὕδατος καὶ τοῖς οὐ παροῦσιν ἀποφέρουσι.

Καὶ ἡ τροφὴ αὕτη καλεῖται παρ' ἡμῖν εὐχαριστία, ἧς οὐδενὶ ἄλλῳ μετασχεῖν ἐξόν ἐστιν ἢ τῷ πιστεύοντι ἀληθῆ εἶναι τὰ δεδιδαγμένα ὑφ' ἡμῶν, καὶ λουσαμένῳ τὸ ὑπὲρ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ἀναγέννησιν λουτρόν, καὶ οὕτως βιοῦντι ὡς ὁ Χριστὸς παρέδωκεν. Οὐ γὰρ ὡς κοινὸν ἄρτον οὐδὲ κοινὸν πόμα ταῦτα λαμβάνομεν· ἀλλ' ὃν τρόπον διὰ λόγου Θεοῦ σαρκοποιηθεὶς Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ σωτὴρ ἡμῶν καὶ σάρκα καὶ αἷμα ὑπὲρ σωτηρίας ἡμῶν ἔσχεν, οὕτως καὶ τὴν δι' εὐχῆς λόγου τοῦ παρ' αὐτοῦ εὐχαριστηθεῖσαν τροφήν, ἐξ ἧς αἷμα καὶ σάρκες κατὰ μεταβολὴν τρέφονται ἡμῶν, ἐκείνου τοῦ σαρκοποιηθέντος Ἰησοῦ καὶ σάρκα καὶ αἷμα ἐδιδάχθημεν εἶναι. Οἱ γὰρ ἀπόστολοι ἐν τοῖς γενομένοις ὑπ' αὐτῶν ἀπομνημονεύμασιν, ἃ καλεῖται Εὐαγγέλια, οὕτως παρέδωκαν ἐντετάλθαι αὐτοῖς· τὸν Ἰησοῦν λαβόντα ἄρτον εὐχαριστήσαντα εἰπεῖν· «Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἀνάμνησίν μου, τοῦτ' ἔστι τὸ σῶμά μου· καὶ τὸ ποτήριον ὁμοίως λαβόντα καὶ εὐχαριστήσαντα εἰπεῖν· Τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου», καὶ μόνοις αὐτοῖς μεταδοῦναι, ὅπερ καὶ ἐν τοῖς τοῦ Μίθρα μυστηρίοις παρέδωκαν γίνεσθαι μιμησάμενοι οἱ πονηροὶ δαίμονες· ὅτι γὰρ ἄρτος καὶ ποτήριον ὕδατος τίθεται ἐν ταῖς τοῦ μυουμένου τελεταῖς μετ' ἐπιλόγων τινῶν, ἢ ἐπίστασθε ἢ μαθεῖν δύνασθε» (Α'. Ἀπολ. 65—66).

Ἡ δεύτερη περιγραφὴ ἀναφέρεται εἰς τὴν κανονικὴν τελετὴν τῆς Θ. Εὐχαριστίας κατὰ τὰς κοινὰς συγκεντρώσεις τῶν Χριστιανῶν τὰς Κυριακάς, εἶναι δὲ ἡ ἑξῆς : «Καὶ τῇ τοῦ ἡλίου λεγομένῃ ἡμέρᾳ πάντων κατὰ πόλεις ἢ ἀγροὺς μενόντων ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνέλευσις γίνεται, καὶ τὰ ἀπομνημονεύματα τῶν Ἀποστόλων, ἢ τὰ συγγράμματα τῶν Προφητῶν ἀναγινώσκεται, μέχρις ἐγχωρεῖ. Εἶτα παυσαμένου τοῦ ἀναγινώσκοντος ὁ προεστὼς διὰ λόγου τὴν νουθεσίαν καὶ πρόκλησιν τῆς τῶν καλῶν τούτων μιμήσεως ποιεῖται. Ἔπειτα ἀνιστάμεθα κοινῇ πάντες καὶ εὐχὰς πέμπομεν· καί, ὡς προέφημεν, παυσαμένων ἡμῶν τῆς εὐχῆς ἄρτος προσφέρεται καὶ οἶνος καὶ ὕδωρ, καὶ ὁ προεστὼς εὐχὰς ὁμοίως καὶ εὐχαριστίας, ὅση δύναμις αὐτῷ, ἀναπέμπει, καὶ ὁ λαὸς ἐπευφημεῖ λέγων τὸ Ἀμήν, καὶ ἡ διάδοσις καὶ ἡ μετάληψις ἀπὸ τῶν εὐχαριστηθέντων ἑκάστῳ γίνεται, καὶ τοῖς οὐ παροῦσι διὰ τῶν διακόνων πέμπτεται. Οἱ εὐποροῦντες δὲ καὶ βουλόμενοι κατὰ προαίρεσιν ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ ὃ βούλεται δίδωσι, καὶ τὸ συλλεγόμενον παρὰ τῷ προεστῶτι ἀποτίθεται, καὶ αὐτὸς ἐπικουρεῖ ὀρφανοῖς τε καὶ χήραις, καὶ τοῖς διὰ νόσον ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν λειπομένοις, καὶ τοῖς ἐν δεσμοῖς οὖσι, καὶ τοῖς παρεπιδήμοις οὖσι ξένοις, καὶ ἁπλῶς πᾶσι

τοῖς ἐν χρείᾳ οὖσι κηδεμὼν γίνεται· τὴν δὲ τοῦ ἡλίου ἡμέραν κοινῇ πάντες τὴν συνέλευσιν ποιούμεθα, ἐπειδὴ πρώτη ἐστὶν ἡμέρα, ἐν ᾗ ὁ Θεὸς τὸ σκότος καὶ τὴν ὕλην τρέψας κόσμον ἐποίησε, καὶ Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ ἡμέτερος σωτὴρ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐκ νεκρῶν ἀνέστη· τῇ γὰρ πρὸ τῆς Κρονικῆς ἐσταύρωσαν αὐτόν, καὶ τῇ μετὰ τὴν κρονικήν, ἥτις ἐστὶν ἡλίου ἡμέρα, φανεὶς τοῖς ἀποστόλοις αὐτοῦ καὶ μαθηταῖς ἐδίδαξε ταῦτα, ἅπερ εἰς ἐπίσκεψιν καὶ ὑμῖν ἀνεδώκαμεν. (Α'. Ἀπολ. 67).

Συμφώνως πρὸς τὰς ἀφηγήσεις αὐτὰς ἡ Θ. Εὐχαριστία τελεῖται κανονικῶς τὸ πρωῒ ἑκάστης Κυριακῆς δηλ. κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐκτάκτως μετὰ τὸ βάπτισμα. Προηγεῖται τῆς Θ. Εὐχαριστίας ἀνάγνωσις περικοπῶν ἀπὸ τὰ ἀπομνημονεύματα τῶν Ἀποστόλων (Κ. Διαθήκη), ἢ τὰ συγγράμματα τῶν Προφητῶν (Π. Διαθήκη), κήρυγμα, προσευχαὶ διὰ τοὺς Χριστιανοὺς καὶ δι' ὅλον τὸν κόσμον καὶ ἐναλλάσσονται ἀσπασμοὶ (εἰρήνης) μεταξὺ ὅλων τῶν παρευρισκομένων εἰς τὴν συγκέντρωσιν Χριστιανῶν. Μετὰ ταῦτα ἀρχίζει ἡ ἀκολουθία τῆς Θ. Εὐχαριστίας. Ἄρτος καὶ οἶνος καὶ ὕδωρ φέρονται πρὸς τὸν Προεστῶτα — πιθανῶς ὑπὸ τοῦ κόσμου — καὶ τότε αὐτὸς ὑμνεῖ καὶ δοξολογεῖ τὸν Πατέρα τοῦ Σύμπαντος διὰ τοῦ Υἱοῦ του καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἀπαγγέλλει ἐπὶ τῶν στοιχείων (ἄρτου, οἴνου καὶ ὕδατος) αὐτοσχεδίους προσευχὰς καὶ εὐχαριστίας τῷ Θεῷ. Ἀκολούθως δὲ ὁ παρευρισκόμενος κόσμος ἐκφράζει τὴν συναίνεσίν του λέγων «Ἀμὴν» καὶ τότε ὁ ἄρτος καὶ οἶνος διανέμονται εἰς τοὺς παρευρισκομένους Χριστιανοὺς καὶ μεταφέρονται ὑπὸ τοῦ διακόνου εἰς τοὺς ἀπόντας.

Εἰς τὴν Θ. Εὐχαριστίαν ἐδικαιοῦντο νὰ λάβουν μέρος μόνον οἱ βαπτισμένοι, οἱ ὁποῖοι καὶ μετελάμβανον ἀμφοτέρων τῶν στοιχείων δηλ. ἄρτου καὶ οἴνου. Πίστις καὶ χριστιανικὴ ζωὴ ἦσαν ἀναγκαῖα προσόντα διὰ τὴν θ. κοινωνίαν. Ἡ Νηστεία δὲν ἀναφέρεται ὡς μέσον προπαρασκευῆς, ἀλλ' ἦτο εἰς κοινὴν χρῆσιν πρὸ τοῦ βαπτίσματος. Ἡ Θ. Εὐχαριστία ἐθεωρεῖτο ὅτι ἀποτελοῦσε τὸ κέντρον τῆς Χριστιανικῆς ζωῆς, διὸ καὶ ὤφειλαν ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ νὰ μεταλαμβάνουν τῆς θ. κοινωνίας.

Ἡ Θ. Εὐχαριστία ἱδρύθηκεν ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὸν Μυστικὸν Δεῖπνον, ἀλλ' ἔχομεν τύπον αὐτῆς εἰς τὸ Λευϊτ. XIV, 10, ὅπου ἡ προσφορὰ τῆς σεμιδάλεως ἡ γινομένη δι' ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐκαθαρίσθησαν ἐκ τῆς λέπρας ἦτο ὁ τύπος τοῦ ἄρτου εἰς τὴν Θ. Εὐχαριστίαν. Καὶ προσφέρεται εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Χριστοῦ. «Ὅτι μὲν οὖν καὶ ἐν ταύτῃ τῇ προφητείᾳ (Ἡσ. XXXIII, 13—20) περὶ τοῦ ἄρτου, ὃν παρέδωκεν ἡμῖν ὁ ἡμέτερος Χριστὸς ποιεῖν εἰς ἀνάμνησιν τοῦ τε σωματο-

ποιήσασθαι αὐτὸν διὰ τοὺς πιστεύοντας εἰς αὐτόν, δι' οὓς καὶ παθητὸς γέγονε· καὶ περὶ τοῦ ποτηρίου, ὃ εἰς ἀνάμνησιν τοῦ αἵματος αὐτοῦ παρέδωκεν εὐχαριστοῦντας ποιεῖν, φαίνεται» (Διάλ. 70). Ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς προσέφερε τὴν Θ. Εὐχαριστίαν εἰς ἀνάμνησιν τοῦ Πάθους του (Διάλ. 41, 70). Ἀποτελεῖ ἐπίσης ἀνάμνησιν τῆς σταυρώσεώς Του καὶ εὐκαιρίαν διὰ τὸν Χριστιανὸν νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Θεὸν διὰ τὴν δημιουργίαν τοῦ κόσμου καὶ τὴν ἀπολύτρωσιν. «Καὶ ἡ τῆς σεμιδάλεως δὲ προσφορά, ἡ ὑπὲρ τῶν καθαριζομένων ἀπὸ τῆς λέπρας προσφέρεσθαι παραδοθεῖσα, τύπος ἦν τοῦ ἄρτου τῆς εὐχαριστίας, ὃν εἰς ἀνάμνησιν τοῦ πάθους οὗ ἔπαθεν ὑπὲρ τῶν καθαιρομένων τὰς ψυχὰς ἀπὸ πάσης πονηρίας ἀνθρώπων, Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Κύριος ἡμῶν παρέδωκε ποιεῖν, ἵνα ἅμα τε εὐχαριστῶμεν τῷ Θεῷ ὑπέρ τε τοῦ τὸν κόσμον ἐκτικέναι σὺν πᾶσι τοῖς ἐν αὐτῷ διὰ τὸν ἄνθρωπον,καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀπὸ τῆς κακίας, ἐν ᾗ γεγόνομεν, ἠλευθερωκέναι ἡμᾶς, καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας καταλελυκέναι τελείαν κατάλυσιν διὰ τοῦ παθητοῦ γενομένου κατὰ τὴν βουλὴν αὐτοῦ» (Διάλ. 41, πρβλ. 70, 117, Α΄. Ἀπολ. 66).

Διὰ τοῦ ἄρτου καὶ οἴνου μεταδίδονται πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Ὑπάρχει δὲ πραγματικὴ παρουσία τοῦ Χριστοῦ εἰς τὰ στοιχεῖα τῆς Θ. Εὐχαριστίας. Ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος δὲν εἶναι συνήθως ἄρτος καὶ οἶνος ἀλλ' εἶναι τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ παραλληλισμοῦ, τὸν ὁποῖον φέρνει μεταξὺ τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῆς τελετῆς τοῦ Δείπνου. «Ἀλλ' ὃν τρόπον διὰ λόγου Θεοῦ σαρκοποιηθεὶς Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, καὶ σάρκα καὶ αἷμα ὑπὲρ σωτηρίας ἡμῶν ἔσχεν οὕτως καὶ τὴν δι' εὐχῆς λόγου τοῦ παρ' αὐτοῦ εὐχαριστηθεῖσαν τροφήν..... ἐκείνου τοῦ σαρκοποιηθέντος Ἰησοῦ καὶ σάρκα καὶ αἷμα ἐδιδάχθημεν εἶναι» (Α΄. Ἀπολ. 66 καὶ Β΄. Ἀπολ. 10). Ἐὰν δὲ δι' ὅσων λέγει περὶ τοῦ ἄρτου καὶ οἴνου καὶ τῆς σημασίας αὐτῶν ἐννοεῖ μετουσίωσιν τῶν στοιχείων αὐτῶν ἢ συνύπαρξιν ἢ ὅτι εἶναι ἁπλᾶ σύμβολα τοῦ σώματος καὶ αἵματος, αὐτὸ δὲν καθορίζεται σαφῶς ὑπὸ τοῦ σχετικοῦ χωρίου. Δὲν ἐγείρει τὴν ἐρώτησιν τοῦ ἀκριβοῦς τρόπου τῆς παρουσίας, ἀλλὰ περιορίζεται ἁπλῶς εἰς τὸ νὰ τονίσῃ ὅτι ὁ ἄρτος καὶ οἶνος δὲν εἶναι συνήθης ἄρτος καὶ οἶνος, ἀλλ' εἶναι σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ, ἀποκλείων οὕτως οἱανδήποτε θεωρίαν ἢ ὑπόθεσιν ὅτι ὁ ἄρτος καὶ οἶνος συμβολίζουν τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Πρέπει νὰ σημειώσωμεν ἐπίσης ὅτι ὁ Ἰουστῖνος τονίζει μᾶλλον τὴν προσφορὰν καὶ τὴν εὐχαριστίαν διότι ἦτο ἐντολὴ τοῦ Χριστοῦ παρὰ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ ἄρτου καὶ οἴνου. Ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ἄρτου καὶ οἴνου εἰς σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ, λαμβάνει μέρος, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, τὴν ὥραν καθ' ἣν ὁ προεστὼς εὐ-

λογεῖ αὐτὰ μὲ τὰς λέξεις τῆς προσευχῆς, ἥτις ὀφείλει τὴν προέλευσίν της εἰς τὸν Χριστόν. Δὲν φαίνεται νὰ εἰσηγῆται οἱανδήποτε ἐπίκλησιν. Ὁ Ἰησοῦς εἶναι παρὼν εἰς τὰ καθαγιαζόμενα στοιχεῖα ὄχι μόνον κατὰ τὴν ὥραν τῆς τελετῆς ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι στέλλονται αὐτὰ πρὸς τοὺς ἀπουσιάζοντας πιστούς, ὥστε νὰ μετάσχουν καὶ αὐτοὶ τῶν ἀγαθῶν, ἅτινα προσφέρονται δι' αὐτῶν. Τὰ ἀγαθὰ δὲ διὰ τοὺς πιστούς, οἵτινες δέχονται τὴν Θ. Εὐχαριστίαν, εἶναι πνευματικὴ θρέψις καὶ ἀλλαγὴ εἰς τὰ σώματά των. Ἡ χάρις τοῦ Χριστοῦ ἐπέρχεται ἐπ' αὐτῶν καὶ ἡ λύτρωσις τῶν πιστῶν συμπληροῦται διὰ τῆς θ. κοινωνίας.

Ἕνα ἄλλον ἐρώτημα, τὸ ὁποῖον προκύπτει εἶναι ἐὰν ὁ Ἰουστῖνος ἐθεώρει τὴν Θ. Εὐχαριστίαν ὡς θυσίαν. Πρὶν ν' ἀπαντήσωμεν εἰς τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν καλὸν εἶναι νὰ ἴδωμεν τί γενικῶς διδάσκει διὰ τὰς θυσίας. Εἰς τὸν Διάλογον γράφει : «Πάντας οὖν, οἳ διὰ τοῦ ὀνόματος τούτου θυσίας, ἃς παρέδωκεν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς γίνεσθαι, τουτέστιν ἐπὶ τῇ εὐχαριστίᾳ τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ ποτηρίου, τὰς ἐν παντὶ τόπῳ τῆς γῆς γενομένας ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν, προλαβὼν ὁ Θεός, μαρτυρεῖ εὐαρέστους ὑπάρχειν αὐτῷ. Τὰς δὲ ὑφ' ὑμῶν καὶ δι' ἐκείνων ὑμῶν τῶν ἱερέων γινομένας ἀπαναίνεται, λέγων· «Καὶ τὰς θυσίας ὑμῶν οὐ προσδέξομαι ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν· διότι ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου ἕως δυσμῶν τὸ ὄνομά μου δεδόξασται, λέγει, ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὑμεῖς δὲ βεβηλοῦτε αὐτό.» Καὶ μέχρι νῦν φιλονεικοῦντες λέγετε ὅτι τὰς μὲν ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐπὶ τῶν ἐκεῖ τότε οἰκούντων Ἰσραηλιτῶν καλουμένων θυσίας οὐ προσδέχεται ὁ Θεός, τὰς δὲ διὰ τῶν ἐν τῇ διασπορᾷ τότε δὴ ὄντων ἀπὸ τοῦ γένους ἐκείνου ἀνθρώπων εὐχὰς προσίεσθαι αὐτὸν εἰρηκέναι, καὶ τὰς εὐχὰς αὐτῶν θυσίας καλεῖν, ὅτι μὲν οὖν καὶ εὐχαὶ καὶ εὐχαριστίαι, ὑπὸ τῶν ἀξίων γινόμεναι, τέλειαι μόναι καὶ εὐάρεστοί εἰσι τῷ Θεῷ θυσίαι, καὶ αὐτός φημι· ταῦτα γὰρ μόνα καὶ Χριστιανοὶ παρέλαβον ποιεῖν, καὶ ἐπ' ἀναμνήσει δὲ τῆς τροφῆς αὐτῶν ξηρᾶς τε καὶ ὑγρᾶς, ἐν ᾗ καὶ τοῦ πάθους, ὃ πέπονθε δι' αὐτοὺς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, μέμνηνται» (Διάλ. 117). Καὶ πάλιν «. . .οὕτως ἡμεῖς οἱ διὰ τοῦ Ἰησοῦ ὀνόματος, ὡς εἷς ἄνθρωπος πιστεύσαντες εἰς τὸν ποιητὴν τῶν ὅλων Θεὸν διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ πρωτοτόκου αὐτοῦ Υἱοῦ, τὰ ρυπαρὰ ἱμάτια, τουτέστι τὰς ἁμαρτίας, ἀπημφιεσμένοι, πυρωθέντες διὰ τοῦ λόγου τῆς κλήσεως αὐτοῦ, ἀρχιερατικὸν τὸ ἀληθινὸν γένος ἐσμὲν τοῦ Θεοῦ, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς μαρτυρεῖ, εἰπὼν ὅτι ἐν παντὶ τόπῳ ἐν τοῖς ἔθνεσι θυσίας εὐαρέστους αὐτῷ καὶ καθαρὰς προσφέροντες. Οὐ δέχεται δὲ παρ' οὐδενὸς θυσίας ὁ Θεός, εἰμὴ διὰ τῶν ἱερέων αὐτοῦ» (Διάλ. 116). Εἰς τὴν πρώτην δὲ Ἀπολογίαν λέγει ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι : «ἀνενδεὴς αἱμάτων καὶ

σπονδῶν καὶ θυμιαμάτων..... (μόνην ἀξίαν αὐτοῦ τιμὴν ταύτην παραλαβόντες, τὸ τὰ ὑπ' ἐκείνου εἰς διατροφὴν γενόμενα, οὐ πυρὶ δαπανᾶν, ἀλλ' ἑαυτοῖς καὶ τοῖς δεομένοις προσφέρειν, ἐκείνῳ δὲ εὐχραίστους ὄντας, διὰ λόγυο πομπὰς καὶ ὕμνους πέμπειν) ὑπέρ τε τοῦ γεγονέναι» (Α'. Ἀπολ. 13). Διὰ τῶν χωρίων αὐτῶν ὁ Ἰουστῖνος ἀπορρίπτει τὰς ὑλικὰς θυσίας, τὰς προσφερομένας ὑπὸ Ἰουδαίων καὶ Ἐθνικῶν, χωρὶς νὰ ἀπορρίπτῃ ὅλα τὰ εἴδη τῶν θυσιῶν. Εἶναι ἐντελῶς σαφὴς ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ. Ὁ Θεὸς δέχεται τὰς ἀναιμάκτους θυσίας, δηλ. τὰς προσευχὰς καὶ τὰς εὐχαριστίας, αἵτινες προσφέρονται αὐτῷ ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν πρὸς δόξαν τοῦ ὀνόματός Του. Ἀλλὰ καὶ ἐξ ὅλων τῶν ἀναιμάκτων θυσιῶν, ἐκείνη ἡ ὁποία τὸν εὐχαριστεῖ πραγματικὰ εἶναι ἡ Θ. Εὐχαριστία. Οὕτως ἡ Θ. Εὐχαριστία θεωρεῖται θυσία, ἀλλὰ πνευματικὴ θυσία, εὐχαριστία προσφερομένη διὰ τοῦ ἄρτου καὶ οἴνου. Ὅτι ἡ Θ. Εὐχαριστία ἔχει θυσιαστικὸν χαρακτῆρα τὸ ἀποδεικνύει ἀπὸ τὸν Μαλ. Ι, 10—12, ὅπου προλέγεται ὅτι οἱ Χριστιανοὶ εἰς ὅλα τὰ μέρη θὰ προσφέρουν ἀναιμάκτους θυσίας δηλ. τὸν ἄρτον καὶ τὸν οἶνον τῆς Θ. Εὐχαριστίας. «Ὅθεν περὶ μὲν τῶν ὑφ' ὑμῶν τότε προσφερομένων θυσιῶν λέγει ὁ Θεός, ὡς προέφην, διὰ Μαλαχίου, ἑνὸς τῶν δώδεκα· «Οὐκ ἔστι θέλημά μου ἐν ὑμῖν, λέγει. Κύριος· καὶ τὰς θυσίας ὑμῶν οὐ προσδέξομαι ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν· διότι ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου ἕως δυσμῶν τὸ ὄνομά μου δεδόξασται ἐν τοῖς ἔθνεσι καὶ ἐν παντὶ τόπῳ θυμίαμα προσφέρεται τῷ ὀνόματί μου καὶ θυσία καθαρά, ὅτι μέγα τὸ ὄνομά μου ἐν τοῖς ἔθνεσι, λέγει Κύριος, ὑμεῖς δὲ βεβηλοῦτε αὐτό». Περὶ δὲ τῶν ἐν παντὶ τόπῳ ὑφ' ἡμῶν τῶν ἐθνῶν προσφερομένων αὐτῷ θυσιῶν, τουτέστι τοῦ ἄρτου τῆς εὐχαριστίας καὶ τοῦ ποτηρίου ὁμοίως τῆς εὐχαριστίας, προλέγει τότε, εἰπὼν καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ δοξάζειν ἡμᾶς, ὑμᾶς δὲ βεβηλοῦν. (Διάλ. 41).

Σημειοῦμεν ἐν τέλει ὅτι ἡ λέξις θυσία χρησιμοποιεῖται πέντε φορὰς ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν Θ. Εὐχαριστίαν. (Διάλ. 41, 117, 118).

ΑΝΘΙΜΟΣ ΧΡ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
Θεολόγος.

ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ

ΤΜΗΜΑ Α'.

Ο ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ ΚΑΙ Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ

ΕΝ ΤΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ περὶ τοῦ ὁποίου διάφοροι μέχρι τοῦδε ἐξηνέχθησαν γνῶμαι εἶναι καὶ τὸ θέμα περὶ τοῦ βίου τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Πολλὰ ἐγράφησαν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου καὶ πλεῖστα ἐγένοντο σχόλια ἐπὶ τοῦ ἀκατεργάστου ὑλικοῦ τῆς πρώτης βιογραφίας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ αὐτοῦ Πατρός. Ἐν τούτοις ὅμως δὲν κατέστη δυνατὴ ἡ ἐπίλυσις ὡρισμένων προβλημάτων, ὅπως τὸ περὶ τοῦ χρόνου τῆς τε γεννήσεως καὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Οὔτε καὶ ἐπετεύχθη ἡ ἐξαγωγὴ ὁριστικῶν συμπερασμάτων περὶ ζητημάτων ἀφορώντων τήν τε ζωὴν καὶ τὴν συγγραφικὴν δρᾶσιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ αὐτοῦ συγγραφέως. Αὐτὸ δύναται καὶ πρέπει νὰ ἀποδοθῇ ὄχι μόνον εἰς τὰς πολὺ περιωρισμένας πληροφορίας, τὰς ὁποίας ἔχομεν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν διαφωνίαν, ἡ ὁποία παρατηρεῖται εἰς τὰ συγγράμματα ἐκείνων, οἵτινες εἴτε ἀμέσως εἴτε ἐμμέσως ἐξήτασαν τὰ περὶ τοῦ βίου τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ.

Εἶναι δύσκολον, λοιπόν, δι' ἐκεῖνον ὅστις ἐπιθυμεῖ νὰ γνωρίσῃ περισσότερα περὶ τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεως αὐτοῦ, νὰ ἱκανοποιηθῇ ἀπὸ τὰς γενομένας μέχρι τοῦδε ὑπὸ τῶν βιογράφων του ἐκθέσεις. Τὸ ζήτημα ὅθεν, τὸ ὁποῖον ἀναφύεται λόγῳ τῆς διαφωνίας τῶν βιογράφων εἰς πολλὰ σημεῖα δημιουργεῖ πλείστας ὅσας σοβαρὰς δυσκολίας. Δυσχεραίνει τὴν ἐπίλυσιν σπουδαίων προβλημάτων, ὡς περὶ τοῦ τόπου καὶ χρόνου τῆς συγγραφῆς τῶν διαφόρων συγγραμμάτων του. Διότι ἀβεβαιότης περὶ τὰ τοῦ βίου τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ καθιστᾷ δύσκολον τὸν ἀκριβῆ καθορισμὸν τοῦ τε χρόνου καὶ τοῦ τόπου, ὡς καὶ τῶν συνθηκῶν ὑπὸ τὰς ὁποίας συνεγράφησαν τὰ συγγράμματα αὐτοῦ.

Καίτοι ἡ ἐποχή, καθ' ἣν ἔζησεν ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, τελευταῖον τέταρτον τοῦ 7ου καὶ πρῶτον ἥμισυ τοῦ 8ου αἰῶνος, δὲν εἶναι ἡ τῶν πρώτων αἰώνων, ἐν τούτοις αἱ πληροφορίαι, τὰς ὁποίας ἔχομεν διὰ μέσου τῶν αἰώνων περὶ τοῦ βίου αὐτοῦ εἶναι περιωρισμέναι καὶ ἀβέβαιοι. Μερικοὶ σύγχρονοί του καὶ ὀλίγοι μεταγενέστεροι αὐτοῦ χρονογράφοι ἀναφέρουν τὰ περὶ τοῦ βίου του τόσον μόνον, ἐφ' ὅσον συνδέεται τὸ ὄνομα

αὐτοῦ μὲ τὰ γεγονότα τῆς εἰκονομαχίας. Οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν κατέρχεται εἰς λεπτομερῆ ἔκθεσιν τῶν ἀφορώντων τὸν βίον αὐτοῦ καὶ τὴν συγγραφὴν τῶν συγγραμμάτων του. Ἁπλῶς ὅλοι ἀναφέρουν τὴν συμμετοχήν του εἰς τὰς περὶ τῶν εἰκόνων ἔριδας διὰ τῆς συγγραφῆς συγγραμμάτων ἐναντίον ἐκείνων οἱ ὁποῖοι κατεπολέμουν τὴν προσκύνησιν τῶν ἱερῶν εἰκόνων. (1)

Ἡ ἀξιοσημείωτος αὐτὴ ἄγνοια τῶν τε συγχρόνων,ὡς καὶ τῶν μεταγενεστέρων τῷ Ἰωάννῃ τῷ Δαμασκηνῷ χρονογράφων καὶ ἱστορικῶν,περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς συγγραφικῆς αὐτοῦ δράσεως δυνατὸν πρὸς στιγμήν,νὰ ἐπισκιάσῃ τὴν ἰδιαιτέραν τιμὴν ὡς καὶ τὴν μεγάλην σημασίαν καὶ σπουδαιότητα, τὴν ὁποίαν ἕνα μέγα μέρος τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου ἀποδίδει εἰς αὐτὸν καὶ τὰ συγγράμματά του. Ἐὰν ὅμως ἐξετασθῶσιν οἱ διάφοροι λόγοι καὶ τὰ βαθύτερα αἴτια, διὰ τὰ ὁποῖα ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς παρέμεινε κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἄγνωστος εἴς τε τοὺς συγχρόνους καὶ τοὺς μεταγενεστέρους αὐτοῦ χρονογράφους καὶ ἱστορικοὺς τότε ἀναμφιβόλως θὰ ἀναγνωρισθῇ, ὅτι αἱ ἐκ τῆς σιωπῆς ἐκείνων, διατυπούμεναι ἀμφιβολίαι δὲν εἶναι καὶ τόσον ἰσχυραί, ὥστε νὰ μειώσουν τὴν σπουδαιότητα αὐτοῦ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἐν γένει καὶ ἰδιαιτέρως διὰ τὴν Ὀρθόδοξον Ἀνατολικήν.

Οἱ λόγοι οἱ ὁποῖοι συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ παραμείνῃ ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς καὶ τὰ συγγράμματα αὐτοῦ ἄγνωστα μεταξὺ τῶν συγχρόνων καὶ τῶν ἀμέσως μεταγενεστέρων αὐτοῦ πρέπει νὰ ἀποδοθῶσι : 1ον) εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι ἔζησεν εἰς ἐποχὴν παρακμῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς φιλολογίας, ὁπότε ὁ λαὸς καὶ οἱ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀξιωματοῦχοι εἰς τὴν Βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν παρέμενον πιστοὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν Πατέρων τῶν πρώτων αἰώνων καὶ δὴ τῶν Πατέρων τοῦ Χρυσοῦ λεγομένου αἰῶνος διὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Φιλολογίαν. (Ὁ 4ος καὶ ὁ 5ος αἰών). Πάντες σχεδὸν ἐδείκνυον ἀδιαφορίαν πρὸς κάθε νέαν διδασκαλίαν, θεωροῦντες αὐτὴν ὡς ἀποστασίαν ἀπὸ τὴν παράδοσιν καὶ τὴν πίστιν τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. 2ον) Εἰς τὴν κατάληψιν ὅλης σχεδὸν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς ὑπὸ τῶν Ἀράβων κατὰ τὴν ἐποχήν, καθ' ἣν ἔζησεν ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός. 3ον) Εἰς τὴν ὕπαρξιν ἑνὸς διώκτου αὐτοκράτορος εἰς τὸν θρόνον τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Λέοντος Ἰσαύρου, ὅ-
εἰς τὸν θρόνον τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, τοῦ Λέοντος Ἰσαύρου, ὅσ-

1. **Πατριάρχης Νικηφόρος Ε. Π. Μ. 100, 1120.**
Θεοφάνης Ε. Π. Μ. 108, 824, 840, 841.
Γ. Κεδρηνὸς Ε. Π. Μ. 121, 876—877.

τις ἤθελεν ὁπωσδήποτε νὰ ἐπιβάλῃ τὴν αὐτοκρατορικὴν αὐτοῦ γνώμην εἰς τὰ θεολογικὰ ζητήματα. Κατὰ τὴν ἐποχήν, ὅθεν, καθ' ἣν ἔζησεν ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἡ Ἐκκλησία ἐν τῇ Ἀνατολῇ εὑρίσκετο εἰς δύσκολον καὶ λίαν ἐπικίνδυνον θέσιν, ὑφισταμένη ἀρκετὰς δοκιμασίας καὶ ἀντιμετωπίζουσα δύο μεγάλους καὶ ἰσχυροὺς ἀντιπάλους. (2)

Ὁ πρῶτος ἦτο ἡ νεοεμφανισθεῖσα Μωαμεθανικὴ θρησκεία. Ἡ θρησκεία αὕτη διεδόθη ταχέως μεταξὺ τῶν ἀραβικῶν φυλῶν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ὅμως τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, ἤρχισε νὰ ἐξαπλοῦται καὶ διαδίδεται εἰς τὴν ἐκχριστιανισμένην ἤδη Ἀνατολὴν καὶ διὰ μέσου τῶν ἰσχυρῶν αὐτῆς ὑποστηρικτῶν νὰ ἐπιβάλληται εἰς τοὺς Χριστιανοὺς κατοίκους. (3) Ὁ δεύτερος ἀντίπαλος ἦτο ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Λέ-

2. Ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Δ. Σ. Μπαλᾶνος εἰς τὸ σύγγραμμά του : «Οἱ Βυζαντινοὶ Ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς ἀπὸ τοῦ 800 μέχρι τοῦ 1453», Ἀθῆναι 1951, ἀποδίδει εἰς ἐσωτερικοὺς καὶ ἐξωτερικοὺς λόγους τὴν δημιουργίαν μιᾶς τοιαύτης καταστάσεως. Εἰς τοὺς ἐξωτερικοὺς λόγους τάσσει τὰς συνεχεῖς κατὰ τῆς χώρας ἐπιδρομὰς τῶν βαρβάρων καὶ τὴν συνεπείᾳ τούτων διείσδυσιν Ἀνατολικῶν στοιχείων. Πλείονες ὅμως καὶ σοβαρώτεροι ἦσαν οἱ ἐσωτερικοὶ λόγοι, εἰς οὓς ὁ κ. Μπαλᾶνος συναριθμεῖ τὴν ὑπερβολικὴν εἰς τὸ γράμμα προσήλωσιν, τὸ αὐξηθὲν σὺν τῷ χρόνῳ κράτος τοῦ μοναχικοῦ πνεύματος, τὴν εἰς τὸν θεολογικὸν στίβον αὐθαίρετον εἰσόρμησιν εἴδους τινος «αὐτοκρατορικῆς θεολογίας» μάλιστα δὲ πάντων τὸ δημιουργῆσαν μόνιμον παράδοσιν δέος πρὸς τὸ ὕψιστον κῦρος τῶν μεγάλων διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας, πρὸ τοῦ ὁποίου θεολόγος ὡς ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς προέβαινεν εἰς τὴν διαρρήδην ὁμολογίαν «ἐρῶ τοιγαροῦν ἐμὸν οὐδέν». Κοινὴ Θεολογικὴ γνώμη εἶχε κρατήσει, ὅτι ἡ δημιουργικὴ θεολογικὴ μεγαλοφυΐα τῶν Πατέρων εἶχεν ἐξαντλήσει ὁλόκληρον τὸ περιεχόμενον τῆς Θεολογίας.

3. Ὁ Βυζαντινολόγος κ. Φ. Χ. Μάρσαλλ, κάμει τὰς ἀκολούθους ἀξιοσημειώτους παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς ἐπιδράσεως, τὴν ὁποίαν ἔσχεν ἡ Ἀραβικὴ ἐπιδρομὴ ἐπὶ τῆς Βυζαντινῆς Φιλολογίας : «The first period from the early years of the fourth century to the beginning of the seventh century is essentially the period of transition from the culture of the ancient world to the distinctively Christian civilization of the Byzantine Empire... It is followed by a gap in the litetary history of some 200 years (A. D. 650—850). The Empire was fighting its life an death struggle with Arab invaders and the early Caliphate : Africa, Egypt, and Syria were lost to the infidel... Men wielded the sword and not the pen. The literature of the Iconoclasts

ων ὁ Ἴσαυρος, ὁ ὁποῖος διὰ τῶν ἀστόχων ἐπεμβάσεών του εἰς ζητήματα καθαρῶς ἐκκλησιαστικά, τὰ ὁποῖα ἦσαν ἔξω τῆς ἰδικῆς του δικαιοδοσίας καὶ τῆς διανοητικῆς του ἱκανότητος, ἐδημιούργησεν εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας μεγάλας ταραχάς. Ὁ Χριστιανικὸς κόσμος τοῦ Βυζαντίου καὶ δὴ ὁ λαὸς τῆς Βασιλευούσης διῃρέθη εἰς δύο ἀντιμαχόμενα στρατόπεδα καὶ μόλις μετὰ πάροδον ἀρκετῶν δεκαετηρίδων κατέπαυσε τελείως ὁ ἀγών, τοῦ ὁποίου κύριος συντελεστὴς καὶ ἐμψυχωτὴς ὑπῆρξε Λέων ὁ Ἴσαυρος, καὶ οὕτω εἰρήνευσεν ἥ τε Ἐκκλησία καὶ τὸ Βυζάντιον.

Εἰς μίαν τοιαύτην ἐποχὴν ἔζησεν ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός. Διὸ καὶ ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς πολλὰς πληροφορίας, τὰς ὁποίας ἔχομεν διὰ τοὺς προγενεστέρους αὐτοῦ Ἕλληνας Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας καὶ κυρίως δι' ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἔζησαν κατὰ τοὺς πρώτους πέντε αἰῶνας αἱ πληροφορίαι περὶ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ εἶναι ἐλάχισται. Ἡ παρατηρουμένη διαφορὰ θὰ πρέπει νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὴν σπουδαιότητα τῶν χρόνων κατὰ τοὺς ὁποίους πολλοὶ τῶν προγενεστέρων τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ἔζησαν. Ἦτο ἐποχὴ καθ' ἣν ἡ Ἐκκλησία ἀντεμετώπιζε παντοειδεῖς αἱρέσεις καὶ διεξήγαγε μεγάλους καὶ σφοδροὺς ἀγῶνας, ὅπως διατηρήσῃ ἀλώβητον τὴν πίστιν αὐτῆς πρὸ τοῦ διαρκῶς ὀγκουμένου πλήθους τῶν ποικιλομόρφων αἱρέσεων. Ἡ συμβολὴ τῶν Πατέρων ἐκείνων εἰς τοὺς ἀγῶνας τῆς Ἐκκλησίας εἴτε διὰ τῶν εἰδικῶν συγγραφῶν των εἴτε διὰ τῆς συμμετοχῆς αὐτῶν εἰς τὰς διαφόρους Συνόδους δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀγνοηθῇ ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν τῆς ἐποχῆς καὶ τῶν ἀμέσως μεταγενεστέρων. Αἱ ποικίλου θεολογικοῦ περιεχομένου ἐπιστημονικαὶ συγγραφαί των, ἡ σύνδεσις τοῦ ὀνόματος αὐτῶν μὲ τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους, ἡ παρουσία των εἰς τοὺς τόπους ὅπου ἔλαβον χώραν αἱ κυριώτεραι θρησκευτικαὶ διενέξεις καὶ ἡ συμμετοχή των εἰς αὐτάς, κατέστησαν αὐτοὺς προσωπικότητας, μεγάλας φυσιογνωμίας. Διὸ καὶ εἵλκυσαν τὴν προσοχὴν τῶν τε συγχρόνων αὐτῶν καὶ τῶν μεταγενεστέρων χρονογράφων καὶ ἱστορικῶν.

Παρόμοιον τί δὲν συμβαίνει καὶ μὲ τὸν Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνὸν καὶ τὴν ἐποχήν του. Εἶναι, ὡς ἤδη ἐλέχθη,, μία περίοδος ἀδιαφορίας διὰ κάθε νέαν διδασαλίαν. Ἐποχὴ καθ' ἣν ἐπικρατεῖ τὸ πνεῦμα τῆς ἀποκλει-

---

has perished, and even from the side of the defenders of the icons, apart from theological writings, we have only the world cronicles which were produced within the shelter of the monasteries».

Norman H. Baynes and H. St. L. Moss, Byzantium, Oxford 1949 Ch. VIII pp. 221, 224.

στικῆς προσκολλήσεως εἰς τὰ διδάγματα τοῦ παρελθόντος. (4) Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τῆς παρακμῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Φιλολογίας καὶ μακρὰν τῆς Κων)πόλεως, τοῦ κέντρου αὐτοῦ τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, ὅπου τὰ σπουδαιότερα τῶν Ἐκκλησιαστικῶν γεγονότων ἐξετυλίσσοντο, ἀναφαίνεται εἰς τὴν Δαμασκὸν τῆς Συρίας ἡ φαεινὴ μορφὴ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Ζῇ οὗτος ὑπὸ τὸν ζυγὸν ἑνὸς ξένου καὶ βαρβάρου κατακτητοῦ καὶ ἀγωνίζεται μετὰ τῶν λοιπῶν Χριστιανῶν κατοίκων τῆς Δαμασκοῦ διὰ τὴν διατήρησιν τῆς πίστεως τῶν Πατέρων, τῆς Ὀρθοδόξου Διδασκαλίας.

Εἶναι ἀναμφίβολον, ὅτι ἐὰν δὲν ἀνεφύετο ἡ περὶ τῶν εἰκόνων ἔρις, ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, θὰ ἦτο τελείως ἄγνωστος εἰς τοὺς συγχρόνους αὐτοῦ καὶ θὰ παρέμενεν ἄγνωστος ἐπὶ τρεῖς τὸ ὀλιγώτερον αἰῶνας μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ τ.ἔ. μέχρι τοῦ 11ου ἢ 12ου αἰῶνος. Διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην Χριστιανοὶ διδάσκαλοι καὶ σοφοί, ὡς καὶ διάφοροι Σύνοδοι ἐπελήφθησαν τῆς μελέτης τῶν κυριωτέρων αὐτοῦ συγγραμμάτων καὶ διετύπωσαν τὰς ἀπόψεις των ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν, τὰς ὁποίας ἐκεῖνος διεχάραξεν. (5)

---

4. Ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Δ. Σ. Μπαλᾶνος παρατηρεῖ, ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τόσον ἡ δογματικὴ ὅσον καὶ ἡ ἑρμηνευτικὴ ἀνάπτυξις περιωρίσθη εἰς τὴν συστηματικὴν ἔκθεσιν, ἐπεξεργασίαν, διασκευὴν καὶ σύναψιν τῶν ἤδη θεολογηθέντων, παρέκκλισις ἀπὸ τῶν ὁποίων ἐθεωρεῖτο ὡς καταδικαστέα ἀποστασία. Κατὰ τὸν κ. Μπαλᾶνον, εἰς τὴν ἀντίληψιν ταύτην πολὺ συνετέλεσεν ὁ ιθ´ κανὼν τῆς ἐν Τρούλλῳ Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου (692), ὅστις ὥρισεν : «Εἰ γραφικὸς ἀνακινηθείη λόγος, μὴ ἄλλως τοῦτον ἑρμηνευέτωσαν ἢ ὡς ἂν οἱ τῆς Ἐκκλησίας φωστῆρες καὶ διδάσκαλοι διὰ τῶν οἰκείων συγγραμμάτων παρέθεντο· καὶ μᾶλλον ἐν τούτοις εὐδοκιμείτωσαν ἢ λόγους οἰκείους συντάσσοντες, ἵνα μή, ἔστιν ὅτε, πρὸς τοῦτο ἀπόρως ἔχοντες, ἀποπίπτοιεν τοῦ προσήκοντος».

Δ. Σ. Μπαλάνου, ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 8.

Δ. Σ. Μπαλάνου, Πατρολογία, Ἀθῆναι 1930, σελ. 506—507.

5. Τὰ συγγράμματα τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ἐπισήμως ἐχρησιμοποιήθησαν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἐμμ. Κομνηνοῦ (1156—1170) εἰς τὰς δύο Συνόδους, αἵτινες συνεκλήθησαν ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην καὶ ἐξήτασαν τὴν ἔννοιαν τῶν ρητῶν : «Σὺ ὁ προσφέρων καὶ προσφερόμενος καὶ προσδεχόμενος», καὶ «Ὁ πατήρ μου μείζων μου ἐστί».

Ε. Π. Μ. Τ. 140. 157, 176, 208, 217.

Εἰς τὴν Δύσιν, σχεδὸν κατὰ τὴν ἰδίαν ἐποχήν, ὁ Πάπας Εὐγένιος ὁ 3ος

Ἡ περὶ τῶν εἰκόνων ἔρις κατέστησε τὸν Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνὸν γνωστὸν εἰς τὸν χριστιανικὸν κόσμον ἐντός τε καὶ ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς Παλαιστίνης καὶ ἰδίᾳ εἰς τοὺς ἐν Κων)πόλει Ἐκκλησιαστικοὺς κύκλους. Διὸ καὶ ἡ Ζ΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (787), ἐκτιμῶσα τὴν πλήρη συμμετοχὴν αὐτοῦ εἰς τὰς περὶ τῶν εἰκόνων ἔριδας, διὰ τῆς συγγραφῆς τῶν περιφήμων ἀπολογητικῶν του λόγων πρὸς ὑποστήριξιν τῆς προσκυνήσεως τῶν εἰκόνων, ἀνεκήρυξεν αὐτὸν «κήρυκα τῆς ἀληθείας». (6)

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ὅμως ταύτης μέχρι τοῦ 11ου αἰῶνος, ἡ περὶ τὸν Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνὸν ἄγνοια τῶν Ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων συνεχίζεται. Μόλις δὲ μετὰ τέσσαρας αἰῶνας τιμᾶται οὗτος διὰ τοῦ ἐπωνύμου τοῦ διδασκάλου τῆς Ἐκκλησίας.

Οἱ λόγοι διὰ τοὺς ὁποίους ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς δὲν προσείλκυσε τὴν προσοχὴν τῶν μεταγενεστέρων του Ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων, ἐπὶ τέσσαρας ὁλοκλήρους αἰῶνας, παρέμεινε δὲ σχεδὸν ἄγνωστος εἰς αὐτούς, πρέπει νὰ ἀποδοθοῦν καὶ πάλιν εἰς τὴν παρακμὴν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Φιλολογίας καὶ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην. Καίτοι ἡ ἔρευνα τῆς ἀπὸ τοῦ 9ου αἰῶνος Ἐκκλησιαστικῆς Φιλολογίας μαρτυρεῖ, ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἡ αὐτὴ στασιμότης ὡς καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ καὶ τοὺς πρὸ αὐτοῦ. Ἂν δ᾽ αὕτη δὲν ἀπετέλεσε συνέχειαν τοῦ χρυσοῦ Χριστιανικοῦ αἰῶνος διὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Γραμματολογίαν, ἀνεπτύχθησαν ὅμως τὰ Θεολογικὰ Γράμματα κατὰ τὴν περίοδον ταύτην καὶ ἀνεφάνησαν σπουδαῖοι Ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς, οἷοι ὁ ἱερὸς Φώ-

---

ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Βουργούνδιον τῆς Πίζης, Καθηγητὴν τοῦ Δικαίου ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Βουλώνης, νὰ μεταφέρῃ τὸ σύγγραμμα τοῦ Ἰ. τοῦ Δαμασκηνοῦ «Ἔκδοσις ἀκριβὴς τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως», εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν. Ἡ μετάφρασις ἐγένετο κατὰ τὸ 1150. Ἐκεῖνος δ᾽ ὅστις πρῶτος ἐπωφελήθη τῆς μεταφράσεως ταύτης, χρησιμοποιήσας αὐτὴν ὡς πηγὴν εἰς τὴν συγγραφὴν τοῦ ἔργου του «Sententiarum, Libri Quatuor» ἦτο ὁ Πέτρος Λομβάρδος, θεολόγος τῆς Δύσεως, ὁ καὶ Magister Sententiarum ἐπικληθείς.

6. «Γερμανοῦ τοῦ Ὀρθοδόξου αἰωνία ἡ μνήμη.
Ἰωάννου καὶ Γεωργίου αἰωνία ἡ μνήμη.
Τῶν κηρύκων τῆς ἀληθείας αἰωνία ἡ μνήμη.
Ἡ τριὰς τοὺς τρεῖς ἐδόξασεν· ὧν ταῖς διαλογοῖς κατακολουθεῖν ἀξιωθείημεν οἰκτιρμοῖς καὶ χάριτι τοῦ πρώτου καὶ μεγάλου ἀρχιερέως Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, πρεσβευούσης τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἁγίας Θεοτόκου καὶ πάντων τῶν ἁγίων γένοιτο. ἀμήν.
Mansi XIII Act. VII col. 400.

τιος, Νικόλαος ὁ Μυστικός, Συμεὼν ὁ μεταφραστής, Μιχαὴλ ὁ Κηρουλάριος, Συμεὼν ὁ νέος Θεολόγος κ.λ.π. Ὡσαύτως, ὅσον ἀφορᾷ τὴν παρατηρουμένην ἄγνοιαν εἰς τὰ περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς δράσεως τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν πόσον ἀνεπαρκεῖς εἶναι αἱ πληροφορίαι, τὰς ὁποίας ἔχομεν περὶ τῶν τριῶν πρώτων μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ αἰώνων. (7)

Πλὴν ὅμως τῶν ἀνεπαρκῶν πληροφοριῶν, φλέγον εἶναι καὶ τὸ ζήτημα τῆς κυκλοφορίας τῶν συγγραμμάτων τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Τὰ συγγράμματα αὐτοῦ δὲν φαίνεται νὰ ἐκυκλοφόρησαν, ὅτε αὐτὸς εὑρίσκετο ἀκόμη ἐν τῇ ζωῇ, οὔτε καὶ ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατόν του, ἀλλὰ μετὰ πάροδον τριῶν καὶ πλέον αἰώνων ἀπὸ τοῦ θανάτου του. Οὐδεμία βεβαίως ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι μερικαὶ μικραὶ συγγραφαὶ αὐτοῦ εἶδον τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος καὶ ἐκυκλοφόρησαν, ὅτε οὗτος ἦτο ἀκόμη ἐν τῇ ζωῇ καί τινες ἐξ αὐτῶν ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατόν του. Ἕνα μέρος τῶν συγγραμμάτων του ἐγράφη τῇ αἰτήσει στενῶν του φίλων, οἱ ὁποῖοι ἐπεθύμουν νὰ γνωρίσουν τὰς ἀπόψεις τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ἐπὶ ὡρισμένων θεολογικῶν ζητημάτων. (8) Εἶναι δὲ βέβαιον, ὅτι αἱ μικραὶ αὐταὶ συγγραφαὶ καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ἐγένοντο γνωσταὶ ἔξω τῶν ὁρίων τῆς Παλαιστίνης, οὐχ ἧττον ὅμως ἦσαν γνωσταὶ ἐντὸς τῶν ὁρίων αὐτῆς. Ἕ-

7. Ἡ Βυζαντινολόγος Ζ. Μ. Χούσσεϋ οὕτω περιγράφει τὴν μεταξὺ (867 1185) περίοδον : «One difficulty in writing of Church and learning in the Byzantine Empire is the lack of the available sources, which in some cases appear to be non — existent in others, are still unedited. There is for instance, little evidence concerning schools, and existing matter is almost entirely furnished by the lives of a few individuals. And the position of the Church in this period has to be illustrated largely from the actions of the Patriachs, because there appears to be insufficient evidence concerning the ordinary life of the bishop or parish priest. Monasteries were continually founded and whenever possible they claimed independence of the secular ecclesiastical authorities.»

Dr J. M. Hussey, «Church and Learning in the Byzantine Empire» (867—1185) Oxofrd 1937. Preface viii.

8. «Λίβελλος περὶ ὀρθοῦ φρονήματος». «Τόμος ἐκ προσώπου Πέτρου τοῦ Ἁγιωτάτου Ἐπισκόπου Δαμασκοῦ πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον δῆθεν Τουδαραίας τὸν Ἰακωβίτην». «Ἐπιστολὴ πρὸς Ἰωάννην Ἀρχιμανδρίτην περὶ τοῦ Τρισαγίου Ὕμνου».

να ὅμως μέγα μέρος τῶν συγγραμμάτων τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ δὲν εἶδε τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος καὶ συνεπῶς δὲν ἐκυκλοφόρησε τὸ ὀλιγώτερον ἐπὶ τρεῖς καὶ πλέον αἰῶνας μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ. Ἄρα τὰ περισσότερα τῶν συγγραμμάτων του παρέμειναν ἄγνωστα εἰς πολλοὺς τῶν διανοουμένων τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας καὶ τοῦ λοιποῦ Χριστιανικοῦ κόσμου.

Οἱ Θεολόγοι τοῦ 9ου, 10ου καὶ 11ου αἰῶνος φαίνεται, ὅτι ἀγνοοῦν τὴν ὕπαρξιν πολλῶν συγγραμμάτων τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Ὁ μέγας καὶ σοφὸς Πατριάρχης Φώτιος, ὁ ὁποῖος ἔζησε σχεδὸν ἕνα αἰῶνα μετὰ τὸν Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνὸν, ἀναμφιβόλως δὲν γνωρίζει τὰ περισσότερα τῶν συγγραμμάτων ἐκείνου καὶ συνεπῶς δὲν ἐπωφελεῖται αὐτῶν. Εἰς τὰ συγγράμματά του ὁ Ἱ. Φώτιος ὀνομαστὶ πολλάκις ἀναφέρει προγενεστέρους του συγγραφεῖς, τοὺς ὁποίους ἐπωφελεῖται, ὡς τὸν Ἰωάννην τὸν Φιλόπονον καὶ τὸν Μάξιμον τὸν Ὁμολογητήν, δὲν κάμει ὅμως μνείαν τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Εἶναι δὲ παράδοξον καὶ ἄξιον περιεργείας πῶς ὁ Ἱ. Φώτιος δὲν κάμει μνείαν τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ μεγάλου του ἀγῶνος ἐναντίον τῶν ἀξιώσεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης καὶ δὴ τῆς ἐν τῷ Συμβόλῳ προσθήκης (9). (Φιλιόκβε). Ἀναμφιβόλως ὁ πολυμαθέστατος ἐκεῖνος Πατριάρχης καὶ ἐμβριθὴς μελετητὴς τῶν συγγραμμάτων τῶν προγενεστέρων του θὰ ἐχρησιμοποίει τὴν γνώμην τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ εἰς τὸ φλέγον τότε ζήτημα περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δὲν ἐγνώριζεν, ὅτι ὑπῆρχε τοιαύτη γνώμη. Καθότι ἡ ἄποψις τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξεν εἷς τῶν τελευταίων Ἑλλήνων Πατέρων, θὰ εἶχε σημαντικὴν βαρύτητα ἐπὶ τοῦ ὅλου ζητήματος καὶ θὰ ἦτο διὰ τὸν ἱερὸν Φώτιον ἕνα ἰσχυρὸν ἐπιχείρημα κατὰ τῶν ἀξιώσεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης. Ὁ Πατριάρχης Φώτιος θὰ ἠδύνατο νὰ ἀναπτύξῃ καὶ νὰ τονίσῃ ἰδιαιτέρως εἰς τὸν Πάπαν τῆς Ρώμης Νικόλαον, ὁποία ἦτο ἡ περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπικρατοῦσα ἄποψις περίπου ἕνα αἰῶνα πρὸ αὐτοῦ.

Πλὴν ὅμως τοῦ συγγράμματος τούτου τοῦ ἱεροῦ Φωτίου ὑπάρχουν

---

9. Ὁ Ἱερὸς Φώτιος ἔγραψε τὸ «Περὶ τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύμαοτς Μυσταγωγίας» Ε. Π. Μ. 102, 279 κ. ἑ., σύγγραμμα, ἀμυνόμενος τῆς ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· καὶ καταπολεμῶν τὴν Λατινικὴν πλάνην.

καὶ ἄλλα συγγράμματα αὐτοῦ, (10) εἰς τὰ ὁποῖα καίτοι διαπραγματεύεται οὗτος θέματα, ἐφ' ὧν διέτριψε πρὸ αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ἐν τούτοις οὐδεμία ἐμφαίνεται ἐπίδρασις τοῦ τελευταίου ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Φωτίου. Ὡς πηγαὶ τοῦ ἱ. Φωτίου πρὸς συγγραφὴν τῶν ὑποσημειουμένων ἔργων αὐτοῦ, ἐχρησίμευσαν κυρίως τὰ συγγράμματα τοῦ Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ καὶ τὸ πρωτότυπον κείμενον τῶν ἐργασιῶν τοῦ Πορφυρίου ἐπὶ τῶν «Κατηγοριῶν» τοῦ Ἀριστοτέλους.

Ἐὰν ἀναλογισθῶμεν, ὅτι ὁ ἱ. Φώτιος εἰς τὰς μελέτας αὐτοῦ καὶ τὰς συγγραφὰς ἐπωφελεῖτο τῶν πλουσίων Βιβλιοθηκῶν τῆς πρωτευούσης τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, ὀφείλομεν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτοῦ τὰ πλεῖστα τῶν συγγραμμάτων τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ δὲν ἦσαν γνωστά. Ἄλλως παραμένει ἀνεξήγητον, πῶς ὁ Πατριάρχης Φώτιος, ὁ σοφὸς οὗτος συγγραφεὺς καὶ ἡ σπουδαιοτέρα ἐκκλησιαστικὴ φυσιογνωμία τῆς περιόδου ταύτης εἶναι δυνατὸν ν' ἀγνοῇ τὸ μεγαλύτερον, ἀλλὰ καὶ σπουδαιότερον μέρος τῶν συγγραμμάτων τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας εἰς τὴν Βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν, ὑπῆρχε μεγάλη κλίσις καὶ ὑπέρμετρος ζῆλος πρὸς τὰ γράμματα καὶ τὴν παιδείαν. Ἡ ἐποχὴ αὐτὴ χαρακτηρίζεται ὡς ἐποχὴ τῆς διανοήσεως. Παρ' ὅλα ὅμως αὐτὰ κατὰ τὴν Βυζαντινολόγον Χούσσεϋ ἡ περίοδος αὐτὴ δυσκόλως δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ, ὡς περίοδος δημιουργική, καθότι ἡ ἐργασία τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων τῆς ἐποχῆς ταύτης περιωρίζετο εἰς τὴν ἐπιδέξιον χρῆσιν τῶν συγγραφῶν τῶν προγενεστέρων Ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων τῆς Πατερικῆς περιόδου. (11)

Καίτοι ὅμως κατὰ τὴν διαβεβαίωσιν τῆς διαπρεποῦς Βυζαντινολόγου Χούσσεϋ, οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς τῆς περιόδου ταύτης ἐπωφελοῦντο μὲ ἀρκετὴν δεξιότητα τῶν συγγραμμάτων τῶν προγενεστέρων αὐτῶν περιοριζόμενοι εἰς τὴν συνοπτικὴν ἔκθεσιν καὶ ἐπανάληψιν γνωστῶν πραγμάτων οὐδεμία, ἐν τούτοις, γίνεται μνεία περὶ τῶν συγγραμμάτων καὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Τὸ γεγονὸς αὐ-

---

10. «Περὶ τῶν ἐν Χριστῷ δύο θελημάτων» Ε. Π. Μ. 101, 508—541. «Τῷ αὐτῷ Ἀμφιλοχίῳ ζητήσαντι σύνοψιν τῶν δέκα Κατηγοριῶν σαφῆ» Ε. Π. Μ. 101, 760—781.

11. «This period can hardly be called creative... There was little for a Byzantine to do except make a skilful use of his predecessors of the Patristic period.» μν. ἔργ. σελ. 30.

τὸ ἐνισχύει τὴν ἄποψιν, ὅτι τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ δὲν εἶχεν ἀκόμη κυκλοφορήσει ἔξω τῶν ὁρίων τῆς Παλαιστίνης καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ἐγένετο χρῆσις αὐτῶν ὑπὸ τῶν συγγραφέων τῆς ἐποχῆς τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας. (12)

Ἡ πιθανωτέρα, λοιπόν, ἄποψις περὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ εἶναι, ὅτι περὶ αὐτῶν γίνεται τὸ πρῶτον ἐπισήμως λόγος εἰς τὰ πρακτικὰ τῶν Συνόδων τοῦ 1156. Αἱ Σύνοδοι αὗται συνεκλήθησαν ἐν Κων)πόλει. Ἔκτοτε ἐπωφελοῦνται αὐτῶν τὸ πρῶτον, οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς τοῦ 12ου αἰῶνος. Ἐὰν μάλιστα ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι ὁ βίος τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ἐγράφη περὶ τὰ τέλη τοῦ 11ου αἰῶνος εἰς τὴν ἀραβικὴν γλῶσσαν, καὶ μετεφράσθη εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Ἰωάννου κατὰ τὸν 12ον αἰῶνα, δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἤρχισε νὰ ἐπιδεικνύηται ζωηρὸν ἐνδιαφέρον διὰ τὸν Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνὸν καὶ νὰ θεωρῆται οὗτος ὡς εἷς τῶν Πατέρων καὶ διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ πρὸς τὰ συγγράμματά του ἐνδιαφέρον, τὸ ὁποῖον ἤρχισεν ἐκδηλούμενον κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ηὐξήθη σημαντικῶς κατὰ τὰ ἔτη τῆς κατοχῆς τῆς Κων)πόλεως ὑπὸ τῶν Λατίνων καὶ κατὰ τοὺς μετέπειτα χρόνους.

Ὁ χρόνος, καθ' ὃν ἐγένετο ἡ μετάφρασις τοῦ βίου τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, ἀπὸ τὸ πρωτότυπον ἀραβικὸν κείμενον εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, συμπίπτει σχεδὸν μὲ τὸν χρόνον καθ' ὃν ἐπετελέσθη ἡ ἐκ τοῦ πρωτοτύπου Ἑλληνικοῦ μετάφρασις τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ «Ἔκδοσις ἀκριβὴς τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως» εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν ὑπὸ τοῦ Βουργουνδίου τῆς Πίζης, Καθηγητοῦ τοῦ Δικαίου εἰς τὴν Σχολὴν τῆς Βουλώνης. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, αἱ συγκληθεῖσαι ἐν Κων)πόλει δύο Σύνοδοι, ἐπικαλοῦνται τὰς ἀπόψεις τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ καὶ παραπέμπουν εἰς τὰ συγγράμματα αὐτοῦ.

Ἡ σιωπὴ τῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων διὰ πᾶν, ὅ,τι ἀφορᾷ τόν τε βίον καὶ τὰ συγγράμματα τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, ἀφ' ἑνός, καὶ ἡ μνεία τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἐν Κων)πόλει Συνόδων τοῦ 1156 διὰ πρώτην φορὰν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν περὶ τῶν εἰκόνων

---

12. Πλὴν τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου καὶ ἄλλοι Ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς τῆς ἐποχῆς ταύτης, ὡς ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Νικόλαος ὁ Α΄ ὁ καὶ μυστικὸς καλούμενος (+925), Συμεὼν ὁ Μεταφραστής, ὁ κατὰ τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ 10ου αἰῶνος ἀκμάσας Μιχαὴλ ὁ Κηρουλάριος, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως (+1059) καὶ Συμεὼν ὁ Νέος Θεολόγος (+1020;) φαίνεται ὅτι δὲν ἐπωφελοῦνται τῶν συγγραμμάτων τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ.

ερίδων καὶ τῆς Ζ΄. Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἀφ' ἑτέρου, ἐνισχύουν τὴν ἄποψιν, ὅτι τὰ συγγράμματα τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ δὲν ἐκυκλοφόρησαν εἰς πλεῖστα μέρη τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου πρὸ τοῦ 12ου αἰῶνος. (13)

Ὅθεν συνοψίζοντες παρατηροῦμεν ὅτι ἡ περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ παρατηρουμένη ἄγνοια ἀπὸ μέρους τῶν τε συγχρόνων καὶ τῶν μεταγενεστέρων αὐτοῦ ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων εἶναι εὐεξήγητος καὶ οὐδόλως ἐπισκιάζει τὴν προσωπικότητα αὐτοῦ.

13. Ὁ J. de εἰς τὸ βιβλίον του Ghellinck, S. J. «Patristique et Moyen Age» Bruxelles, Paris, 1947 τόμ. Βος, σελ. 239, λέγει τὰ ἑξῆς : «Ensuite au XIIe siècle, au coeur de l' Europe, en Hongrie et en Bavière, on trouve tout a coup des fragments et des extraits de traductions, lesquelles avaient peut—être été plus ou moins complètes, des auvres de Maxime les Confesseur, de Jean Damascène et d' autres sans qu' on ait aucune information sur les circonstances de leur composition ou de leur provenance. La voile du mystère s' est appesanti sur tout ce passé.» Ἴδε καὶ σελ. 9 τοῦ ἰδίου τόμου.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΝΕΑΣ ΖΗΛΑΝΔΙΑΣ

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Αὐστραλίας καὶ Νέας Ζηλανδίας κ. Θεοφύλακτος κατὰ τὴν ἐνταῦθα ἔλευσιν αὐτοῦ, ὡς ἀναγράφεται ἐν ἄλλῃ σελίδι τοῦ παρόντος τεύχους, ὑπέβαλε τῇ Ἐκκλησίᾳ ἔκθεσιν πληροφοριακὴν ἐπὶ τῆς καθόλου ἐκκλησιαστικοκοινοτικῆς καταστάσεως τῆς Ἐπαρχίας αὐτοῦ, ἐξ ἧς καταχωρίζονται κατωτέρω κεφάλαια καὶ ἀποσπάσματα γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος.

ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΙΚΙΑΙ.

1) Σύδνεϋ. Ἡ ἕδρα τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἐν τῇ πόλει Σύδνεϋ τῆς πολιτείας Νέας Νοτίου Οὐαλίας, καὶ δευτέρα ἕδρα ἐν τῇ πόλει 2) Μελβούρνης τῆς πολιτείας Βικτωρίας, εἰς ἀμφοτέρας δὲ τὰς πόλεις ὑπάρχουν Κοινότητες ὠργανωμέναι. Ἀκολούθως δὲ αἱ ἑξῆς Κοινότητες : 3) Ἀδελαΐς ἐν Νοτ. Αὐστραλίᾳ, 4) Πὸρτ Πίρι ἐν Νοτίῳ Αὐστραλίᾳ, 5) Πέρθης ἐν Δυτικῇ Αὐστραλίᾳ, 6) Μπάπαρη ἐν Δυτικῇ Αὐστραλίᾳ, 7) Βρισβάνης καὶ Νοτίου Κουηνσλάνδης, 8) Τάουνσβιλ Κεντρικῆς Κουηνσλάνδης, 9) Ἰνισφαΐλ Βορείου Κουηνσλάνδης, 10) Ντάργουην Βορείου Αὐστραλίας, 11) Γουέλιγκτων καὶ Νέας Ζηλανδίας, καὶ αἱ νεωστὶ ἱδρυθεῖσαι Κοινότητες, 12) Νιουκάστλ ἐν Νέᾳ Νοτίῳ Οὐαλίᾳ, 13) Γουλογκὸγκ ἐν Νέᾳ Νοτίῳ Αὐστραλίᾳ, 14) Σανσάην ἐν Βικτωρίᾳ.

Ὅρια Κοινοτήτων.

1) Κοινότης Σύδνεϋ καὶ Νέας Νοτίου Οὐαλίας, ἔχουσα δύο Ἱεροὺς Ναοὺς ἐπεκτείνεται εἰς ὅλην τὴν Πολιτείαν τῆς Νέας Νοτίου Οὐαλίας πλὴν τῆς Βορείου περιοχῆς ἀπὸ Λίσμορ καὶ Καζίου καὶ ἄνω, διότι ἡ περιοχὴ αὕτη πλησιεστέρα οὖσα πρὸς τὴν Βρισβάνην τῆς Κουηνσλάνδης ἔχει προσαρτηθῇ ἀπὸ τοῦ 1949 πρὸς τὴν Κοινότητα ταύτην.

Ἐν Νέᾳ Νοτίῳ Οὐαλίᾳ ἱδρύθησαν δύο ἕτεραι Κοινότητες, α) Ἡ Κοινότης Νιουκάστλ ἐν τῇ πόλει Νιουκάστλ, ἥτις εὑρίσκεται πρὸς Βορρᾶν τῆς πόλεως Σύδνεϋ 150 μίλλια καὶ ἔνθα ἐτέθη ὁ θεμέλιος λίθος τῆς

ἱδρυομένης μικρᾶς Ἐκκλησίας καὶ μεγάλης Κοινοτικῆς αἰθούσης τὴν 17ην τοῦ μηνὸς Ἰουνίου τοῦ 1956. β) ἡ Κοινότης Γουλογκὸγκ ἀπέχουσα 60 μίλλια Νοτίως τοῦ Σύδνεϋ. Ἀμφότεραι αἱ πόλεις αὗται (Νιουκάστλ καὶ Γούλογκογκ) ἔχουσιν ἰσοδύναμον περίπου Ἑλληνικὸν πληθυσμὸν περὶ τὰς δύο χιλιάδας ἑκάστη καὶ εἶναι ἀμφότεραι βιομηχανικαί, ἔχουσαι βαρεῖαν βιομηχανίαν καὶ ἀνθρακωρυχεῖα, ἐξυπηρετοῦνται δὲ προσωρινῶς οἱ ἐκεῖ Χριστιανοὶ ὑπὸ τῆς Κοινότητος Σύδνεϋ ἐλλείψει Ἱερέων. Τὰ ὅρια τῶν Κοινοτήτων τούτων ἔχουσι καθορισθῆ ὡς ἑξῆς : Ἡ μὲν Κοινότης Νιουκάστλ περιλαμβάνει τὴν πόλιν Νιουκάστλ Μαΐτλαντ καὶ Σκὸν ἤτοι ἀκτῖνα 20 μιλλίων περίπου ἀπὸ τοῦ κέντρου τῆς πόλεως, ἡ δὲ Κοινότης Γουλογκὸγκ περιλαμβάνει ὅλην τὴν ἀπὸ Γούλογκογκ πρὸς νότον παραλιακὴν λωρίδα μέχρι τῆς πόλεως Μπέκα.

2) Τῆς Κοινότητος Μελβούρνης τὰ ὅρια ἐπεκτείνονται καθ' ὅλην τὴν Πολιτείαν Βικτωρίας. Ἐν Βικτωρίᾳ ἐτέθη ὁ θεμέλιος λίθος τῆς ἐν Σανσάην ἱδρυομένης Ἐκκλησίας «ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας» τὴν 3ην Ἰουνίου τοῦ 1956 καὶ θὰ ἀποτελέσῃ ἰδιαιτέραν ἀνεξάρτητον ἐνορίαν. Ἡ πόλις Σανσάην ἥτις πρὸ δεκαετίας ἠρίθμει πληθυσμὸν 15 χιλ. καὶ ἤδη 50 χιλ., κεῖται δυτικῶς τῆς Μελβούρνης εἰς ἀπόστασιν 15 μιλλίων καὶ ὁ ἐκεῖ Ἑλληνικὸς Ὀρθόδοξος πληθυσμὸς ἀνέρχεται περίπου εἰς 1800. Τὰ ὅρια τῆς Κοινότητος ταύτης περιλαμβάνουν τὴν περιοχὴν Σανσάην καὶ τὰς παρακειμένους περιοχὰς τοῦ Φουτσκρέϊ. Ὑπάρχει δὲ ἀπόφασις νὰ ἱδρυθῇ ὑπὸ τῆς Κοινότητος Μελβούρνης μέγας Ναὸς ἕτερος. Ἐπίσης νέος Ναὸς πρόκειται νὰ ἱδρυθῇ εἰς τὴν περιοχὴν Γιάλουρν ἀνατολικῶς τῆς Μελβούρνης περὶ τὰ 120 μίλλια καὶ ὅπου ὑπάρχουν ἐγκατεστημένοι περὶ τοὺς τετρακοσίους Ἕλληνες, ἐργαζόμενοι εἰς τὰ ἐκεῖ ἐργοστάσια παραγωγῆς ἠλεκτρικοῦ ρεύματος καὶ εἰς τὰ ἐκεῖ ἀνθρακωρυχεῖα.

3) Ἀδελαΐς. Ἡ Κοινότης Ἀδελαΐδος καὶ Νοτίου Αὐστραλίας περιλαμβάνει τὴν Νότιον Αὐστραλίαν πλὴν τῆς περιοχῆς Πὸρτ Πιρί. Ὡσαύτως περιλαμβάνεται εἰς τὴν Κοινότητα ταύτην καὶ ἡ πόλις Μπρόκεν Χὶλλ τῆς Νοτίου Οὐαλίας.

4) Πὸρτ Πιρί. Ἡ Κοινότης Πὸρτ Πιρὶ Νοτίου Αὐστραλίας περιλαμβάνει τὴν πόλιν Πὸρτ Πιρὶ (ἔνθα μεγάλα ἐργοστάσια χυτηρίων μεταλλευμάτων) καὶ τὰς πρὸς Ν. Δ. πόλεις Πὸρτ Λίνκολν, Γουαηάλλα καὶ Πὸρτ Ὠγκάσα. Ὑπάρχει ἐπίσης σκέψις νὰ προσαρτηθῇ εἰς τὴν ἐνορίαν ταύτην καὶ ἡ περιοχὴ Θέβελαντ (Σεντούνα) δυτικώτερον κειμένη καὶ ἐντὸς τοῦ μεγάλου κόλπου τῆς Νοτίου Αὐστραλίας (Μπάητ).

5) Πέρθη. Ἡ Κοινότης Πέρθης Δυτικῆς Αὐστραλίας περιλαμβάνει ἅπασαν τὴν Δυτικὴν Αὐστραλίαν καὶ τὴν Κοινότητα Μπάμπαρη νο-

τίως, ἥτις εἶναι μὲν χωριστὴ Κοινότης καὶ ἔχει ἴδιον Ναὸν καὶ Ἱερέα, ἀλλ' εἶναι ἡμιανεξάρτητος καθόσον, μὴ δυναμένη νὰ συντηρηθῇ αὐτοτελῶς, ἔχει συμβληθῇ μετὰ τῆς Κοινότητος Πέρθης, ἥτις ἀναλαβοῦσα μέρος τῶν ἐξόδων, ἔχει καὶ ὡρισμένα δικαιώματα. Καὶ ὁ μὲν Ἱερεὺς τῆς Πέρθης εἶναι μόνον διὰ τὴν Πέρθην, ὁ δὲ Ἱερεὺς τοῦ Μπάμπαρη, δι' ὁλόκληρον τὴν Δυτικὴν Αὐστραλίαν.

6) Βρισβάνη. Ἡ Κοινότης Βρισβάνης ἐπεκτείνεται πρὸς Βορρᾶν μὲν μέχρι Ροκάμπτον, πρὸς Δυσμὰς δὲ μέχρι τῶν συνόρων τῆς Πολιτείας Κουηνσλάνδης καὶ πρὸς Δυσμὰς μέχρι τῶν συνόρων τῆς Πολιτείας Κουηνσλάνδης καὶ πρὸς Νότον μέχρι Λίσμορ (Ν. Ν. Οὐαλίας).

7) Τάουνσβιλ. Ἡ Κοινότης Τάουνσβιλ περιλαμβάνει πᾶσαν τὴν περιοχὴν ἀπὸ τῆς πόλεως Ἴνγκαμ (βορείως τῆς πόλεως Τάουνσβιλ) μέχρι Ροκάμπτον, πρὸς Νότον δὲ τοῦ Ροκάμπτον περιλαμβάνει καὶ τὴν περιοχὴν Μπιλοέλα. Πρὸς δυσμὰς δὲ ἀκολουθεῖ τὴν γραμμὴν ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀπὸ Ἴνγκαμ εὐθεῖαν γραμμὴν μέχρι τῶν συνόρων τῆς πολιτείας Κουηνσλάνδης καὶ ἀπὸ Ροκάμπτον πρὸς Δυσμὰς πάλιν μέχρι τῶν συνόρων Κουηνσλάνδης.

8) Ἴννισφαϊλ. Ἡ Κοινότης Ἴννισφαϊλ περιλαμβάνει ἅπασαν τὴν περιοχὴν ἀπὸ Κάρτγουελ (ἔξωθι ὀλίγον τοῦ Ἴνγκαμ) καὶ πρὸς βορρᾶν καὶ δυσμὰς μέχρις ἐκεῖ ὅπου ἐπεκτείνεται ἡ Πολιτεία Κουηνσλάνδης.

9) Ντάργουην. Ἡ Κοινότης Ντάργουην περιλαμβάνει μόνον τὴν πόλιν Ντάργουην καὶ τὴν 65 μίλλια ἀπέχουσαν τοῦ Ντάργουην περιοχὴν Μπάτσελορ, ὅπου ὑπάρχουν τὰ ὀρυχεῖα τοῦ μεταλλεύματος οὐρανίου ἐν τῇ περιοχῇ Ρὰμ Τσάνγκλ.

10) Γουέλλινγκτον. Ἡ Κοινότης τοῦ Γουέλλινγκτον περιλαμβάνει ἅπασαν τὴν Νέαν Ζηλανδίαν.

Παροικίαι.

Παροικίαι ἔνθα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον εἶναι συγκεντρωμένοι Ὀρθόδοξοι καὶ δύνανται κατὰ διαφόρους ἑορτὰς νὰ συγκεντρῶνται καὶ ἐκ πλησιοχώρων μερῶν εἶναι αἱ ἑξῆς :

1) ΝΕΑ ΝΟΤΙΟΣ ΟΥΑΛΛΙΑ.

α) Dubbo.
β) Wagga — Wagga.
γ) Tamworth.
δ) Canberra, Πρωτεύουσα A. C. T.
ε) Lismore.

ϛ) Broken Hill.

2) ΒΙΚΤΩΡΙΑ.

α) Ἡ Μιλτζούρα (Mildura) πρὸς Βορρᾶν τῆς Μελβούρνης ἀπέχουσα 350 μίλλια ἔνθα περὶ τοὺς 300 Ὁμογενεῖς ἀσχολούμενοι εἰς καλλιέργειαν σταφιδαμπέλων καὶ ξηρῶν καρπῶν.

β) Γουερίμπη (Werribee) Ν. Δ. τῆς Μελβούρνης καὶ 25 μίλλια μακρὰν αὐτῆς ἔνθα περὶ τοὺς 300 Ὁμογενεῖς (ἅπαντες ἐκ τῆς περιοχῆς Φλωρίνης τῆς Μακεδονίας), καλοὶ Χριστιανοὶ ἔχοντες ὡραῖα ἀγροκτήματα.

γ) Τζηλόγκ (Geelong) Νοτίως τοῦ Γουερίμπη ὅπου περὶ τοὺς 250 Ὁμογενεῖς ἐργαζόμενοι οἱ πλεῖστοι εἰς τὸ ἐκεῖ ἐργοστάσιον κατασκευῆς αὐτοκινήτων.

δ) Γιάλλουρν (Yallourn) 300 Ὁμογενεῖς ἐργαζόμενοι εἰς τὰ ἐκεῖ ἐργοστάσια παραγωγῆς ἠλεκτρικοῦ ρεύματος καὶ εἰς ἀνθρακωρυχεῖα.

ε) Σέππαρτον (Shepparton) περὶ τοὺς 80 Ὁμογενεῖς.

3) ΝΟΤΙΟΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ.

α) Θέβελαντ (Σεντούνα) (Ceduna) Δυτικῶς τῆς Ἀδελαΐδος ὅπου περὶ τοὺς 100 Ὁμογενεῖς ἀσχολοῦνται μὲ τὴν ἁλιείαν ὠργανωμένοι εἰς Σύλλογον ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ὁμόνοια».

β) Πέρη καὶ Πὲν Πάρκ (Perry et Pen Park) ἔνθα 70 Ὁμογενεῖς.

4) ΔΥΤΙΚΗ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ.

α) Παροικία Τζέραλτον (Geraldon) β.δ. τῆς Πέρθης περὶ τὰ 350 μίλλια ὅπου ἐγκαταβιοῦν περὶ τοὺς 250 Ὁμογενεῖς ὧν οἱ πλεῖστοι ἐκ Φλωρίνης τῆς Ἑλλάδος ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν. Οἱ ἐν τῇ πόλει Τζέραλτον ἔχοντες καταστήματα περὶ τοὺς 50 Ὁμογενεῖς, ἐξασκοῦν ἐπιρροήν τινα καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων καὶ προτίθενται νὰ ἱδρύσουν Ναόν, τὸν ὁποῖον θέλουν νὰ ἐγγράψουν εἰς τὸ Σεπτὸν Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

β) Κάλγκουρλη (Kalgourlie) μακρὰν καὶ Β. Α. τῆς Πέρθης περὶ τὰ 300 μίλλια, ἔχουσα περὶ τοὺς 80 Χριστιανούς.

γ) Μάνζιμαμπ (Manzimump) Νοτίως τῆς Πέρθης, ἔνθα περὶ τοὺς 200 Ὁμογενεῖς ἀσχολοῦνται μὲ τὴν καλλιέργειαν καπνῶν.

5) Β. ΚΟΥΗΝΣΛΑΝΔΗ.

Μάουντ Ἄηζα (Mount iza) δυτικῶς τῆς πόλεως Τάουνσβιλ κειμένη, ἔνθα περὶ τοὺς 100 Ὁμογενεῖς ἐργαζόμενοι εἰς τὰ ἐκεῖ ὀρυχεῖα χαλκοῦ.

6) ΤΑΣΜΑΝΙΑ Χόμπαρτ.

Ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς νήσου Τασμανίας κειμένης Νοτίως τῆς Μελβούρνης καθὼς καὶ εἰς τὴν πόλιν Λώνσεστον ὑπάρχουν περὶ τοὺς 250 Ὁμογενεῖς σκεπτόμενοι σοβαρῶς τὴν ἵδρυσιν Ἱ. Ναοῦ.

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν ἁπάσῃ τῇ Αὐστραλίᾳ, Νέᾳ Ζηλανδίᾳ καὶ Τασμανίᾳ Ἑλλήνων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, δὲν ὑπερέβαινε μέχρι τοῦ 1945 τὰς 35—40 χιλιάδας. Ἀπὸ τοῦ 1945 μέχρι σήμερον, ἀφίχθησαν εἰς Αὐστραλίαν μετανάσται μὲ τὸ σχέδιον τῆς Κυβερνήσεως τῆς Χώρας καὶ ὑπὸ ἰδιωτῶν κληθέντες περὶ τὰς 35 χιλιάδας, ὥστε ὁ σημερινὸς ἀριθμὸς τῶν Ἑλλήνων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν νὰ ἀνέρχεται εἰς 75.000 καὶ οἵτινες κατανέμονται ὡς ἀκολούθως :

1)	Σύδνεϋ	14.000
	Ν. Ν. Οὐαλλία	14.000
2)	Μελβούρνη	12.000
	Βικτώρια	4.000
3)	Ἀδελαΐς	5.000
	Νότιος Αὐστραλία	2.000
4)	Πὸρτ Πιρί	500
5)	Πέρθη	5.000
	Δυτικὴ Αὐστραλία	5.000
6)	Βρισβάνη	4.000
	Περιοχὴ Βρισβάνης	1.000
7)	Τάουνσβιλ μετὰ περιοχῆς	850
8)	Ἴννισφαϊλ μὲ περιοχὴν	750
9)	Ντάργουην	500
10)	Νέα Ζηλανδία	3.500
11)	Τασμανία	250
	Διάφοροι	3.000
	Ἐν ὅλῳ πληθυσμὸς	75.000

Πρόκειται δὲ μὲ τὸ σχέδιον τῆς Αὐστραλιανῆς Κυβερνήσεως νὰ ἀφιχθοῦν εἰς Αὐσραλίαν μέχρι τέλους τοῦ παρόντος ἔτους περὶ τὰς 6.000 εἰσέτι καὶ συνεπῶς ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς θὰ ἀνέλθῃ εἰς 80.000.

Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ Αὐστραλιανὴ Κυβέρνησις ἀνέστειλε τὴν ἔκδοσιν ἀδειῶν ὑπὸ ἰδιωτῶν προσκαλουμένων τόσον διὰ τοὺς Ἕλληνας ὅσον

καὶ διὰ τοὺς Ἰταλούς. Τὸ μέτρον τοῦτο ἐλήφθη, διότι συμφώνως μὲ τὸ σχέδιον τῆς Αὐστραλιανῆς Κυβερνήσεως θὰ εἰσήρχοντο κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο 120.000 μετανάσται ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Εὐρώπης, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπὸ ἰδιωτῶν προσκαλουμένων ὑπερέβη τὰς 45.000 ὧν οἱ πλεῖστοι ἐξ Ἰταλίας καὶ Ἑλλάδος. Ὡς ἐκ τούτου ἀνετρέπετο τὸ Οἰκονομικὸν πρόγραμμα τῆς Κυβερνήσεως, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀπορρόφησιν εἰς ἐργασίας, χωριστὰ ἀπὸ τὸ πρόβλημα τῆς στεγάσεως, ὅπερ εἶναι ὀξύτατον ἐν ἁπάσῃ τῇ Χώρᾳ.

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ

Αἱ ἐργασίαι τῶν Ἑλλήνων τῶν μὲν παλαιοτέρων εἶναι αἱ συνήθεις καὶ ἐν Ἀμερικῇ ἤτοι ξενοδοχεῖα (ὕπνου καὶ φαγητοῦ) καὶ καταστήματα γλυκισμάτων, γαλακτοπωλεῖα, ἀναψυκτικῶν ποτῶν. Τὰς ἐπιχειρήσεις ταύτας ἠκολούθησαν καὶ πολλοὶ τῶν νέων μεταναστῶν μολονότι ἀρκετοὶ ἐξ αὐτῶν ἐργάζονται εἰς καταστήματα μεγάλα, δημοσίας ὑπηρεσίας, ἐργοστάσια καὶ εἰς Κυβερνητικὰ ἔργα (κατασκευὴν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, χυτοσιδήρεια, ὀρυχεῖα κλπ.). Ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς τῶν νεο-μεταναστῶν ἐγκατεστάθη εἰς τὰς πόλεις Σύδνεϋ, Μελβούρνην, καὶ Ἀδελαΐδα ὅπου ἀπερροφήθησαν εἰς ἐργοστάσια καὶ ὅπου παρατηρεῖται σήμερον μικρὰ ἀνεργία λόγῳ τοῦ περιορσμοῦ τῶν πιστώσεων ἐκ μέρους τῶν Τραπεζῶν καὶ τοῦ περιορισμοῦ τῶν εἰσαγωγῶν κατόπιν τῶν Κυβερνητικῶν μέτρων. Ἐκ τῶν νεο — μεταναστῶν 2.000 καὶ ἕτεροι 2.000 ἐργάζονται εἰς τὰ μεγάλα ἐργοστάσια βαρείας βιομηχανίας Γούλογκογκ καὶ Νιούκαστλ. Ὀλίγοι ἐκ τῶν νεο — μεταναστῶν μετέβησαν εἰς ἀγροτικὰς ἐργασίας καὶ δὴ ἐν Γουερίμη, Βικτωρίας, Σέπαρτον, Βικτωρίας, Δυτικὴν Αὐστραλίας καὶ Νότιον Αὐστραλίαν. Ἀτυχῶς δὲν ἐγκατεστάθησαν ἀρκετοὶ εἰς Κουηνσλάνδην, ὅπου τὸ κλῖμα εἶναι θερμὸν καὶ ὑγρὸν καὶ ὅπου αἱ συνθῆκαι τῆς ζωῆς ὀλίγον δύσκολοι, μολονότι ἡ Κυβέρνησις ἐφρόντισε νὰ ἀποστείλῃ ἀρκετὸν ἀριθμὸν μεταναστῶν ἐκεῖ, οἵτινες εἰργάσθησαν εἰς τὴν ἐκκοπὴν ζαχαροκαλάμου καὶ εἰς τοὺς ἐκεῖ λειτουργοῦντας 26 μύλους ζαχάρεως. Ἐπειδὴ δὲ δι' ὡρισμένην ἐποχὴν ἐξευρίσκεται ἐργασία διὰ τὸ ζαχαροκάλαμον, μετὰ ταῦτα δὲ δὲν ἠδύναντο νὰ εὕρουν ἄλλην ἐργασίαν ἐκεῖ ὥστε νὰ παρέμενον διὰ τοῦτο ἔφευγον καὶ κατήρχοντο πρὸς Νότον μὴ ἐπιστρέφοντες.

ΙΕΡΟΙ ΝΑΟΙ

1) Σύδνεϋ. α) Ὁ Καθεδρικὸς Ναὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας, ἱδρυθεὶς τὸ 1927 ἐπὶ τοῦ πρώτου Μητροπολίτου Χριστοφόρου. Τοῦ Ἱεροῦ τούτου

Ναοῦ τὰ ἐγκαίνια ἐτελέσθησαν ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Αὐστραλίας Τιμοθέου κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1934.

β) Ὁ Ἱερὸς Ναὸς τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἱδρυθεὶς τὸ 1898. Ὁ Ἱ. Ναὸς τῆς Ἁγίας Τριάδος εἶναι ὁ πρῶτος Ναὸς ἱδρυθεὶς ἐν Αὐστραλίᾳ.

2) Μελβούρνη. α) Ὁ Ἱερὸς Ναὸς «ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου εἰς περίβλεπτον θέσιν ἱδρυθεὶς τὸ 1900.

β) Ὁ ἐν Σανσάην, 15 μίλλια δυτικῶς τῆς Μελβούρνης ὑπὸ ἵδρυσιν Ἱερὸς Ναὸς «ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας», οὗτινος ὁ θεμέλιος λίθος ἐτέθη τὴν 3ην Ἰουνίου 1956.

γ) Μελετᾶται ἡ ἵδρυσις μεγάλου Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Κοινότητος Μελβούρνης καὶ Βικτωρίας. Πρὸς τοῦτο ἠνοίχθη ἔρανος τὴν 29ην Ἰανουαρίου 1956 παρόντος καὶ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μελίτης κ. Ἰακώβου.

3) Ἀδελαΐς. Ὁ Ἱερὸς Ναὸς τῶν Ταξιαρχῶν ἱδρυθεὶς τὸ 1937 καὶ ἐγκαινιασθεὶς ἅμα τῇ ἀποπερατώσει ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Τιμοθέου.

4) Πὸρτ — Πιρί. Ὁ Ἱερὸς Ναὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, μικρὸς ἐκ ξύλου κείμενος εἰς καλὴν θέσιν καὶ ἐπὶ οἰκοπέδου τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ἱδρυθεὶς τὸ 1926 ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Αὐστραλίας Χριστοφόρου. Δὲν ἔχει ἐγκαινιασθῆ. Ἡ Κοινότης Πὸρτ — Πίρι ἔχει ἀγοράσει ἴδιον οἰκόπεδον ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ ἱδρύσῃ Ἱερὸν Ναὸν ἀργότερον.

5) Πέρθη. α) Ὁ Ἱερὸς Ναὸς τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης ἱδρυθεὶς τὸ 1936 καὶ ὅστις εἶναι πολὺ ὡραῖος μὲ ἐξόχους εἰκόνας καὶ τοιχογραφίας. Τὰ ἐγκαίνια ἐτέλεσεν ὁ τότε Μητροπολίτης Αὐστραλίας Τιμόθεος κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1937.

6) Μπαμπάρη. Δ. Α. Ὁ Ἱερὸς Ναὸς τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Ἱδρύθη μᾶλλον ὡς αἴθουσα κοινοτική, τῆς ὁποίας ἀρκετὸν μέρος ἐχωρίσθη καὶ ἀπετέλεσε τὸν Ἱερὸν Ναόν.

6) Βρισβάνη. Ὁ Ἱερὸς Ναὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἱδρυθεὶς κατὰ τὸ 1928 ἐπὶ τοῦ οἰκοπέδου τῆς παρακειμένης Ἑλληνικῆς λέσχης, (ἥτις εἶναι ἰδιοκτησία τῆς Κοινότητος) μικρὸς καὶ μὴ δυνάμενος νὰ ἐπαρκέσῃ καὶ πρότερον καὶ νῦν εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν Χριστιανῶν. Κατὰ τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τῶν μελῶν τῆς Κοινότητος Βρισβάνης τὴν 22αν Ἀπριλίου 1956, ἀπεφασίσθη ὁμοφώνως ἡ ἵδρυσις νέου Ἱεροῦ Ναοῦ εἰς ἑτέραν καλὴν τοποθεσίαν καὶ τοῦ ὁποίου ἡ δαπάνη θὰ ἀνέλθῃ εἰς 40.000 Λίρας.

7) Τάουνσβιλ. Ὁ Ἱερὸς Ναὸς τῶν Ἁγίων Θεοδώρων ἱδρυθεὶς τὸ 1947 καὶ ἐγκαινιασθεὶς τὴν 18ην Ἰουνίου 1950. Ὁ Ἱερὸς οὗτος Ναὸς εἶναι ὁ καλύτερος ἐκ πάντων τῶν ἐν Αὐστραλίᾳ καὶ Νέᾳ Ζηλανδίᾳ Ὀρ-

θοδόξων Ναῶν μὲ ὑπερόχους ἁγιογραφίας καὶ τοιχογραφίας, τὰς ὁποίας ἐκαλλιτέχνησεν ὁ ἐκ Μυτιλήνης καὶ νῦν ἐν Αὐστραλίᾳ ἄριστος ἁγιογράφος κ. Εὐάγγελος Μανωλιός.

8) Ἰννισφαΐλ. Ὁ Ἱερὸς Ναὸς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἱδρυθεὶς τὸ 1937 καὶ ἐγκαινιασθεὶς ὑπὸ τοῦ τότε Μητροπολίτου Αὐστραλίας Τιμοθέου.

9) Ντάργουιν. Ὁ Ἱερὸς Ναὸς τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ὡραιότατος ἱδρυθεὶς ἐπὶ οἰκοπέδου παραχωρηθέντος ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ ὀνομαστικῷ ἐνοικίῳ ἑνὸς σελλινίου ἐὰν ἤθελε ζητηθῇ, καὶ τοῦτο ἵνα τηρηθῇ τὸ προνόμιον τῆς ἐπὶ ἐνοικίῳ ἐκχωρήσεως τοῦ οἰκοπέδου. Ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ Ἱ. τούτου Ναοῦ ἐτέθη τὴν 27ην Σεπτεμβρίου 1953. Ἤδη ἔχουν συγκεντρωθῇ ἅπαντα τὰ ἀναγκαιοῦντα ὑλικὰ πρὸς ἀποπεράτωσιν ἐσωτερικῶς καὶ πρὸς ἵδρυσιν τῆς κοινοτικῆς αἰθούσης μετὰ κατοικίας διὰ τὸν Ἱερέα.

10) Γουέλλιγκτον. Ν. Ζ. Ὁ Ἱερὸς Ναὸς ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου, κείμενος εἰς ἀκατάλληλον παντελῶς τοποθεσίαν καὶ λίαν μικρὸς συνιστάμενος ἀπὸ ἓν μικρὸν ὑπόστεγον τοῦ Ἀμερικανικοῦ σταθμοῦ καὶ ἐπὶ οἰκοπέδου δωρηθέντος ὑπό τινος Ὁμογενοῦς. Ἐπικρατεῖ σοβαρὰ σκέψις καὶ ἔχει ληφθῇ ἀπόφασις περὶ ἱδρύσεως νέου Ἱεροῦ Ναοῦ. Θὰ καταβληθῇ ἡ δέουσα φροντὶς διὰ τὴν ἵδρυσιν τούτου εἰς ἑτέραν τοποθεσίαν. Ἐν Νέᾳ Ζηλανδίᾳ καὶ εἰς τὴν Νότιον Νῆσον, εἰς τὴν πόλιν Ντανίντεν (εἰς τὸ νοτιώτερον ἄκρον τῆς νήσου) ὑπάρχει μικρὸς Ἱερὸς Ναὸς ἱδρυθεὶς ὑπὸ τῶν τότε ἐκεῖ ἐκ Συρίας Ὀρθοδόξων, οἵτινες ἐξέλιπον σχεδὸν σήμερον καὶ τὸν Ναὸν τοῦτον χρησιμοποιοῦμεν ὁσάκις μεταβαίνει ἐκεῖ ὁ Ἱερεύς.

ΣΧΟΛΕΙΑ

Λειτουργοῦσιν εἰς ἁπάσας τὰς Κοινότητας ἀπογευματινὰ Σχολεῖα, εἰς τὰ ὁποῖα παραδίδουν μαθήματα κατηχητικὰ οἱ Ἱερεῖς καὶ νέοι τῶν Χριστιανικῶν ἑνώσεων. Ἐπὶ πλέον δὲ οἱ Ἱερεῖς τοῦ Σύδνεϋ μεταβαίνουν καὶ εἰς τὰ κρατικὰ Σχολεῖα, ὅπου ὑπάρχουν πολλοὶ Ἑλληνόπαιδες καὶ παραδίδουν κατηχητικὰ μαθήματα ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος ἐπὶ μίαν ὥραν συμφώνως μὲ τὸ πρόγραμμα τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας τῆς Αὐστραλίας.

ΣΩΜΑΤΕΙΑ

1) **Σύδνεϋ:**

α) Ἡ Ἑλληνικὴ Λέσχη, πολλὰς παρασχοῦσα ὑπηρεσίας καὶ βοη-

θήματα πρός τε τὴν Ἐκκλησίαν, τὸ Σχολεῖον, τὴν Μητρόπολιν, καὶ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα καὶ Νοσοκομεῖα.

β) Κυθηραϊκὴ Ἀδελφότης τῆς Ν. Ν. Οὐαλίας.
γ) Καστελλοριζιακὴ Ἀδελφότης.
δ) Ἰθακήσιος Σύνδεσμος.
ε) Ἡ Ἀδελφότης «Εὐαγόρας».
στ) Ἕνωσις Ἑλλήνων Αἰγύπτου.
ζ) Ἕνωσις Ἀθηναίων.
η) Σύλλογος ὁ Χέλμος.
θ) Λύκειον Ἑλληνίδων.
ι) Σύλλογος Ἑλλήνων Ρουμανίας.
ια) Α. Χ. Ε. Π. Α.
ιβ) Ἀθλητικὸς Ὅμιλος Νέων (Ὀλυμπὶκ).
ιγ) Καλλιτεχνικὸς Ὅμιλος.
ιδ) Καλυμνιακὴ Ἀδελφότης.
ιε) Σαμιακὴ Ἀδελφότης.
ιστ) Σύλλογος Βατικιωτῶν.
ιζ) Χ.Ε.Ε.Ν.Α. (Χριστιανικὴ ἕνωσις Ἑλλήνων νέων Αὐστραλίας).
ιη) Σῶμα προσκόπων.
ιθ) Σύλλογος Παλαιῶν Πολεμιστῶν.

2) Μελβούρνη :

α) Πανελλήνιος σύλλογος Ὀρφεὺς συσταθεὶς τὸ 1916.
β) Σύνδεσμος Ἰθακησίων Ὀδυσσεὺς συσταθεὶς τὸ 1917.
γ) Σύλλογος ἀθλητικὸς (Ὀλυμπιακός).
δ) Σύλλογος ἀθλητικὸς (Ἑλληνικὸς - Χέλλενικ).
ε) Σαμιακὴ Ἀδελφότης ὁ Πυθαγόρας.
στ) Μακεδονικὸς σύλλογος «Μέγας Ἀλέξανδρος».
ζ) Σύλλογος Αἰγυπτίων.
η) Πελοποννησιακὸς σύλλογος.
θ) Κυπριακὴ Ἀδελφότης «Τρόοδος».
ι) Ροδιακὴ Ἀδελφότης.
ια) Σύλλογος ὁ φάρος τῆς Ἐρυθραίας.
ιβ) Σύλλογος Παλαιῶν πολεμιστῶν.
ιγ) Ἐρυθρὸς σταυρός. (Τμῆμα ἑλληνικόν).
ιδ) Χ.Ε.Ε.Ν.Α.
ιε) Σῶμα προσκόπων.
ιστ) Ἠπειρωτικὸς σύλλογος.

3) Ἀδελαΐς :

α) Σύλλογος Ἑλληνίδων Νοτίου Αὐστραλίας.

β) Σύλλογος Νέων καὶ Νεανίδων.

γ) Καστελλοριζιακὴ Ἀδελφότης.

δ) Κυπριακὴ Ἀδελφότης.

ε) Ροδιακὴ Ἀδελφότης.

στ) Σύλλογος Ἑλλήνων Αἰγύπτου.

ζ) Σύλλογος παλαιῶν πολεμιστῶν.

η) Πανελλαδικὴ Ἀδελφότης.

θ) Ἀθλητικὸς σύνδεσμος Νέων.

ι) Σῶμα προσκόπων.

4) Πέρθη :

α) Πανελλήνιος Ἕνωσις.

β) Σύλλογος νέων «Ἀθηνᾶ».

γ) Μακεδονικὸς σύλλογος «Μέγας Ἀλέξανδρος».

δ) Καστελλοριζιακὴ Ἀδελφότης.

ε) Ἠπειρωτικὸς σύλλογος.

στ) Σύλλογος κυριῶν.

5) Βρισβάνη :

α) Καστελλοριζιακὴ Ἀδελφότης.

β) Παρροδιακὴ Ἀδελφότης.

γ) Κυπριακὴ Ἀδελφότης.

δ) Α.Χ.Ε.Π.Α.

ε) Κυθηραϊκὴ Ἀδελφότης.

στ) Χιακὴ Ἀδελφότης.

ζ) Σύλλογος Ἑλλήνων Αἰγύπτου.

η) Σύλλογος Ἰωνίας.

θ) Σύλλογος νέων Ἑλλήνων Αὐστραλίας.

ι) Πελοποννησιακὸς σύλλογος.

6) Νέα Ζηλανδία (Γουέλιγκτον) :

α) Ἡ Ἑλληνικὴ Λέσχη.

β) Ὁ σύλλογος Ἀπόλλων.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Ἐκδίδονται αἱ ἑξῆς Ἐφημερίδες καὶ Περιοδικά :

1) Ἐν Σύδνεϋ :

α) Ἐθνικὸν Βῆμα, ἐκδιδομένη ἑβδομαδιαίως ἀπὸ τοῦ 1914 μὲ πρόγραμμα Ἐθνικοθρησκευτικόν.

β) Πανελλήνιος Κῆρυξ, ἑβδομαδιαία.

2) Μελβούρνη :

α) Αὐστροελληνικὴ ἐφημερὶς (ἑβδομαδιαία).
β) Φῶς (ἑβδομαδιαία).

Περιοδικά :

α) Ἐν Μελβούρνῃ «Ἡ Οἰκογένεια», (μηνιαῖον).
β) Ἡ Σάλπιγξ ἐκδιδομένη ἐν Γουέλλινγκτον, Ν. Ζηλανδίας (μην.)
γ) Ἀθηνᾶ τοῦ ὁμωνύμου ἐν Πέρθῃ Συλλόγου (πολυγραφημένον).
δ) Εὐσέβεια (μηνιαῖον), ἐν Σύδνεϋ.

ΤΑΜΕΙΟΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΣ ΚΛΗΡΟΥ

Τὸ Ταμεῖον τοῦτο ἱδρύθη ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Αὐστραλίας Τιμοθέου. Κατεβλήθη ἐσχάτως ἡ δέουσα προσπάθεια πρὸς διοργάνωσιν τοῦ θεσμοῦ τούτου.

ΦΙΛΟΠΤΩΧΟΣ ΔΡΑΣΙΣ

Τὴν φιλόπτωχον δρᾶσιν ἐν Αὐστραλίᾳ καὶ Νέᾳ Ζηλανδίᾳ ἀσκοῦν αἱ Κοινότητες καὶ τὰ διάφορα σωματεῖα, ἅτινα ἔχουν ἱδρυθῆ ὡς φιλανθρωπικά. Ἐγένετο προκαταρκτικὴ ἐργασία περὶ ἱδρύσεως φιλοπτώχων Ταμείων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

ΞΕΝΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ

1.— Ρωσσική :

Ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἐν Ἀμερικῇ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Ἀναστασίου. Ὁ πρῶτος Ἀρχιεπίσκοπος (ἐν Αὐστραλίᾳ) Θεόδωρος Ραφάλσκη, ἀπεβίωσε τὴν 5ην Μαΐου 1955 καὶ διευθύνει τὴν Ἐκκλησίαν ὁ Ἐπίσκοπος Σάββας, ὅστις εἶναι Σέρβος καὶ προσεχώρησεν εἰς τὴν Ρωσσικὴν Ἐκκλησίαν. Ὁ Ἐπίσκοπος Σάββας ἔχει βοηθὸν Ἐπίσκοπον τὸν Ἀθανάσιον. Κανονικὰς σχέσεις δὲν ἔχομεν μετὰ τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς εἰμὴ μόνον φιλικάς. Ἱεροὺς Ναοὺς ἔχουσιν ἐν Βρισβάνῃ, Σύδνεϋ, Μελβούρνῃ, Ἀδελαΐδι, Πέρθῃ καὶ Ν. Ζηλανδίᾳ. Οἱ Ἱερεῖς των ἀνέρχονται εἰς 25 περίπου ἐργαζόμενοι καθ' ὅλην τὴν ἑβδομάδα εἰς διάφορα ἐργοστάσια καὶ ἱερουργοῦντες τὰς Κυριακάς. Ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστῶν ἀνέρχεται εἰς 12 χιλιάδας.

2) Οὐκρανική :

Ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Σύλβεστρον. Καὶ οὗτοι ἔχουσιν Ἱεροὺς Ναοὺς ἐν Σύδνεϋ, Ἀδελαΐδι, Μελβούρνῃ, Πέρθῃ καὶ Βρισβάνῃ πλὴν τῆς Ν. Ζηλανδίας. Οἱ Ἱερεῖς των ἀνέρχονται εἰς εἴκοσι περίπου, δεικνύουν δὲ μέγαν σεβασμὸν πρὸς τὸ Σεπτὸν Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἐκ τοῦ ὁποίου ὁ Πατριάρχης Ἀθανάσιος μεταβὰς διωργάνωσε τὴν Οὐκρανικὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἀπεβίωσεν ἐκεῖ τιμώμενος ὡς Ἅγιος καὶ Πολιοῦχος τῆς Οὐκρανικῆς Ἐκκλησίας.

3.— Ρουμανική :

Στεροῦνται Ἱ. Ναοῦ καὶ Ἱερέως, ἀνέρχονται εἰς δύο καὶ ἡμίσειαν περίπου χιλιάδας καὶ δύνανται νὰ ἱδρύσουν ἴδιον Ναόν.

4.— Βουλγαρική :

Ἔχουσιν ἴδιον Ναὸν ἐν Μελβούρνῃ.

5.— Σύροι :

Ἔχουσι δύο Ἱ. Ναούς, δύο Ἱερεῖς ἐν Σύδνεϋ καὶ Μελβούρνῃ καὶ ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας.

6.— Σερβική :

Ἔχουσιν ἰδίους Ναοὺς ἐν Σύδνεϋ, Ἀδελαΐδι καὶ Πέρθῃ καὶ Ἱερεῖς περίπου ἓξ ἐξαρτώμενοι ἐκ τοῦ Πατριαρχείου Σερβίας.

7.— Λευκορρῶσσοι :

Οὗτοι εἶναι ἐλάχιστοι. Δὲν ἔχουσιν ἴδιον Ναόν. Ὁ Ἐπίσκοπος αὐτῶν Σέργιος, Οὐκρανὸς ὢν παρεχωρήθη ὑπὸ τῆς Οὐκρανικῆς Ἐκκλησίας πρὸς αὐτούς, καθόσον ἐστεροῦντο Ἐπισκόπου ἐν Αὐστραλίᾳ. Ἐξαρτῶνται ἐξ Ἀμερικῆς καὶ ὁ Ἐπίσκοπος αὐτῶν λαμβάνει ἐξ Ἀμερικῆς ἐπίδομά τι διὰ νὰ συντηρῆται, ἔχων ὑφ' ἑαυτὸν ἕνα καὶ μόνον Ἱερέα.

8.— Διάφοροι :

Λιθουανοί, Λάτβιοι, Οὔγγροι, Ἐσθονοὶ κ.λ.π. Ἐκ τούτων οἱ Ἐσθονοὶ ἔχουσιν ἴδιον Ἱερέα καὶ Κοινοτικὴν αἴθουσαν ἐν Σύδνεϋ.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ ΠΑΡΑ ΤΩ ΜΑΚ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΩ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ κ. ΔΩΡΟΘΕΩ

Τὴν 30ὴν παρελθόντος μηνὸς Μαΐου, ἡμέραν Τετάρτην, οἱ Σεβ. Μητροπολῖται Πριγκηποννήσων κ. Δωρόθεος καὶ Εἰρηνουπόλεως κ. Κωνσταντῖνος ἀνεχώρησαν ἀτμοπλοϊκῶς εἰς Ἀθήνας, μὲ τὴν ἐντολὴν τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος καὶ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, ὅπως προσκομίσωσιν εἰς τὸν νέον Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κ. Δωρόθεον, ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ αὐτοῦ, τὸν χαιρετισμὸν καὶ τὰς εὐχὰς τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος καὶ τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας.

Ἐν Πειραιεῖ, τὴν ἑπομένην, προϋπήντησε τοὺς Πατριαρχικοὺς Ἀπεσταλμένους ἀπὸ μέρους τῆς Α. Μακαριότητος ὁ ἔχων τὴν διεύθυνσιν τῆς Πρωτοσυγκελλίας τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Μαραθῶνος κ. Δαμασκηνός.

Ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης ἐδέχθη τὴν Ἀντιπροσωπείαν τὴν 2αν Ἰουνίου, Σάββατον τὴν πρωΐαν, διότι τὴν Παρασκευὴν συνεδρίασεν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, καὶ ἤθελεν ἄνεσιν διὰ νὰ δεχθῇ αὐτὴν προσηκόντως. Ἐν ἀτμοσφαίρᾳ ἐγκαρδιότητος διεξήχθη ἐπὶ δίωρον συνομιλία, παρόντος, διὰ τὸ ἐπίσημον τοῦ πράγματος, καὶ τοῦ Ἐλλογιμωτάτου Καθηγητοῦ κ. Ἰωάννου Καρμίρη, Βασιλικοῦ Ἐπιτρόπου παρὰ τῇ Ἱ. Συνόδῳ. Ἡ Α. Μακαριότης καὶ ὁ κ. Καθηγητὴς ἐνόμιζον ὅτι ἡ Ἀντιπροσωπεία εἶχεν ἐντολὴν διὰ συζητήσεις ἐπὶ ζητημάτων, καὶ ἦσαν πρόθυμοι δι' αὐτό. Πλὴν ἐχάρησαν τὰ μάλιστα, ὅταν ἤκουσαν ὅτι ἡ ἀποστολὴ ἀποκλειστικὸν σκοπὸν εἶχε νὰ κομίσῃ εἰς τὸν νέον Ἀρχιεπίσκοπον τῆς Ἐκκλησίας τὸν χαιρετισμὸν καὶ τὰς εὐχὰς τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος καὶ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱ. Συνόδου. Ὁ κ. Καθηγητὴς ἀνέφερεν, ὅτι πολλοὶ ἐκ τῶν κύκλων τῶν διανοουμένων ἱκανοποιήθησαν ἰδόντες τὴν τοιαύτην ἐκδήλωσιν τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου, τοῦθ' ὅπερ εὐρύτατα διεπίστωσεν ἀκολούθως ἡ Ἀντιπροσωπεία καὶ ἀπὸ τὰς λοιπὰς αὐτῆς ἐν Ἀθήναις ἐπαφὰς καὶ συνομιλίας. Πόσον ἐμπνευσμένη ὑπῆρξεν ἡ σκέψις τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος, ἡ ἀποστολὴ νὰ ἔχῃ μοναδικὸν σκοπὸν τὴν λεπτὴν ταύτην ἐκδήλωσιν, ἥτις ἄφηνε νὰ ἐννοηθῇ, ὅτι βαθεῖα εἶναι ἡ δίψα ἡμῶν δι' ἀμοιβαίαν ἀγάπην καὶ συνεργασίαν μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ

Ἀρχηγοῦ αὐτῆς. Ἔχει ἤδη ἀπολεσθῆ πολὺς καὶ πολύτιμος χρόνος, μὲ τὴν παρεμβληθεῖσαν ἔλλειψιν συνοχῆς καὶ κατανοήσεως.

Ἡ μεγάλη ὑπόθεσις ἡμῶν εἶναι αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, ἡ μετ' αὐτῶν συνεννόησις καὶ σύμπραξις καὶ ἡ ἀπὸ κοινοῦ ὀργάνωσις καὶ μελέτη πρὸς συστηματικὴν ἀντιμετώπισιν τῶν μεγάλων ἠθικῶν, θρησκευτικῶν, καὶ ἐκκλησιαστικῶν τῆς Ὀρθοδοξίας, καὶ τῆς χριστιανωσύνης καθόλου, προβλημάτων. Ἀπαραίτητον καὶ ἀσφαλῆ κρηπῖδα εἰς τὸ ἔργον τοῦτο θεωροῦμεν τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ἰδιαιτέρου δεσμοῦ ἡμῶν μὲ τὴν Ἁγιωτάτην Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ νέος Ἀρχιεπίσκοπος αὐτῆς, προσωπικότης μὲ βαθεῖαν πνευματικότητα καὶ ἀκραιφνῆ ἐκκλησιαστικότητα, μὲ ἁπλότητα χριστιανικὴν, καὶ ἐπίγνωσιν τῶν μεγάλων τούτων εὐθυνῶν καὶ ἀναγκῶν, ἐξεχύθη εἰς πλήρη ὁμοφωνίαν καὶ συγχορδίαν σκέψεων καὶ αἰσθημάτων. Πανταχόθεν δὲ ἐπεκροτήθη τοῦτο, καὶ οἱ πάντες εὑρίσκουν ὅτι ἐπείγει ὁ καιρὸς διὰ μίαν σοβαράν, κοινὴν ἀνασύνταξιν καὶ ἀνασυγκρότησιν τῶν δυνάμεων τῆς Ἐκκλησίας. Πρέπει νὰ παραμερισθῇ ἡ ἀκηδία καὶ ἡ ψυχρότης ἐκεῖ ὅπου ἡ μέριμνα πρέπει νὰ εἶναι ἀνύστακτος, καὶ ἡ ἀγάπη φλόγα. Χρειάζεται βαθεῖα ἡσυχία καὶ γαλήνη καὶ ἀποτοξίνωσις, ἀποφυγὴ διενέξεων καὶ θορύβου, ἀπελευθέρωσις ἀπὸ πᾶν δ,τι ταράσσει τὰς καρδίας καὶ ἐξασθενεῖ τὰς θελήσεις. Πρέπει νὰ βλεπώμεθα πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, καὶ νὰ συνάπτηται διάλογος. Πρέπει νὰ δημιουργηθῇ καθαρά, διαφανὴς καὶ θερμὴ ἀτμόσφαιρα, ὅπου τὰ πρόσωπα νὰ προβάλλουν μὲ τὴν θεϊκήν των ὑπόστασιν καὶ ἀκτινοβολίαν, καὶ νὰ κατορθώνηται οὕτως ἡ ἔξοδος ἀπὸ τὴν μόνωσιν καὶ τὴν ἐρημίαν. Εἶναι ἀπαραίτητος ἡ τοιαύτη γαλήνη καὶ ἀγάπη καὶ ἀμοιβαία κατανόησις καὶ ἐμπιστοσύνη, διὰ νὰ γίνωνται καὶ αἱ ὑποθέσεις διαφανεῖς καὶ τὰ πρόσωπα διαφανῆ, διὰ νὰ κατορθώνωμεν νὰ συλλαμβάνωμεν τὰ μηνύματα ,τὰ ὁποῖα ἔχουν αὐτὰ νὰ μᾶς μεταδώσουν. Τί μᾶς φέρουν ; Τί μᾶς ζητοῦν ; Τί μᾶς φέρουν οἱ μεγάλοι αὐτοὶ χρόνοι, τί μᾶς ζητοῦν ; Μᾶς περιμένουν αἱ ἀδελφαὶ Ἐκκλησίαι, μᾶς ἀναμένουν οἱ Χριστιανοί, οἱ λαοί. Μᾶς ἀναμένουν καὶ αἱ ἄλλαι Ἐκκλησίαι, ὁ κόσμος θέλει τὴν προσφοράν μας, τὴν αὐθεντίαν μας, τὸν θησαυρόν μας, τὸ μήνυμά μας.

Ὁ κόσμος ἔχει βαθεῖαν νοσταλγίαν διὰ τὴν Ὀρθοδοξίαν. Εἶναι τόμοι ὁλόκληροι ὅσα γράφονται δι' αὐτήν, καὶ δὲν εἶναι ὀλίγαι αἱ κινήσεις ὅσαι διαγράφονται δι' αὐτήν, εἶναι ἀξιόλογοι, εἶναι εὐλογία Θεοῦ. Ὁ κόσμος ὁλονὲν ἀτενίζει περισσότερον πρὸς αὐτήν. Ὁ κόσμος εἶναι κουρασμένος ἀπὸ τὸν μηχανικὸν πολιτισμὸν καὶ ἀπὸ τοὺς πολέμους, ἀπὸ τὸν ὀρθολογισμὸν καὶ τὴν στυγνότητα, καὶ μὲ τὴν κίνησιν τὴν οἰκουμενικὴν ἡ

τὴν λατρευτικὴν στρέφεται εἰς τὰς ἀναζητήσεις του πρὸς τὴν Ὀρθοδοξίαν. Ἔχουν βοηθήση πολὺ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν αἱ δύο Ὀρθόδοξοι Σχολαί, Παρισίων καὶ Νέας Ὑόρκης. Αἱ Χριστιανικαί, λειτουργικαί, καὶ ἐκκλησιολογικαὶ σπουδαὶ ὡς καὶ ἡ Οἰκουμενικὴ κίνησις, φέρουν ὁλονὲν καὶ περισσότερον εἰς τὸ προσκήνιον τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Τὴν βλέπουν ὡς πιστὸν φρουρὸν τῆς ἀρχαίας παραδόσεως, καὶ ὡς ἕνα σημεῖον ἑνότητος καὶ εἰρήνης. Γενικῶς ἐπικρατεῖ πνεῦμα θαυμασμοῦ καὶ κατανοήσεως. Ἀναγνωρίζεται ὅτι ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία διετήρησε σαφῶς τὸ γνώρισμα τῆς οἰκουμενικότητος, κατὰ τρόπον μοναδικόν, καὶ ὅτι εἶναι ἡ Ἐκκλησία τῶν θυσιῶν καὶ τῆς ὑπομονῆς. Ἡ λατρεία της μὲ τὴν οὐρανίαν της ἀτμόσφαιραν, συγκλονίζει καὶ τοὺς ξένους. Ἡ δὲ μελέτη τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὴν ὁμολογίαν διαφόρων σοφῶν, πλουτίζει τὸ ἀνθρωπιστικὸν καὶ ἐκπαιδευτικὸν ἰδεῶδες τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου. Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἐξετίμησαν ὀρθῶς τὸν ἄνθρωπον, ὡς ὂν ὑπερτάτης ἀξίας, πλασθὲν κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ. Ἐπόνεσαν τὸν ἄνθρωπον, τὸν ὡδήγησαν πολὺ ὑψηλά, καὶ χάριν τῆς ἀνορθώσεως καὶ εὐτυχίας του κατηνάλωσαν ὁλόκληρον τὴν ζωήν των. Πολλοὶ σήμερον θέλουν νὰ εἰσδύσουν εἰς τὴν ζωτικὴν πηγὴν τοῦ πνεύματος τῶν Πατέρων, τὸ ὁποῖον εἶναι μοναδικὸς θησαυρός μας.

Ἡ Α. Μακαριότης ὁ νέος Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἑλλάδος κ. Δωρόθεος, συμμερίζεται πλήρως τὰς ἀντιλήψεις ἡμῶν περὶ τῆς ἀνάγκης συντονισμοῦ καὶ προσπαθειῶν καὶ ἐργασιῶν μας ἐπὶ τῶν μεγάλων τῆς Ἐκκλησίας ζητημάτων, καὶ ἀναμένει τὴν ἀποστολὴν Πατριαρχικοῦ Ἀποκρισιαρίου, τὰ μάλιστα ἀπαραιτήτου διὰ τὴν ἐκπόνησιν εἰδικοῦ προγράμματος συστηματικῆς κατευθύνσεως καὶ συνεργασίας. Ἐπανειλημμένως συνηντήθη ἡ Ἀντιπροσωπεία μετ' Αὐτοῦ, δευτέραν φορὰν εἰς γεῦμα πρὸς τιμὴν αὐτῆς ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Πεντέλης, ἄλλην φορὰν εἰς ἀντεπίσκεψιν αὐτῆς ἐν τῷ ξενοδοχείῳ «Μεγάλης Βρεττανίας», ὅπου κατέλυσεν, ἄλλην ἡμέραν εἰς περίπατον εἰς τὴν νέαν θαυμασίαν παραλιακὴν λεωφόρον πρὸς τὸ Σούνιον, εἰς τὴν ἰδιωτικὴν Αὐτοῦ παραλιακὴν οἰκίαν ἐν Πειραιεῖ, καὶ τελευταῖον αὖθις εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπήν, πρὸς ἀποχαιρετισμόν, ὅπου ἐνεχείρισεν εἰς αὐτὴν εὐχαριστήριον Ἐπιστολὴν Αὐτοῦ καὶ τῆς Συνόδου πρὸς τὴν Αὐτοῦ Θειοτάτην Παναγιότητα καὶ τὴν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον. Ἐθέλχθη ἡ Ἀντιπροσωπεία τὰ μάλιστα, καὶ ἔμεινε βαθύτατα ἱκανοποιημένη ἀπὸ τὴν ἐπιτυχῆ ἐκπλήρωσιν τῆς ἀνατεθείσης αὐτῇ ἱερᾶς ἀποστολῆς, καὶ ἀπὸ ὅσα εἶδε καὶ ἤκουσεν ἀπὸ τὴν Α. Μακαριότητα, ἡ ὁποία θὰ εἶναι ὁ μέγας ἡμῶν παραστάτης εἰς τὸ βαρὺ καὶ ὑψηλὸν ἡμῶν ἔργον.

Οἱ Πατριαρχικοὶ ἀπεσταλμένοι ἐπέστρεψαν αἰσίως ἐκ τοῦ ταξειδί-

ου αὐτῶν, τὴν 19ην παρελθόντος μηνὸς 'Ιουνίου, καὶ ὑπέβαλον εἰς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα καὶ τὴν 'Αγίαν καὶ 'Ιερὰν Σύνοδον τὴν ἔκθεσιν αὐτῶν.

'Η πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἐπιστολὴ τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος ἔχει ὡς ἀκολούθως :

Παναγιώτατε καὶ Θειότατε 'Αρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὲ Πατριάρχα, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀγαπητὲ ἀδελφὲ ἡμῶν καὶ συλλειτουργὲ Κύριε 'Αθηναγόρα, τὴν 'Υμετέραν Παναγιότητα ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Πάντοτε μὲν δόξαν καὶ αἶνον ἀναπέμπομεν τῷ ἐν Τριάδι Θεῷ ἡμῶν, τῷ οἰκονομήσαντι τὰ καθ' ἡμᾶς, κατὰ τὸ ἄπειρον Αὐτοῦ ἔλεος καὶ τὴν πολλὴν Αὐτοῦ ἀγαθότητα.

'Ιδιαιτέραν ἀναπέμπομεν εὐχαριστήριον ἱκεσίαν, ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ ἡμῶν τοῦ ἐλαχίστου ἐν τοῖς ἀδελφοῖς ἡμῶν, ὡς Προκαθημένου τῆς 'Αγιωτάτης 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος, καθὰ ἐγνωρίσαμεν τῇ 'Υμετέρᾳ Σεπτῇ Κορυφῇ, διὰ τοῦ ἡμετέρου Εἰρηνικοῦ Γράμματος.

'Εχάρημεν δέ, κατ' ἄνθρωπον, ἐπὶ τοῖς ὡς εἴρηται συμβεβηκόσιν ἡμῖν ἀγαθοῖς καὶ εὐχαρίστοις, ἅτινα ἡ ἀνεξιχνίαστος τοῦ Κυρίου βουλὴ ἐπεδαψίλευσεν ἡμῖν.

Εἰς τὴν χαρὰν ἡμῶν, προσθήκην εὐλογητὴν προσήνεγκον καὶ τῶν ἀγαπητῶν ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν, τῶν Προέδρων τῶν ἀνὰ τὴν Οἰκουμένην Τμημάτων τῆς Μιᾶς, 'Αγίας, Καθολικῆς καὶ 'Αποστολικῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας, αἱ φιλάδελφοι ἀπαντήσεις εἰς τὸ ἡμέτερον Εἰρηνικὸν Γράμμα.

Δύναμιν δὲ οὐ τὴν τυχοῦσαν προσεκόμισαν ἡμῖν αἱ θεοπειθεῖς αὐτῶν εὐχαί, καὶ ᾐσθάνθημεν ἡμᾶς αὐτοὺς σθένει δυναμωθέντας, ἐπὶ τῷ ἀποδυθῆναι εἰς τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα τῆς διακυβερνήσεως τῆς ἱερᾶς ὁλκάδος τῆς ἐν 'Ελλάδι 'Αγιωτάτης 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας.

'Αλλ' ἐκεῖνο, ὅπερ ἐκορύφωσε τὴν ἡμετέραν χαράν, καὶ αὐθορμήτως ἐκίνησε καὶ αὖθις τὰ χείλη ἡμῶν εἰς θερ-

μὴν πρὸς τὸν Δοτῆρα παντὸς ἀγαθοῦ προσευχήν, εἶναι ἡ κατὰ τρόπον, πλέον ἢ φιλάδελφον καὶ φιλόφρονα, ἐκδήλωσις τῆς χαρᾶς τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἐπὶ τὸ πηδάλιον τῆς ὁποίας ἀγρυπνεῖ ἡ Ὑμετέρα Σεπτὴ Κορυφή, ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ καὶ ἀναρρήσει ἡμῶν εἰς τὸν περίπυστον τῶν Ἀθηνῶν Ἀρχιεπισκοπικὸν Θρόνον.

Εὑρέθημεν οὕτως εἰς τὴν λίαν εὐχάριστον θέσιν, νὰ δεχθῶμεν τοὺς ἀγαπητοὺς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς, Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Πριγκηποννήσων κ. Δωρόθεον καὶ Εἰρηνουπόλεως κ. Κωνσταντῖνον, ἀφικομένους εἰς Ἀθήνας, ἐπὶ τῷ κομίσαι πρὸς ἡμᾶς τὸν θερμὸν χαιρετισμὸν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ὑμετέρας περισπουδάστου καὶ πεφιλημένης ἡμῖν Παναγιότητος.

Οὔτε ἐκφράζονται διὰ ζώσης, οὔτε διὰ χάρτου καὶ μέλανος παρίστανται αἰσθητῶς, τὰ αἰσθήματα ἱερᾶς συγκινήσεως, ἅτινα ἐγεννήθησαν ἡμῖν ἐκ τοῦ σκοποῦ τῆς ἀφίξεως τῶν ὡς εἴρηται Σεβασμιωτάτων Ἱεραρχῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Ἁγιωτάτου Θρόνου.

Τὸ λίαν εὐχάριστον τοῦτο γεγονὸς τῆς κατὰ τὸν διαληφθέντα τρόπον, ἐκδηλώσεως τῆς χαρᾶς τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἐπὶ τοῖς γενομένοις ἡμῖν εὐχαρίστοις καὶ εὐλογητοῖς παρὰ Θεοῦ, ἀνεκοινώσαμεν τοῖς συγκροτοῦσι τὴν περὶ ἡμᾶς Ἱερὰν Σύνοδον ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς ἐν Κυρίῳ, οἵτινες ἐχάρησαν καὶ τὰ προσήκοντα εἶπον ἐν τῇ Συνοδικῇ συνεδρίᾳ, καθ' ἣν ἡ ὡς ἄνω ἀνακοίνωσις ἐγένετο.

Ἐξ ἀποφάσεως δὲ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἱερᾶς Συνόδου, ἥκοντες ἐπὶ τὴν ἀπάντησιν εἰς τὴν φιλάδελφον, ἀπὸ κδ΄ Μαΐου ἐνεστῶτος ἔτους, Πατριαρχικὴν καὶ Συνοδικὴν Ἐπιστολήν, ἣν ἐκόμισαν οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολῖται Πριγκηποννήσων κ. Δωρόθεος καὶ Εἰρηνουπόλεως κ. Κωνσταντῖνος, προαγόμεθα, ἵνα ἐκφράσωμεν Ὑμῖν καὶ τοῖς περὶ Ὑμᾶς Ἁγίοις Συνοδικοῖς τὰς θερμὰς εὐχαριστίας ἡμῶν προσωπικῶς καὶ τῆς Ἱερᾶς περὶ ἡμᾶς Συνόδου, καὶ νὰ γνωρίσωμεν τῇ Ὑμετέρᾳ Σεπτῇ Κορυφῇ καὶ τῇ περὶ Αὐτὴν Ἱερᾷ Συνόδῳ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ὅτι ἡμᾶς προσωπικῶς καὶ τὴν θυγατέρα Ἁγιωτάτην Ἐκκλησίαν τῆς

Ἑλλάδος εὑρήσετε πάντοτε προθύμους εἰς ἔμπρακτον ἐκδήλωσιν τῶν αἰσθημάτων σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης πρὸς τὴν φιλόστοργον Μητέρα Ἐκκλησίαν, ἡ τιμή, ἡ δόξα καὶ ἀκμὴ τῆς ὁποίας καὶ ἐπὶ τὴν θυγατέρα καὶ τὰς λοιπὰς Ὀρθοδόξους ἀδελφὰς Ἐκκλησίας ἀντανακλῶσι καὶ σελαγίζουσιν.

Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις τὴν Ὑμετέραν λίαν ἡμῖν ἀγαπητὴν Παναγιότητα ἐν Κυρίῳ ἀδελφικῶς κατασπαζόμεθα καὶ διατελοῦμεν.

Ἀθήνησι, τῇ 8ῃ Ἰουνίου 1956.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΔΩΡΟΘΕΟΣ.

ΙΕΡΑ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΧΑΛΚΗΣ

Η ΚΑΘΟΣΙΩΣΙΣ ΤΩΝ ΤΕΛΕΙΟΔΙΔΑΚΤΩΝ

Η ΑΠΟΛΥΣΙΣ τῶν ἐφετεινῶν Ἀποφοίτων τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης διεξήχθη ἐν τελεταῖς, καθ' ἃς ἐκυριάρχησεν ἡ ἁπλότης καὶ ἡ περισυλλογή.

Τὴν 7ην Ἰουλίου, ὁ Σύλλογος τῶν Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς ἐξέδωκε τὰ ἀποτελέσματα τῆς βαθμολογίας.

Τὴν ἑπομένην, Κυριακήν, 8ην ἰδίου μηνός, ἐτελέσθη Θ. Λειτουργία, ἐν τῷ Ναϋδρίῳ τῆς Σχολῆς ὑπὸ τοῦ ἐκ τῶν Ἐφόρων αὐτῆς Σεβ. Μητροπολίτου Εἰρηνουπόλεως κ. Κωνσταντίνου.

Ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, παρέστη ὁ Πανοσ. Ὑπογραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου κ. Συμεών.

Παρέστησαν ὡσαύτως : οἱ Σεβ. Μητροπολῖται Πριγκηποννήσων κ. Δωρόθεος, Πρόεδρος, Ἰκονίου κ. Ἰάκωβος, Ταμίας, καὶ Ροδοπόλεως κ. Ἱερώνυμος, Μέλος τῆς Ἐφορίας τῆς Σχολῆς, ὁ ἐνδημῶν Σεβ. Μητροπολίτης Αὐστραλίας καὶ Ν. Ζηλανδίας κ. Θεοφύλακτος, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Σάρδεων κ. Μάξιμος, ὁ Πανοσιολ. Σχολάρχης, Ἀρχιμ. κ. Μάξιμος, οἱ Καθηγηταὶ τῆς Σχολῆς, οἱ Ἱεροσπουδασταὶ καὶ πυκνὸν πλῆθος προσκυνητῶν.

Ἐπηκολούθησε δεξίωσις ἐν τῇ αἰθούσῃ τελετῶν τῆς Σχολῆς, καθ' ἣν ὡμίλησεν ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐφορίας Σεβ. Μητροπολίτης Πριγκηποννήσων κ. Δωρόθεος.

Τὴν ἑσπέραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἡ Ἐφορία καὶ ἡ Διεύθυνσις τῆς Σχολῆς παρέθεσαν δεῖπνον εἰς τοὺς Καθηγητὰς καὶ τοὺς ἐφετεινοὺς Ἀποφοίτους, καθ' ὅ, ἀπὸ μέρους τούτων, προσεφώνησε καταλλήλως ὁ ἐκ τῶν ἐφετεινῶν Ἀποφοίτων Ὁσιολ. Ἱερομ. κ. Ἄββα Χάμπτε Μαρίαμ, ἐξ Αἰθιοπίας.

Τῇ ἐπαύριον, Δευτέρᾳ, 9ῃ τ.μ., ἔλαβε χώραν ἡ ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καθοσίωσις καὶ εἰς Διδασκάλους τῆς Ὀρθοδόξου Θεολογίας ἀνακήρυξις τῶν Ἀοπφοίτων, ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Παρεκκλησίῳ τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου.

Παρέστησαν οἱ Σεβ. Μητροπολῖται Χαλκηδόνος, Πριγκηποννήσων, Ἰκονίου, Ροδοπόλεως, καὶ Φιλαδελφείας, ὁ Πανοσιολ. Σχολάρχης καὶ οἱ Θεολόγοι Καθηγηταὶ τῆς Σχολῆς, ὁ Πανοσ. Μ. Πρωτοσύγκελλος καὶ οἱ λοιποὶ Κληρικοὶ καὶ Λαϊκοὶ τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, περιβληθεῖσα ἐπιτραχήλιον καὶ ὠμόφορον καὶ περιστοιχουμένη ὑπὸ τῶν Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Φιλαρέτου, Δευτερεύοντος καὶ Τριτεύοντος, κατήρξατο τῆς Ἱ. Ἀκολουθίας, διὰ τοῦ «Εὐλογητὸς ὁ Θεός...», οἱ Ἀπόφιοτοι ἔψαλον τὰ τροπάρια : «Εὐλογητὸς εἶ, Χριστέ...». «Ὅτε καταβάς...», «Πάντα χορηγεῖ τὸ πνεῦμα τὸ Ἅγιον...», διευθύνοντος τοῦ Πανοσιολ. διακόνου τῆς Σειρᾶς, οἱ δὲ Διάκονοι ἀπήγγειλαν τὰς σχετικὰς δεήσεις.

Ἐν συνεχείᾳ, ὁ Πατριάρχης ἀνέγνω τὴν εὐχὴν τῆς καθοσιώσεως, ἔχουσαν οὕτως :-

«Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τοὺς Ἁγίους Μαθητὰς καὶ Ἱεροὺς Ἀποστόλους, πρὸς τὸ κήρυγμα πορευομένους, διὰ τοῦ Παναγίου Σου Πνεύματος χάριτος καὶ δυνάμεως ἐμπλήσας, ἐπάκουσον ἡμῶν τῶν ταπεινῶν δεομένων Σου καὶ ἐλέησον ἡμᾶς· ἔπιδε ἐν εὐμενείᾳ καὶ ἐπὶ τοὺς δούλους Σου τούτους, εἰς διακονίαν τῇ Ἁγίᾳ Σου Ἐκκλησίᾳ νῦν καθοσιουμένους, καὶ κατάπεμψον ἐπ' αὐτοὺς τὴν εὐλογίαν καὶ τὰ ἐλέη Σου· φώτισον, ἐνίσχυσον καὶ κράτυνον αὐτοὺς τῇ θεϊκῇ Σου ἐπιστασίᾳ καὶ δυνάμει, καὶ δὸς αὐτοῖς ὁσίως καὶ ἀμέμπτως πορεύεσθαι τὴν ὁδὸν τῶν ἐντολῶν Σου, συνεργὸς γινόμενος ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν, ἵνα κατὰ τὸ θέλημά Σου ὑπουργοῦντες, ὅπου ἂν ταχθεῖεν, καὶ λυσιτελῇ πάντοτε περὶ τοῦ λαοῦ Σου προνοούμενοι καὶ ἐργαζόμενοι, τύχωσι τοῦ μισθοῦ τοῦ φρονίμου δούλου τοῦ Εὐαγγελίου καὶ εὕρωσι χάριν ἐνώπιόν Σου, τοῦ χορηγοῦ πάντων τῶν ἀγαθῶν. Ἐλέει καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Μονογενοῦς Σου Υἱοῦ, μεθ' Οὗ εὐλογητὸς εἶ, σὺν τῷ Παναγίῳ καὶ Ἀγαθῷ καὶ Ζωοποιῷ Σου Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν».

Προσφωνήσας δὲ τοὺς Τελειοδιδάκτους, ἀνηγόρευσε τούτους, ἐξ ὀνόματος τῆς Ἐκκλησίας, Διδασκάλους τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Θεολογίας καὶ ἀπένειμε τὰ Διπλώματα εἰς τοὺς ἐξ αὐτῶν Κληρικοὺς καὶ τοὺς ἐξ Αἰθιοπίας, εὐχηθείς, ὅπως συντόμως ἐπιδοθῶσι ταῦτα καὶ εἰς τοὺς ὑπολοίπους, εἰσερχομένους εἰς τὴν Ἱερωσύνην.

Εἶτα ὁ ἐκ τῶν Ἀποφοίτων Ὁσιολ. κ. Ἀπόστολος Διμέλης ἀνέγνω τὴν Ὁμολογίαν τῶν Τελειοδιδάκτων, ἐξ ὀνόματος πάντων τῶν συνταξιωτῶν αὐτοῦ, ἔχουσαν οὕτως :

«Ἀσπαζόμεθα εὐλαβῶς, Παναγιώτατε Δέσποτα, τὸ διὰ τῶν τιμίων χειρῶν Σου προσφερόμενον ἡμῖν τό δε Δίπλωμα. Ἀνακηρύττοντες δὲ ἡμᾶς αὐτοὺς ὀφειλέτας ἁπάσης εὐγνωμοσύνης πρός τε τὴν Ἱερὰν ἡμῶν Σχολὴν καὶ τὴν Ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Μεγάλην Ἐκκλησίαν, καθυπισχνούμεθα σήμερον, ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἀξίως διαβιῶσαι, τοῦ ἱεροῦ ἐπαγγέλματος καὶ μηδέποτε καταρραθυμῆσαι πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἱερῶν ἡ-

μῶν καθηκόντων, ἀλλὰ παντὶ σθένει σπουδάσωμεν φανῆναι δόκιμοι κατὰ πάντα, ἀκηλιδώτους ἡμᾶς αὐτοὺς διατηροῦντες, καὶ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ εὐαγγελιζόμενοι καὶ τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως ὑπεραμυνόμενοι, ὅπουπερ ἂν ὦμεν, πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν εἰς δόξαν Χριστοῦ».

Ὡς ἐπισφράγισμα δὲ τῆς τελετῆς ἐψάλη ὑπὸ τῶν ἀποφοίτων ὁ Πολυχρονισμὸς τοῦ Πατριάρχου.

Εἶτα, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐδέχθη ἐν τῷ ἰδιαιτέρῳ Αὐτῆς Γραφείῳ τοὺς Ἁγίους Ἀρχιερεῖς, τὸν Σχολάρχην, τοὺς κ.κ. Καθηγητὰς καὶ τοὺς Ἀποφοίτους, ἀπηύθυνε πρὸς τούτους πατρικὰς νουθεσίας, τονίσας, ὅτι ἡ ἀποστολὴ τοῦ Κληρικοῦ, μάλιστα δὲ τοῦ Ὀρθοδόξου, σήμερον εἶναι, νὰ κρατήσωμεν τὴν πίστιν ἀκεραίαν καὶ ἀλώβητον καὶ νὰ προβάλωμεν ταύτην ἱεραποστολικῶς, ἐκράτησε δὲ εἰς τὴν Πατριαρχικὴν τράπεζαν τούς τε Ἁγίους Ἀρχιερεῖς, τὸν Σχολάρχην, τοὺς Καθηγητὰς καὶ τοὺς νέους Διδασκάλους τῆς Θεολογίας.

Παραθέτομεν κατωτέρω τοὺς κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος ἀποφοίτους τῆς Σχολῆς, σημειοῦντες ἅμα καὶ τὰς ὑπ' αὐτῶν ὑποβληθείσας ἐναισίμους διατριβάς.

1.— Πρεσβ. Ἀποστόλου Διμέλη, ἐκ Ρόδου : Ἡ περὶ Θεαμάτων Διδασκαλία τοῦ Ἰ. Χρυσοστόμου.

2.— Πρεσβ. Ἄμπα Χάμπτε Μάριαμ, ἐξ Αἰθιοπίας : Ἡ Εἴσοδος τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὴν Αἰθιοπίαν.

3.— Διακ. Ἀνθίμου Δρακωνάκη, ἐκ Κρήτης : Κύριλλος ὁ Λούκαρις, Καλβινόφρων, ἢ οὔ.

4.— Ἀθανασίου Θεοχάρους, ἐκ Σιατίστης : Ἡ περὶ Ἀνθρώπου Διδασκαλία Γρηγορίου τοῦ Νύσσης.

5.— Βασιλείου Νικήτα, ἐκ Καρπάθου : Ἡ Πατερικὴ καὶ ἄλλη ἀντίληψις τοῦ «κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν» ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ.

6.— Γεωργίου Παπαδάκη, ἐκ Κρήτης : Αἱ ἀρεταὶ καὶ κακίαι τῶν πρώτων Χριστιανῶν, κατὰ τὰς Πράξεις καὶ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον.

7.— Γιεμάνε Γκάμπρε Μάριαμ, ἐξ Αἰθιοπίας : Ἡ Φιλοσοφία τοῦ Ἀπολογητοῦ καὶ Μάρτυρος Ἰουστίνου.

8.— Ἐμμανουὴλ Ζερβοῦ, ἐκ Κρήτης : Ψευδοδιονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης. Γνησιότης τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ.

9.— Μόσχου Ξακουστοῦ, ἐξ Ἐλευθερουπόλεως : Ὁ Δεύτερος Γάμος τῶν Κληρικῶν.

10.— Σεργίου Ρ. Ἄμπατ, ἐκ Συρίας : Ἡ περὶ Θείας Προνοίας διδασκαλία Θεοδωρήτου τοῦ Κύρου.

11. Σπυρίδωνος Τσιτσογιάννη, ἐκ Λαμίας : Τὸ Βάπτισμα τοῦ Ἰωάννου ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ.

12.— Τεσφάγιε Ἀλέμου, ἐξ Αἰθιοπίας : Αἱ Κατηχήσεις Κυρίλλου τοῦ Ἱεροσολύμων.

ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ

Τὴν Κυριακὴν 22αν Ἰουλίου ἀνεχώρησεν ἀεροπορικῶς εἰς ταξείδιον μελετῶν ἀνὰ τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Ἀγγλίαν, ὁ Καθηγητὴς τῆς Δογματικῆς ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Ἰ. Θεολογικῇ Σχολῇ Ἱερολ. Διάκονος κ. Χρυσόστομος Κωνσταντινίδης. Ἐπισκεφθεὶς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἐξητήσατο καὶ ἐδέχθη τὴν Πατριαρχικὴν εὐλογίαν.

— Κατόπιν προσκλήσεως τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας ἐν Γερμανίᾳ, ἀνεχώρησε μεταβὰς ἐκεῖ τῇ 26 Ἰουλ. ἀεροπορικῶς, ὁ Καθηγητὴς τῆς Πατρολογίας ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Ἰ. Θεολογικῇ Σχολῇ κ. Β. Ἀναγνωστόπουλος.

Ἐπισκεφθεὶς τὴν Α.Θ.Παναγιότητα,τῇ 23η Ἰουλ. ἐξητήσατο καὶ ἐδέχθη τὴν Πατριαρχικὴν εὐλογίαν.

Ὁ εἰρημένος Καθηγητὴς θὰ παραμείνῃ χάριν μελετῶν εἰς τὴν ἐν Ἀρνολτσάϊν Ἀκαδημίαν, κειμένην πλησίον τῆς Φραγκφούρτης, ἐπὶ τέσσαρας ἑβδομάδας, ὅπου θὰ παραστῇ καὶ εἰς τὸ Συνέδριον τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας τῆς Γερμανίας, ἀπὸ 8—12 Αὐγούστου. Ἐκεῖθεν θὰ φιλοξενηθῇ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τοῦ Ἀννοβέρου.

Ἐκ Γερμανίας θὰ μεταβῇ, εἰς Σουηδίαν, ὡσαύτως κατόπιν προσκλήσεως τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ κληροδοτήματος Ὀλάους Πέτρι, ὅπου πρόκειται νὰ δώσῃ δύο διαλέξεις εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Οὐψάλης τὴν 15ην καὶ 18ην Σεπτεμβρίου.

Τὰ θέματα τῶν διαλέξεων εἶναι :

α) Σχέσεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μετὰ τῶν ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν.

β) Νεώτεραι ἔρευναι καὶ μελέται ἐπὶ τῶν συγγραμμάτων καὶ τῆς διδασκαλίας Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ.

— Προσκληθεὶς ὑπὸ τῆς Προτεσταντικῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Μοῦνστερ, ὁ Καθηγητὴς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας καὶ Ἐξηγητικῆς τῆς Κ. Διαθήκης ἐν τῇ Ἰ. Θ. Σχολῇ Χάλκης κ. Κωνσταντ. Καλλίνικος, ἵνα διδάξῃ τὴν 24ην καὶ 25ην Ἰουλίου ἐν τῇ ὡς ἄνω Θεολογικῇ Σχολῇ, ὡς φιλοξενούμενος Καθηγητής, ἀνεχώρησε μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ τῇ 18η Ἰουλίου ἀεροπορικῶς, ἀφοῦ προηγουμένως ἀμφό-

τεροι ἐξῃτήσαντο καὶ ἔλαβον τὴν Πατριαρχικὴν εὐλογίαν.

Οἱ τίτλοι τῶν θεμάτων, ἅτινα θ' ἀναπτύξῃ ὁ κ. Καθηγητὴς εἶναι :

1) Ὁ Ὀρθόδοξος Χριστιανισμὸς (διδασκαλία, διοίκησις, θεία λατρεία καὶ τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἀπασχολοῦν αὐτόν.)

2) Αἱ βασικαὶ ἀρχαὶ καὶ μέθοδοι τῆς ἑρμηνείας τῶν Ἱ. Γραφῶν παρὰ τοῖς Ὀρθοδόξοις.

Ὁ κ. Καθηγητὴς θὰ λάβῃ ὡσαύτως μέρος, εἰς τὸ ἐν Φραγκφούρτῃ συγκληθησόμενον συνέδριον τῆς «Ἡμέρας τῆς Ἐκκλησίας», προσκληθεὶς πρὸς τοῦτο.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΟΥΝΙΟΥ - ΙΟΥΛΙΟΥ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

Πατριαρχικὴ Χοροστασία ἐν Βαλουκλῇ.

Τὴν Κυριακὴν τῶν Ἁγίων Πατέρων, 17ην Ἰουνίου ἐ.ἔ., ἡ Α. Θ. Παναγιότης μετὰ τῆς ἀκολουθίας Αὐτῆς μετέβη εἰς Βαλουκλῆ καὶ ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ Ἱερῷ Ναϊδρίῳ τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων τοῦ Γηροκομείου.

Πρὸ τῆς εἰσόδου, τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ὑπήντησαν ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ἱδρύματος, ἰατρὸς κ. Ἰ. Μποσίνης μετὰ τῶν Ἐφόρων καὶ τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Γηροκομείου.

Τὴν Θείαν Λειτουργίαν ἐτέλεσεν ὁ Πανοσ. Ἱερομόναχος κ. Χρυσόστομος Μαραγκουδάκης, Ἱεροσπουδαστὴς τῆς Ἱ. Θεολ. Σχολῆς Χάλκης, διηκόνησεν ὁ Πανοσ. Δευτερεύων κ. Γαβριήλ, ἔψαλε δὲ χορῳδία ἐξ Ἱεροσπουδαστῶν τῆς Σχολῆς.

Παρέστησαν συμπροσευχόμενοι ὁ Πανοσ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἀγαθάγγελος Βουτσᾶς, τὰ μέλη τῆς Ἐφορίας τῶν Νοσοκομείων, ὁ Πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου Βοηθείας τῶν Νοσοκομείων κ. Γ. Παπαδόπουλος, ὁ Ἐπίτιμος Πρόεδρος τοῦ αὐτοῦ Συνδέσμου κ. Πρ. Γιαδηκιάρογλου μετὰ μελῶν αὐτοῦ, ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς τῶν Νοσοκομείων κ. Θ. Καραγουράτογλου, ὁ Διευθυντὴς τοῦ Γηροκομείου, ἰατρὸς κ. Ἰ. Μποσίνης, μέλη τοῦ ἰατρικοῦ Σώματος, Νοσοκόμοι, γηροκομούμενοι καὶ πλῆθος Χριστιανῶν.

Κατὰ τὴν ἀπόλυσιν ἡ Α. Θ. Παναγιότης διένειμε τὸ ἀντίδωρον καὶ ηὐλόγησε τὸ εὐσεβὲς Ἐκκλησίασμα. Εἶτα ἐν συνοδείᾳ τῆς Ἐφορίας καὶ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Γηροκομείου, ἐπεσκέφθη τὸ Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως καὶ τοὺς γηροκομουμένους ἀμφοτέρων τῶν τμημάτων, ἤτοι· παλαιοῦ Γηροκομείου καὶ Μαυρογορδατείου, καὶ ἀπηύθυνε πρὸς αὐτοὺς λόγους παρηγορίας καὶ ἐνθαρρύνσεως.

Τὴν μεσημβρίαν παρετέθη πρὸς τιμὴν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἐν τῇ Μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Γηροκομείου, γεῦμα, εἰς ὃ παρεκάθησαν τὰ μέλη τῆς Ἐφορίας τῶν Νοσοκομείων, ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς αὐτῶν μετὰ τοῦ ἰατρικοῦ σώματος, ὁ Διευθυντὴς τοῦ Γηροκομείου, τὸ Συμβούλιον τοῦ Συνδέσμου Βοηθείας τῶν Νοσοκομείων, πολλοὶ ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων τῆς Ὁμογενείας καὶ οἱ γηροκομούμενοι.

Κατὰ τὰ ἐπιδόρπια τὴν Α. Θ. Παναγιότητα προσεφώνησε καταλλήλως ὁ ἀντιπρόεδρος καὶ Γενικὸς Γραμματεὺς τῆς Ἐφορίας κ. Μ. Κωνσταντινίδης.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀπαντῶσα ἐξέφρασε τὴν χαρὰν τῆς Ἐκκλησίας καὶ Ἑαυτῆς διὰ τὴν καλὴν λειτουργίαν τοῦ ἱδρύματος, ἀλλὰ καὶ τὴν λύπην την Αὐτῆς, διότι δὲν κατέστη δυνατὸν ἵνα τελεσθῇ ἐφέτος ἡ καθιερωμένη Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ ἐν Βαλουκλῇ Θεία Λειτουργία, συνεχάρη

τὸν Γενικὸν Διευθυντὴν τῶν Νοσοκομείων ἐπὶ τῷ διορισμῷ αὐτοῦ, ἐξῆρε τὸ ἔργον τῆς Ἐφορίας, τοῦ Συνδέσμου Βοηθείας, τῶν ἰατρῶν, τῶν νοσοκόμων καὶ τοῦ λοιποῦ προσωπικοῦ καὶ ἐν τέλει ἀπένειμε τοῖς πᾶσι τὴν Πατριαρχικὴν εὐλογίαν.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης μετὰ τῆς ἀκολουθίας Αὐτῆς ἀνεχώρησε τὸ ἀπόγευμα, προπεμφθεῖσα μετ' ἐκδηλώσεων πολλῆς εὐλαβείας καὶ τιμῆς.

Κανονικαὶ ἄδειαι.

Τυχὼν τῆς κανονικῆς ἀδείας τῆς Ἐκκλησίας, ἀνεχώρησεν ἀεροπορικῶς τῇ 11ῃ τοῦ μηνὸς Ἰουλίου ἐ. ἔ. μεταβαίνων εἰς Ἀθήνας, δι' ἰδίας αὐτοῦ ὑποθέσεις, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Θεοδωρουπόλεως κ. Λεόντιος.

Τὰς ἐπὶ κατευοδώσει εὐχὰς τῆς Α. Θ. Παναγιότητος διεβίβασε τῇ Α. Σεβασμιότητι ὁ Πανοσ. Μ. Ἀρχιδιάκονος κ. Γεώργιος.

Μητροπολίτης Φιλαδελφείας κ. Ἰάκωβος.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Φιλαδελφείας κ. Ἰάκωβος, τακτικὸν μέλος τῶν Ἐπιτροπῶν Ἐκτελεστικῆς καὶ Κεντρικῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, λαβὼν τὴν νενομισμένην κανονικὴν ἄδειαν, ἀνεχώρησεν ἀεροπορικῶς τῇ 21ῃ Ἰουλίου ἐ.ἔ., μεταβαίνων εἰς Βιέννην πρὸς συμμετοχὴν ἐν ταῖς ἐργασίαις τοῦ ἐκεῖ συνερχομένου Συνεδρίου τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτορπῆς ἀπὸ 26ης—28ης Ἰουλίου καὶ ἐκεῖθεν εἰς Γκαγιατέτε παρὰ τὴν Βουδαπέστην τῆς Οὐγγαρίας ἀπὸ 28ης Ἰουλίου—6ης Αὐγούστου ἐ.ἔ.

Ἡ Α. Σεβασμιότης, ἐπέστρεψε τὴν 15ην Σεπτεμβρίου ἐ. ἔ., ἀτμοπλοϊκῶς Ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος προέπεμψε καὶ ὑπεδέχθη αὐτὴν ὁ Πανοσ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Αἰμιλιανός.

Ὁ Μητροπολίτης Βηρυττοῦ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Βηρύττοῦ κ. Ἠλίας, εἰς πραγματοποίησιν τοῦ πόθου αὐτοῦ, ὅπως ἐπισκεφθῇ τὰ Πατριαρχεῖα, ὑποβάλῃ τὰ ἑαυτοῦ σέβη τῇ Α. Θ. Παναγιότητι καὶ ἐπικοινωνήσῃ μετὰ τῶν Σεβ. Ἁγίων Ἀρχιερέων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἐπανακάμπτων ἐκ τοῦ εἰς Μόσχαν ταξειδίου αὐτοῦ, ἀφίκετο ἀεροπορικῶς εἰς τὴν Πόλιν ἡμῶν τὴν νύκτα τῆς 16ης Ἰουλίου. Ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τὴν Α. Σεβασμιότητα ὑπεδέχθησαν καὶ ἐχαιρέτισαν ἐν τῷ ἀεροδρομίῳ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Φιλαδελφείας κ. Ἰάκωβος καὶ ὁ Πανοσ. Μ. Πρωτοσύγκελλος.

Ἡ Α. Σεβασμιότης μετὰ τῆς ἀκολουθίας αὐτῆς, ἀποτελουμένης ἐκ τοῦ Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Γαβριὴλ Σαλίμπυ, Πρωτοσυγκέλλου αὐτῆς, τοῦ ἰδιαιτέρου ἰατροῦ αὐτῆς Δρος κ. Ἠλία Σαλίμπυ, τοῦ κ. Εὐαγγέλου Ψιάρα, Γεν. Γραμματέως τῆς Ἱ. Μητροπόλεως καὶ τοῦ Ἀρχικλητῆρος αὐτῆς, κατέλυσαν εἰς τὸ ἐν Πέραν Ξενοδοχεῖον «Πέρα Παλάς», ὡς φιλοξενούμενοι τῶν Πατριαρχείων.

Ἡ Α. Σεβασμιότης τὴν ἐπομένην μετὰ τῆς ἀκολουθίας αὐτῆς, προσῆλθεν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα γενομένη δεκτὴ μετὰ πολλῶν τιμῶν. Ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Γραφείῳ ἡ Α. Θ. Παναγιότης, παρισταμένων καὶ τῶν Σεβ. Ἁγίων Συνοδικῶν, ἐδέχθη αὐτὴν μετὰ πολλῆς ἐγκαρδιότητος.

Ἡ Α. Σεβασμιότης ἐν προφανεῖ συγκινήσει, διότι τὸ δεύτερον ηὐτύχησεν, ὡς εἶπε, νὰ ἔλθῃ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα καὶ νὰ ἐπικοινωνήσῃ μετὰ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἐξέφρασε τὰ διακατέχοντα αὐτὴν αἰσθήματα σεβασμοῦ καὶ εὐλαβείας, ἐπιδηλώσασα ὅτι

κομίζει καὶ τὰ σέβη καὶ τὸν χαιρετισμὸν τῆς Α. Μακαριότητος τοῦ Πατριάρχου Μόσχας κ. Ἀλεξίου.

Τὴν μεσημβρίαν πρὸς τιμὴν τῆς Α. Σεβασμιότητος παρετέθη γεῦμα ἐν τοῖς Πατριαρχείοις.

Τῇ 20ῇ Ἰουλίου, ἑορτῇ τοῦ Προφήτου Ἠλιού, ἐπὶ τῇ ὀνοματικῇ ἑορτῇ αὐτῆς, ἡ Α. Σεβασμιότης ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῷ ἐν μέσῳ πυκνοῦ Ἐκκλησιάσματος.

Ἀνεχώρησεν ἐπιστρέφουσα εἰς Βηρυττὸν μετὰ τῆς ἀκολουθίας αὐτῆς αὐθημερόν, προπεμφθεῖσα ἐν τῷ ἀεροδρομίῳ ὑπὸ τοῦ Πανοσ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου κ. Αἰμιλιανοῦ.

Ὅμιλος τῆς Ὀρθοδόξου Νεολαίας Ἀμερικῆς εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

Τῇ 28ῃ Ἰουνίου ἐ. ἔ., ἐπεσκέφθη τὰ Πατριαρχεῖα, προερχόμενος ἐξ Ἱεροσολύμων καὶ Δαμασκοῦ, 15μελὴς ὅμιλος νέων καὶ νεανίδων τῆς ὀργανώσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Νεολαίας Ἀμερικῆς «Γκόγια» ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Ναζιανζοῦ κ. Ἰεζεκιήλ.

Ἡ ὡς ἄνω ὀργάνωσις ἱδρυθεῖσα πρὸ πενταετίας ὑπὸ τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς κ. Μιχαήλ, περιλαμβάνει ὡς μέλη αὐτῆς χιλιάδας νέων καὶ νεανίδων ἐκ τοῦ Πληρώματος τῆς ἐν Ἀμερικῇ Ἐκκλησίας καὶ ἐπιδιώκει ὅπως :

1) γνωρίσῃ ἡ νέα γενεὰ ἐν Ἀμερικῇ τὰς θεμελιώδεις διδασκαλίας καὶ παραδόσεις τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ ἐκτιμήσῃ τὴν ἀξίαν τῆς Ὀρθοδοξίας διὰ τὴν ἀτομικήν, τὴν οἰκογενειακὴν καὶ τὴν κοινωνικὴν ζωήν.

2) κατατοπίσῃ τὴν νέαν γενεὰν εἰς τὴν διοίκησιν τῶν Κοινοτήτων καὶ τὰ προβλήματα αὐτῶν καί,

3) ἀναπτύξῃ πρόγραμμα καὶ δρᾶσιν μὲ θρησκευτικόν, κοινωνικόν, ἐκπαιδευτικὸν καὶ ἀθλητικὸν χαρακτῆρα.

Τὸν ὅμιλον, ἀπαρτιζόμενον ἐκ τῶν κ. κ. Ἀναστασίου Βήλλα, Ὑπάτου προέδρου τῆς Ὀργανώσεως, Ἀγγέλου Βήλλα, Ἰωάννου Βολανάκη, Κωνσταντίνου Ζαβάκου, Κωνσταντίνου Τσάλα, τῆς κ. Μαρίας Κασάλου καὶ τῶν Δ)ίδων Ἀφροδίτης Καλογεράκη, Ἄννης Χατζῆ, Βασιλικῆς Σουρῆ, Βασιλικῆς Κράλλη, Μαρίας Βολανάκη, Μαρίας Παναγοπούλου, Μαρίας Μπαλασιάδου καὶ Κρυστάλλως Βούλγαρη, ἐχαιρέτισεν ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὁ Πανοσ. Μ. Ἀρχιδιάκονος κ. Γεώργιος. Τὰ εὐσεβῆ ταῦτα τέκνα τῆς Ἐκκλησίας τῇ 29ῃ Ἰουνίου, ἑορτῇ τῶν Πρωτοκορυφαίων Πέτρου καὶ Παύλου, ἐκκλησιασθέντα ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ, ὑπέβαλον τῇ Α. Θ. Παναγιότητι τὰ εὐλαβῆ αὐτῶν σέβη καὶ ἐξητήσαντο τὰς εὐχὰς Αὐτῆς.

Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὀλιγοημέρου ἐνταῦθα παραμονῆς αὐτοῦ, ὁ ὅμιλος ἐπεσκέφθη τὴν Ἱ. Θ. Σχολὴν Χάλκης καὶ τὰ λοιπὰ ἐν Πριγκηποννήσοις ἱδρύματα τῆς Ἐκκλησίας, ὡς καὶ τὰ ἀξιοθέατα τῆς Πόλεως ἡμῶν.

Εἰς τοὺς ὡς ἄνω προσκυνητάς, ἀναχωρήσαντας τῇ Δευτέρᾳ, 2 Ἰουλίου σιδηροδρομικῶς διὰ Θεσσαλονίκην, ἐπεδόθη τῇ αἰτήσει αὐτῶν, λίθος ἐκ τοῦ περιβόλου τῶν Πατριαρχείων μετὰ καταλλήλου ἐπιγραφῆς, ὅστις θέλει χρησιμοποιηθῇ εἰς τὸν ὑπὸ ἀνοικοδόμησιν νέον Ναὸν ἐν τῇ Κοινότητι Μιννεαπόλεως, Μιννεσότας Ἀμερικῆς.

Τὰς ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει εὐχὰς τῆς Α. Θ. Παναγιότητος διεβίβασεν αὐτοῖς ὁ Μ. Ἀρχιδιάκονος.

Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀμερικῆς.

Ἀσθένεια Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐν τῇ Συνοδικῇ

συνεδρίᾳ τῆς 11ης Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ., ἀνεκοίνωσεν ὅτι ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς κ. Μιχαὴλ ἐν ποιμαντορικῇ ἀνὰ τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ περιοδείᾳ εὑρισκόμενος, ὅλως αἰφνιδίως ἠσθένησε καὶ ἐδέησεν ὅπως εἰσέλθῃ εἰς Νοσοκομεῖον ἐν Λὸς Ἄντζελες κατ' ἀρχὰς καὶ εἶτα ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ, τοῦθ' ὅπερ γνωσθὲν ἐλύπησεν Αὐτήν, παρακολουθήσασαν ἔκτοτε μετὰ πολλοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ συμπαθείας τὴν πορείαν τῆς ἀσθενείας τῆς Α. Σεβασμιότητος.

Ἐν συνεχείᾳ ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀνέφερεν ὅτι ἤδη ἐκ γράμματος τοῦ ἐν Ἀμερικῇ διακεκριμένου Δρος κ. Λεωνίδου Λαντζούνη, θεράποντος τῆς Α. Σεβασμιότητος, ἐπληροφορήθη μετὰ πολλῆς τῆς χαρᾶς ὅτι ἡ ὑγεία αὐτῆς ἐβελτιώθη, οὕτως ὥστε ἤδη νὰ δύναται ἵνα συνεχίσῃ τὸ λυσιτελὲς καὶ πολύτιμον ἐν Ἀμερικῇ ἔργον αὐτῆς.

Ἐπὶ τοῖς ὡς ἄνω ἀνακοινωθεῖσιν, ἀπεφασίσθη συνοδικῶς ὅπως γένωνται τῷ μὲν Σεβ. Ἀρχιεπισκόπῳ Ἀμερικῆς τὸ προσῆκον συγχαρητήριον τῆς Ἐκκλησίας γράμμα ἐπὶ τῇ ἀποκαταστάσει τῆς ὑγείας αὐτοῦ, τῷ δὲ Δρι κ. Λ. Λαντζούνῃ τὸ προσῆκον εὐχαριστήριον γράμμα διά τε τὴν ἀγαθὴν ταύτην ἀγγελίαν καὶ διὰ τὴν πρὸς τὴν Α. Σεβασμιότητα παρεχομένην ὑπ' αὐτοῦ πολύτιμον ἐπιστημονικὴν περίθαλψιν.

Ἡ ἐν Βαλτιμόρῃ Μαίρηλανδ Ὀρθόδοξος Ἑλληνικὴ Κοινότης.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς ὡς ἄνω Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Κοινότητος, διὰ γράμματος αὐτοῦ, ὑπέβαλε τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι προσεχῶς συμπληροῦται πεντηκονταετία ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τῆς Κοινότητος, ἥτις πρόκειται νὰ ἑορτασθῇ ἐπὶ τὸ πανηγυρικώτερον καὶ ἐξῃτήσατο τὰς εὐχὰς τῆς Ἐκκλησίας.

Διὰ σεπτοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος διεβιβάσθησαν τὰ συγχαρητήρια καὶ αἱ εὐχαὶ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ἐν Πίττσμπουργκ Ὀρθόδοξος Ἑλληνικὴ Κοινότης τοῦ Ἁγίου Νικολάου.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς Κοινότητος Ἁγ. Νικολάου Πίττσμπουργκ διὰ γράμματος αὐτοῦ ἀνήγγειλεν ὅτι πρόκειται νὰ ἑορτάσῃ προσεχῶς τὴν συμπλήρωσιν πεντηκονταετίας ἀπὸ τῆς τακτικῆς ὀργανώσεως αὐτῆς καὶ ἐξῃτήσατο τὰς πρὸς τοῦτο εὐχὰς τῆς Ἐκκλησίας.

Διὰ σεπτοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος ἐξεφράσθησαν τῷ Διοικητικῷ Συμβουλίῳ τῆς ὡς ἄνω Κοινότητος ἡ εὐαρέσκεια καὶ αἱ εὐχαὶ τῆς Ἐκκλησίας.

Παλλακωνικὴ Ὁμοσπονδία.

Ἡ ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ Παλλακωνικὴ Ὁμοσπονδία διὰ γράμματος αὐτῆς ὑπέβαλεν ὅτι προσεχῶς θέλει συγκληθῆ τὸ Θ' Συνέδριον αὐτῆς καὶ ἐξῃτήσατο τὰς εὐχὰς τῆς Ἐκκλησίας.

Διὰ σεπτοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος διεβιβάσθησαν αἱ εὐχαὶ τῆς Ἐκκλησίας ὑπὲρ εὐοδώσεως τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου τῆς εἰρημένης Ὁμοσπονδίας.

Κίνησις ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας ἐν Ἀμερικῇ.

Διαγράφεται ἐσχάτως ἐν Ἀμερικῇ κίνησις πρὸς πληρεστέραν γνωριμίαν τῆς ζωῆς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἀνταποκρινόμενος εἰς τὸν πόθον τοῦτον τοῦ Ἀμερικανικοῦ λαοῦ καὶ ὁ Θεοφιλ. κ. Λώριστον Λίβιγκστον Σκέϊφ, βοηθὸς Ἐπίσκοπος παρὰ τῇ Ἐπισκοπελιανῇ Ἐπισκοπῇ Νέας Ὑόρκης, ἔδωκεν ἐν τῷ Θεολογικῷ Σεμιναρίῳ Κέντον τῆς Πολιτείας Ὀχάϊο σειρὰν

διαλέξεων ἐπὶ τῶν ἑξῆς θεμάτων :

1) Αἱ σχέσεις Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως μετὰ τὸ σχίσμα τῶν Ἐκκλησιῶν.

2) Διδασκαλία ἐπὶ τῶν Ἱ. Μυστηρίων τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

3) Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ ἡ σπουδαιότης αὐτῆς εἰς τὸν Παγκόσμιον Χριστιανισμόν, καὶ

4) Τὸ πνεῦμα τῆς Ὀρθοδοξίας.

Τὰ ὡς ἄνω θέματα ἀναπτυχθέντα κατὰ τρόπον σαφῆ καὶ περιεκτικόν, ἐνεφάνισαν εἰκόνα, κατὰ μᾶλλον καὶ ἧττον, ἀκριβῆ τῆς Ὀρθοδοξίας ἀπὸ ἀπόψεως ἱστορικοδογματικῆς καὶ λατρευτικῆς.

Ὁ ὁμιλητής, τρέφων βαθεῖαν εὐλάβειαν πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὅπερ καὶ πρὸ τετραετίας ἐπεσκέφθη, ὅλως ἰδιαιτέρως ἐτόνισεν, εἰς τὰς διαλέξεις αὐτοῦ, τὴν γενικὴν καὶ ἱστορικὴν διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἀποστολὴν καὶ σημασίαν αὐτοῦ, ὡς καὶ τὴν ἰδιαιτέραν θέσιν, ἣν τοῦτο κατέχει ἐν τῷ Διαχριστιανικῷ Κόσμῳ, ὡς μήτηρ πολλῶν Ἐκκλησιῶν, θεματοφύλαξ καὶ συνεχιστὴς τῆς πίστεως τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Ἰδιαιτέρως ὑπεγράμμισε τὴν συμμετοχὴν τῆς Ὀρθοδόξου καθόλου Ἐκκλησίας εἰς τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τὴν πολύτιμον συμβολὴν αὐτῆς εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν.

Ὡσαύτως ἡ Α. Θεοφιλία, ἐξῆρε τὸ ἔργον τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς, ἧς εἰς τὰς ἀόκνους προσπαθείας ὀφείλεται ἥ τε ἀφοσίωσις τοῦ ποιμνίου αὐτῆς εἰς τὴν πατρώαν πίστιν καὶ ἡ ἀναγνώρισις τῆς Ὀρθοδοξίας, ὑπὸ τοῦ πλείστου μέρους τῶν Πολιτειῶν, ὡς ἐπισήμου Ὁμολογίας.

Ἱερὰ Μητρόπολις Κρήτης.

Ἐκλογὴ Ἐπισκόπων.

Ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κρήτης κ. Εὐγενίου, συνῆλθεν ἐκτάκτως τῇ 28ῃ Μαΐου, ἡ Ἐπαρχιακὴ Σύνοδος Κρήτης ἐκ τῶν Θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου κ. Ἀθανασίου, Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου Ἀγαθαγγέλου, Κισσάμου καὶ Σελίνου κ. Εὐδοκίμου, παρόντος καὶ τοῦ Βασιλ. Ἐπιτρόπου κ. Κωνσταντίνου Μπόνη, Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ Γεν. Διευθυντοῦ τῶν Θρησκευμάτων ἐν τῷ οἰκείῳ Ὑπουργείῳ καὶ προέβη εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν χηρευουσῶν Ἐπισκοπικῶν ἑδρῶν Ἀρκαδίας, Λάμπης καὶ Σφακίων καὶ Πέτρας.

Ἡ Ἱερὰ Ἐπαρχιακὴ Σύνοδος, χωρήσασα ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ σχετικοῦ ἄρθρου τοῦ Καταστατικοῦ Νόμου αὐτῆς, ἐξέλεξεν ὡς ὑποψηφίους διὰ τὰς χηρευούσας Ἐπισκοπάς :

1) Ἀρκαδίας τοὺς Πανοσ. Ἀρχιμ. κ.κ. Τιμόθεον Παπουτσάκην, Φιλόθεον Βουζουναράκην καὶ Ἀρκάδιον Ἀρκαδίου.

2) Λάμπης καὶ Σφακίων τοὺς Πανοσ. Ἀρχιμ. κ.κ. Εἰρηναῖον Γαλανάκην, Ἰσίδωρον Ρουσαχατζάκην καὶ Εὐμένιον Καραπιδάκην, καὶ

3) Πέτρας τοὺς Πανοσ. Ἀρχιμ. κ.κ. Δημήτριον Μπουρλάκην, Μάξιμον, Δασκαλάκην καὶ Ἄνθιμον Βαρδάκην.

Ἐκ τούτων, συμφώνως τῷ Καταστατικῷ, ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία προέκρινεν ἕνα ἐκ τῶν τριῶν δι᾿ ἑκάστην Ἐπισκοπήν, ἐκδοθέντος πρὸς τοῦτο Βασιλικοῦ Διατάγματος.

Οὕτω προεκρίθησαν διὰ τὰς ὡς ἄνω Ἐπισκοπὰς κατὰ σειρὰν οἱ Πανοσ. Ἀρχιμανδρῖται κ.κ. Τιμόθεος Παπουτσάκης, Ἰσίδωρος Ρουσοχατζάκης καὶ Δημήτριος Μπουρλάκης.

Αἱ χειροτονίαι τῶν οὑτωσὶ ἐκλεγέντων ἐτελέσθησαν τῇ Κυριακῇ 19ῃ Αὐγούστου, τοῦ Ἐψηφισμένου Ἐπισκόπου Πέτρας, ἐν τῷ ἐν Ἡρακλείῳ Ἱ. Μητροπολιτικῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ, τῷ Σαββάτῳ 25ῃ Αὐγούστου· τοῦ Ἐψηφισμένου Ἐπισκόπου Λάμπης καὶ Σφακίων, ἐν τῷ ἐν Ἡρακλείῳ Ἱ. Ναῷ τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Τίτου καὶ τῇ Κυριακῇ 26ῃ Αὐγούστου τοῦ Ἐψηφισμένου Ἐπισκόπου Ἀρκαδίας, ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ.

Αἱ Αὐτῶν Θεοφιλίαι διὰ κοινοῦ τηλ γραφήματος ἐξῃτήσαντο καὶ ἔλαβον τὰς πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ ἱκάνωσιν εὐχὰς τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας.

Μητροπολίτης Αὐστραλίας.

Τυχὼν τῆς νενομισμένης ἀδείας τῆς Ἐκκλησίας, ἀφίκετο τῇ 26ῃ Ἰουνίου ἀεροπορικῶς ἐνταῦθα ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Αὐστραλίας καὶ Νέας Ζηλανδίας κ. Θεοφύλακτος.

Ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἐχαιρέτισεν ἐν τῷ ἀεροδρομίῳ τὴν Α. Σεβασμιότηατ ὁ Πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Αἰμιλιανός.

Ἡ Α. Σ βασμιότης κατὰ τὴν ἐνταῦθα παραμονὴν αὐτῆς, καθ' ἣν ἐφιλοξενήθη ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, ἐλειτούργησεν ἐν μὲν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῷ τῇ Κυριακῇ 1ῃ Ἰουλίου, κηρύξασα ἅμα καὶ τὸν θεῖον λόγον, ἐν δὲ τῷ Ναϊδρίῳ τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης τῇ Κυριακῇ τῶν Ἁγίων Πατέρων 15ῃ Ἰουλίου.

Ἡ Α. Σεβασμιότης κατὰ τὴν ἐνταῦθα παραμονὴν αὐτῆς ἐπεκοινώνησε μετὰ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος περὶ ζητημάτων, σχέσιν ἐχόντων πρὸς τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῆς Ἐπαρχίας αὐτῆς καὶ ἔλαβε τὰς δεούσας ἐν προκειμένῳ ὁδηγίας τῆς Ἐκκλησίας.

Τῇ Παρασκευῇ 3ῃ Αὐγούστου ἀνεχώρησε, μεταβαίνουσα εἰς Ἀθήνας, προεπέμφθη δὲ ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὑπὸ τοῦ Πανοσιολ. Μ. Ἀρχιδιακόνου κ. Γεωργίου.

Ἱερὰ Μητρόπολις Κώου.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κώου κ. Ἐμμανουήλ, δι' ἐκθέσεως αὐτοῦ, ὑπέβαλε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰ ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ πεπραγμένα κατὰ τὸ τελευταῖον τρίμηνον, ἐν οἷς ἀναφέρει περὶ τῶν ὑπὸ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως αὐτοῦ καταβληθεισῶν προσπαθειῶν, ἵνα περιτοιχίσῃ τὸ οἰκόπεδον ἐφ' οὗ πρόκειται ἵνα ἱδρυθῇ ὁ Γ' Ἐνοριακὸς Ναὸς τῆς Πόλεως Κώου, τιμώμενος ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

Διὰ σεπτοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος ἐξεφράσθη τῇ Α. Σεβασμιότητι ἡ εὐαρέσκεια τῆς Ἐκκλησίας.

Ἱερὰ Μητρόπολις Λέρου, Καλύμνου καὶ Ἀστυπαλαίας.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λέρου, Καλύμνου καὶ Ἀστυπαλαίας κ. Ἰσίδωρος, δι' ἐκθέσεως αὐτοῦ, ὑπέβαλε πληροφορίας ἐπὶ τῆς ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ Ἐκκλησιαστικῆς καὶ λοιπῆς καταστάσεως καὶ ἀνέλυσε τὸ ἔργον τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου, τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὀρφανοτροφείου, τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων κ. ἄ. Ἐν τέλει ἡ Α. Σεβασμιότης ἐξῃτήσατο τὴν εὐλογίαν τῆς Ἐκκλησίας ἐπί τε τὸ συντελούμενον ἔργον καὶ τὸ εὐσεβὲς ποίμνιον τῆς Ἐπαρχίας αὐτῆς.

Τῇ Α. Σεβασμιότητι, ἐπὶ τοῖς ὡς ἄνω ὑποβληθεῖσιν, ἐγένετο τὸ προσῆκον γράμμα εὐαρεσκείας τῆς Ἐκκλησίας.

Ἱερὰ Μητρόπολις Μαρωνείας.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μαρωνείας κ. Τιμόθεος δι' ἐκθέσεως αὐτοῦ, διαβιβασθείσης διὰ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου

Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Δωροθέου, ὑπέβαλε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰ ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ κατὰ τὸ ἀπὸ τῆς ἐν αὐτῇ κατ' Ἀπρίλιον μῆνα τοῦ ἔτους 1954 ἐγκαταστάσεως αὐτοῦ μέχρι τέλους τοῦ παρελθόντος 1955ου ἔτους χρονικὸν διάστημα πεπραγμένα, ἐν οἷς ἀναφέρει περὶ ἐκκλησιαστικῆς καὶ πνευματικῆς καθόλου κινήσεως, φιλανθρωπίας, διαφόρων ὀργανώσεων, παιδείας, Ἱ. Μονῶν, προπαγάνδας τῶν Χιλιαστῶν, Εὐαγγελικῶν καὶ τῶν Παλαιοημερολογιτῶν κ.ἄ.

Τῇ Α. Σεβασμιότητι διὰ σεπτοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος, διαβιβασθέντος διὰ τῆς Α. Μακαριότητος, ἐξεφράσθη ἡ εὐαρέσκεια τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν Ποιμαντορικὴν αὐτῆς δρᾶσιν.

Ἅγιον Ὄρος.

Πατριαρχικὴ Ἐξαρχία εἰς Ἅγιον Ὄρος.

Ἡ εἰς Ἅγιον Ὄρος μεταβᾶσα, ὡς ἀνεγράφη καὶ ἐν τῷ προηγουμένῳ τεύχει, Πατριαρχικὴ Ἐξαρχία, μετὰ τὴν τέλεσιν τῆς εἰς Ἀρχιερέα χειροτονίας τοῦ Ἐπισκόπου Μηλιτουπόλεως κ. Ναθαναήλ, Σχολάρχου τῆς Ἀθωνιάδος, προήδρευσε τῆς Ἱερᾶς Δισενιαυσίου καὶ τῆς Διπλῆς Συνάξεως ἀπὸ 21ης—26ης Μαΐου ἐ. ἔ.

Μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐργασιῶν ταύτης, ἡ Πατριαρχικὴ Ἐξαρχία, συμφώνως τῷ προγράμματι αὐτῆς, τὴν πρωΐαν τῆς 26ης τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐπεσκέφθη τὴν Ἱ. Μονὴν τῶν Ἰβήρων, εἰς προσκύνησιν τῆς ἱστορικῆς Ἱ. Εἰκόνος τῆς Παναγίας τῆς Πορταϊτίσσης καὶ διεβίβασε τὴν Πατριαρχικὴν εὐλογίαν πρὸς τοὺς Πατέρας τῆς Μονῆς. Τὴν μεσημβρίαν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐπεσκέφθη τὴν Ἱ. Μονὴν Καρακάλλου, τῇ δὲ 31η ἀνεχώρησεν ἐξ Ἁγίου Ὄρους μεταβᾶσα εἰς Θεσσαλονίκην, ἔνθα παρέμεινεν ἐπί τινας ἡμέρας.

Τὰ μέλη τῆς Πατριαρχικῆς Ἀντιπροσωπείας, μετὰ τὴν λῆξιν τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν, ἐπέστρεψαν ἐνταῦθα, ὁ μὲν Σεβ. Μητροπολίτης Δέρκων κ. Ἰάκωβος τῇ 14η Ἰουνίου, ὁ δὲ Σεβ. Μητροπολίτης Ἴμβρου καὶ Τενέδου κ. Μελίτων τῇ 28η Ἰουλίου, μέσῳ Ἀθηνῶν, ἔνθα μετέβη δι' ἐπαρχιακὰς αὐτοῦ ὑποθέσεις, τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μαρωνείας ἀναχωρήσαντος ἐν τῷ μεταξὺ ἐξ Ἁγίου Ὄρους κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν Ἐπαρχίαν αὐτοῦ.

Διοικητικαὶ μεταβολαί.

— Ἡ Ἱ. Μονὴ Μεγίστης Λαύρας διὰ γράμματος αὐτῆς, διαβιβασθέντος διὰ τῆς Ἱ. Κοινότητος, ὑπέβαλεν ὅτι ἡ Ἱ. Σύναξις αὐτῆς προέβη, ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ Γέροντος Ἀλεξάνδρου ἐν τῇ Μοναστηριακῇ Συνάξει, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς συμπλήρωσιν τῆς διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Γέροντος Θεοδοσίου κενωθείσης θέσεως ἐξέλεξεν ὡς Προϊστάμενον τὸν ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς Προηγούμενον Ἀθανάσιον.

— Ἡ Ἱ. Μονὴ Ξενοφῶντος, διὰ γράμματος αὐτῆς, διαβιβασθέντος διὰ τῆς Ἱ. Κοινότητος, ὑπέβαλε τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀποβιώσαντος Γέροντος Γρηγορίου, ἐκ τῶν Προϊσταμένων αὐτῆς, ἐξελέγη ὑπὸ τῆς Ἱ. αὐτῆς Συνάξεως, εἰς τὸ τοῦ Προϊσταμένου ἀξίωμα ὁ ἐκ τῶν ἀδελφῶν τῆς Ἱ. ταύτης Μονῆς Ἱερομόναχος Στέφανος.

— Ἡ Ἱ. Μονὴ Καρακάλλου διὰ γράμματος αὐτῆς, διαβιβασθέντος διὰ τῆς Ἱ. Κοινότητος, ὑπέβαλεν ὅτι ἡ Ἱ. Σύναξις αὐτῆς εἰς συμπλήρωσιν μιᾶς ἐν αὐτῇ κενῆς Προϊσταμενικῆς θέσεως, ἐξέλεξε τὸν ἐκ τῶν ἀδελφῶν τῆς Ἱ. ταύτης Μονῆς Μοναχὸν Πέτρον.

Διὰ τῆς Ἱ. Κοινότητος ἀπαντητικῶς διεβιβάσθησαν πρὸς τὰς ὡς ἄνω Ἱ. Μονὰς τὰ προσήκοντα ἀπαντητικὰ Γράμματα.

Χειροτονία.

Ἐπὶ σχετικῇ αἰτήσει τῆς Ἱ. Μονῆς τοῦ Ἁγίου Παύλου, διαβιβασθείσῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ διὰ τῆς Ἱ. Κοινότητος, ἐνεκρίθη συνοδικῶς ἡ εἰς Διάκονον χειροτονία τοῦ ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς Μοναχοῦ Ἱεροθέου.

Ἄδειαι μεταβάσεως εἰς Ἅγιον Ὄρος.

Κατόπιν ὑποβολῆς σχετικῶν αἰτήσεων παρεσχέθη Συνοδικῶς ἡ ἄδεια πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Ἱερῶν Μονῶν καὶ Σκηνωμάτων τοῖς κάτωθι:

— Τοῖς Μητροπολίταις Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Κωνσταντίνῳ καὶ Ξάνθης κ. Ἀντωνίῳ.

— Τῷ Πανοσιολ. Ἱερομονάχῳ κ. Ἀμβροσίῳ Καραγιαννίδῃ.

— Τοῖς Ἱεροσπουδασταῖς τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Διακόνῳ Αἰμ. Τσιρπανλῇ, Ἰ. Βαρδαβούλιᾳ, Χ. Χατζηχαραλάμπους, Ἱππ. Φινδάνῃ καὶ Δ. Καπράκῃ.

— Τοῖς Πανοσ. Ἀρχιμ. κ.κ. Ἀ. Χασάπῃ, Ἱερομον. Χ. Σαρηγιάννῃ, τοῖς Ἱερολ. Διακόνοις Ν. Σιδερᾷ καὶ Γρ. Χατζητοφῇ ἐκ τῶν ἀποφοίτων τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ τοῖς κ.κ. Θ. Κουλουριώτῃ καὶ Μ. Παπανδρέου ἐκ τῶν φοιτητῶν τῆς Ἰατρικῆς Σχολῆς τοῦ αὐτοῦ Πανεπιστημίου.

— Τοῖς Ρωμαιοκαθολικοῖς Μοναχοῖς κ.κ. Ἰ. Πλοάϊγ, Ν. Ρώς, Σ. Σάλπερ καὶ Λ. Μοννερόν, ἐκ τῶν Καθηγητῶν τοῦ ἐνταῦθα Γαλλικοῦ Λυκείου τοῦ «Σαὶν - Μισέλ».

— Τῷ Ρωμαιοκαθολικῷ Ἱερεῖ κ. Γ. Νοβότνυ, ἐκ Ρώμης.

— Τῷ Ρωμαιοκαθολικῷ Ἱερεῖ κ. Π. Ρουζέ, Καθηγητῇ ἐκ Γαλλίας.

— Τῷ Ρωμαιοκαθολικῷ Ἱερεῖ κ. Ἐ. Φίκερτ ἐκ Γερμανίας.

— Τῷ Διαμαρτυρομένῳ Κληρικῷ κ. Κρέτσμαρ.

— Τῷ κ. Ἀλεξάνδρῳ Μουτσοπούλῳ, ἐντεῦθεν.

— Τοῖς κ.κ. Ρ. Στόκτον καὶ Χ. Κένταλ, ἐκ τῶν Καθηγητῶν τῆς ἐνταῦθα Ροβερτείου Σχολῆς.

Πατμιὰς Ἐκκλησιαστικὴ Σχολή.

Ὁ Διευθυντὴς τῆς Πατμιάδος Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς, Πανοσ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Μάξιμος Δασκαλάκης, δι' ἐκθέσεως αὐτοῦ ἀναλύει τὰ τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος 1955—1956.

Οὕτω ἐν εἴδει εἰσαγωγῆς περιγράφουσα ἡ Α. Πανοσιολογιότης τὰ τῆς ἱδρύσεως αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Διδασκάλου Μακαρίου Καλογερᾶ, ἐν ἔτει 1713, ὑποβάλλει ἐν συνεχείᾳ πληροφορίας περὶ τοῦ κτιριακοῦ συγκροτήματος αὐτῆς, τῶν ἐν χρήσει ἐν αὐτῇ ἐποπτικῶν καὶ ἄλλων μέσων διδασκαλίας, τοῦ διδάσκοντος προσωπικοῦ καὶ τῶν μαθητῶν, ἀνερχομένων εἰς 217, τῆς παρεχομένης ἰατρικῆς περιθάλψεως, τῆς ἀγωγῆς καὶ τῶν μαθημάτων καθόλου, τῆς ἐξωσχολικῆς ἐπιδόσεως τῶν μαθητῶν, τῶν σχολικῶν ἑορτῶν καὶ ἐκδρομῶν καὶ ἄλλων καὶ ὑποτυποῖ ἐν τέλει τὰ ληπτέα μέτρα ὑπὲρ τῆς λυσιτελεστέρας ὀργανώσεως καὶ τῆς λειτουργίας τῆς ὡς ἄνω Σχολῆς.

Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ Ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας.

Τῇ 30ῇ Ἰουνίου ἐ. ἔ., ἑορτῇ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, κατόπιν σχετικῆς τελετῆς, ἐγένετο ἡ ἀπονομὴ τῶν Πτυχίων εἰς τοὺς δέκα τρεῖς ἐφετεινοὺς ἀποφοίτους τῆς εἰς τὴν Ἱερὰν Πατριαρχικὴν καὶ Σταυροπηγιακὴν Μονὴν τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας προσηρτημένης Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς.

Τὰ ὡς ἄνω ὑπέβαλε δι' ἐκθέσεως τῇ Ἐκκλησίᾳ ὁ Ἡγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς, Πανοσ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Παγκράτιος.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πλήρωσις τῶν Ἱ. Μητροπόλεων Ἰωαννίνων, Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης καὶ Μηθύμνης.

Ἡ Ἱ. Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ Συνεδρίᾳ αὐτῆς τῆς 18ης Ἀπριλίου ἐ. ἔ., προῆλθεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν χηρευουσῶν Μητροπόλεων Ἰωαννίνων, Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης καὶ Μηθύμνης, ἐκ τῶν Ἐπαρχιῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, καθ' ὃ ἔχει πρὸς τοῦτο δικαίωμα ἀπορρέον ἐκ τοῦ ἐν ἔτει 1928 ἐκδοθέντος Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Τόμου.

Οὕτω ψήφων κανονικῶν γενομένων ἐξελέγησαν:

α) Εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Ἰωαννίνων ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης κ. Δημήτριος.

β) Εἰς τὴν οὑτωσὶ κενωθεῖσαν Ἱ. Μητρόπολιν Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Καρυουπόλεως κ. Χριστοφόρος καὶ

γ) Εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Μηθύμνης ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Κωνσταντῖνος Καρδαμένης, Ἱεροκῆρυξ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Σερρῶν καὶ Νιγρίτης.

Τὰς ὡς ἄνω κανονικὰς Πράξεις ἀνεκοινώσατο κατὰ τὴν τάξιν, τῇ Ἐκκλησίᾳ δι' ἐπὶ τούτῳ γραμμάτων ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Δωρόθεος. Ὡσαύτως καὶ οἱ νεοεκλεγέντες διὰ γραμμάτων ᾐτήσαντο τὰς πρὸς ἐνίσχυσιν ἐν τῇ νέᾳ αὐτῶν διακονίᾳ εὐχὰς τῆς Ἐκκλησίας, αἵτινες, διὰ Σεπτῶν Πατριαρχικῶν Γραμμάτων, ἐπεδαψιλεύθησαν αὐτοῖς.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΦΙΛΛΑΝΔΙΑΣ

Συνέδριον Ὀρθοδόξου Νεολαίας.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μελίτης κ. Ἰάκωβος, προσκλήσει τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς ὀργανώσεως Ὀρθοδόξου Νεολαίας Φιλλανδίας, μετέβη, κατόπιν ἀδείας τῆς Ἐκκλησίας, εἰς Φιλλανδίαν τὴν 30ὴν Ἰουνίου, ἐπὶ τῷ σκοπῷ ὅπως μετάσχῃ τοῦ ὑπὸ τῆς ὡς ἄνω ὀργανώσεως συγκληθέντος ἐν Γερβανπάε (25 χιλιόμετρα ἀνατολικῶς τῆς Ἑλσίγκης), εἰδικοῦ Θεολογικοῦ Συνεδρίου.

Ἡ Α. Σεβασμιότης διὰ δύο διαλέξεων αὐτῆς ἐνώπιον τῶν μελῶν τοῦ Συνεδρίου τούτου ἀνέλυσεν ἁγιολογικά, δογματικὰ καὶ Ἐκκλησιολογικὰ θέματα καὶ ἐν τέλει προέτρεψε τὴν Νεολαίαν τῆς Φιλλανδίας ὅπως διακρατήσῃ καὶ προαγάγῃ ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῆς τὴν Ἁγίαν Ὀρθόδοξον ἡμῶν πίστιν καὶ διδασκαλίαν.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

Συνέδριον ἐν Βηρυττῷ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῶν Ἀράβων Προσφύγων.

Ληφθεῖσα ἀνεγνώσθη Συνοδικῶς ἔκθεσις τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μελίτης κ. Ἰακώβου, μονίμου Ἀντιπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου παρὰ τῇ ἐν Γενεύῃ ἕδρᾳ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐν ᾗ ἀναλύει τὰ πεπραγμένα τοῦ ἀπὸ 21ης—25ης παρελθόντος μηνὸς Μαΐου ἐν Βηρυττῷ συνελθόντος Β΄ Συνεδρίου τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἐπὶ τῶν προβλημάτων τῶν ἐκ Πα-

λαιστίνης Ἀράβων Προσφύγων καὶ ὑποτυποῖ τὴν κατά τε τὸ Συνέδριον τοῦτο καὶ γενικῶς συμβολὴν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς τὸ ἔργον τῆς ὑλικῆς καὶ ἠθικῆς στηρίξεως καὶ ἀνακουφίσεως καὶ τῶν ἐκ Παλαιστίνης Ἀράβων.

Τῇ Α. Σεβασμιότητι, ἀντιπροσωπευσάσῃ ἐν τῷ ὡς ἄνω Συνεδρίῳ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἅμα δὲ καὶ τὰ Πατριαρχεῖα Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, ἐξεφράσθησαν διὰ Σεπτῶν Πατριαρχικῶν Γραμμάτων αἱ εὐχαριστίαι καὶ ἡ εὐαρέσκεια τῆς Ἐκκλησίας.

Συνέδριον Διεκκλησιαστικῆς Βοηθείας.

Ἐν Λὲ Ρὰς τῆς Ἑλβετίας, συνῆλθεν ἀπὸ 29ης Μαΐου—2ας Ἰουνίου ἐ. ἔ. τὸ Συνέδριον Διεκκλησιαστικῆς Βοηθείας καὶ Ὑπηρεσίας Προσφύγων τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν.

Κατ᾽ αὐτὸ ἐγνώσθησαν διάφοροι ἐκθέσεις, ἀπολογισμοί, ὑπομνήματα καὶ προϋπολογισμοὶ καὶ ἐλήφθη ἐν τέλει ὁμοφώνως ἡ ἀπόφασις ὅπως τὸ ἔργον τῆς Διευθύνσεως Διεκκλησιαστικῆς Βοηθείας καὶ Ὑπηρεσίας Προσφύγων συνεχισθῇ ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα Χριστιανικῆς ἀλληλεγγύης καὶ εἰς τὴν ἰδίαν Παγκόσμιον κλίμακα μὲ ἔμβλημα πάντοτε καὶ σύνθημα τὰς τρεῖς Ἁγιογραφικὰς λέξεις : «Ἀποστολὴ — Διακονία—Κοινωνία».

Ἐν τῷ ὡς ἄνω Συνεδρίῳ τὴν Ἐκκλησίαν ἐξεπροσώπησεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μελίτης κ. Ἰάκωβος, μόνιμος Ἀντιπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου παρὰ τῇ ἐν Γενεύῃ ἕδρᾳ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν.

Τὸ ἐν Οὐγγαρίᾳ Συνέδριον τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς.

Εἰς μίαν τῶν κορυφῶν τοῦ ὄρους Μάτρα, τὸ Γκόγιατετε, 125 χιλ. βορειοδυτικῶς τῆς Βουδαπέστης, συνῆλθεν, ἀπὸ 28ης Ἰουλίου μέχρι 5ης Αὐγούστου, εἰς τὸ τακτικὸν ἐνιαύσιον αὐτῆς συνέδριον ἡ Κ. Ἐπιτροπὴ τοῦ Π.Σ.Ε.

Τὸ Γκόγιατετε εἶναι τουριστικὸς σταθμός, μὲ ἓν μέγα ὡραιότατον ξενοδοχεῖον καί τινας ἐξοχικὰς κατοικίας. Ὁλόκληρον τὸ ξενοδοχεῖον διετέθη διὰ τὴν παραμονὴν τῶν μελῶν τῆς Κ. Ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ λοιποῦ προσωπικοῦ, ὡς καὶ διὰ τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου.

Εἰδικὴ ὀργανωτικὴ ἐξ Οὔγγρων ἐπιτροπή, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ στελεχῶν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου, εἶχον καταρτίσει τὸ πρόγραμμα τῆς ὑποδοχῆς καὶ τῆς ἐν γένει ὀργανώσεως τοῦ Συνεδρίου.

Τὰ πλεῖστα τῶν ἐξ ἐνενήκοντα μελῶν τῆς Κ. Ε. προσῆλθον εἰς τὴν ἐφετεινὴν συνεδρίαν, ἥτις εἶχεν ἰδιαιτέραν σημασίαν, λόγῳ τῆς συγκλήσεως αὐτῆς εἰς Χώραν τοῦ παραπετάσματος.

Ἐκ τῶν Ὀρθοδόξων συμμετέσχον οἱ Σεβασμ. Μητροπολῖται Φιλαδελφείας κ. Ἰάκωβος καὶ Μελίτης κ. Ἰάκωβος, καὶ οἱ κ. Ἀμίλκας Ἀλιβιζᾶτος καὶ κ. Β. Ἰωαννίδης, Καθηγηταὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Διὰ πρώτην δὲ φορὰν προσῆλθον ἀντιπρόσωποι τῶν Προτεσταντικῶν Ἐκκλησιῶν ἐκ Ρουμανίας καὶ Πολωνίας. Ἐπίσης παρέστη ὡς παρατηρητὴς ὁ ἐν Εὐρώπῃ εὑρισκόμενος Ἀγγλικανὸς Ἐπίσκοπος Κίνας Τίν.

Περὶ ὥραν 6ην μ.μ., τοῦ Σαββάτου, 28ης Ἰουλίου, εἶχον συγκεντρωθῆ εἰς Γκόγιαττε ἀντιπρόσωποι, σύμβουλοι, παρατηρηταὶ καὶ τὰ μέλη τῆς Γραμματείας τῆς Κ. Ε. Αἱ ἐργασίαι ἤρξαντο εὐθὺς μετὰ τὸ δεῖπνον, τὴν 8ην καὶ 30΄ μ.μ. τοῦ Σαββάτου, 28ης Ἰουλίου, ἐν τῇ αἰθούσῃ συνεδριῶν, διὰ

προσευχῆς, γενομένης ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Κ. Ε. Αἰδεσ. Δρος Φράϋ, ὁ ὁποῖος εἰς ὁμιλίαν του ἐξῆρε τὴν ἀποστολὴν τῆς Ἐκκλησίας, τονίσας, ὅτι αὕτη εὑρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου καὶ ἔχει ὡς ἀποστολὴν νὰ μαρτυρήσῃ περὶ τῆς ἀληθείας, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἐλευθεριῶν, καὶ ηὐχαρίστησε τὸ Συμβούλιον τῶν ἐν Οὐγγαρίᾳ Προτεσταντικῶν Ἐκκλησιῶν, διὰ τὴν γενομένην πρόσκλησιν καὶ τὴν θερμὴν ὑποδοχήν.

Εἶτα ὁ Πρόεδρος τοῦ Οὐγγρικοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπιρέτζκυ, ἐκφράσας τὴν βαθεῖαν αὐτοῦ χαρὰν διὰ τὴν ἀποδοχὴν τῆς προσκλήσεως, τοῦθ᾿ ὅπερ ἱκανοποίησε μεγάλως τὰς Προτεσταντικὰς Ἐκκλησίας τῆς Οὐγγαρίας, ὑπεγράμμισεν, ὅτι αἱ Ἐκκλησίαι δύνανται νὰ διαδραματίσωσι σπουδαῖον ρόλον, διὰ τὴν συναδέλφωσιν τῶν λαῶν καὶ τὴν χαλάρωσιν τῆς διεθνοῦς ἐντάσεως.

Ἀκολούθως ὁ Γεν. Γραμματεὺς Δρ Τούφτ, ἀναγνώσας τὴν ἔκθεσιν αὐτοῦ, μεταξὺ ἄλλων ἐτόνισεν, ὅτι διὰ τῆς ἀποδοχῆς τῆς προσκλήσεως τῶν ἐν Οὐγγαρίᾳ Ἐκκλησιῶν τὸ Π. Σ. ἀπέδειξεν ἅπαξ ἔτι, ὅτι τοῦτο ζῇ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ζωήν, ἀνεξαρτήτως παντὸς πολιτικοῦ συστήματος, ἢ ἰδεολογίας, καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ παράσχῃ τὴν ἑαυτοῦ μαρτυρίαν εἰς πάντα τὰ μέρη τοῦ κόσμου.

Τῇ πρωΐᾳ τῆς ἐπομένης, Κυριακῆς 29ης Ἰουλίου, τινὲς ἐκ τῶν μελῶν τῆς Κ. Ε., μεταβάντες, κατόπιν ἰδιαιτέρας ἐκ τῶν προτέρων προσκλήσεως, ἐκήρυξαν εἰς διαφόρους Προτεσταντικὰς Ἐκκλησίας τῆς Βουδαπέστης καὶ τῶν περιχώρων. Περὶ τὴν μεσημβρίαν ἡ Θεολογικὴ Ἀκαδημία τῆς ἐν Οὐγγαρίᾳ Λουθηρανικῆς Ἐκκλησίας ἀπένειμεν ἐν ἐπὶ τούτῳ τελετῇ τιμητικὰ διπλώματα διδακτορικὰ τῷ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπῳ Δανίας κ. Φούγκεσαν Ντάμγκαρδ καὶ τῷ Αἰδεσ. Δρι κ. Φράϋ, Προέδρῳ τῆς ἐν Ἀμερικῇ Ἡνωμένης Λουθηρανικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Κ. Ε. τοῦ Π. Σ. Ε.

Ἀπὸ τῆς ἑσπέρας τῆς Κυριακῆς ἤρχισε καὶ συνεχίσθη καθ᾿ ὅλην τὴν ἑβδομάδα ἡ μελέτη καὶ ἐξέτασις τῶν διαφόρων ἐκθέσεων καὶ θεμάτων τῆς ἡμερησίας διατάξεως.

Αἱ ἐκθέσεις ἐπὶ τῶν δύο κυρίων θεμάτων, ἀναγνωσθεῖσαι τὸ πρῶτον καὶ σχολιασθεῖσαι ἐν γενικαῖς συνεδρίαις, παρεπέμφθησαν εἰς τὰς ὑποεπιτροπάς, αἵτινες ἐν συνεχείᾳ ὑπέβαλον τὰ πορίσματα αὐτῶν, πρὸς λῆψιν ἀποφάσεων.

Ἡ ἔκθεσις ἐπὶ τοῦ πρώτου κυρίως θέματος : «Προσηλυτισμὸς καὶ θρησκευτικὴ ἐλευθερία», παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι ἦτο πρωτοφανὴς εἰς τὸ εἶδος αὐτῆς, συνεζητήθη μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ κατανοήσεως ἀπὸ μέρους πάντων τῶν μελῶν. Τινὲς τῶν εἰσηγήσεων, γινόμεναι δεκταὶ ἀπὸ μέρους πασῶν τῶν μελῶν Ἐκκλησιῶν, ἀσφαλῶς θὰ θέσωσι φραγμὸν εἰς τὰς παρανόμους μεθόδους τοῦ προσηλυτισμοῦ, ὅστις ἀσκεῖται εἰς διαφόρους Χώρας καὶ μάλιστα Ὀρθοδόξους. Χαρακτηριστικαὶ εἶναι, μεταξὺ ἄλλων, αἱ εἰσηγήσεις, ὅτι ἐν περιπτώσει καθ᾿ ἣν ἓν μέλος μιᾶς Ἐκκλησίας ἐπιθυμεῖ νὰ μεταστῇ εἰς ἄλλην, δέον νὰ προηγηθῇ ἐπικοινωνία τῶν δύο ἐνδιαφερομένων Ἐκκλησιῶν, καὶ ὅτι τέκνα δὲν πρέπει νὰ γίνωνται δεκτὰ εἰς ἑτέραν ὁμολογίαν ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῶν ἑαυτῶν γονέων. Ἡ συμμετοχὴ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μελίτης κ. Ἰακώβου καὶ τῶν Καθηγητῶν κ. Ἀμίλκα Ἀλιβιζάτου καὶ Βασ. Ἰωαννίδου, εἰς τὴν ἐπιτροπὴν μελέτης τοῦ θέματος, ἀπεδείχθη ὠφελιμωτάτη, ὡς ἐκ τῆς παρασχεθείσης διαφωτίσεως ἐπὶ τοῦ ἀσκουμένου προσηλυτισμοῦ

εἰς Ὀρθοδόξους Χώρας καὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς Ὀρθοδόξου ἀπόψεως, καὶ ἐξετιμήθη δεόντως. Τελικῶς ἐνεκρίθη, ὅπως ἡ καταρτισθεῖσα ἔκθεσις παραπεμφθῇ ταῖς Ἐκκλησίαις, πρὸς ἐξέτασιν καὶ ὑποβολὴν τῶν ἑαυτῶν ἀπόψεων, καὶ ἡ μελέτη συνεχισθῇ.

Ὡσαύτως ἡ ἔκθεσις ἐπὶ τοῦ δευτέρου θέματος: «Αἱ Ἐκκλησίαι καὶ ἡ δημιουργία μιᾶς ὑπευθύνου διεθνοῦς κοινωνίας».

Τὸ θέμα τοῦτο ἀνέπτυξαν ἐνώπιον τῆς Κ. Ἐπιτροπῆς ὁ Δρ Νόλδ, Διευθυντὴς τῆς ἐπὶ τῶν διεθνῶν ὑποθέσεων Ἐπιτροπῆς καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Κένεθ Γκράμπ. Κατὰ τὴν γενομένην συζήτησιν, ληφθείσης ὑπ' ὄψιν τῆς διεθνοῦς ἑνώσεως, ἀπεφασίσθη ὅπως εἰς εἰδικὴν αὐτῆς δήλωσιν ἡ Κ. Ε. διακηρύξῃ τὴν Χριστιανικὴν πίστιν, ὅτι πᾶσαι αἱ διαφοραὶ φυλῆς, ἰδελολογίας καὶ παραδόσεως, καταργοῦνται ἐν Χριστῷ καὶ ὅτι δέον, ὅπως ἐργασθῶσιν αἱ Ἐκκλησίαι καὶ οἱ Χριστιανοὶ διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης, τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, τῆς ἐλευθερίας τῶν ἀνθρώπων, καὶ τῆς ἐπικοινωνίας πρὸς ἀλλήλους διὰ τοῦ τύπου καὶ παντὸς ἄλλου μέσου, πρὸς ἀλληλοκατανόησιν καὶ χαλάρωσιν τῆς διεθνοῦς ἐντάσεως.

Ἐπὶ τῇ ἐγκρίσει τῶν πρακτικῶν τῆς ἐν Γκιλμπούλᾳ τῆς Αὐστραλίας συνελθούσης τὸν παρελθόντα Φεβρουάριον Ἐκτελ. Ἐπιτροπῆς, ἥτις ὡς γνωστὸν ἀπεφάσισεν ἐκδήλωσιν συμπαθείας πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, καὶ κατόπιν παρακλήσεως τῆς Κ. Ε., ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Φιλαδελφείας, ἀφοῦ ηὐχαρίστησε διὰ τὸ ἐκδηλωθὲν ἐνδιαφέρον τοῦ Π. Σ. Ε., καὶ τῶν διαφόρων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, παρέσχε πληροφορίας περὶ τῶν δημιουργηθέντων μετὰ τὰ γεγονότα προβλημάτων παρὰ τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχείῳ καὶ τῷ ἐν Τουρκίᾳ ποιμνίῳ αὐτοῦ, ἐτόνισε τὴν χριστιανικὴν καὶ ἀγαθὴν διάθεσιν τοῦ Πατριαρχείου, ὅπως λησμονήσῃ τὸ παρελθὸν καὶ μετὰ τοῦ εὐσεβοῦς καὶ νομοταγοῦς αὐτοῦ ποιμνίου συνεχίσῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπληροφόρησεν, ὅτι ἔχει ψηφισθῇ παρὰ τῆς ἐντίμου Τουρκικῆς Κυβερνήσεως ὁ νόμος τῆς ἀποζημιώσεως, διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ὁποίου τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον θὰ συντελέσῃ διὰ παντὸς μέσου, ὥστε ἐν ὄψει τῶν οἰκονομικῶν δυσκολιῶν τῆς Χώρας, ἡ ἀποκατάστασις νὰ γένηται κατὰ τὸν καλλίτερον δυνατὸν τρόπον.

Ἡ Κ. Ἐπιτροπή, υἱοθετήσασα τὸ ψήφισμα τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς, ἐνέκρινεν, ὅπως ἐκφρασθῇ ἡ συμπάθεια αὐτῆς πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ συνεχισθῇ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Π. Σ. ὑπὲρ αὐτοῦ.

Μεταξὺ ἄλλων ἐξητάσθη τὸ ζήτημα τῆς προωθήσεως τῶν σχέσεων τοῦ Π. Σ. μετὰ τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, ἀποφασισθέντος, ὅπως γένηται ἡ ἐπαφὴ δι' ἑκατέρωθεν ἀντιπροσωπειῶν κατὰ τὸν προσεχῆ χειμῶνα, ὅπου ἤθελεν ἀπὸ κοινοῦ ἀποφασισθῇ, πρὸς ἐξέτασιν τοῦ ὅλου ζητήματος. Ὁ καταρτισμὸς τῆς Ἀντιπροσωπείας τοῦ Π.Σ. ἐπαφέθη εἰς τὸν Πρόεδρον Δρα Φράϋ καὶ τὸν Γ. Γραμματέα.

***

Ἐνεκρίθη ὅπως γένωνται δεκταί, ὡς μέλη τοῦ Π. Σ. Ε., α) ἡ ἐν Οὐγγαρίᾳ Ἐκκλησίᾳ τῶν Βαπτιστῶν, β) ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία τῆς Κεντρικῆς Ἀφρικῆς καὶ γ) ἡ Εὐαγγελικὴ Ἐκκλησία τοῦ Ρίο ντὲ Λαπλάτα. (Ν. Ἀμερικῆς).

Ὡσαύτως συνεζητήθη διὰ μακρῶν τὸ ζήτημα τῆς προταθείσης ἑνώσεως τοῦ Διεθνοῦς Συμβουλίου Ἱεραποστολῶν μετὰ τοῦ Π. Σ. Ε., ἀποφασισθέντος,

ὅπως ἀναβληθῇ πᾶσα ἀπόφασις καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ἐνημερωθῶσιν αἱ ἐνδιαφερόμεναι Ἐκκλησίαι.

Εἰς τὸ Συνέδριον, κατόπιν αἰτήσεως, ὡμίλησε καὶ ὁ παρευρεθεὶς ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ παρατηρητοῦ Ἀγγλικανὸς Ἐπίσκοπος τῆς Κίνας Τίν, ὁ ὁποῖος προσεπάθησε νὰ ἐμφανίσῃ ὡς πρᾶξιν τοῦ Θεοῦ τὴν σημερινὴν ἐν Κίνᾳ κατάστασιν καὶ εἶπεν, ὅτι σήμερον ἡ ἐν Κίνᾳ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία προσπαθεῖ νὰ ἀναπτυχθῇ ἐντὸς τῶν ἰδίων αὐτῆς πλαισίων.

Ἐγκριθέντος τοῦ προγράμματος τῶν προσεχῶν Συνεδρίων τῆς Ἐπιτροπῆς, ἀπεφασίσθη ὅπως τὸ μὲν τοῦ 1957 γένηται ἐν Νιοὺ Χαῖβεν τῆς Ἀμερικῆς, τὸ δὲ τοῦ 1958 ἐν Ρόδῳ. Ἡ ἀποδοχὴ τῆς γενομένης προσκλήσεως ἀπὸ μέρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐγένετο δεκτὴ μετ' ἐκδηλώσεων πολλοῦ σεβασμοῦ καὶ εὐχαριστιῶν.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Συνεδρίου, ἐτελέσθη δὶς ἡ Ὀρθόδοξος Θεία Λειτουργία, τῇ μὲν Κυριακῇ 29ῃ Ἰουλίου ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μελίτης κ. Ἰακώβου, τῇ δὲ Παρασκευῇ, 3ῃ Αὐγούστου ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Φιλαδελφείας κ. Ἰακώβου. Προσῆλθον εἰς αὐτὰς πολλοὶ τῶν Ἀγγλικανῶν καὶ ἄλλων μελῶν τοῦ Συνεδρίου.

Αἱ ἐργασίαι τοῦ Συνεδρίου ἔληξαν τὸ ἑσπέρας τοῦ Σαββάτου, 4ης Αὐγούστου, ἐπισφραγισθεῖσαι διὰ προσευχῆς καὶ ὁμιλιῶν. Τῇ πρωΐᾳ τῆς ἑπομένης Κυριακῆς οἱ Ἀντιπρόσωποι ἀνεχώρησαν διὰ Βουδαπέστην, ἔνθα ἄλλοι μὲν ἐκήρυξαν εἰς διαφόρους Ναούς, ἄλλοι δὲ παρέστησαν συμπροσευχόμενοι. Οἱ Ὀρθόδοξοι ἀντιπρόσωποι ἐκκλησιάσθησαν εἰς τὸν ὑπὸ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὑπαγόμενον Ἱερὸν Ναὸν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Εἰς τὸ τέλος τῆς Θ. Λειτουργίας ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Φιλαδελφείας διεβίβασε πρὸς τὸ ἐκκλησίασμα τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τὸ ἐνδιαφέρον αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἐν Οὐγγαρίᾳ Ὀρθοδόξους, ὑπὲρ τῆς ὀργανώσεως τῶν ὁποίων πολλάκις ἐμερίμνησε κατὰ τὸ παρελθόν.

Τὴν μεσημβρίαν πάντα τὰ μέλη παρεκάθησαν εἰς τὸ ὑπὸ τῆς Οὐγγρικῆς Κυβερνήσεως παρατεθὲν ἐπίσημον ἐν τῷ Μεγάρῳ τοῦ Κοινοβουλίου γεῦμα. Εἶτα οἱ πλεῖστοι τῶν ἀντιπροσώπων ἀνεχώρησαν διὰ λεωφορείων εἰς Βιέννην, ἄλλοι δὲ παρέμειναν ἐπὶ διήμερον εἰσέτι, ἵνα περιέλθωσι τὰ ἀξιοθέατα μέρη τῆς Οὐγγαρίας.

(†) ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΙΣΣΑΜΟΥ ΚΑΙ ΣΕΛΙΝΟΥ κ. ΕΥΔΟΚΙΜΟΣ

Κατόπιν δοκίμου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διακονίας, ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ τῇ 8η Αὐγούστου ἐ. ἔ., ὁ ἐκ τῶν Ἱεραρχῶν Κρήτης Ἐπίσκοπος Κισσάμου καὶ Σελίνου **Εὐδόκιμος.**

Υἱὸς Πρεσβυτέρου, τοῦ μακαριστοῦ Φιλίππου Συγκελλάκη, ἐγεννήθη ἐν ἔτει 1887 ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Πυργιωτίσσης, Κρήτης, ἔνθα καὶ διήκουσε τὰ πρῶτα γράμματα. Ἀκολούθως ἐφοίτησεν ἐν τῷ Γυμνασίῳ Θεσσαλονίκης.

Τῷ 1915 ἐχειροτονήθη Διάκονος καὶ τῷ 1919 Ἱερεύς. Εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Ἱ. Θεολογικὴν Σχολὴν εἰσῆλθεν ἐν ἔτει 1920.

Μετὰ τὴν ἐν ἔτει 1923 ἀποφοίτησιν αὐτοῦ, ὁ ἀείμνηστος διηκόνησε τῇ Ἐκκλησίᾳ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐνταῦθα, εἶτα δὲ ἐν τῇ γενετείρᾳ αὐτοῦ, ἐν Κρήτῃ, μέχρι τοῦ 1938, ὅτε καὶ ἐξελέγη Ἐπίσκοπος Κισσάμου καὶ Σελίνου, ποιμάνας θεοφιλῶς καὶ ἐνζήλως τὸ λογικὸν αὐτοῦ ποίμνιον, παρὰ τοῦ ὁποίου ἠγαπᾶτο καὶ ἐτιμᾶτο μεγάλως.

Τὸν θάνατον τοῦ ἀειμνήστου Ἱεράρχου ἀνήγγειλε τηλεγραφικῶς τῇ Ἐκκλησίᾳ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κρήτης κ. Εὐγένιος.

Ἡ κηδεία αὐτοῦ ἐτελέσθη τῇ 9η Αὐγούστου ἐν τῇ ἕδρᾳ τῆς Ἐπισκοπῆς αὐτοῦ Καστέλλι Κισσάμου, χοροστατοῦντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κρήτης κ. Εὐγενίου μετὰ τῶν Θεοφιλ. Ἐπισκόπων Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου κ. Ἀθανασίου, Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου κ. Ἀγαθαγγέλου καὶ Ἱερᾶς καὶ Σητείας κ. Φιλοθέου.

Τοῦ ἀειμνήστου Ἐπισκόπου Κισσάμου καὶ Σελίνου Εὐδοκίμου ἡ μνήμη εἴη αἰωνία.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Ἕκτον ἐκδοτικὸν ἔτος τοῦ «Ἀποστόλου Ἀνδρέου».

Μὲ τὸ φύλλον τῆς 4ης Ἰουλίου ἐνεστῶτος ἔτους, ὁ «Ἀπόστολος Ἀνδρέας» εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἕκτον ἐκδοτικὸν αὐτοῦ ἔτος. Εἶναι τὰ μάλιστα πολύτιμος ἡ κατὰ τὰ διαγενόμενα ἔτη αὐτοῦ προσφορά, ἡ ἐξυπηρέτησις τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου καὶ τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος. Αἱ τοιαῦται ἀνάγκαι εἶναι πάντοτε μεγάλαι, ἰδίως δὲ κατὰ τὴν σημερινὴν ἐποχήν, ὅτε ἡ κεκηρυγμένη ἰδεολογικὴ ἀναρχία ἀπειλεῖ νὰ ἀνατρέψῃ τὰ θεμέλια τοῦ οἰκογενειακοῦ καὶ κοινωνικοῦ οἰκοδομήματος, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον φέρει σύγχυσιν εἰς τὰς διὰ πολλοὺς ἤδη λόγους τεταραγμένας ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων.

Ὁ «Ἀπόστολος Ἀνδρέας» παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς Ἐκκλησίας συνεχίζει τὰ μάλιστα δοκίμως τὴν εὐεργετικὴν αὐτοῦ δρᾶσιν, καὶ χύνει εἰς τοὺς ἀναγνώστας του γαλήνην, φῶς καὶ οἰκοδομήν. Πιστεύει δὲ ὅτι ἡ Ἐκκλησία πάντοτε, εἰς τὸν μακρὸν καὶ πονεμένον βίον της, ἐξέρχεται τελικῶς ἀπὸ κάθε δοκιμασίαν ἠθικῶς ἰσχυροτέρα. Στηρίζεται εἰς τὸ πρόγραμμά του, εἰς τὴν πεῖράν του, εἰς τοὺς ἐκλεκτοὺς καὶ πολυτίμους συνεργάτας του καὶ εἰς τὴν εὐμενῆ ὑποδοχὴν τοῦ κοινοῦ, τὸ ὁποῖον πεινᾷ πνευματικὴν τροφήν.

Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἀδαμαντίου : «Φῶς καὶ ζωή. Ὁμιλίαι καὶ Λόγοι (Μέρος Α΄. καὶ Β΄.), Ἀθῆναι 1956, σ. 391.

Τὸ ἔργον ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ Τυπογραφεῖον τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μὲ ὡραίαν ἐκτύπωσιν καὶ ἐμφάνισιν, μὲ βάθος καὶ ὡριμότητα περιεχομένου, ἐνίσχυσις καὶ οἰκοδομὴ καὶ παραμυθία τοῦ ἀναγνώστου, εἰς τὴν αὐχμηρὰν καὶ ἀνήσυχον ἐποχήν μας, καὶ πολύτιμον βοήθημα τῶν κηρυττόντων τὸν Θεῖον Λόγον. Εἰς κάθε σελίδα του συναντᾷ τις τὴν ἁπλότητα καὶ τὸ σιταρένιο τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου, μὲ τὴν γλυκύτητά του καὶ τὴν θερμότητά του, ποὺ στηρίζει καρδίαν ἀνθρώπου, καὶ τὴν διαφάνειαν ἀπὸ τὸ φῶς τῆς ἁγίας ἡμῶν Πίστεως, ἡ ὁποία μᾶς κιρνᾷ τὴν ἀφθαρσίαν καὶ τὴν αἰωνιότητα. Καὶ ὁ τίτλος του «Φῶς καὶ Ζωὴ» ἠντλημένος ἀπὸ τὰς ἀθανάτους εὐαγγελικὰς λέξεις, ὑποβάλλει ἀπὸ τὴν πρώτην ἀρχὴν ἀτμόσφαιραν αἰθρίας μακαριότητος. Καὶ αἱ λέξεις του καὶ αἱ γραμμαί του εἰς τὰς σελίδας του περνοῦν ἀπὸ τὸ φῶς καὶ τὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ.

Ἀκούσατε ἀπὸ μίαν σελίδα ὅλως τυχαίως ἀνοιγομένην τὸ ρυάκι τῶν λέξεών του : «Τί θὰ ἐλέγετε, ἀδελφοί μου, δι' ἕνα ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ἂν καὶ μένῃ εἰς μίαν περιφέρειαν πάσχουσαν ἀπὸ λειψυδρίαν, ὁ δὲ ἴδιος ἔχει μέσα εἰς

τὴν αὐλήν του πλουσίαν πηγὴν δροσεροῦ ὕδατος, κρατεῖ κλειδωμένην τὴν πηγὴν αὐτὴν εἰς κάθε ἄλλον πλὴν τοῦ ἑαυτοῦ του, γείτονα ἢ γνωστόν του, ἐνῷ μὲ τὸ ἄφθονον ὕδωρ τῆς πηγῆς του ἠμποροῦσε νὰ δροσίσῃ ὅλους τοὺς περιοίκους του, καὶ πάλιν τὸ ὕδωρ τῆς πηγῆς νὰ μένῃ πλούσιον ;» Ὁμιλεῖ διὰ τὸν ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος μένει κλεισμένος μέσα εἰς τὸν ἑαυτόν του, καὶ δὲν γνωρίζει πόσον μεγάλη εὐτυχία εἶναι νὰ εἶναι κανεὶς μεταδοτικὸς καὶ χρήσιμος, πόσον ἅγιον πρᾶγμα εἶναι νὰ κάμνῃ τὸ καλὸν εἰς τοὺς ἄλλους.

Εἰς τοὺς λόγους καὶ τὰς ὁμιλίας τοῦ Ἁγίου Περγάμου συνυφαίνονται ὑψηλοὶ τόνοι τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς Θείας ἡμῶν Λειτουργίας, μὲ τὴν κατεύθυνσιν νὰ γίνουν, ὄχι τόσον διδασκαλία, ὅσον βίωμα καὶ ζωή, φῶς καὶ λύτρωσις, ἀκούονται αἱ κραυγαὶ τῆς ψυχῆς τῆς ποθούσης τὸν Θεόν, αἱ προσευχαὶ τῆς Ἐκκλησίας αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀλλαλαγμὸς χαρᾶς καὶ θεία ὑμνῳδία, διότι ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ τὸ γήϊνον ἡνώθη μὲ τὸ οὐράνιον, καὶ ἐξαίρεται τὸ ἐν τῇ λατρείᾳ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας συντελούμενον χριστιανικὸν βίωμα τῆς πρὸς τὴν τελειότητα καὶ αἰωνιότητα ἀνθρωπίνης πορείας. Καὶ μὲ τὴν ροὴν τοῦ χρόνου, πρὸς τὴν αἰωνιότητα πορευόμεθα. Καὶ ἀκροώμενοι τὸ Πιστεύω, τοὺς αἰῶνας ἀκούομεν. Ἀπὸ τὴν πνοὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διασειόμεθα. Εἰς αἰῶνας αἰώνων ἠχεῖ εἰς τὰ ὦτά μας καὶ εἰς τὴν ψυχήν μας, ὅταν ἐξερχώμεθα ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν. Οἱ λόγοι καὶ αἱ ὁμιλίαι τοῦ Ἁγίου Περγάμου ἔχουν πολλὴν ἐκκλησιαστικότητα καὶ βαθύτητα καὶ δύναμιν. Μεταρσιώνουν τὴν ψυχήν.

Κωστῆ Μπαστιᾶ : «Νέον Κυριακοδρόμιον».

Εἶναι ἑρμηνεία τῶν Εὐαγγελικῶν περικοπῶν, αἱ ὁποῖαι ἀναγινώσκονται ἑκάστην Κυριακὴν ὁλοκλήρου τοῦ ἔτους. Ὁ συγγραφεύς, μὲ ὅλως ἰδικόν του καὶ ἀξιόλογον τρόπον, ἐμφανίζει τὴν ἑρμηνείαν καὶ τὰ ἰδικά του σχόλια. Εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ ἔργου δηλώνει ὁ ἴδιος ὅτι μονάχα μὲ συντριβὴν καὶ δέος δυνάμεθα νὰ πλησιάσωμεν οἱ κριματισμένοι τὸ Εὐαγγέλιον. Τὸ Εὐαγγέλιον εἶναι γραφὴ θεϊκή, καὶ οὐχὶ ἀνθρωπίνη. Τοῦτο σημαίνει ὅτι δὲν εἶναι εἰς τὸ ἀνάστημα κανενὸς ἀνθρώπου, ὅσον καὶ ἂν τὸ ἐμελέτησε, νὰ εἴπῃ ὅτι κατέχει τὸ βαθύ του καὶ μυστικὸ νόημα. Ὅσο τὸ μελετᾷ κανείς, τόσα περισσότερα καινούργια ἀνακαλύπτει, ὅπως ὅσο καὶ ἂν κυττάζωμεν κάθε νύχτα τὸν ἔναστρον οὐρανόν, ποτὲ δὲν θὰ κατορθώσωμεν νὰ μετρήσωμεν τὰ ἄστρα του. Κάθε φορὰ θὰ ἀνακαλύψωμεν καινούργια. Κανένα ἀνθρώπινο κείμενο δὲν εἶναι τόσο ἀδιάκοπα ἀποκαλυπτικό. Εἴμεθα τόσο κριματισμένοι, ποὺ καὶ αὐτὸ τὸ πλησίασμά του νὰ γίνεται ἀκατόρθωτο. Εἶναι ἡ ὁμολογία τοῦ ἰδίου τοῦ συγγραφέως, ὁ ὁποῖος προσθέτει ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔρχεται νὰ προσφέρῃ εἶναι μονάχα ἡ ἰδι-

κή του προσωπική δοκιμασία. Δὲν ἔρχεται, ὅπως λέγει, νὰ φωτίση τὸν ἥλιον μὲ τὸ λυχνάρι τῆς γνώσεώς του. Προσπαθεῖ εἰς τὰ σχόλια νὰ δώση τὴν εἰκόνα ἐνόχου συνειδήσεως, ἡ ὁποία ἐξομολογεῖται. Νὰ ὑπογραμμίση τὰ ἐμπόδια ὅσα συναντᾷ εἰς τὸν δρόμον του καὶ εἰς τὸν ἀγῶνά του νὰ πλησιάση τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Τὰ ἐμπόδια ὅσα μοναχός του ἔσπειρε. Τὰ ἀγκάθια καὶ τοὺς τριβόλους ποὺ φέρνει μαζύ του καὶ μέσα του.

Ὁ Χριστὸς ἐσαρκώθη διὰ τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἀνθρώπους. Δι' αὐτοὺς ἐταπεινώθη καὶ ἐκήρυξε. Τὸ Εὐαγγέλιον ἀφορᾷ περισσότερον τὴν ἰδικήν μας ζωήν, παρὰ τὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Ἰησοῦς — ὅπως γράφει ὁ Συγγραφεύς—δὲν βιογραφεῖται, διότι εἶναι μορφὴ ὑπεριστορική, ἡ ὁποία ξεπερνᾷ τὰ στενὰ πλαίσια τῆς Ἱστορίας. Ὁ Ἰησοῦς εἶπεν ὅσα εἶπε δι' ἡμᾶς, δι' ἡμᾶς ἔπραξε ὅσα ἔπραξε, διὰ τὴν λύτρωσιν τὴν ἰδικήν μας μετρήθηκε μὲ ὅλην τὴν κλίμακα τῶν πειρασμῶν, καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν τὴν ἰδικήν μας ἔχυσε τὸ αἷμά Του εἰς τὸν Σταυρόν. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔχομεν νὰ κάμωμεν εἶναι ὀπίσω ἀπὸ τὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα ἐξιστοροῦνται εἰς τὸ Εὐαγγέλιον νὰ ἀνακαλύψωμεν τὸ πρῶτον καὶ τὸ τελευταῖον λυτρωτικὸν μήνυμα χαρᾶς, εἰς τὸν λόγον Του νὰ συλλάβωμεν τὸ κενὸν τῆς ἰδικῆς μας ζωῆς καὶ τὸν δρόμον πρὸς τὸ χαροποιὸν πένθος. Ἂν ἡ κατάπληξις, ὁ θαυμασμός, ἡ πίστις καὶ ἡ ἀγάπη, κατὰ τὴν μελέτην τοῦ Εὐαγγελίου, καταπλημμυρίσουν τὴν ψυχήν μας, τότε ἡ προσπάθειά μας καὶ ὁ ἀγῶνάς μας δὲν θὰ εἶναι οὔτε μάταιος, οὔτε ἄκαρπος.

Τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ κυρίου Κωστῆ Μπαστιᾶ βοηθεῖ τὸν μελετητὴν τοῦ Εὐαγγελίου νὰ γεμίση ἀπὸ κατάπληξιν, θαυμασμόν, πίστιν καὶ ἀγάπην, πράγματα τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦνται, ὡς λέγει ὁ ἴδιος, διὰ νὰ μὴ μείνη ἡ μελέτη ματαίη καὶ ἄκαρπη.

Μοναχοῦ Θεοκλήτου Διονυσιάτου : «Μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς». Ἁγιορειτικὸς Μοναχισμός. Ἐκδ. οἶκος Ἀστὴρ Ἀλ. καὶ Ε. Παπαδημητρίου. Λυκούργου 10, Ἀθῆναι 1956, σελ. 141. Εἰκονογραφίαι Φ. Κόντογλου καὶ Ράλλη Καψίδη. Πρόλογος Καθηγουμένου Ἱ. Μονῆς Διονυσίου Ἀρχιμ. Γαβριήλ.

Μεταξὺ τῶν λογίων Ἁγιορειτῶν ἐξαιρετικὴν θέσιν κατέχει καὶ ὁ Μοναχὸς Θεόκλητος Διονυσιάτης, Γραμματεὺς καὶ Βιβλιθηκάριος τοῦ Ἱ. Κοινοβίου τοῦ Ἁγίου Διονυσίου. Ὁ Ὁσ. Θεόκλητος μὲ πλουσίαν πνευματικὴν κατάρτισιν, νεώτατος ἤδη, ἀπέβη κεφάλαιον διὰ τὸ Ἅγιον Ὄρος. Ἔχει δημοσιεύσει πολλὰς πραγματείας καὶ μελέτας εἰς διάφορα ἔντυπα.

Κατ' αὐτὰς ἐξεδόθη περισπούδαστον ἔργον του μὲ τίτλον : «Μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς» καὶ ὑπότιτλον «Ἁγιορειτικὸς Μοναχισμός». Τὸ ἔργον του ἰδι-

ότυπον εἰς τὸν πληροφοριακὸν τρόπον, σημειώνει σταθμὸν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Γραμματολογίαν μας. Εἶναι μία ὑπέροχος ἀπολογητικὴ τοῦ μοναχισμοῦ. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς κρατούσας ἀντιλήψεις, ὅτι ὁ Μοναχισμὸς εἶναι ὀργανισμὸς ἐξυπηρετικὸς τῆς Ἐκκλησίας, (ὅπως π.χ. συμβαίνει μὲ τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν), ὁ συγγραφεὺς διὰ τοῦ βιβλίου του ἀπολογούμενος, ἀποδεικνύει ὅτι τὸ θεμέλιον ἐφ' οὗ ἐρείδεται ὁ Ὀρθόδοξος Μοναχισμὸς εἶναι ἡ ἀγάπη καὶ μόνον ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεόν, εἶναι ἡ ἔφεσις πρὸς ὑπερκόσμιον ζωήν, ἡ θέσις τῆς Μαρίας παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ. Ἴσως τὸ ἔργον του νὰ εἶναι δυσνόητον διὰ τὴν ἐποχήν μας καὶ δι' ἡμᾶς τοὺς ἐκτὸς τοῦ μοναχισμοῦ, ὅμως ἀναμφισβητήτως ἀντιπροσωπεύει μίαν ἀλήθειαν, ὅτι ὁ ἀσκητισμὸς προέρχεται ἀπὸ μίαν ἀπαίτησιν τῆς ψυχῆς, ἀπὸ μίαν ἀπεριόριστον ἀγάπην πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ τοῦ «σὺν Χριστῷ εἶναι» καὶ ἑπομένως δὲν ὑπάγεται εἰς κοινὰ ἀνθρώπινα κριτήρια. Οἱ Μοναχοὶ εἶναι αὐτοὶ οἵτινες ἐγκατέλιπον καὶ ἐπώλησαν τὰ πάντα διὰ νὰ ἀποκτήσουν τὸν μοναδικὸν μαργαρίτην «οὗ ἐστι χρεία». Μοναχισμὸς δὲν εἶναι ἐγωϊσμός, δὲν εἶναι ραστώνη, ἀλλὰ προσπάθεια πρὸς θέωσιν, πρὸς ἀνάτασιν, πρὸς τοποθέτησιν τοῦ ἀσκουμένου μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς. Ὁ Μοναχισμὸς εἶναι ἔρως, δίψα τῆς ψυχῆς πρὸς ἕνωσιν μετὰ τοῦ Θεοῦ. Δι' αὐτὸ καὶ ἀπαιτεῖται ἡ φυγὴ καὶ ἡ μόνωσις, διότι «ἄνευ ἡσυχίας ἀδύνατον καθαρθῆναι». Ὁ Μοναχισμὸς εἶναι προσωπικὴ ὑπόθεσις.

«Τοὺς Μοναχοὺς τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας — παρατηρεῖ ὁ συγγραφεύς— δὲν ἐνδιέφερε ἡ ἔνδεια τῶν πτωχῶν ὅταν ἠλέουν. Ἠγάπουν τοὺς πτωχούς, ἀλλ' ἐμερίμνων διὰ τὴν ἑαυτῶν ἐλευθερίαν ἐκ τῆς ὕλης, διότι βλέποντες κατὰ πνεῦμα δὲν ἐθεώρουν ὡς κακὸν τὴν πτωχείαν, ἀλλὰ τὴν «ἀμορφίαν τῆς ψυχῆς» δι' αὐτὸ καὶ ἐζήτουν τὴν ἑκάστου ἐσωτερικὴν κάθαρσιν».

Τὸ ὕφος τοῦ συγγραφέως εἶναι γλαφυρότατον καὶ ἑλκυστικόν. Ὁ ἀναγνώστης καταλαμβάνεται ὑπὸ δέους πρὸ τοῦ μεγαλείου τοῦ μοναχισμοῦ καὶ ἐπαναφέρει εἰς τὴν μνήμην του τὰς ὑπερόχους φυσιογνωμίας τῶν μεγάλων ἀσκητῶν Ἀντωνίου, Νείλου, Παχωμίου, Ἀθανασίου καὶ τῶν Ἡσυχαστῶν καὶ Νηπτικῶν πατέρων. Εἰς τὸν σκεπτικισμὸν πολλῶν, ὅσον ἀφορᾷ τὸν προορισμὸν τοῦ Ὄρους καὶ τὴν πνευματικήν του ἀξίαν, ὁ Ὁσιολ. συγγραφεὺς παρατηρεῖ: «ἐὰν μία ψυχὴ κατὰ τὴν Εὐαγγελικὴν ρήτραν βαρύνει εἰς ἀξίαν περισσότερον ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον, ὁ Ἄθως, τὸ Ἅγιον Ὄρος, ποίαν ἀξίαν ἀντιπροσωπεύει, ὅταν τὸ ἁγιολόγιον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀνέγραψεν ἑκατοντάδας ἁγίων, ὅταν εἰς τὸν οὐρανὸν τῆς αἰωνίου χαρᾶς καὶ μακαριότητος στέλλῃ ἀδιακόπως ψυχὰς σῳζομένων καὶ ἐπὶ τῆς ἀμολύντου ἐπιφανείας του ὑμνῆται νυκτὸς καὶ ἡμέρας τὸ πανύμνητον τοῦ Κυρίου Ὄνομα ;»

Ὁ συγγραφεὺς μᾶς παρουσίασεν εἰς τὸ ἔργον του τὸ πνεῦμα τοῦ Ὀρθοδόξου μοναχισμοῦ, αἱ δὲ ἀπόψεις του καθρεπτίζουν τὴν ἁγνότητα τῆς ψυχῆς

του, τὴν ἔφεσιν πρὸς τελειότητα, τὸν πόθον, ὅπως ἡ «ἀγγελικὴ πολιτεία» ἀνακτήση καὶ πάλιν τὴν ἀρχαίαν της δόξαν καὶ εὔκλειαν». Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο ὅπως τὸ ἔργον εὕρη ἀπήχησιν εἰς τὰς ψυχὰς ὅλων τῶν Ὁσ. Πατέρων τοῦ Ὄρους.

Συγχαίρω ἐγκαρδίως τὸν Ὁσιολ. συγγραφέα διὰ τὸ περισπούδαστον ἔργον του καὶ εὔχομαι δαψιλῆ ἐπ' αὐτὸν τὴν χάριν τοῦ Κυρίου.

† Ὁ Ρ. Ι.

H. A. Hodges, Anglicanism and Orthodoxy, A Study in Dialectical Churchmanship, London, SCM Press, 1955, pp. 58. 1)

Τὸ παρὸν βιβλίον εἰς τὰς σχετικῶς ὀλίγας αὐτοῦ σελίδας θίγει σπουδαιότατα προβλήματα, ὅπως εἶναι ἡ οὐσία τοῦ Ἀγγλικανισμοῦ, τὰ διάφορα αὐτοῦ συστατικὰ στοιχεῖα, ἡ ἔννοια τῶν 39 Ἄρθρων καὶ τοῦ Βιβλίου Προσευχῶν, ὁ ρόλος τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ Κινήσει καὶ εἰδικῶς αἱ σχέσεις της πρὸς τὴν Ὀρθοδοξίαν. Ὁ συγγραφεύς, ὁ ὁποῖος ἀνήκει εἰς τὴν Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν, προσπαθεῖ νὰ δώση τὰς ὀρθὰς ἀπαντήσεις εἰς τὰ παρουσιαζόμενα ἐρωτήματα ἐκ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ἐμπειρίας. Ἡ φιλοσοφική του διάνοια τὸν βοηθεῖ εἰς τὸ νὰ ἀναλύη τὰ συζητούμενα διὰ τῆς χρήσεως τῶν φιλοσοφικῶν ὅρων. Καὶ ἡ προσπάθεια αὕτη ἀποδεικνύεται τὰ μάλλα ὠφέλιμος.

Ὁ συγγραφεὺς παρομοιάζει τὴν παγκόσμιον Ἐκκλησιαστικὴν Ἀγγλικανικὴν Κοινωνίαν πρὸς τὴν παγκόσμιον πολιτικὴν Ἀγγλικὴν Κοινοπολιτείαν.

Αἱ ἐντὸς τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ὑπάρχουσαι μερίδες κατέχουν τὴν ἑνότητα τοῦ πνεύματος καὶ κατευθύνονται ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης. Τὰ γνωρίσματα ταῦτα καὶ ἄλλα χαρακτηριστικὰ παρουσιάζουν τὴν Ἀγγλικανικὴν Κοινωνίαν ὡς ἓν εἶδος Οἰκουμενικῆς Κινήσεως ἐν αὐτῇ (σ. 35). Ἡ ἐντὸς τοῦ Ἀγγλικανισμοῦ ἐπιδιωκομένη σύνθεσις δὲν εἶναι ἁπλῶς μία σύνθεσις τοῦ Καθολικισμοῦ καὶ τοῦ Προτεσταντισμοῦ, ἀλλὰ «τῶν ὀρθῶν ἐν τῷ Καθολικισμῷ καὶ τῷ Προτεσταντισμῷ στοιχείων, ἴσως δὲ καὶ ἄλλων στοιχείων τῆς ἀληθείας, τὰ ὁποῖα ἀμφότεροι ἔχουν λησμονήσει» (σ. 40).

Ἡ γενικὴ πρὸς τὴν Ὀρθοδοξίαν ἄποψις εἶναι πολὺ συμπαθητική. Τὸ τελευταῖον κεφάλαιον περὶ «Τῆς Ἰδέας τῆς Δυτικῆς Ὀρθοδοξίας», καταδεικνύει τὴν ἀνάγκην διὰ μίαν Δυτικὴν Ὀρθοδοξίαν καὶ τὴν μορφήν, ἣν δέον ἐν τῇ πραγματι-

1) Ἡ Βιβλιοκρισία αὕτη ἐδημοσιεύθη Ἀγγλιστὶ εἰς τὸ περιοδικὸν The Ecumenical Review, VIII (1956) 342—343. . . . . Μνεία δὲ αὐτῆς ἐγένετο εἰς τὸ περιοδικὸν Irénikon, XXIX (1956) 203.

κότητι αὔτη νὰ λάβη. Ἡ πρὸς τὰς Χώρας τῆς Δύσεως μετανάστευσις Ὀρθοδόξων λαῶν καὶ ἡ διοργάνωσις Κανονικῶν Ἐκκλησιαστικῶν Διοικήσεων, μεθ' ὅλων αὐτῶν τῶν μορφῶν ἐκδηλώσεως δὲν φαίνονται ἀρκεταὶ διὰ τὴν ὕπαρξιν μιᾶς αὐθεντικῆς Δυτικῆς Ὀρθοδοξίας. Πρὸς τοῦτο χρειάζονται περισσότερα : ἡ ἔκφρασις τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως διὰ τῶν ὅρων καὶ τοῦ τρόπου τῆς ζωῆς καὶ τῆς σκέψεως τῶν Δυτικῶν λαῶν· καὶ ἡ ἐμφάνισις τῆς Δυτικῆς Ὀρθοδοξίας, ἐν τῷ παρόντι ἐν λανθανούσῃ καταστάσει διατελούσης μεταξὺ τῶν Δυτικῶν λαῶν (σ. 52). Ὁ συγγραφεὺς λέγει ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας μετὰ τὴν ἀνάλογον προετοιμασίαν, εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ ἡ ὁρατὴ ἐκδήλωσις τῆς Δυτικῆς ταύτης Ὀρθοδοξίας (σ. 57). Ἡ ἄποψις αὕτη ὑπὸ τοῦ γράφοντος τὰς γραμμὰς ταύτας θεωρεῖται ἀρκετὰ σοβαρά, ἀπὸ Ὀρθοδόξου δὲ πλευρᾶς χρειάζεται ποιάν τινα ἐπεξήγησιν καὶ διασάφησιν. Ἡ ὁρατὴ αὐτὴ ἔκφρασις τῆς Δυτικῆς Ὀρθοδοξίας θὰ ἀποτελέσῃ ἆρά γε ἓν ὀργανικὸν τμῆμα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον ὡς τοιοῦτον θὰ προέλθῃ μετὰ ἀπὸ τὰς μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν συζητήσεις, αἵτινες καὶ θὰ ὁδηγήσουν εἰς τὴν ἑνότητα τῆς πίστεως ; Τὸ μέλλον θὰ δείξῃ κατὰ πόσον ἡ ἰδέα τῆς ἑνότητος μεταξὺ τῶν δύο τούτων Ἐκκλησιῶν θὰ παραμείνῃ μία ἐλπὶς ἢ θὰ γίνῃ μία πραγματικότης. Ἡ ἰδέα τῆς Δυτικῆς Ὀρθοδοξίας δὲν ἀποτελεῖ θέμα συζητήσεως μόνον μεταξὺ τῶν Δυτικῶν κύκλων, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν ὑπευθύνων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιαστικῶν Ἡγετῶν.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Θ. ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ
Καθηγητής.

XXXI yıl, Üçüncü sayı. Temmuz — Ağustos — Eylûl 1956.
İmtiyaz sahibi ve Umum Neşriyat Müdürü :
ADALAR MİTROPOLİTİ, DOROTEOS YEORGİADİS
Mahal İdare : Büyükada, Çınar Caddesi, 62
Basıldığı yer ve tarih : 30 Ekim 1956.
Rum Patrikhanesi adına, Vasil Vasiliadis Matbaası.

«ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ»
Τριμηνιαῖον ἠθικοθρησκευτικὸν περιοδικόν.
Ἰδιοκτήτης — Διευθυντής :
Ὁ Μητροπολίτης Πριγκηποννήσων Δωρόθεος.